

Gemeente
Geertruidenberg

Jaarstukken 2017

Inhoud

Voorwoord	3	Deel B Jaarrekening	93
Samenvatting	4	Waarderingsgrondslagen	94
Deel A Jaarverslag	8	Balans (in €1000)	98
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	9	Toelichting op de balans (in €1000)	102
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	20	Financiële positie	135
Programma 3 Sportvoorzieningen	24	Overzicht baten en lasten	138
Programma 4 Onderwijs	27	Toelichting op het overzicht baten en lasten	139
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	29	Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	139
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	33	Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	152
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	36	Programma 3 Sportvoorzieningen	156
Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	40	Programma 4 Onderwijs	160
Overzicht Overhead	43	Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	164
Overzicht Kaderstellende beleidsnota's per programma.	44	Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	170
Paragrafen	46	Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	173
Paragraaf A- Lokale heffingen	46	Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	180
Paragraaf B – Weerstandsvermogen en risicobeheersing	59	Overzicht Overhead	186
Paragraaf C - Onderhoud kapitaalgoederen	69	Overzicht baten en lasten per taakveld	188
Paragraaf D – Financiering	72	Overzicht incidentele baten en lasten	201
Paragraaf E – Bedrijfsvoering	77	SISA verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen	205
Paragraaf F - Verbonden partijen	79		
Paragraaf G – Grondbeleid	83		
Paragraaf H – Dongeburgh	87		
Paragraaf I – Rechtmatigheid	88		

Voorwoord

Met genoegen bieden wij u het verslag over het jaar 2017 aan, waarin wij verantwoording afleggen over het in 2017 gevoerde beleid en de daarbij behorende resultaten.

Afronding coalitieperiode en coalitie-overeenkomst: resultaten

Dit was het laatste volledige jaar om uitvoering te geven aan het coalitieprogramma "Uitnodiging voor de toekomst". Het jaar stond vooral in het teken van uitvoeren, realiseren en opleveren. We kunnen aan het einde van 2017 dan ook stellen dat we trots kunnen zijn op wat we in de afgelopen vier jaar gerealiseerd hebben. We hebben dit samen met inwoners, partners en bedrijven binnen de gemeente doelmatig aangepakt. Dat laatste was noodzakelijk, want aan het begin van deze coalitieperiode hadden we veel plannen, maar waren de financiële middelen beperkt.

In 2017 hebben we flinke stappen gezet op gebied van de Wmo, bijvoorbeeld door het programma Langer Thuis en een visie op de inrichting van en dienstverlening door toegangsloketten voor mensen die ondersteuning van de gemeente nodig hebben. Er is duidelijkheid over de toekomst van de zwembaden, RFC en de gemeente hebben samen een plan gemaakt voor een nieuw sportcomplex en voor het brugklasgebouw van het Dongemondcollege en De Wilsdook komt er nieuwbouw. Helaas moesten wij als gevolg van criminele ondermijning binnen onze gemeente, samen met de provincie, stevig ingrijpen op Hermenzeil. Wij verwachten door de aankoop van Hermenzeil die criminaliteit een halt toe te roepen en Hermenzeil, met mooie kansen voor de toekomst, weer snel te kunnen verkopen. In 2017 renoveerden we de Markt in Geertruidenberg en werkten we verder aan het centrum van Raamsdonksveer. Daarnaast wisten we langsepende dossiers op het gebied van de ruimtelijke ordening tot een goed einde te brengen (Dongeburgh en WSG). Ook maakte de afvalinzameling per 1 januari 2017 een grote verandering door. Zo werd in één wijk van onze gemeente proefgedraaid met het 'omgekeerd inzamelen' met een erg goede score in de bewonersenquête.

Het spreekt voor zich dat wij deze en andere resultaten enkel hebben kunnen bereiken door de inzet van onze organisatie, de steun van onze gemeenteraad en door medewerking van onze inwoners en het bedrijfsleven. Daarvoor willen wij hen graag bedanken.

Blik op de toekomst

In de toekomst blijft behoedzaamheid rondom financiën een belangrijk aandachtspunt. Voor u ligt een jaarrekening met een

kleiner resultaat dan u in de afgelopen jaren gewend was. Dit is op zich niet verkeerd, we hebben de beschikbare middelen immers ingezet voor de inwoners van onze gemeente. Maar het benadrukt wel het belang om scherp naar financiën te blijven kijken, bewuste afwegingen te maken in de plannen voor de toekomst en scherp te zijn en te blijven op risico's bijvoorbeeld binnen het sociaal domein en op het gebied van ondermijning. We gaan ervan uit dat de nieuwe gemeenteraad en het nieuwe college met eenzelfde elan aan onze mooie gemeente verder bouwen.

Raamsdonksveer, 8 mei 2018

Samenvatting

Hieronder geven wij de financiële resultaten van 2017 op hoofdlijnen weer. Daarna gaan we in op de risico's binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering en de (interne) beheersingsmaatregelen die we daarop hebben genomen of gaan nemen.

Financiële resultaten op hoofdlijnen

De jaarrekening 2017 sluit met een positief resultaat van € 662.000 (afgerond). In de tussenrapportage werd nog rekening gehouden met een positief saldo van € 1.175.000. Na de tussenrapportage was het verwachte saldo van de lopende begroting 2017 € 1.372.000 positief (exclusief onvoorzien).

De afwijking is € 710.000. Dit nadelige verschil ten opzichte van de tussenrapportage is op hoofdlijnen als volgt te verklaren:

- Jeugd(zorg)	€ 1.106.000	nadeel
- Leges omgevingsvergunning	€ 450.000	voordeel
- Lokale heffingen	€ 297.000	voordeel
- Algemene uitkering Gemeentefonds	€ 231.000	nadeel
- Brandweerkazerne i.v.m. oplevering in 2018	€ 85.000	voordeel
- Diverse posten	€ 205.000	nadeel
Totaal	€ -710.000	

Zoals uit bovenstaand overzicht blijkt is het grootste negatieve verschil ontstaan binnen de jeugdzorg. Daarnaast zijn er hogere baten ontvangen op het gebied van leges omgevingsvergunning en diverse lokale heffingen. Voor een uitgebreide toelichting op en analyse van de afwijkingen, verwijzen wij u naar de toelichtingen onder de betreffende programma's in de jaarstukken. De financiële resultaten op hoofdlijnen per programma, inclusief de aansluiting naar het totaal saldo, zijn als volgt:

Financiële resultaten op hoofdlijnen	Lasten		Baten	
	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	309.000	0	818.000	0
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	6.000	10.000	-31.000	0
Programma 3 Sportvoorzieningen	-72.000	0	-2.000	0
Programma 4 Onderwijs	-62.000	57.000	-19.000	7.000
Programma 5 Mens, zorg en inkomen	264.000	515.000	-53.000	-180.000
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, monumenten, kunst en cultuur	0	0	8.000	0
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	98.000	0	64.000	0
Programma 8 Algemene dekkingsmiddelen	-594.000	0	734.000	-221.000
Overhead	-59.000	0	0	0
Totaal programma's	-110.000	582.000	1.528.000	-394.000
Totaal lasten en baten programma's	472.000		1.134.000	
		662.000		
Saldo programma's incidenteel (voordeel)	1.638.000			
Saldo programma's structureel (nadeel)	-976.000			
Waarvan verwerkt in de begroting 2018 en verder				
1. Voordelige structurele financiële effecten	0			
2. Nadelige structurele financiële effecten	-221.000			
Totaal saldo programma's		662.000		

Risico's versus interne beheersing

In uw vergadering van 30 april 2015 heeft u een motie aangenomen waarin u het college verzoekt de raad jaarlijks ten tijde van de jaarrekening te informeren over de interne beheersing en daarbij zoveel mogelijk te werken met prestatie-indicatoren. Deze heeft u

voor het eerst gezien in de tussenrapportage 2016 en de begroting 2017. Deze indicatoren ziet u tegenwoordig terug in de programma-begroting en de jaarstukken. Daarnaast informeren wij u in alle P&C-producten over de risico's en de interne beheersing daarop.

In de jaarstukken wordt in de programma's en in paragraaf B (Weer-

standsvermogen) aangegeven welke risico's zich hebben voorgedaan in 2017 en welke beheersmaatregelen het college daartoe heeft genomen. Hieronder brengen wij met verwijzing naar de programma's, paragraaf B en de andere P&C-documenten per programma de belangrijkste risico's/(interne) beheersmaatregelen in beeld. Nieuwe opgaven die op ons afkomen, zoals de Omgevingswet nemen we daarin mee.

Programma 1 Leefbaarheid, wonen en duurzaamheid

Regionale Milieu Dienst (RMD)

Er staat nog één "oude hypotheek" open over de claim van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) aan de voormalige (RMD)-gemeenten over vergoedingen van uitloopschalen in het Sociaal Beleidskader. Hiertegen is door de RMD-gemeenten een arbitragezaak tegen de OMWB aangespannen. Door de OMWB is een schikkingsvoorstel gedaan aan de RMD waarbij de OMWB 60% van de claim van € 1,4 mln voor zijn rekening neemt en de RMD 40%. Bestuurlijk en ambtelijk monitoren we het proces om eventuele financiële consequenties tijdig te signaleren. Daarnaast resteert er bij de RMD nog een lening bij de bank BNG die bij vervroegde aflossing mogelijk tot een flinke boeterente kan leiden. Het bestuur treedt hierover in 2018 nog in overleg met de BNG.

Wegen

Er is gekomen tot een betere en meer realistische afstemming tussen het uit te voeren programma en de beschikbare capaciteit. Verder wordt toegewerkt naar scherpere kostenramingen op basis waarvan in de context van de P&C-producten tot meer realistische bedragen kan worden gekomen. Hieraan gekoppeld wordt de wegininspectie zorgvuldig vormgegeven, zodat het beeld op ook dit punt correct en compleet gaat zijn (ook de eigen bevindingen dienen daarin te worden meegenomen). Door onvoorziene omstandigheden bestaat overigens steeds een risico dat schade aan wegen zich sneller aandient dan wellicht voorzien.

Omgevingswet

Een dynamisch plan van aanpak voor de invoering van de omgevingswet is opgesteld. Deze invoering brengt financiële en organisatorische consequenties met zich mee. Omdat er nog onvoldoende zicht is op de hoogte en omvang van deze consequenties is dit risico nog niet financieel vertaald.

Programma 3 Sportvoorzieningen

Btw-vrijstelling op sport

Landelijke ontwikkelingen op het terrein van btw-vrijstelling op sport brengen mogelijk risico's met zich mee (eventuele terugvordering hiervan). Er is een voornemen om de btw-vrijstelling op sport af te schaffen, waardoor er in de toekomst geen btw teruggevorderd kan worden.

Nieuwbouwaccommodatie RFC

In gezamenlijkheid met RFC wordt in een bouwteam gewerkt aan de uitwerking van de nieuwbouwaccommodatie binnen de financiële kaders van de raad. De haalbaarheid binnen de financiële kaders van de raad betreft een risico, aangezien uw raad meerdere voorzieningen heeft geaccordeerd (waaronder twee kleedkamers), terwijl hier geen extra budget voor beschikbaar is gesteld.

Programma 4 Onderwijs

Leerlingenvervoer

Het reguliere leerlingenvervoer (taxibusjes) kost ongeveer € 300.000 per jaar. Crisisplaatsingen en individueel vervoer door psychische/medische reden zijn hier nog niet in meegenomen. De verwachting is dat er ook in de toekomst enkele leerlingen zijn waarbij sprake is van een crisissituatie en/of individueel leerlingenvervoer, waardoor er risico bestaat op budgetoverschrijdingen. Daarnaast is het nog onbekend in hoeverre gezinshereniging in 2018 plaatsvindt en of de

basisscholen in onze gemeente de leerlingen met een verblijfstatus naar de Fontein verwijzen.

Onderwijshuisvesting

De onderwijsgebouwen in Geertruidenberg dateren grotendeels uit de jaren '70 van de vorige eeuw: het einde van hun levensduur komt in zicht. De inschatting is dat, gezien de leeftijd van de onderwijsgebouwen in onze gemeente, in het IHP voorstellen met flinke financiële consequenties worden gedaan. Een financiële haalbaarheidstoets om naast een inhoudelijke afweging ook een financiële afweging te maken maakt onderdeel uit van het IHP.

Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen

Bijzondere bijstand

De kosten bijzondere bijstand zijn flink gestegen. Een groot gedeelte hiervan zijn de kosten bewindvoering. Daarnaast is het aantal toekenningen op basis van de minimaregelingen fors gestegen. Dit is effect van beleid dat we voeren, waarbij klanten goed geïnformeerd worden over alle mogelijke regelingen waarvoor ze in aanmerking komen.

Europees Sociaal Fonds (ESF) subsidie

Voor de jaren 2017 en 2018 is, evenals voor 2014-2016, door Dongemond-gemeenten Europese subsidie aangevraagd voor de ondersteuning die we bieden aan een groot deel van de doelgroepen binnen de Participatiewet. Het doel van de subsidie is het bevorderen van uitstroom, of het op laten klimmen op de participatieladder van deze doelgroepen. Afhankelijk van de onderdelen die we in 2017 en 2018 kunnen aanmerken voor deze subsidie, verwachten we in ieder geval een bedrag van € 150.000.

Decentralisaties sociaal domein

Algemeen

Voor de financiële risico's in het sociaal domein beschikken we over een reserve om deze te kunnen opvangen.

Jeugd

Over de uitgaven Jeugd is er in 2017 een forse overschrijding van beschikbaar budget geweest. Ook voor 2018 en verder is de verwachting dat er sprake zal zijn van overschrijdingen. Gezamenlijk met de regio worden acties uitgezet om de managementinformatie te verbeteren en sneller inzicht te verkrijgen in de kostenontwikkelingen en de mogelijke oorzaken hiervan.

Extra inzet Jongerenwerk

De afgelopen jaren zijn er met name in de zomerperiode veel meldingen van jongerenoverlast. Het gaat hierbij vooral om geluidsoverlast, vernielingen en het achterlaten van rommel. De gemeente probeert, in samenwerking met de politie, Halt, Novadic-Kentron en jongerenwerk, de overlast te beperken en tegelijkertijd contact te krijgen en houden met deze jongeren en met de buurtbewoners.

Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, monumenten, kunst en cultuur

Scouting

Op dit moment is nog niet bekend hoeveel Rijkswaterstaat aan de gemeente gaat vergoeden voor de onteigening van de locatie Scouting Raamsdonksveer. De vergoeding gaat grotendeels bepalen hoeveel budget de scouting beschikbaar heeft om een nieuwe accommodatie te realiseren. We houden er rekening mee dat dit niet voldoende is en dat een bijdrage vanuit de gemeente noodzakelijk is. Als alternatieve locatie is een plek aan de Oosterhoutseweg nabij de zandput op het oog. Om deze locatie geschikt te maken en de sociale en verkeersveiligheid te verbeteren zijn enkele infrastructurale ingrepen nodig. De vergoeding vanuit Rijkswaterstaat aan de

gemeente is naar verwachting niet toereikend om deze ingrepen en overige gemeentelijke kosten te dekken.

Accommodaties

Het behalen van de opgenomen bezuiniging is afhankelijk van keuzes over de diverse gemeentelijke accommodaties. In de nota Accommodatiebeleid 2016 zijn actiepunten benoemd om tot realisatie van deze taakstelling te komen. Inmiddels zijn er echter besluiten genomen om diverse panden aan te kopen of te behouden. De financiële taakstelling op accommodaties wordt hierdoor in 2017 niet gerealiseerd. Mogelijk is bijstelling van de taakstelling noodzakelijk. De panden waarop de nieuwe taakstelling behaald moet worden zijn dorps huis De Haven en de Schattelij. We gaan er vooralsnog vanuit dat met het verlagen van de taakstelling deze gerealiseerd gaat worden.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

In 2017 zijn diverse gebouwen door de gemeente aangekocht die (nog) niet opgenomen zijn in het onderhoudsplan. De mate van onderhoud is nadrukkelijk verbonden met de plannen die er met de gebouwen zijn (gebouw wordt afgestoten, blijft in gebruik dan wel krijgt andere functie). Hierdoor is er een aanzienlijk risico dat de stortingen in de Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen moeten worden verhoogd om achterstallig onderhoud en daarmee kapitaalvernietiging te voorkomen.

Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering

Schimmelproblematiek archiefruimte

In 2016 is bij de tweejaarlijkse archiefinspectie gebleken dat de klimaatbeheersing in de archiefruimte zo is verslechterd dat maatregelen genomen moeten worden. Een extern adviesbureau heeft dit onderzocht (€ 5.000). Op dit moment wordt een advies voorbereid op welke wijze de problemen aangepakt moeten worden, waarbij wordt gekeken naar aanpassingen van de ruimte en het schoonmaken van

de aanwezige archieven. De kosten hiervoor zijn op dit moment nog niet inzichtelijk.

Privacywetgeving

De op 1 januari 2016 in werking getreden Wet Meldplicht Datalekken en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (per 25-05-2018) zorgt voor extra alertheid hoe we dienen om te gaan met persoonsgegevens. Een datalek kan leiden tot een boete van maximaal € 820.000. Er is een plan van aanpak opgesteld naar aanleiding van privacy-onderzoek en rapport mystery guest waarbij diverse acties in de organisatie worden uitgezet, met name om de bewustwording over persoonsgegevens te verhogen.

Bedrijfsvoering algemeen

We zijn een organisatie met relatief veel éénpitters, beperkte aanwezigheid van specialisten en hoge werkdruk. Daardoor zijn we kwetsbaar. Dit betekent dat de balans tussen ambities/werkzaamheden versus capaciteit snel onder druk komt te staan. We sturen nadrukkelijk op het minimaliseren van de kwetsbaarheid door te investeren in flexibiliteit, vitaliteit en integraliteit. Het opstellen van jaarplannen zorgt voor een gezond overzicht van werkzaamheden in relatie tot beschikbare capaciteit. Door kritisch te zijn op verrichte werkzaamheden, prioriteiten aan te brengen en waar mogelijk slim intern zaken op te lossen, is het gelukt om binnen het beschikbare budget inhuur derden te blijven. In lijn met eerdere besluiten wordt inhuur voor projecten via de projectbegroting gedekt.

Algemene dekkingsmiddelen en Onvoorzien

Budgetbeheer

Dit risico is benoemd in paragraaf B. Wij hebben in beeld dat het budgetbeheer op sommige fronten risico's met zich meebrengt. In 2017 is het digitaliseren van de factuuraanpak verder verfijnd en het invoeren van een verplichtingenadministratie wordt in 2018 afgerond en verder verfijnd.

Precario op kabels en leidingen

Eerder is besloten precario te heffen voor het leggen en aanwezig hebben van kabels en leidingen door nutsbedrijven. Voor 2017 leidt dit tot een geraamd inkomstenbedrag van afgerond € 460.000 en voor de komende vier jaar tot afgerond € 600.000 per jaar. Door de diverse nutsbedrijven is hiertegen bezwaar ingediend. Dit is een flink financieel risico.

Onroerende Zaak Belasting

Tegen de aanslag 2014 en 2015 is voor de locatie Amercentrale beroep aangetekend en deze is door de rechtbank behandeld. Tegen de aanslag van 2016 is tevens een bezwaarschrift ingediend. De uitspraak op het bezwaar is aangehouden tot de uitspraak van het beroep 2014/2015. RWE is na uitspraak rechtbank in hoger beroep gegaan. Als RWE in het gelijk wordt gesteld kan dit aanzienlijke gevolgen hebben voor de OZB-opbrengst niet woningen voor de komende jaren. We verwachten dat medio 2018 deze uitspraak wordt gedaan. Tegen de uitspraak kan men nog in cassatie gaan, waardoor de hele procedure nog twee jaar kan lopen. De uiteindelijke uitspraak kan ook financiële gevolgen hebben voor de opvolgende belastingjaren 2017 en later.

Algemene uitkering

Door de aantrekkende economie ontstaat er krapte in de markt wat zorgt voor een stijgende invloed op onder meer de prijzen (met name bouw). Deze prijsstijgingen worden niet volledig gecompenseerd door een hogere algemene uitkering.

Deel A Jaarverslag

Programma 1

Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

Integrale veiligheid

Onderwerp	Toelichting
Om de handhavingstaken goed uit te kunnen voeren, breiden we de capaciteit van de bijzonder opsporingsambtenaar (boa) uit met 1 fte (lasten € 60.000). De uitbreiding is ook nodig om handhavingssaken adequaat op te kunnen pakken, waaronder parkeer-overtredingen.	We hebben per 1 maart twee boa's in dienst genomen.
De prioriteiten uit het Jaaruitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid (JUP IV), onderdeel van het integrale veiligheidsbeleid zijn: woninginbraken, geweldsmisdrijven, alcoholgebruik onder jongeren, aanpak georganiseerde criminaliteit en aanpassing van het BIBOB-beleid na de wetwijziging. Ook nieuwe ontwikkelingen nemen we mee in het JUP IV. Aanpakken van actuele knelpunten/problemen in de fysieke leefomgeving (wijk/buurt). Dit doen we samen met de wijkraden/klankbordgroepen, woningcorporaties en politie.	We stellen jaarlijks op basis van het Jaaruitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid (JUP IV) een evaluatie op. De belangrijkste zaken over het jaar 2017 noemen wij hier. <u>Woninginbraken, Overvallen en Straatroof (WOS)</u> In 2017 werden er 47 woninginbraken gepleegd (t.o. 43 in 2016, 62 in 2015 en zelfs 93 in 2014), geen overvallen (t.o. 1 in 2016) en drie straatroven (t.o. 1 in 2016). Voor preventie hebben we een aantal activiteiten verricht, onder andere: - WOS-acties en overleg op districtelijk- (De Baronie) en teamniveau (Dongemond); - WhatsApp-groepen Alert Geertruidenberg; - Publicaties rondom de zogenaamde 'hottimes' rondom de vakantie en feestdagen;

- Activiteiten in de week van de veiligheid

Aanpak jongeren

We zijn gestart met een meer persoonsgerichte aanpak van jongerenoverlast om aan de voorkant van de problematiek komen.

Aanpak georganiseerde criminaliteit

We zijn bij verschillende casussen betrokken, zowel lokale als gemeentegrens overschrijdende. Het gaat dan over zaken als witwassen, drugs, criminele motorclubs en wapens.

Ook heeft de burgemeester op basis van de Opiumwet twee woningen en een bedrijfsloods gesloten.

Hermenzeil

Wij zijn in november eigenaar geworden van jachthaven en chaletpark Hermenzeil met het doel de situatie ter plaatse te normaliseren en uit handen te houden van het criminele circuit.

Multi problematiek / verwarde personen

We hebben 15 casussen behandeld in het MASS-overleg (hier worden complexe problemen integraal besproken met partners). En daarnaast hadden we te maken met twee complexe casussen via het Veiligheidshuis. We hebben fors ingezet om te zorgen dat de betreffende personen de juiste zorg zouden krijgen.

Wegen en infrastructurele werken

Onderwerp	Toelichting
De ambitie om uitvoering te geven aan de pilot Hertogshoef e.o. in het kader van het vastgestelde verkeersbeleidsplan blijft overeind. Zodra daar budget voor is, kijken we samen met de buurtbewoners hoe we de parkeervoorzieningen in de wijk kunnen verbeteren.	Het overleg met bewoners heeft helaas nog niet geleid tot een eensluidend plan.
In 2017 treffen we de voorbereidingen voor de aanpak van de riolering in 2018 in de Stadsweg, Burgemeester Bianchiweg en Ravelijn in Geertruidenberg. Binnen de beschikbare rioolgelden bekijken we of we de wensen van inwoners op bijvoorbeeld verkeersveiligheid in kunnen passen.	Het project is voorbereid. Diverse wensen op het gebied van verkeer en groen nemen we mee binnen het beschikbare budget. Bij dit project wordt het afkoppelen van het Schonckplein en omgeving toegevoegd.
Op regionaal gebied onderzoeken we de mogelijkheden om samen het glasvezel-netwerk uit te rollen in West-Brabant.	Een commerciële partij heeft per gemeente een aanbod gedaan voor het leggen van glasvezel. Wij zijn met deze partij in onderhandeling om op een betaalbare manier glasvezel in het buitengebied te realiseren.
We onderhouden de wegen op het vastgestelde niveau C.	Het geplande onderhoud is grotendeels uitgevoerd. Door het slechte weer aan het einde van het jaar is aan het fietspad rond de zandput en een deel van de Oosterhoutseweg (richting Oosteind) geen onderhoud gepleegd.

Overige realisaties

	De onderdelen met betrekking tot het centrum van Raamsdonksveer zijn opgenomen in programma 2. Op de Oosterhoutseweg hebben wij maatregelen getroffen in het kader van verkeersveiligheid. Onderhoud aan de Nieuwe Weg te Raamsdonk is hierdoor verschoven naar 2018. De geplande baggerwerkzaamheden aan diverse kleinere waterpartijen van de gemeente zijn nog niet uitgevoerd
--	--

Riolering

Onderwerp	Toelichting
Het rioolstelsel is op orde en minder snel dan verwacht toe aan onderhoud of vervanging. Dit leidt tot minder uitgaven vanuit de voorziening Riolering. De inwoners hebben dit geld opgebracht en we willen dit nu aan hen teruggeven. We storten in 2017 eenmalig € 750.000 terug aan de inwoners. In 2017 houden we in het nieuwe Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan plus (VGRP+) de jaarlijks benodigde storting in de voorziening tegen het licht en stellen dit opnieuw vast.	Het nieuwe VGRP+ is vastgesteld. Door beter en slimmer te werken en risico gestuurd beheer, worden de uitgaven beperkt. Het rioolrecht is daarom niet verhoogd.

Overige realisaties

	Er stonden een aantal extra projecten op de planning vanuit het nieuwe VGRP+. De Breetweerlaan, Ramgatseweg en Het Spant zijn uitgevoerd. De werken Rijselaan, Kasteellaan en Kardeel zijn in afrondende fase. Het werk aan de Ottergeerde is doorgeschoven, omdat de ontwikkelingen rond de school aan de Meidoornstraat prioriteit hadden.
--	--

Groenvoorziening

Onderwerp	Toelichting
Voor het groenonderhoud kiezen we voor een nieuwe werkwijze. Inwoners bepalen samen de accenten in het onderhoud binnen een wijk. We zorgen dat de omgeving er netjes uitziet. Deze nieuwe manier betekent ook een nieuwe vormgeving van de buitendienst, waarvan de doelstelling is deze medio 2017 te effectueren.	In oktober is de nieuwe structuur van de buitendienst geëffectueerd en zijn de wijkteams gestart met de nieuwe werkwijze.
De planten- en bloembakken in het centrum van Raamsdonksveer zorgen voor extra sfeer. Voor structureel onderhoud en vervanging ervan is jaarlijks een bedrag van € 6.000 nodig.	In het centrum zijn hanging baskets en zuil-bloembakken geplaatst. In de winterperiode zijn deze naar binnen gehaald om opnieuw op te kweken. Het onderhoud wordt door een extern bedrijf verzorgd.
We gaan in gesprek met inwoners over hun wensen voor groen-onderhoud en de openbare ruimte, om samen te zorgen voor een nette openbare ruimte.	De dialoog met de bewoners is opgestart en een enquête is uitgezet. Verder is het bomenbeleidsplan vastgesteld. Het Platform Bomen is opgericht. Inmiddels hebben we enkele bijeenkomsten gehouden met het Platform en burgers/aanvragers over het onderhoud en beheer van de bomen.

Groenvoorziening

Onderwerp	Toelichting
We willen de vestingwallen herstellen in de toekomst en storten daarom € 164.000 in een reserve voor het herstel van de vestingwallen. Stapsgewijs sparen we voor de herstelwerkzaamheden. Dit herstel levert een positieve bijdrage aan de uitstraling van de historische kern van Geertruidenberg.	We hebben de eerste storting van € 164.000 gedaan.

Herstel vestingwallen

Onderwerp	Toelichting
We willen de vestingwallen herstellen in de toekomst en storten daarom € 164.000 in een reserve voor het herstel van de vestingwallen. Stapsgewijs sparen we voor de herstelwerkzaamheden. Dit herstel levert een positieve bijdrage aan de uitstraling van de historische kern van Geertruidenberg.	We hebben de eerste storting van € 164.000 gedaan.

Verkeer

Onderwerp	Toelichting
Rijkswaterstaat geeft ons de kaders voor de verbreding van de A27. We stellen een variantenstudie op voor de parallelstructuur tussen Waspik en Raamsdonksveer. Het HooipolderPlus-plan vormt de basis voor deze variantenstudie. We hebben hiervoor € 100.000 nodig, waarbij we ervan uitgaan dat de Provincie hier voor de helft cofinanciering toepast.	Er is besloten niet verder te gaan met het opstellen van een variantenstudie voor een parallelstructuur tussen Waspik en Raamsdonksveer.
Voor de studie naar mogelijke varianten voor de nieuwe aansluiting op bedrijventerrein Dombosch II ramen we een bedrag van € 25.000	De Minister heeft besloten om drie bruggen te vervangen en dit onder te brengen in de verbreding van de A27. Dit zorgde voor een onzekerheid voor wat betreft de nieuwe noordelijke aansluiting op Dombosch. Eind 2017 is hier meer duidelijkheid over gekomen en daarom pakken wij dit in 2018 weer op.

Verkeer

Onderwerp	Toelichting
We stellen een gebiedsvisie op voor Raamsdonksveer-Zuid, inclusief het plassengebied. We onderzoeken met name de recreatieve mogelijkheden.	We zijn gestart met een ontwikkelvisie voor het plassengebied.
We starten met het bestemmingsplan Wonen, Pontonnier en Rivierkade en ronden de bestemmingsplannen Dok12, Riethorst, Koninginne-bastion en Molenerf af.	De bestemmingsplannen voor de Riethorst, Koninginne-bastion, Burg. Moonshof (plan Molenerf) en Bergse Slot (Stadsweg 49) zijn vastgesteld. Er ligt een wetsvoorstel om de actualisatieplicht voor bestemmingsplannen af te schaffen. Dat betekent dat er geen verplichting meer is om bestemmingsplannen – voor bijvoorbeeld Dok12 en woongebieden – aan te passen. Om een aantal bestemmingsplannen op onderdelen aan te passen hebben we een eerste concept parapluperherziening opgesteld. Voor het bedrijventerrein de Pontonnier hebben we een akoestisch onderzoek uitgevoerd en een zone-beheersplan opgesteld om te komen tot een herziening van het bestemmingsplan. Het locatieconcept Rivierkade is vastgesteld. Een bestemmingsplan kunnen we opstellen zodra de noodzakelijke uitwerking is afgerond.
We starten met de ontwikkeling van het Schonckplein en nieuwbouw basisschool De Wilsdonck/Rubensstraat.	De verkoop van de Sporthal de Veste heeft invloed op de planontwikkeling aan het Schonckplein. We zijn in overleg met de eigenaren van het opstal om te komen tot een uitbreiding van de bestaande supermarkt. Voor de nieuwbouw van basisschool de Wilsdonck zijn wij op zoek gegaan naar een tijdelijke locatie. Deze is gevonden aan de Landonk.

In samenwerking met het Waterschap doorlopen we het traject voor de aanpassing van de primaire waterkering aan de westkant van de Donge (richting Amercentrale).

Het Waterschap heeft in mei een voorkeursalternatief (VKA) vastgesteld.
Met de vaststelling van het VKA wordt de volgende fase van het traject tot aanpassing van de primaire waterkering opgestart. Het waterschap stelt daarvoor een plan van aanpak op. Parallel daaraan stellen wij een plan van aanpak op voor de inrichtingsschets Natuurpark Slikpolder.

Overige realisaties

Parapluplan parkeren

Om vanaf 1 juli 2018 bouwplannen nog te kunnen toetsen aan de huidige parkeernormen hebben we een ontwerp-parapluplan Parkeren opgesteld en in procedure gebracht.

Planherziening

Vanwege het vervallen van de actualisatieplicht van bestemmingsplannen is een eerste periodieke planherziening opgestart. Particulieren en bedrijven hadden de mogelijkheid een initiatief in te dienen.

Terrein de Peuzelaer

Voor de ontwikkeling van voormalige basisschool de Peuzelaer is een startnotitie vastgesteld die voorziet in 12-24 woningen. We streven hierbij naar een Collectief Particulier Opdrachtgeverschap, waarvoor we oproep tot aanmelding van initiatieven gedaan hebben. Het concept voorontwerpbestemmingsplan is besproken met omwonenden, geïnteresseerden en de huidige gebruikers van de voormalige school.

Brahmsstraat

Voor de woningbouwontwikkeling aan de Brahmsstraat zijn de voorbereidingen voor kaveluitgifte (in 2018) opgestart.

Heereland

We hebben een akkoord bereikt met WSG en de Hoge Dennen over de uitvoeringsovereenkomst m.b.t. de projecten aan de Boterpolderlaan. Daarna is voor de afronding van Heereland (Praxislocatie) het ontwerpbestemmingsplan "Johannes Vermeerstraat" in procedure gebracht.

Energietransitie

Wij hebben een tweetal windinitiatieven afgewezen. Daarnaast hebben we gesprekken gevoerd om de informele samenwerking met de Amernetstakeholders (in het kader van de verduurzaming van het warmtenet) om te zetten naar een formeel samenwerkingsverband.

Scouting Raamsdonksveer

In verband met de reconstructie van knooppunt Hooipolder A27/A59 is scouting Raamsdonksveer genoodzaakt haar huidige locatie te verlaten. In gezamenlijk overleg is gekozen voor een locatie aan de Oosterhoutseweg (Plassengebied). We hebben een concept voorontwerpbestemmingsplan opgesteld.

Toekomstvisie Amercentrale

Samen met RWE, RWB en provincie Noord-Brabant heeft een oriëntatie, afstemming en instemming van wens en noodzaak voor het opstarten van een gezamenlijke verkenning plaatsgevonden.

Dossier Zuid-West 380 kV Oost

Onderwerp	Toelichting
Dit dossier heeft de nadrukkelijke aandacht, omdat het noordelijke tracé weer bij Minister Kamp in beeld is. Afhankelijk van het uiteindelijke tracé kan dit plan voor de gemeente van belang zijn.	De rijksoverheid heeft gekozen voor de noordelijke variant overeenkomstig het advies van de samenwerkende overheden.

Dossier 150 kV

Onderwerp	Toelichting
Over de voorbereidingen voor het wetsvoorstel STROOM2 (voortgang Energietransities) vindt overleg plaats met diverse partijen/overheden. Het doel van dit overleg is tot een voor de gemeente zo gunstig mogelijke regeling te komen voor de eventuele verkabeling/verplaatsing van de bestaande 150 kV verbinding in de gemeente.	Als gevolg van de besluitvorming rondom de tracékeuze van de 380kV wordt de bestaande bovengrondse 150 kV hoogspanningsverbinding verwijderd. Met Tennet en het ministerie van EZK is inmiddels een verkenning uitgevoerd.

Volkshuisvesting

Onderwerp	Toelichting
In 2017 staat de woonvisie centraal. Ook in 2017 en 2018 worden Startersleningen (ca. 10 per jaar) verstrekt. Vooralsnog betekent dit dat hiervoor op 1 januari 2017 en 1 januari 2018 € 200.000 extra nodig is.	De Woonvisie is vastgesteld. Er zijn vijf startersleningen toegewezen. Ook zijn we gestart met de Blijverslening (mogelijkheid om langer thuis te wonen).

Wet Algemene Bepaling Omgevingsrecht (WABO)

Onderwerp	Toelichting
De inwerkingtreding van de Wet Kwaliteitsborging voor Bouwen is vertraagd en treedt niet op 1 januari 2017 in werking. De exacte inwerkingtredingsdatum is nog niet bekend. Deze wet regelt dat de preventieve toets op bouwtechnische voorschriften en het toezicht van Bouw & Woningtoezicht voor eenvoudige bouwwerken bij de gemeente komt te vervallen. Deze taken en verantwoordelijkheden dragen we over aan de private markt.	De inwerkingtreding van de Wet Kwaliteitsborging is weer uitgesteld en is nu gepland voor 2019. Daarnaast zijn de concrete gevolgen van deze wet voor de gemeente nog steeds niet helder, omdat over de inhoud en gevolgen ervan veel discussie gaande is binnen het kabinet.

Omgevingswet

Onderwerp	Toelichting
We bereiden ons voor op de Omgevingswet die naar verwachting in 2019 in werking treedt. In de Omgevingswet gaan 40 wetten, 120 algemene maatregelen van bestuur en een paar honderd ministeriële regelingen op het gebied van de fysieke leefomgeving samen. Om de Omgevingswet goed te laten landen, gaan we in 2017 uit van een incidenteel benodigd bedrag van € 150.000. Dit bedrag is mede gebaseerd op cijfers van omliggende gemeenten. De middelen zijn vooral bestemd om de invoering van de Omgevingswet breed op te pakken onder begeleiding (al dan niet samen met andere gemeenten) van een programmamanager. Het eerder genoemde brede bestemmingsplan Wonen betrekken we bij de voorbereidingen voor de Omgevingswet.	De Omgevingswet treedt in werking in 2021. Een dynamisch plan van aanpak voor de implementatie van de Omgevingswet hebben we opgesteld. Dit plan schetst de processtappen en het implementatietraject.

Overige realisaties

Pilot Dombosch

Om ervaring op te doen met het anders denken en werken in het kader van de nieuwe Omgevingswet is het Experiment Dombosch opgestart. Samen met de VOG, andere overheden, omwonenden en overige belanghebbenden (stakeholders) bekijken we hoe het Omgevingsplan voor bedrijventerrein Dombosch volgens de nieuwe richtlijnen vorm gegeven kan worden.

Formatie

Onderwerp

Om te komen tot een duurzame invulling op het taakonderdeel Ruimtelijke Ordening (RO) is het noodzakelijk om de (structurele) formatie te verhogen met 1 fte. In de afgelopen jaren bleek de formatie binnen het taakveld RO te laag. Als wordt gekeken naar de (voorzienbare) werkvoorraad dan is duidelijk dat er een fors tekort is aan benodigde uren. Een deel van de werkzaamheden is incidenteel van aard. Zoals werkzaamheden in het kader van de omgevingswet en werkzaamheden die daar een nauw verband mee hebben. Een groot deel van de werkzaamheden komt jaarlijks terug. Ook het feit dat er al veel jaren tijdelijk wordt ingehuurd ondersteunt het gegeven dat er een structureel tekort aan capaciteit is. Zonder structurele uitbreiding is er voor nieuwe initiatieven geen ruimte en moeten wij initiatieven doorschuiven. Het resultaat: óf een ontevreden klant die lang moet wachten op medewerking van de gemeente óf een klant die afhaakt.

Toelichting

Begin 2017 is de gevraagde formatie daadwerkelijk ingevuld. Naast het gegeven dat er adequaat op diverse initiatieven gereageerd en gehandeld kon worden is er ook vanuit deze structurele formatie ingezet op de start van de voorbereidingen voor de omgevingswet.

Wijkgericht SAMENwerken

Onderwerp	Toelichting
Met wijkraden, speeltuincomités en bewonersgroepen praten we meerdere keren per jaar. Ook investeren we in het bereiken van de overige inwoners en doelgroepen binnen de verschillende wijken in onze gemeente. Zo krijgen wij beter inzicht in de behoeften en wensen binnen onze samenleving. De coördinator Wijkgericht SAMENwerken is het aanspreekpunt voor de inwoners.	We hebben geïnvesteerd in het ophalen van wensen, ideeën en suggesties voor de verschillende wijken in de gemeente. Zo is er een huis aan huis enquête verspreid om de tevredenheid op diverse vlakken (groen, leefbaarheid en spelen) te meten. Daaropvolgend hebben er per wijk informatieavonden en individuele gesprekken plaatsgevonden. Samen met enkele speeltuincomités is er gezorgd voor nieuwe toestellen in enkele speeltuinen, die aansluiten bij de wensen van omwonenden. Daarnaast zijn er veertien burgerinitiatieven in het wijkbudget binnengekomen, waarvan er tien samen met de initiatiefnemers zijn gerealiseerd. Tot slot hebben we ingezet op buurtbemiddeling om de sociale cohesie in de wijken te behouden en mogelijk te verhogen. In 2017 zijn er 35 zaken aangemeld en in behandeling genomen.

Milieu

Onderwerp	Toelichting
Om in 2017 al te kunnen starten met de uitvoering van het nog vast te stellen duurzaamheidsplan is een werkbudget nodig van € 25.000.	We hebben een duurzaamheidsprogramma opgesteld. Voor diverse sportaccommodaties is een onderzoek naar mogelijke duurzaamheidsmaatregelen uitgevoerd. Tevens zijn diverse projecten uitgevoerd (o.a. logo duurzaamheid, informatiebijeenkomsten voor bewoners door het Regionaal Energieloket en een bijdrage aan de werkgroep GENiaal (Geertruidenberg Energie Neutraal)).

Overige realisaties

Afval

Op basis van de Afvalvisie zijn diverse afvalproeven uitgevoerd. In de wijk Rivierzicht Zuid-Heereland hebben we een proef gehouden met het 'omgekeerd inzamelen', waarbij het restafval wordt weggebracht naar een ondergrondse container.

Verder is gemeentebreed de grijze container minder vaak opgehaald en de groene container juist vaker in de zomermaanden. Alle inwoners van appartementen zijn gaan werken met een pasje. Het verpakkingsafval is in de gemeente één keer per twee weken aan huis opgehaald.

De proeven hebben ertoe geleid dat er ten opzichte van 2016 duidelijk minder restafval is aangeboden en meer recyclebare stromen, zoals GFT en verpakkingsafval.

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Vershil rekening/ begroting 2017
--	----------------------	---------------------------------	-----------------------------------	----------------------	--

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	16.401.587	15.936.866	13.868.665	14.097.265	-228.600	
Baten	7.528.815	8.999.468	6.847.890	7.779.294	-931.404	
Saldo	8.872.771	6.937.398	7.020.775	6.317.971	702.804	

Resultaat bestemming

Lasten	2.500	164.000	466.500	546.980	-80.480	
Baten	1.587.519	1.290.186	1.506.037	1.392.259	113.778	
Saldo	-1.585.019	-1.126.186	-1.039.537	-845.279	-194.258	

Gerealiseerd resultaat

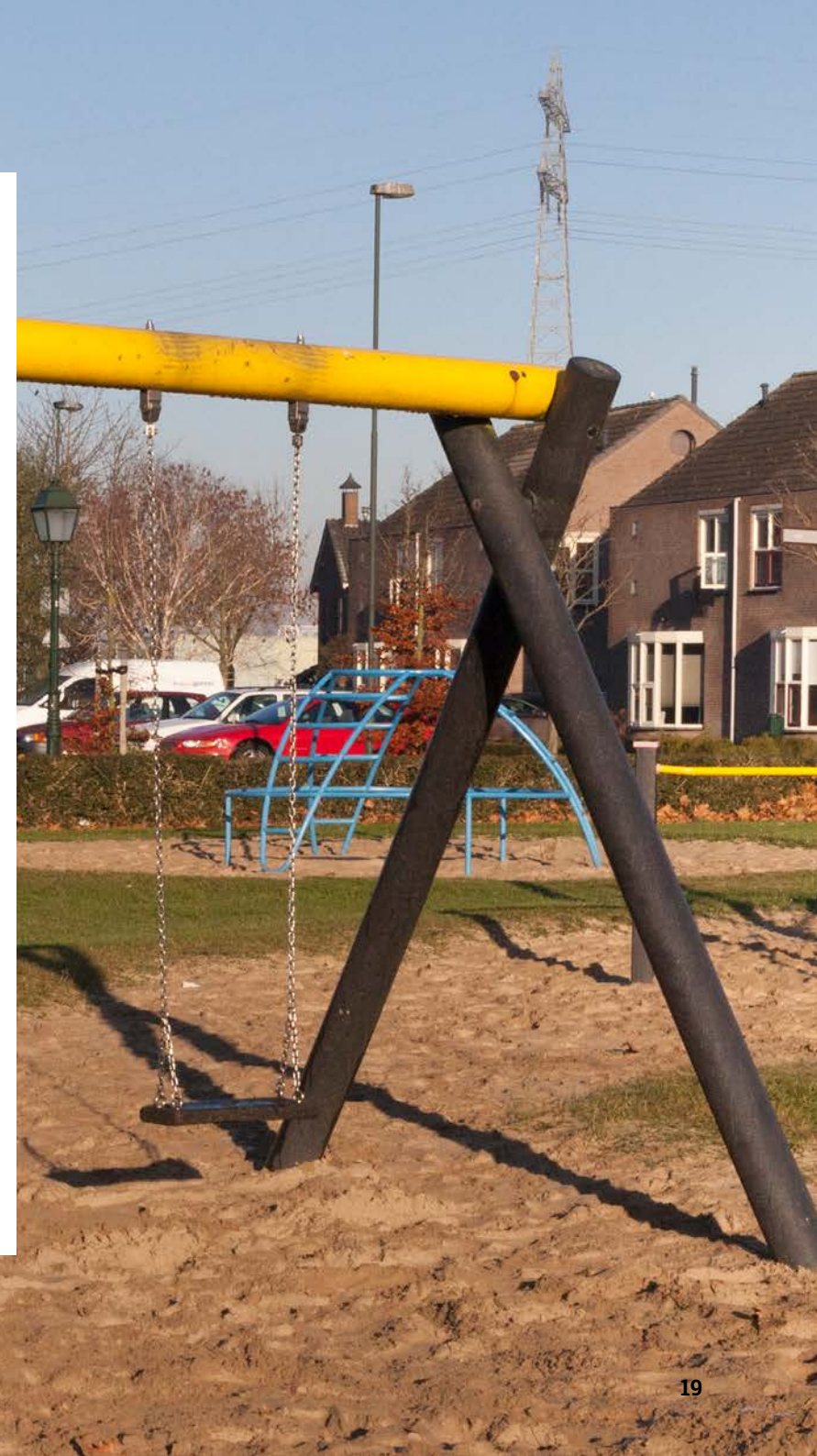
Lasten	16.404.087	16.100.866	14.335.165	14.644.245	-309.080	
Baten	9.116.334	10.289.654	8.353.927	9.171.554	-817.627	
Saldo	7.287.753	5.811.212	5.981.238	5.472.692	508.546	

Verbonden partijen

In dit programma is de verantwoording van de bijdragen aan de volgende gemeenschappelijke regelingen opgenomen:

- Gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant
- Gemeenschappelijke regeling van de Omgevingsdienst Midden en West-Brabant
- Gemeenschappelijke regeling Nazorg gesloten stortplaatsen

Informatie over deze regelingen kunt u vinden in de paragraaf F Verbonden partijen

Programma 2

Economie, Recreatie & Toerisme

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

Economie

Onderwerp	Toelichting
Samen met onze partners realiseren wij de volgende projecten uit de visie Economie 2016-2020: we verkennen de mogelijkheden van een ondernemersfonds en van het verduurzamen van bedrijventerreinen. Daarnaast brengen we iedere zes maanden de leegstand van bedrijfslocaties in beeld. Om actief met onze ondernemers te kunnen communiceren, zetten we in op digitale middelen	We hebben samen met het stichtingsbestuur BIZ Dombosch een procedure doorlopen om te komen tot een ondernemersfonds. Helaas was er onvoldoende draagvlak. We hebben actief deelgenomen aan de werkgroep GENiaal, die de ambitie heeft om energieneutrale bedrijventerreinen te realiseren. Met name is ingezet op bewustwording en het terugdringen van het verbruik. We hebben in juni en december de leegstandcijfers in beeld gebracht. Alle informatie richting ondernemers wordt samen met de VOG actief en digitaal naar de ondernemers gebracht.
We verbeteren de aantrekkelijkheid van het openbaar gebied in de verschillende centra. We benutten kansen om voorzieningen en winkels binnen het centrumgebied te realiseren	De Markt in Geertruidenberg is aantrekkelijker gemaakt. In Raamsdonksveer zijn het Gangboord (eerste gedeelte) aangepakt, de tweede doorsteek en de openbare ruimte rondom de bibliotheek aangelegd evenals de minirotonde Keizersdijk – Het Spant. In overleg met ondernemers en vastgoedeigenaren proberen we ruimtevragers ((nieuwe) ondernemers die op zoek zijn naar een locatie) te koppelen aan ruimtebieders.

Ondernemers kunnen met al hun vragen terecht bij de Accountmanager Bedrijven	De Accountmanager Bedrijven zoekt de ondernemers op bij (netwerk)bijeenkomsten, communiceert via social media en is sinds november wekelijks te vinden in de bibliotheek waar werklocaties aan ondernemers worden geboden.
We organiseren jaarlijks met de Amerstreekgemeenten een informatiebijeenkomst voor startende ondernemers en een themagerichte netwerkbijeenkomst voor ondernemers. Ter ondersteuning en stimulering van het ondernemerschap continueren we de projecten '155-Help-een-bedrijf' en 'ZomerOndernemer' en organiseren we een leveranciersbijeenkomst.	Er zijn zes startersworkshops georganiseerd met medewerking van met name ervaren lokale ondernemers en er zijn verschillende netwerkvondens gehouden voor ondernemers. Verder hebben we ondersteuning geboden in de vorm van '155 Help-een-bedrijf' en hebben we - in samenwerking met de VOG - ondernemers geïnformeerd over verschillende thema's, waaronder inkoopmogelijkheden, BIZ en de Omgevingswet. Het project 'ZomerOndernemer' is niet doorgegaan omdat er geen deelnemers waren.
We werken intensief samen met de Verenigde Ondernemers Geertruidenberg (VOG). Maandelijks bezoeken we een aantal bedrijven en nemen we actief deel aan de Netwerk Coffee en Open Coffee.	De contacten en de samenwerking met de VOG zijn intensief, goed, positief en doelgericht. Maandelijks hebben we vijf bedrijven bezocht en ondernemers ontmoet op de netwerkbijeenkomsten.
In het belang van economische groei versterken we de slagkracht van Rewin en zetten vooral in op de onderdelen nieuwe vestigers en een kansrijk Midden- en Kleinbedrijf (MKB).	Samen met REWIN hebben we kansrijke MKB-bedrijven bezocht, bevraagd, en ondersteund bij de ondernemersontwikkelingen.

Overige realisaties

Aanbestedingen

We hebben besloten om voortaan bij aanbestedingen in ieder geval twee lokale bedrijven (als deze aanwezig zijn) de gelegenheid te geven om een offerte in te dienen.

Recreatie en Toerisme

Onderwerp

In de visie Toerisme & Recreatie 2016-2020 profileren we Geertruidenberg als 'Vestingstad aan de Biesbosch'. Samen met onze partners, waaronder het Toeristisch Platform Geertruidenberg (TPG), willen we verschillende projecten realiseren. Zo breiden we de Muizentocht uit naar Raamsdonk. De digitale vindbaarheid van de VVV wordt verbeterd.

We bespreken samen met ondernemers en bewoners hoe we toeristisch-recreatief invulling kunnen geven aan de Donge-oever, speciaal op de locaties Achter de Hoeven en de gemeentelijke haven in Raamsdonksveer. Hieronder vallen bijvoorbeeld ook toeristische huisstijl, verbeteren wallen en openbare ruimte rondom de Veste en ontwikkeling gebied zandputten. Voor het uitvoeren van de visie nemen we een bedrag op van € 25.000.

Toelichting

Met de opening van het toeristisch seizoen is de nieuwe VVV website geïntroduceerd. De medewerkers van de VVV hebben een cursus social media gevolgd en passen die actief toe. In mei is de Muizentocht in Raamsdonk geopend. Zowel de Muizentocht in Raamsdonk als in Geertruidenberg zijn via Izi Travel als digitale route te downloaden.

We hebben de gewenste aanpassingen en toevoeging van voorzieningen langs de Veste en de Donge geïnventariseerd. De nieuwe toeristische huisstijl is gerealiseerd. Deze is al in verschillende uitingen zichtbaar zoals vlaggen, banieren en promotiemateriaal.

We werken, samen met andere gemeenten, de provincie en de waterschappen aan het project Zuiderwaterlinie en het project Nationaal Park De Biesbosch, park van wereldklasse. Voor het uitvoeren van onder andere deze projecten nemen we een incidenteel bedrag op van € 30.000 (na amendering door de raad).

Er is voor de Zuiderwaterlinie een website en een folder gemaakt. Daarnaast is er een linieplanner opgesteld waarin de projecten benoemd staan die tot en met 2019 uitgevoerd worden. Daarnaast zijn voorbereidingen getroffen voor onder andere de langeafstandswandeling, bebording bij bezienswaardigheden en een verkenning voor bezoekerscentra. De Oudheidkundige Kring Geertruydenberghe heeft een expositie verzorgd over de Zuiderwaterlinie in de Geertruidskerk. Ruim 5.000 inwoners en toeristen brachten hieraan een bezoek. Vervolgens is de expositie verhuisd naar de nieuwe bibliotheek. Bij NL Delta (Biesbosch-Haringvliet) is met name gewerkt aan visievorming en het bij elkaar brengen van de partijen.

Centrumgebied

Onderwerp	Toelichting
Om het centrumgebied van Raamsdonksveer af te ronden starten we in 2017 met het laatste gedeelte van de Haven.	De voorbereidingen hiervan zijn gestart.

Dongeoever

Onderwerp	Toelichting
De projecten Timmersteekade en Fort Lunet voeren we in het voorjaar van 2017 uit.	Project Fort Lunet is afgerond. Van project Timmersteekade is de kanosteiger uitgevoerd. De steigers voor de historische schepen – die inmiddels geworven zijn – worden in 2018 aangelegd.
Zoals we dat eerder deden bij het gebiedsconcept (ontwikkelvisie) voor de Rivierkade (gereed december 2016), stellen we samen met inwoners en belanghebbenden in 2017 gebiedsconcepten op voor andere plekken op en aan de Donge (Slikpolder, Achter de Hoeve en jachthaven Raamsdonksveer). De concepten gebruiken we voor de werving van ontwikkelpartners en investeerders, voor de aanpassing van bestemmingsplannen en de uitwerking van plannen in ontwerpen en exploitatie- / beheerplannen	Voor de locaties 'Oude Haven Raamsdonksveer' en de Rivierkade zijn gebiedsconcepten afgerond. Besluitvorming voor de Rivierkade is uitgesteld tot na de verkiezingen van 2018.

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Verschil rekening/ begroting 2017
--	----------------------	---------------------------------	-----------------------------------	----------------------	---

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	1.032.390	1.067.532	986.732	1.002.289	-15.557	
Baten	129.956	148.069	148.069	125.268	22.801	
Saldo	902.433	919.463	838.663	877.021	-38.358	

Resultaat bestemming

Lasten	0	0	0	0	0	
Baten	16.158	20.000	103.000	95.400	7.600	
Saldo	-16.158	-20.000	-103.000	-95.400	-7.600	

Gerealiseerd resultaat

Lasten	1.032.390	1.067.532	986.732	1.002.289	-15.557	
Baten	146.114	168.069	251.069	220.668	30.401	
Saldo	886.275	899.463	735.663	781.621	-45.958	

Verbonden partijen

In dit programma is de verantwoording van de bijdragen aan de volgende gemeenschappelijke regelingen opgenomen:

- Gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant - Rewin

Informatie over deze regelingen kunt u vinden in de paragraaf F Verbonden partijen.

Programma 3

Sportvoorzieningen

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

Buurtsportcoach

Onderwerp	Toelichting
Sinds 2015 werkt de buurtsportcoach binnen onze gemeente om een samenhangend aanbod van sport en bewegen te realiseren. Hij is werkzaam op de beleidsterreinen sport, Wmo, onderwijs en jeugd. De functie buurtsportcoach zetten we structureel voort voor 1,75 fte. Hiermee kunnen we een deel van de activiteiten die in 2015 en 2016 zijn ingezet voortzetten en kunnen we het opgebouwde netwerk bestendigen. Met een extra netto bijdrage van € 24.000 kunnen we dit bekostigen.	De buurtsportcoach zette zich in voor de doelgroepen jongeren, ouderen en mensen met een beperking (aangepast sporten). Het netwerk is vergroot en de buurtsportcoach is steeds beter vindbaar voor mensen met een beperking om hen te begeleiden naar een sportaanbod op maat. De buurtsportcoach voerde daarnaast de volgende nieuwe activiteiten uit: - BFF-toernooi samen met Good Luck: In aanloop naar het EK-vrouwenvoetbal is er met dit toernooi meer aandacht gegeven aan meisjesvoetbal. - Schooltennis met T.V. De Schans - Schoolhockey met DDHC - Nieuw beweegpunt voor ouderen in Geertruidenberg. Hier is zitgymnastiek opgestart. Afhankelijk van de vraag vanuit de wijk worden er meerdere beweegactiviteiten georganiseerd. Elke kern in onze gemeente heeft nu zijn eigen beweegpunt. - Bootcamp Xtra: Er is een bootcampcursus opgezet voor jongeren met een psychosociale beperking. De bootcamptrainer wordt ondersteund door de buurtsportcoach.

Sportbeleid

Onderwerp	Toelichting
We herijken het huidige sportbeleid en stellen een nieuwe beleidsnota Sport op. We uniformeren het tarievenstelsel en de huurcontracten van buitensportverenigingen. Daarnaast zetten we in op de projecten Sjors Sportief en Sjors Creatief.	Door andere prioritering van werkzaamheden is nog niet gestart met de herijking van het sportbeleid. De evaluatie van het huidige sportbeleid is wel afgerond.

Onderhoud aan de sportaccommodaties

Onderwerp	Toelichting
Velden	
Voor het onderhoud van onze sportvelden sloten we in 2016 een nieuw onderhoudscontract af. De kosten van dit nieuwe contract zijn hoger dan het beschikbare budget. Hiervoor ramen we structureel € 32.000 extra.	Het noodzakelijk onderhoud aan de sportvelden is uitgevoerd om ervoor te zorgen dat de velden van voldoende kwaliteit zijn en blijven. Er is groot onderhoud uitgevoerd aan het voormalig hoofdveld van Good Luck (nu RFC). Daarnaast is een onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van het trainingsveld van F.C. Right-Oh bij Sportpark Hier-O.
Hockeyvereniging DDHC	
Het aantal leden van hockeyvereniging DDHC neemt toe. Er is behoefte aan een extra half veld. In 2017 willen we starten met de werkzaamheden. Hiervoor is overleg met voetbalvereniging Good Luck noodzakelijk.	Er is gestart met de voorbereidende advieswerkzaamheden rondom de aanleg van het halve kunstgrasveld.

Daarnaast is vervanging van het huidige kunstgrasveld (hoofdveld) van DDHC in 2019 noodzakelijk. In de meerjarenbegroting nemen we hiervoor € 393.000 op. Dit bedrag is, op basis van de huidige kennis, niet toereikend. Om de vereiste werkzaamheden uit te voeren ramen we € 57.000.

Met hockeyvereniging DDHC zijn we in gesprek over de aanleg van het extra halve kunstgrasveld. We onderzoeken hierbij of een combinatie met de renovatie van het hoofdveld gemaakt kan worden.

Gebouwen

Op basis van de Toekomstvisie sportcomplexen Raams-donksveer renoveren we de accommodatie van Goodflooring-HMC en DDHC. Deze renovatie en uitbreiding van de kleedkamers en berging kost € 174.000.

We hebben de aanbesteding voor de renovatie en uitbreiding van accommodatie van HMC en DDHC afgerond.

We voeren intensief overleg met de verenigingen Veerse Boys en Good Luck over de uitwerking van de gekozen nieuwbouwvariant. Onze doelstelling is om inhoudelijk en financieel tot overeenstemming te komen met de verenigingen, zodat we in 2017 met de uitvoering van de werkzaamheden kunnen starten. Er is een bedrag van € 1.000.000 beschikbaar gesteld.

Er is een besluit genomen over de nieuwbouwaccommodatie voor fusievoetbalvereniging RFC (voorheen Veerse Boys en Good Luck). Samen met de vereniging werken we de nieuwe accommodatie uit. De adviseurs (architect, constructeur en installateur) zijn geselecteerd en het voorlopig ontwerp voor de accommodatie is gereed.

Overige realisaties

Led-verlichting

We hebben een haalbaarheidsonderzoek laten uitvoeren naar led-verlichting bij de buitensportaccommodaties. Ook konden de buitensportverenigingen deelnemen aan een energiescan voor duurzaamheids- en bezuinigingsmaatregelen aan de accommodatie.

Renovatie zwembaden

Het programma van eisen voor het upgraden van de zwembaden is gereed. Daarnaast is besloten voor beide zwembaden een glijbaan aan te schaffen.

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Vershil rekening/ begroting 2017
--	----------------------	---------------------------------	-----------------------------------	----------------------	--

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	1.505.552	1.461.257	1.579.943	1.507.874	72.069	
Baten	306.100	301.909	313.909	316.928	-3.019	
Saldo	1.199.453	1.159.348	1.266.034	1.190.945	75.089	

Resultaat bestemming

Lasten	0	0	2.000	2.000	0	
Baten	274.222	71.547	77.347	71.959	5.388	
Saldo	-274.222	-71.547	-75.347	-69.959	-5.388	

Gerealiseerd resultaat

Lasten	1.505.552	1.461.257	1.581.943	1.509.874	72.069	
Baten	580.322	373.456	391.256	388.887	2.369	
Saldo	925.231	1.087.801	1.190.687	1.120.986	69.701	

Verbonden partijen

Er is geen sprake van een verbonden partij voor dit programma.

Programma 4

Onderwijs

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

Integraal Huisvestingsprogramma

Onderwerp	Toelichting
In overleg met de onderwijspartners stellen we in 2017 het Integraal Huisvestingsprogramma (IHP) op voor de periode 2018-2028	Er is een opdracht verstrekt voor het opstellen van het integraal huisvestingsplan, gebaseerd op gezamenlijke ambities en visie-uitgangspunten van gemeente en schoolbesturen en voorzien van een samenhangend perspectief op de gymaccommodaties in de gemeente.

Uitvoering onderwijsvisie

Onderwerp	Toelichting
We werken samen met de onderwijspartners in 2017 een onderwijsvisie uit. De uitkomsten van deze visie zijn de basis om samen toekomstgericht invulling te geven aan onze opgaven.	Het formuleren van ambities en het bepalen van een gezamenlijke visie voor toekomstbestendig onderwijs, samenwerking (in bijvoorbeeld IKC concepten) maken onderdeel uit van het integraal huisvestingsplan dat in 2018 wordt opgesteld.

Voorschoolse voorziening peuters

Onderwerp	Toelichting
Er is voor het voorbereidend onderwijs voor peuters een bedrag beschikbaar van € 21.000 in 2017, oplopend naar een bedrag van € 54.000 in 2020. Hiermee komen we ouders die geen gebruik kunnen maken van de Wet kinderopvang financieel tegemoet.	We hebben dit bedrag ingezet voor de subsidieverlening aan de peuterspeelzalen.

Leerlingenvervoer

Onderwerp	Toelichting
Leerlingen die naar het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) gaan, reizen vanaf het schooljaar 2016-2017 met het openbaar vervoer (OV). Het doel is om de leerlingen zelfstandig naar school te laten reizen in plaats van met aangepast vervoer (taxibusje). Het schooljaar 2016-2017 is een overgangsjaar.	In 2017 heeft een groep leerlingen per OV naar het Voortgezet Speciaal Onderwijs gereisd. De ervaringen waren positief. Vanaf schooljaar 2017-2018 ontvangen alle VSO leerlingen die zelfstandig kunnen leren reizen een pas voor het openbaar vervoer.

Vervangende nieuwbouw De Wilsdonck

Onderwerp	Toelichting
In 2017 starten we, na goedkeuring van de gemeenteraad, met de voorbereidingen voor de nieuwbouw van De Wilsdonck.	Het schoolbestuur is gestart met de voorbereidingen voor de vervangende nieuwbouw. Er is een programma van eisen opgesteld. Geconstateerd is dat het eerder berekende bedrag niet toereikend is om een nieuw schoolgebouw te realiseren dat voldoet aan de huidige eisen van het Bouwbesluit. Besluitvorming hierover vindt plaats in februari 2018.

Nieuwbouw VMBO-gebouw Dongemondcollege

Onderwerp	Toelichting
In het najaar van 2016 starten de werkzaamheden voor de nieuwbouw van het voormalige VMBO-gebouw bij het Dongemondcollege. In 2017 is de realisatie van de nieuwbouw een feit.	Het schoolbestuur heeft verzocht om de gemeentelijke bijdrage voor de vervangende nieuwbouw van het brugklasgebouw te verhogen. Besluitvorming hierover vindt plaats in februari 2018.

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Verschil rekening/ begroting 2017
--	----------------------	---------------------------------	-----------------------------------	----------------------	---

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	2.099.414*	2.028.054	2.147.701	2.142.062	5.639
Baten	254.935*	244.068	268.068	288.245	-20.177
Saldo	1.844.479	1.783.986	1.879.633	1.853.817	25.816

Resultaat bestemming

Lasten	0	0	10.000	10.000	0
Baten	9.500	348	52.495	19.473	33.022
Saldo	-9.500	-348	-42.495	-9.473	-33.022

Gerealiseerd resultaat

Lasten	2.099.414	2.028.054	2.157.701	2.152.062	5.639
Baten	264.435	244.416	320.563	307.718	12.845
Saldo	1.834.979	1.783.638	1.837.138	1.844.344	-7.206

*Baten en lasten jaarrekening 2016 zijn exclusief kostenplaats onderwijshuisvesting. In 2017 hebben we deze lasten direct aan het product toegerekend waar deze lasten aan toe te rekenen zijn, conform nieuwe BBV.

Verbonden partijen

In dit programma is de verantwoording van de bijdragen aan de volgende gemeenschappelijke regelingen opgenomen:

- Gemeenschappelijke regeling voor de uitvoering van de administratieve en inhoudelijke taken over het voorkomen van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten.

Informatie over deze regelingen kunt u vinden in de paragraaf F Verbonden partijen.

Programma 5

Mens, Zorg en Inkomen

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

Beleidsprioriteiten 2017 Wmo

Onderwerp	Toelichting
Wonen, welzijn en zorg	
In een gebiedsgerichte aanpak stellen we per kern een analyse op, gericht op een goede woning en woonomgeving en op de aanwezigheid en wenselijkheid van welzijns-, algemene en dagbestedingsvoorzieningen.	Wij hebben de vraag naar en het aanbod van woningen, zorg en (welzijns) voorzieningen in beeld gebracht. Daarnaast hebben we een communicatietoolkit Langer Thuis ontwikkeld. Er is verder een start gemaakt met instrumentontwikkeling woningaanpassing. . We zijn daarnaast begonnen met het onderzoek naar de bijdrage van het ruimtelijk, sociaal en woonbeleid aan de ambitie van het Programma Langer Thuis.
Brede toegang sociaal domein	
De inwoner weet waar hij voor ondersteuning terecht kan. We voorkomen dat hij van 'het kastje naar de muur' wordt gestuurd. Daarvoor bieden we een herkenbare, logische en eenduidige toegang in het brede sociaal domein. Een aandachtspunt daarbij is de positionering van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het sociaal wijkteam.	We hebben het visiedocument "Naar een optimale toegang" vastgesteld. Hierin is opgenomen het aantal toegangen in het sociaal domein terug te brengen naar twee, namelijk één loket voor alle ondersteuningsvragen op het gebied van jeugd(CJG) en één loket voor alle ondersteuningsvragen van volwassenen (SWT).

Versterking informele zorg en welzijnswerk

We versterken de verschillende vormen van cliëntenondersteuning voor al onze inwoners door uitbreiding/voortzetting van de professionele zorgverleners (maatschappelijk werk, welzijnswerk, buurtsportcoach) en verdere ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers. We investeren in deze algemene voorzieningen en we vertrouwen erop dat op termijn minder (dure) zorg nodig is. Voor de kosten van de uitbreiding van het zorg- en welzijnswerk ramen we € 126.000. Hierin is ook een bijdrage voor de buurtsportcoach meegenomen. Deze extra kosten worden gedekt uit het saldo van de uitkering sociaal domein van € 126.000.

- De functie en ureninzet van de buurtsportcoach is structureel gemaakt.
- We hebben extra middelen gestoken in het project "We Helpen", dat probeert de zorg voor elkaar te versterken.
- Voor de steeds groter wordende doelgroep mantelzorgers hebben we ten behoeve van de ondersteuning en waardering extra budget vrijgemaakt.
- Voor het houden van preventieve huisbezoeken onder ouderen hebben we aan de Stichting Welzijn Ouderen Geertruidenberg (SWOG) extra subsidie beschikbaar gesteld. We hopen hiermee meer inzicht te krijgen in de ondersteuningsbehoefte van deze doelgroep en de mogelijkheden om langer zelfstandig te wonen.
- De samenwerkende welzijnsorganisaties (Trema, Surplus en SWOG) hebben in onze opdracht onderzocht naar hoe gekomen kan worden tot verdere versterking van burgerinitiatieven en algemene voorzieningen (de nulde lijn). Het onderzoeksverslag is eind 2017 aangeleverd en wordt in het eerste kwartaal van 2018 besproken met de welzijnsorganisaties.

Stimuleringsfonds aanpassing eigen woning

Binnen het project 'Gebiedsgerichte aanpak' onderzochten we hoe we eigenaar-bewoners kunnen stimuleren om vroegtijdig de nodige woningaanpassingen te doen, zodat zij langer zelfstandig kunnen wonen. Wij vormen hiervoor een apart fonds. Dat kan door een gedeelte van de reserve Wet voorziening gehandicapten hiervoor in te zetten.

Om bewoners te stimuleren tijdig de woning aan te passen hebben we middelen beschikbaar gesteld aan de stichting Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn) voor de uitvoering van de Blijverslening. Daarnaast is er een uitvoeringsbudget (waaronder het stimuleringsfonds aanpassing eigen woning) beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van het op-plusproject.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Naast eerdergenoemde zaken gaan we aan de slag met de aanpassing van de verordening en beleidsregels van de Wet maatschappelijke ondersteuning en de doorontwikkeling Veilig Thuis.

De Wmo verordening en de beleidsregels zijn vastgesteld. Ook zijn de richtlijnen voor de uitvoering van Veilig Thuis West-Brabant tussen Veilig Thuis West-Brabant en de lokale organisaties vastgesteld. Conform deze richtlijnen wordt nu gewerkt.

Overige realisaties

Beschermd wonen

De notitie 'Opvang en bescherming in regio Breda vanaf 2020' hebben we vastgesteld.

Mantelzorg en vrijwillige inzet

Het beleidsplan is vastgesteld. We hebben gewerkt aan het uitwerken van de actiepunten uit het uitvoeringsprogramma, waaronder de verbetering van de communicatie en informatievoorziening over mantelzorg en vrijwillige inzet. Ook zijn we gestart om van de gemeente Geertruidenberg een mantelzorgvriendelijke gemeente te maken.

Beleidsprioriteiten 2017 Participatiewet

Onderwerp	Toelichting
Opvang vergunninghouders	Alle personen van de taakstelling (30 personen) hebben we via het reguliere aanbod van de woningcorporaties in onze gemeente gehuisvest.
De taakstelling voor 2016 is door de vluchtelingenstroom hoger dan voorgaande jaren. In 2016 betrof onze wettelijke taakstelling het huisvesten van 56 vergunninghouders. Naar aanleiding van het Brabantpact stemde de gemeenteraad in met een extra taakstelling van 85 vergunninghouders over een periode van maximaal vijf jaar. Op basis van de actuele lagere instroom verwachten we dat de taakstelling in 2017 lager zal zijn dan voorzien in 2016. Hierdoor is het niet mogelijk om het raadsbesluit uit te voeren. Voor de opvang van vergunninghouders is vanuit de algemene uitkering een bedrag beschikbaar waarbij het geld de vergunninghouder volgt. Wij blijven de ontwikkelingen nauwgezet volgen.	
Kindregeling	We hebben aan de Stichting Leergeld € 15.000 verstrekt en een kindregeling vastgesteld.

Beleidsprioriteiten 2017 Jeugd

Onderwerp	Toelichting
De Jeugdwet werd ruim een jaar geleden ingevoerd. Daarom evalueren we de organisatie en werkwijze van het Centrum Jeugd en Gezin (CJG). We pakken de uitkomsten hiervan in 2017 verder op in de doorontwikkeling van het CJG.	We hebben een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke organisatievormen voor het CJG. Daarnaast hebben we een tweetal workshops georganiseerd over de doorontwikkeling van het CJG. De uitkomsten van deze workshops zijn meegenomen in een advies over doorontwikkeling CJG.

Beleidsplan jeugdhulp

Het Beleidsplan Jeugdzorg is vastgesteld voor 2015 tot en met 2017. Dit betekent dat er een beleidsplan moet worden opgesteld voor de periode vanaf 2018. Zowel regionaal als lokaal bekijken we hoe we de jeugdhulp en transformatie verder vormgeven. In 2017 organiseren we een bijeenkomst met jeugd en ouders. De uitkomsten van de bijeenkomst is input voor het beleidsplan.

Het beleidsplan Jeugdzorg is met een jaar verlengd. Hiermee wordt aangesloten bij de overige gemeenten in de regio West Brabant Oost en bij het voornemen om per 2019 te komen tot een beleidsplan sociaal domein. Er is een (regionale) bijeenkomst georganiseerd voor jongeren en de ouders om te spreken over de eerder vastgestelde leefregels.

Dienstverleningsovereenkomst (DVO)

In de Dienstverleningsovereenkomst is de samenwerking en de inkoop van specialistische jeugdhulp voor de negen gemeenten in de regio West-Brabant Oost (WBO) geregeld. De DVO loopt af op 1 januari 2018. Voordat de regio het contract verlengt, vindt een evaluatie plaats over de samenwerking binnen de regio WBO.

Na evaluatie in de regio hebben we het DVO verlengd voor een periode van drie jaar.

Overige realisaties

Jeugd- en jongerenwerk

- Het uitvoeringsbesluit jeugdhulp 2018 gemeente Geertruidenberg is vastgesteld.
- We hebben een integrale groeps- en persoonsgerichte aanpak jongerenoverlast opgesteld met als doel de jongerenoverlast in onze gemeente terug te dringen.

Deze aanpak is onderdeel van een breder plan van aanpak jongerenoverlast dat in 2018 verder uitgewerkt zal worden.

- Het jongerenwerk hebben we uitgebreid om meer in te kunnen zetten op straathoekwerk en het plan van aanpak jongerenoverlast.
- Om tegemoet te komen aan de behoefte om bij elkaar te komen konden jongeren bij buurthuis De Schelf terecht. Ook hebben we een tijdelijke locatie in Geertruidenberg gerealiseerd waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten.

Participatie

De implementatie van de Participatiewet betekent ook dat er een gewijzigde Re-integratieverordening is opgesteld. Vooral waar het gaat om verdringing van reguliere arbeid, stellen we beleidsregels op. De participatieverklaring gaat met ingang van 1 juli 2017 (wettelijk) verplicht onderdeel uitmaken van het inburgeringstraject. Daarom komt er een nieuwe Wet Inburgering, waaruit een nieuwe verordening voortvloeit. Daarnaast komen er beleidsregels voor de handhaving van deze nieuwe wet. Deze handhaving voeren we intern uit. Het afnemen van de participatieverklaring voert een externe partij uit.

De participatieverklaring maakt vanaf 1 oktober verplicht deel uit van de Inburgering. De Wet Inburgering is hiervoor aangepast. We hebben de verordening geactualiseerd. 32 vergunninghouders hebben deze verklaring ondertekend. Gemeenten zijn vanaf 1 oktober verplicht maatschappelijke begeleiding aan te bieden. Dit hebben we uitbesteed aan WAVA!/GO en Vluchtelingenwerk.

Sociale Werkvoorzieningen

Op basis van de Meicirculaire krijgt de gemeente ook in 2017 en de volgende jaren een hogere rijksbijdrage voor de WSW, zijnde € 124.940. Dit bedrag komt rechtstreeks toe aan WAVA!/GO. De opdracht aan het bestuur van WAVA!/GO over de uitvoering van oud WSW en beschut werk is in 2016 afgerond. Dit gaat leiden tot voorstellen voor de toekomstige positie van WAVA!/GO, die in 2017 geïmplementeerd worden.

WAVA!/GO heeft in haar bedrijfsplan en begroting opgenomen de WSW en Beschut Werk en eventueel re-integratie voor de gemeente uit te voeren.

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Vershil rekening/ begroting 2017
--	----------------------	---------------------------------	-----------------------------------	----------------------	--

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	19.804.383	19.533.692	19.822.994	20.602.387	-779.393
Baten	14.572.381	13.891.346	13.741.496	13.684.413	57.083
Saldo	5.232.002	5.642.346	6.081.498	6.917.973	-836.475

Resultaat bestemming

Lasten	331.704	809.656	1.052.806	1.052.806	0
Baten	933.078	991.433	1.340.433	1.164.137	176.296
Saldo	-601.374	-181.777	-287.627	-111.331	-176.296

Gerealiseerd resultaat

Lasten	20.136.087	20.343.348	20.875.800	21.655.193	-779.393
Baten	15.505.459	14.882.779	15.081.929	14.848.550	233.379
Saldo	4.630.628	5.460.569	5.793.871	6.806.642	-1.012.771

Verbonden partijen

In dit programma is de verantwoording van de bijdragen aan de volgende gemeenschappelijke regelingen opgenomen:

- Gemeenschappelijke regeling Openbare Gezondheidszorg West- Brabant
- Gemeenschappelijke regeling WAVA
- Gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant (gedeeltelijk)

Informatie over deze regelingen kunt u vinden in de paragraaf F Verbonden partijen.

Programma 6

Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

Bibliotheekwerk

Onderwerp	Toelichting
De nieuwe centrale vestiging van de bibliotheek in Raamsdonksveer opent in 2017. We maken een keuze voor de locatie voor een ophaal- en inleverpunt in Geertruidenberg. De 'Bibliotheek op school' krijgt verder vorm op alle basisscholen.	De centrale vestiging van de bibliotheek aan de Keizersdijk is geopend. Er is een ophaal- en inleverpunt gerealiseerd in de Mauritsstaete. De samenwerking met alle basisscholen is versterkt. Op vijf scholen is de bibliotheek op school volledig ingevoerd, één school is opgestart en twee scholen hebben besloten om voor een beperktere vorm van ondersteuning door de bibliotheek te kiezen.

Monumenten

Onderwerp	Toelichting
Voor de erfgoedzorg is voor 2017 en 2018 per jaar € 25.000 extra beschikbaar gesteld. Bij de vaststelling van de Erfgoednota in 2016 is incidenteel € 48.000 aangewezen voor de uitvoering van erfgoedbeleid. De Coalitieovereenkomst 2014-2018 richt de aandacht op het optimaal gebruik maken van de karakteristieke kenmerken van de kernen en het stimuleren van het gebruik van erfgoed. Ook streven wij naar een duurzame gemeente. Hiermee houden we rekening met de uitwerking van het in juni 2016 vastgestelde erfgoedbeleid. In 2017 is de vaststelling van het archeologiebeleid gepland.	We hebben middelen beschikbaar gesteld voor: - Advies voor het archeologiebeleid; - Het maken van affuiten voor kanonslopen; - Het plaatsen van het Theodorusbeeld; - Advies over de historische waarden van panden Het archeologiebeleid is vastgesteld.

Accommodaties

Onderwerp	Toelichting
In mei 2016 stelde de gemeenteraad de nota Accommodatiebeleid vast. Met de huurders van de accommodaties zijn we in overleg op zoek naar een geschikte alternatieve locatie. Inmiddels hebben verschillende verenigingen een nieuwe stek gevonden. De gemeente stoot enkele panden af. Zo krijgt het Legebouw in Raamsdonk een woonbestemming. Met de huurders van het pand zijn we in overleg over vervangende 'woonruimte'. Voor de aanpassing van de nieuwe huisvesting zijn mogelijk incidentele middelen nodig. We bezien daarbij de optie erfpachtconstructie.	De gebruikers van Dorpshuis De Haven hebben een alternatieve huisvesting gevonden. De Haven is gesloopt. Nog niet alle gebruikers van het Legebouw zijn definitief gehuisvest. Voor de huidige gebruikers van het Agnesgebouw wordt gezocht naar huisvesting in het Ontmoetingscentrum (OMC) te Raamsdonk. Voor het OMC is haalbaarheidsstudie uitgevoerd en er is een besluit over genomen.
Voor de verbreding van de A27 gaf Rijkswaterstaat aan dat Scouting Raamsdonksveer in 2019 de huidige locatie moet hebben verlaten. We zijn met deze vereniging in overleg over alternatieve locaties.	Als nieuwe locatie voor de scouting is de noordelijke zandput aan de Oosterhoutseweg gevonden. De voorbereidingen voor een nieuw bestemmingsplan zijn opgestart. De onderhandelingen met RWS over de hoogte van het aankoopbedrag van de huidige locatie lopen.

Begin 2017 neemt de gemeenteraad een besluit over business case 'De Schattelij' en over de panden Markt 32-38. We willen dat 'De Schattelij' de culturele hotspot van onze gemeente wordt. Hierbij onderzoeken we de mogelijkheden om de jaarlijkse exploitatielasten te verlagen.

We hebben een business case (BC) voor De Schattelij en Markt 32 – 38 opgesteld. Het doel is om de ontwikkeling van de Markt als culturele hotspot kracht bij te zetten. De opgestelde BC dient als inspiratiedocument voor een verkoop onder voorwaarden.

Herijking subsidies

Onderwerp

In 2016 zijn we gestart met de herijking van de waarderingssubsidies. De praktijk wijst uit dat verschillende subsidies historisch bepaald zijn. De gemeente maakt voor de subsidiering van Theek5 al jaren gebruik van het instrument beleid gestuurde contractfinanciering (BCF). Dit instrument gebruiken we ook voor de subsidiering van andere grotere professionele instellingen. Wij verwachten dat dit traject leidt tot een besparing op afzonderlijke subsidiebedragen.

Op initiatief van de gemeente is een proces gestart om te komen tot een intensievere samenwerking tussen vier welzijnsorganisaties (Trema, HOOM/Surplus, SWOG en VTCG). Deze samenwerking leidt tot efficiëntievoordeel op de middellange termijn en een verlaging van het totale subsidiebedrag. Welke concrete efficiëntievoordelen we op termijn kunnen behalen, kunnen we in dit stadium van het samenwerkingsproces nog niet aangeven. Wanneer dit bekend is, brengen wij tijdig (via vooraankondiging) de instellingen op de hoogte van de voorgenomen verlaging van de subsidie.

Toelichting

We hebben een nieuw(-e) en geactualiseerd(-e) subsidieprogramma en –verordening opgesteld. Besluitvorming hierover vindt plaats in februari 2018.

De eerste stappen zijn gezet op weg naar een intensievere samenwerking tussen een aantal welzijnsorganisaties. Het betreft SWOG, Trema en Surplus Welzijn en VTCG. Dit proces wordt voortgezet.

Tot slot kijken we, in het kader van de decentralisaties en kanteling, naar te realiseren verschuivingen, in de zin dat we de 0-lijn versterken en algemene voorzieningen realiseren. Op die manier voorkomen we of verminderen we het beroep op (duurdere) maatwerkvoorzieningen. Ook willen zo bezuinigingen op lange termijn realiseren. Door in te zetten op deze verschillende sporen achten wij een bezuinigingstaakstelling van € 50.000 in 2020 realistisch en haalbaar (2018 € 10.000 en 2019 € 19.000).

Voor de versterking van de 0-lijn verwijzen we naar programma 5.
De bezuinigingstaakstelling is behaald.

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Verschil rekening/ begroting 2017
--	----------------------	---------------------------------	-----------------------------------	----------------------	---

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	1.060.637	1.016.028	1.020.128	1.020.062	66
Baten	118.597	106.918	101.918	109.755	-7.837
Saldo	942.039	909.110	918.210	910.308	7.902

Resultaat bestemming

Lasten	0	0	0	0	0
Baten	50.000	0	0	0	0
Saldo	-50.000	0	0	0	0

Gerealiseerd resultaat

Lasten	1.060.637	1.016.028	1.020.128	1.020.062	66
Baten	168.597	106.918	101.918	109.755	-7.837
Saldo	892.039	909.110	918.210	910.308	7.902

Verbonden partijen

Er is geen sprake van een verbonden partij voor dit programma.

Programma 7

Dienstverlening en Bedrijfsvoering

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

Doorontwikkeling (digitale) dienstverlening

Onderwerp	Toelichting
Wonen, welzijn en zorg	
In 2017 houden we een klanttevredenheidsonderzoek waarbij de digitale dienstverlening en het werken op afspraak aan de orde komt. De burgers laten ons zien hoe wij dit doen en waar we nog wat kunnen verbeteren. In de afweging wordt meegenomen of we een grootschalig of meerdere kleinere onderzoeken houden	Wij hebben gekozen voor kleine klanttevredenheidsonderzoeken om op een gerichtere manier onze dienstverlening te kunnen meten. Daarnaast hebben een digitaal platform en een digitale zuil in de hal van het gemeentehuis gerealiseerd.
Overige realisaties	
	Realisatieplan I&A 2015-2018 Vanwege de digitale dienstverlening is in 2017 gewerkt aan de uitvoering van diverse projecten. Voor een nadere detaillering hiervan wordt verwezen naar de paragraaf E Bedrijfsvoering.

Werkgeverschap

Onderwerp	Toelichting
Binnen de cao is een loonsverhoging van 0,4% afgesproken voor de periode 1 januari 2017 – 1 mei 2017, bovenop het structurele effect van de 3% verhoging per 1 januari 2016. Hiervoor nemen we een bedrag op van € 170.000. Een deel van deze kosten compenseren we door een hogere algemene uitkering (zie daarvoor het overzicht van Algemene dekkingsmiddelen voor een bedrag van € 87.000).	De loonsverhoging is doorgevoerd.
De gemeente Geertruidenberg wil een moderne, professionele werkgever zijn, waarbinnen aandacht is voor ontwikkeling en een mensgerichte houding vanuit het management. Wij vinden het belangrijk dat onze medewerkers betrokken, ondernemend en professioneel zijn. Wij zijn een lerende organisatie en medewerkers krijgen ruimte om hun talenten verder te ontwikkelen. Een resultaatgerichte samenwerking is vanzelfsprekend.	Dit is een continue proces. Het management en de medewerkers hebben hier op diverse manieren invulling aan gegeven (o.a. door persoonlijke- en teamontwikkeling met Insights, een werkgroep voor een nieuwe gesprekscyclus en een doorgroei van diverse medewerkers). Dit betekent echter niet dat we al zijn waar we willen zijn.

Overheidsparticipatie

Onderwerp	Toelichting
In 2016 vond een eerste verkenning plaats op het gebied van Overheidsparticipatie. In 2017 wordt dit traject verder vormgegeven.	We hebben het proces Overheidsparticipatie geëvalueerd, waarbij we een relatie hebben gelegd met het cultuurtraject van de Omgevingswet.

Bedrijfsvoering-ICT samenwerking

Onderwerp	Toelichting
Op basis van een extern onderzoek is besloten voorlopig niet aan te sluiten bij Breda of een andere partij, maar in ieder geval de komende jaren nog zelfstandig te blijven. Hiervoor is een budget nodig van € 98.000. Dit budget is bedoeld voor de vervanging van servers, personele uitbreiding en optimalisering van verbindingen evenals voor de inzet van externe ondersteuning aan systeembeheer bij calamiteiten.	De servers zijn vervangen. Personele uitbreiding heeft plaatsgevonden. In sommige gevallen is extern specialisme ingehuurd. Gezien bovenstaande en dat alles binnen budget is gebleven, kan men concluderen een goede keuze te hebben gemaakt om voorlopig niet aan te sluiten bij een andere partij.

Bedrijfsvoering - Informatievoorziening en automatisering

Onderwerp	Toelichting
Voor de indexering tot en met 2016 van de onderhoudskosten voor software en de ICT infrastructuur ramen we structureel een bedrag van € 32.000.	Het structureel geraamde bedrag was voldoende om de indexering van onderhoudskosten voor software en ICT infrastructuur op te vangen. Het budgetbeheer van afgelopen jaren maakt dat het tekort van afgelopen jaren nagenoeg is weggewerkt.

Digitale beveiliging

Onderwerp	Toelichting
Om aan de verscherpte eisen op het gebied van ICT beveiliging te voldoen, is eenmalig een bedrag van € 30.000 nodig voor het aanpassen aan de eisen van de privacywetgeving en structureel € 12.500 voor het voldoen aan de eisen van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG).	Om te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging is expertise ingehuurd en zijn er extra audits uitgevoerd die gericht waren op informatiebeveiliging. Er is een uitgebreide inventarisatie voor de privacywetgeving uitgevoerd (een nulmeting). Voor deze inventarisatie is expertise ingehuurd en zijn er audits uitgevoerd. Uit de audits en onderzoeken is gebleken dat we aan de eisen voldoen.
De telefooncentrale is sterk verouderd. Om een goede dienstverlening te waarborgen moet de centrale worden vervangen. Voor de vervanging van de telefooncentrale ramen we € 200.000.	We hebben de nieuwe telefooncentrale in gebruik genomen. Hierdoor is de bereikbaarheid voor onze klanten de komende jaren weer geborgd.

Communicatie

Onderwerp	Toelichting
Wij zetten diverse sociale media in om onze boodschap op de doelgroep over te brengen. De ingezette lijn om de leesbaarheid en begrijpelijkheid van de stukken en voorstellen te verbeteren blijven wij vasthouden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de nieuwe opzet van de Kadernota en de Jaarstukken die wij in visuele vorm in de Langstraat hebben gepresenteerd. Ook breiden we in 2017 de analyse op de toptakensite uit, zodat we de digitale dienstverlening voor onze klanten nog verder kunnen optimaliseren.	We hebben de leesbaarheid en begrijpelijkheid van de brieven van het cluster Gemeentewinkel verbeterd. Daarnaast werken we volgens een participatiemethode waarbij we het gesprek aangaan met diverse specifieke publieksgroepen. We hebben een enquête gehouden onder onze inwoners over de toptaken website. De resultaten hiervan zijn gebruikt bij het verder verbeteren van onze website. Zo is bijvoorbeeld de zoekmachine verbeterd waardoor bezoekers documenten makkelijker kunnen vinden.

Ondernemingsraad

Onderwerp	Toelichting
Om onze medewerkers de mogelijkheid te geven zich in te zetten voor de Ondernemingsraad is voor de jaren t/m 2017 al incidenteel € 50.000 per jaar opgenomen in de huidige begroting. We zetten deze lijn voort voor de jaren 2018 tot en met 2020.	Vanwege mutaties in de bezetting en een openstaande vacature van ambtelijk secretaris heeft de OR het beschikbare budget niet volledig benut. Ondanks dit heeft de OR toch haar werk weten te verrichten. Eind 2017 zijn alle openstaande vacatures van de OR ingevuld.

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Verschil rekening/ begroting 2017
--	----------------------	---------------------------------	-----------------------------------	----------------------	---

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	21.359.770	14.807.531	15.423.034	15.495.007	-71.973	
Baten	16.379.492	12.120.184	12.703.756	12.788.202	-84.446	
Saldo	4.980.278	2.687.347	2.719.278	2.706.805	12.473	

Resultaat bestemming

Lasten	-40.000	0	0	0	0	
Baten	46.689	74.865	89.865	43.109	46.756	
Saldo	-86.689	-74.865	-89.865	-43.109	-46.756	

Gerealiseerd resultaat

Lasten	21.319.770	14.807.531	15.423.034	15.495.007	-71.973	
Baten	16.426.181	12.195.049	12.793.621	12.831.311	-37.690	
Saldo	4.893.589	2.612.482	2.629.413	2.663.696	-34.283	

Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen en onverzien

Dit overzicht kent een viertal onderdelen:

1. Lokale heffingen;
2. Uitkering gemeentefonds;
3. Treasury;
4. Post onvoorzien, reserves en overige

Ad 1. Lokale heffingen

	Begroting 2017 (na tussenrapportage)	Opbrengst 2017	Vershil
Onroerende zaakbelastingen	€ 5.318.000	€ 5.285.000	-/- € 33.000
Hondenbelasting	€ 95.000	€ 97.000	€ 2.000
Precariobelasting	€ 390.000	€ 717.000	€ 327.000
Totaal	€ 5.803.000	€ 6.099.000	€ 296.000

Voor een nadere toelichting verwijzen we voor de onroerende zaakbelastingen naar paragraaf A "Lokale heffingen" en voor de overige posten naar de jaarrekening (overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien).

Ad 2. Uitkering gemeentefonds

De raming van de uitkeringen uit het Gemeentefonds bestaat uit ramingen van een algemene uitkering, van de integratie-uitkeringen en van decentralisatie-uitkeringen.

Raming

De uitkering van het Rijk uit het gemeentefonds over 2017 die is opgenomen in de begroting 2017 is m.n. gebaseerd op de meicirculaire 2016 en bedraagt € 25.800.000. Hierin is een verdere daling verwerkt op het onderdeel sociaal domein als laatste stap in de bezuinigingen. Gelijktijdig is in deze begroting een stijging van de algemene uitkering op grond van de septembercirculaire 2016 met een bedrag van € 30.000 verwerkt, gesplitst in algemene stijging met € 260.000 en een verdere daling van het deel sociaal domein met € 230.00.

De decembercirculaire 2016 evenals de meicirculaire 2017 zijn inmiddels ook als raming via de tussenrapportage 2017 verwerkt voor een positief bedrag van € 600.000. Deze stijging wordt voor de helft veroorzaakt door de economische ontwikkelingen die het algemene deel verhogen en voor de helft door een plus in het sociaal domein.

Per saldo is in 2017 in totaliteit bij ons een bedrag geraamd voor de uitkering uit het gemeentefonds van € 26.400.000 (incl. een raming voor het onderdeel Sociaal domein van € 9.000.000).

Algemeen

De algemene uitkering is in de afgelopen 5 tot 10 jaren van economische achteruitgang fors gedaald o.a. door de doorwerking van rijksbezuinigingen in die periode voor een totaalbedrag van € 50 miljard. Deze bezuinigingen waren o.a. noodzakelijk om te voldoen aan de Europese begrotingseisen (m.n. max. 3% begrotingstekort). Veel lasten waren bij de burgers weggelegd, maar ook de effecten voor de gemeenten waren negatief. In de loop van 2016 zijn de eerste tekenen van economisch herstel zichtbaar en zitten wij inmiddels onder het maximale begrotingstekort op rijksniveau van 3%. Het economische herstel uit zich in hogere rijksuitgaven en daardoor een groei van het algemene deel van het gemeentefonds. Voor het onderdeel sociaal domein is nog wel sprake van een daling

door de bezuinigingen in de periode 2015 t/m 2017. Vanaf 2015 is er 15% op de Wmo en 25% op Jeugd bezuinigd (gefaseerd in 3 jaren). Dit komt bovenop de daling vanuit het werken met objectieve verdeelmodellen op dat onderdeel vanaf 2016. Was de totale uitkering sociaal domein in 2015 voor de Gemeente Geertruidenberg nog € 10 miljoen, inmiddels is dit in 2017 gedaald naar € 9 miljoen. Met de doorwerking naar de algemene uitkering voor onze gemeente is in de gemeentebegroting rekening gehouden. De budgettaire gevolgen hiervan vinden ook hun doorwerking in de jaarrekening 2017.

De totale werkelijke uitkering uit het gemeentefonds (incl. sociaal domein) volgens de jaarrekening 2016 is € 27,3 miljoen. In de jaarrekening 2017 is de totale werkelijke uitkering uit het gemeentefonds (eveneens incl. sociaal domein) € 26,2 miljoen.

Werkelijk

De daadwerkelijke uitkering uit het gemeentefonds, zoals opgenomen in deze jaarrekening bedraagt € 26.160.000. Deze is € 240.000 lager dan de geraamde uitkering van € 26.400.000. De lagere opbrengst wordt veroorzaakt door extra uitkeringen over oudere dienstjaren (€ 10.000 positief), door een verlaging van de uitkering (excl. sociaal domein) van het jaar 2017 zelf (€ 240.000 negatief) en een lagere uitkering op het onderdeel sociaal domein (€ 10.000 negatief).

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de cijfermatige toelichting in de jaarrekening (Programma 5 en het Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien).

Ad 3. Treasury Dividend

De dividenduitkering van de BNG Bank in het boekjaar 2017 betreft de winstuitkering over 2016 die in 2017 is ontvangen. De winstuitkering bedraagt € 219.190 en is daarmee € 119.190 hoger dan oorspronkelijk geraamd. Deze verhoging is bij de Tussenrap-

portage 2017 verwerkt. Op basis van de economische ontwikkelingen en verwachtingen, is het beleid van BNG Bank om jaarlijks aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor te stellen het dividend te bepalen op 25% van de netto winst. Dit beleid is van kracht met ingang van de dividenduitkering over het boekjaar 2011 en geldt in beginsel voor de gehele overgangperiode tot 2018 om te voldoen aan de kapitaalvereisten. De BNG Bank heeft in het eerste halfjaar van 2017 een winst geboekt van € 242 miljoen euro, een stijging van € 31 miljoen ten opzichte van het eerste halfjaar 2016. De stijging wordt veroorzaakt door een positief effect van zowel gerealiseerde als ongerealiseerde marktwaardeveranderingen, vooral als gevolg van het opkoopprogramma van de Europese Centrale Bank en de stijging van de lage rente tarieven in de verslag periode.

Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2017. Volledigheidshalve wordt vermeld dat wij ook aandelen hebben bij de N.V. Brabant Water. Hier is echter (tot op heden) geen sprake van enige winstuitkering over deze aandelen.

Ad 4. Post Onvoorzien, reserves en overige

Onvoorzien

Door middel van wijzigingen op de begroting is het geprognosticeerde saldo € -28.590 (nadeel) op de post onvoorzien. Voor een specificatie van de post onvoorzien verwijzen wij u naar de bijlage in de jaarrekening.

Invoering vennootschapsbelasting (VPB)

Voor 2017 hebben we geen VPB lasten opgenomen, aangezien de verwachting is dat we nog steeds niet onder de VPB-plicht zullen vallen. Zowel niet voor de grondexploitatie als ook niet voor

onze overige activiteiten. In overleg met onze adviseur zullen we de nulaangifte voorbereiden.

Ten behoeve van de invoering van de VPB - plicht zijn wel kosten gemaakt.

In paragraaf G Grondbeleid is de laatste informatie voor de grond-exploitatie opgenomen. In het raadsvoorstel voorgelegd in de raadsvergadering van 21 december jl. zijn tevens de geactualiseerde exploitatie-opzetten behandeld.

BTW/ compensatiefonds (BCF)

Wij zijn nog bezig met de optimalisering van onze BTW positie. De verdere uitwerking hiervan zal in de loop van 2018 plaats-vinden.

Lasten

De kapitaallasten worden getotaliseerd weergegeven. Voor een toelichting op de renteontwikkelingen en de kapitaal-lasten wordt verwezen naar Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen in de jaarrekening.

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Verschil rekening/ begroting 2017
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten					
Lasten	831.381*	256.580	1.487.451	470.122	1.017.329
Baten	23.938.496*	23.158.028	24.648.844	24.947.760	-298.916
Saldo	-23.107.115	-22.901.448	-23.161.393	-24.477.638	1.316.245
Resultaat bestemming					
Lasten	832.695	280.360	310.360	733.895	-423.535
Baten	1.377.780	433.738	725.738	949.116	-223.378
Saldo	-545.085	-153.378	-415.378	-215.221	-200.157
Gerealiseerd resultaat					
Lasten	1.664.076	536.940	1.797.811	1.204.017	593.794
Baten	25.316.276	23.591.766	25.374.582	25.896.876	-522.294
Saldo	-23.652.200	-23.054.826	-23.576.771	-24.692.859	1.116.088

* Baten en lasten jaarrekening 2016 zijn exclusief kostenplaats treasury (netto resultaat) opgenomen. In 2017 hebben we deze lasten direct aan het product toegerekend waar deze lasten aan toe te rekenen zijn.

Overzicht Overhead

Met ingang van het begrotingsjaar 2017 is het vernieuwde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) van toepassing. Hierin is opgenomen dat baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's worden verantwoord, maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Dit taakveld is ondergebracht in dit nieuwe programma Overhead. Door de overhead te centraliseren en niet meer te verdelen op de overige taakvelden, zijn de lasten van de beleidsvelden in de overige programma's fors lager per 2017.

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Verschil rekening/ begroting 2017
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten					
Lasten	0	0	4.490.551	4.431.038	59.513
Saldo	0	4.490.551	4.490.551	4.431.038	59.513
Resultaat bestemming					
Lasten	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat					
Lasten	0	4.490.551	4.490.551	4.431.038	59.513
Saldo	0	4.490.551	4.490.551	4.431.038	59.513

Voor een toelichting verwijzen wij u naar het Overzicht Overhead in de Jaarrekening.

Overzicht Kaderstellende beleidsnota's per programma

Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid

- Notitie wijkgericht SAMENwerken 2015
- Mobiliteitsplan Geertruidenberg
- Beheerplan Wegen 2015-2019
- Beheerplan openbare verlichting 2016-2020
- VGRP+ 2011-2015 (Verlenging VGRP+ tot en met 2017)
- Nota Kernbeleid Veiligheid gemeenten Geertruidenberg en Drimmelen 2013-2016
- Regionaal Crisisplan (RCP) 2012 – 2016
- Implementatieplan RCP 2012-2016
- Communicatieplan RCP 2012-2016
- Risicoprofiel en beleidsplan Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
- Convenant Maatschappelijk Steun Systeem
- Evenementennota 2012-2016
- Horecanota 2006
- APV 2015
- 3X oranje samenwerking rampenbestrijding
- Convenant gegevensuitwisseling Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)
- Rampenbestrijdingsplan Argos
- BIBOB – beleid 2015
- Leefbaarheidsmonitor 2007
- Woonwensenonderzoek inclusief leefbaarheidsonderzoek 2011
- Veiligheidsmonitor 2011
- Structuurvisie Plus
- Masterplan Donge-oever

- Woonvisie 2017-2021
- Nota grondbeleid
- Gebiedsplan De Wijde Biesbosch
- Spreiding- en dekkingsplan brandweer Midden en West Brabant 2015-2019
- Brandbeveiligingsverordening 2012
- Notitie privacyproof gemeente Geertruidenberg t.a.v. gegevensuitwisseling met het RIEC
- Bodembeheernota regio Brabant
- Geurverordening
- Milieuprogramma
- Afvalstoffenverordening
- Beleidsregels Wet geluidhinder
- Integrale handhavingsnota (incl. "Zo handhaven wij in Brabant")
- Uitvoeringsnota handhaving
- Sanctie- en gedoogbeleid
- Bomenstructuurplan 2015
- Beleidsvisie externe veiligheid 2016
- Parkeerbeleidsplan "Parkeren doen we zo" 2016
- Verordening kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 2016
- "Oversteken doen we zo!" 2016
- Baggerplan 2014-2021
- Kunstwerkenbeheerplan 2018-2018
- Afwijkingenbeleid 2016 gemeente Geertruidenberg
- Beleidsnotitie Inbreidingslocaties'
- Provinciale verordening Ruimte
- Gebiedsvisie Kerklaan

Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme

- Visie Detailhandel gemeente Geertruidenberg 2013
- Bedrijventerreinvisie Amerstreek 2013
- Beleidsnota Economische Zaken 2016-2020
- Notitie BUITENspelen in de gemeente Geertruidenberg 2016-2018
- Aanbestedings- en inkoopbeleid 2009
- Visie Toerisme en Recreatie 2016
- Nota herziening kermisbeleid 2013-2017
- Toekomstvisie Geertruidenberg 2025
- Programmastrategie Dongeoevers 2016-2017 (en Nota Stand van zaken Programma Dongeoevers van januari 2017)

Programma 3 Sportvoorzieningen

- Technische Harmonisatie Tarieven & Voorstel Jeugdsubsidies gemeente Geertruidenberg (2001)
- Kadernota sportbeleid gemeente Geertruidenberg 2008
- Leidraad Binnensport Geertruidenberg (2013)
- Toekomstvisie Sportcomplexen Raamsdonksveer 2016

Programma 4 Onderwijs

- Gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid 2011-2014
- Nadere invulling beleid voorschoolse educatie
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Geertruidenberg 2015
- Verordening leerlingenvervoer gemeente Geertruidenberg 2014

Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen

- Verordening Wet Inburgering gemeente Geertruidenberg (2017)
- Visienota Participatiewet (2014)
- Beleidsnota Participatiewet 2015
- Uitvoeringsplan Participatie 2015
- Nota Uitvoering Participatiewet en positie WAVA hierin 2017
- 2e gewijzigde beleidsregels Bijzondere Bijstand Gemeente Geertruidenberg 2017 beleidsregels kindregeling 2017 gemeente Geertruidenberg
- 1e gewijzigde Beleidsregels terugvordering en verhaal Participatiewet, IOAW (2015) en IOAZ gemeente Geertruidenberg 2016
- 1e gewijzigde Re-integratieverordening Participatiewet 2017 gemeente Geertruidenberg
- 3e gewijzigde uitvoeringsbesluit re-integratievoorzieningen Participatiewet 2018 gemeente Geertruidenberg
- 1e gewijzigde uitvoeringsbesluit eigen bijdrage gericht op re-integratie 2017 gemeente Geertruidenberg
- 1e gewijzigde Afstemmingsverordening Sociale Zekerheid 2016 gemeente Geertruidenberg
- Uitvoeringsbesluit verlagen uitkering in verband met woonsituatie, schoolverlating en inkomsten uit commerciële verhuur Participatiewet 2016 gemeente Geertruidenberg
- 1e gewijzigde beleidsregels Bestuurlijke boete Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Geertruidenberg 2016
- Verordening Cliëntenparticipatie Sociale Zekerheid 2015 gemeente Geertruidenberg
- Verordening handhaving inkomens- en re-integratievoorzieningen Participatiewet 2015 gemeente Geertruidenberg
- Verordening individuele inkomenstoelage Participatiewet 2015 gemeente Geertruidenberg
- Beleidsregels Individuele Inkomenstoelage gemeente Geertruidenberg 2015
- Verordening individuele studietoelage Participatiewet 2015 gemeente Geertruidenberg

- Verordening tegenprestatie inkomensvoorzieningen Participatiewet 2015 gemeente Geertruidenberg
- Uitvoeringsbesluit Tegenprestatie inkomensvoorzieningen Participatiewet 2015 gemeente Geertruidenberg
- 1e gewijzigde beleidsregels Wet Taaleis in de WWB 2017 gemeente Geertruidenberg
- 1e gewijzigde Uitvoeringsbesluit werkaanvaardingspremie gericht op re-integratie 2017
- Uitvoeringsbesluit inkomstenvrijlating 2016
- Uitvoeringsbesluit collectieve zorgverzekering 2017
- Intern controle protocol
- Controle- en heronderzoeksplan
- Verificatieprotocol
- Werkinstructie voorschotverstrekking
- Protocol huisbezoeken 2016
- Verordening Wet Kinderopvang
- Uitvoeringsbesluit kinderopvang sociaal-medische indicatie gemeente Geertruidenberg 2013
- Uitvoeringsbesluit Compensatie Eigen bijdrage Kinderopvang 2013
- Beleidsnota Schuldhulpverlening 2016-2019
- Beleidsregels Schuldhulpverlening gemeente Geertruidenberg 2016
- Beleidsplan Wmo 2015
- Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning Geertruidenberg
- Nota Jeugdbeleid "Nieuw script voor de jeugd" (2004)
- Nota mantelzorgbeleid en vrijwillige inzet
- Visiedocument "naar een optimale toegang sociaal domein gemeente Geertruidenberg,
- Notitie Instrumentontwikkeling woningaanpassing september 2017
- Beleidsplan jeugdhulp gemeente Geertruidenberg 2015-2018
- Verordening jeugdhulpgemeente Geertruidenberg 2017
- Uitvoeringsbesluit jeugdhulp

Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur

- Meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen
- Erfgoedbeleid
- Erfgoednota Deel A
- Archeologiebeleid

Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering

- Informatiebeveiligingsbeleid Geertruidenberg
- Regeling Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2014 Geertruidenberg
- Beleidskader inhuur derden
- Verordening voorzieningen wethouders, raads- en commissieleden
- Verordening outplacement gewezen wethouders
- Organisatie- en vervangingsregeling

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

- Financiële verordening 2017 (met daarin geïntegreerd de nota reserves en voorzieningen en de nota waarderen en afschrijven)
- Treasurystatuut 2016
- Budgethoudersregeling en aanwijzingsbesluit

Programma Overhead

- Besluit Begroting en Verantwoording (extra toelichting in de documenten "Hoofdlijnen Vernieuwing BBV" en "Wijzigingsbesluit Vernieuwing BBV")
- Notitie Overhead

Paragraaf A - Lokale heffingen

In deze paragraaf geven we een specificatie van de lokale heffingen, uitgesplitst naar:

1. het beleid en hoofdlijnen ten aanzien van lokale heffingen;
2. een aanduiding van de lokale lastendruk;
3. de inkomsten;
4. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid;
5. kengetallen.

1. Beleid en hoofdlijnen

De heffingen die tot woonlasten leiden zijn:

- a. onroerende zaakbelastingen
 - voor eigenaren van woningen;
 - voor gebruikers en eigenaren van niet-woningen;
- b. afvalstoffenheffing;
- c. rioolheffing (als een woning of bedrijfspand direct of indirect is aangesloten op de riolering).

De overige heffingen betreffen:

- d. hondenbelasting
- e. begraafrechten
- f. leges omgevingsvergunning
- g. secretarieleges
- h. precariobelasting
- i. havengelden
- j. marktgelden

Wijzigingen Besluit begroting en verantwoording (BBV) vanaf 2017

Met ingang van de begroting 2017 zijn gemeenten verplicht om in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten op te nemen voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten. Concreet is dit het geval bij de afvalstoffenheffing, de

rioolheffing, de begraafrechten, de leges, de havengelden en de marktgelden. Ook vanaf de jaarstukken 2017 geldt deze verplichting. Per genoemde heffing treft u dit overzicht aan in deze paragraaf.

Als gevolg van de wijzigingen in het BBV mag de overhead voortaan niet meer worden verantwoord op de taakvelden (voorheen producten). Deze mogen echter wel (extracomptabel) worden meegenomen in de tarieven en de onderbouwing daarvan. De totale

Onroerende zaakbelasting	2015	2016	2017
Tarieven			
Woningen			
- eigenarendeel	% 0,1235	% 0,1254	% 0,1214
Niet-woningen			
- eigenarendeel	% 0,2181	% 0,2166	% 0,2232
- gebruikersdeel	% 0,1735	% 0,1723	% 0,1776

Woz-waarden 2017	Begroting	Belastingvoorstel	Jaarrekening
Woning eigendom	1.987.000.000	1.987.000.000	1.967.000.000
Niet-woning eigendom	748.000.000	748.000.000	759.000.000
Niet-woning gebruik	748.000.000	748.000.000	759.000.000

Opbrengst ozb 2017	Begroting	Werkelijk	Vershil
Onroerende zaak Woning eigendom	2.413.118	2.386.087	27.031-
Onroerende zaak Niet-woning eigendom	1.669.692	1.691.990	22.298
Onroerende zaak Niet-woning gebruik *1)	1.325.014		
Onroerende zaak Niet-woning gebruik *2)	1.235.014	1.227.708	7.306-
Totaal netto	5.317.824	5.305.785	12.039-

*1) bruto opbrengst niet-woning gebruiker

*2) netto opbrengst niet-woning gebruiker (dus minus De Pater en minus leegstand)

overhead staat opgenomen in het nieuwe "Overzicht overhead" in de begroting. De toerekening van overhead gebeurt extracomptabel op basis van de directe uren die door de diverse medewerkers aan de taakvelden worden besteed.

a. Onroerende zaakbelastingen

De onroerende zaakbelastingen worden geheven op onroerende zaken. De opbrengst uit de onroerende zaakbelastingen hangt af van de waardeontwikkeling van die zaken en van de tarieven. In 2016 heeft er voor het jaar 2017 een hertaxatie plaatsgevonden. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen tarieven voor woningen en tarieven voor niet-woningen. Er is sprake van een woning als een onroerende zaak in hoofdzaak (= voor tenminste 70%) dient tot woning. Uitgangspunt is daarbij de waarde van de hele onroerende zaak.

Voor 2017 zijn de tarieven voor een eigenaar van woningen (uitgedrukt als percentage van de waarde) gedaald ten opzichte van 2016. De tarieven voor eigenaar en gebruiker van niet-woningen zijn ten opzichte van 2016 gestegen (zie onderstaand overzicht).

Woning

In de begroting 2017 en bij het vaststellen van de tarieven is uitgegaan van de op dat moment bekende WOZ-waarden van € 1.987.000.000. In de begroting is een opbrengst opgenomen van € 2.413.118 met een tarief van 0,1214%.

Nu is er sprake van een totale waarde van € 1.967.000.000 (lagere waarde als gevolg van diverse controles en bezwaarschriften) en een opbrengst van € 2.386.087. Dit geeft voor 2017 een lagere opbrengst onroerende zaakbelasting voor woningen van € 27.031.

Niet-woning

In de begroting 2017 en bij het vaststellen van de tarieven is uitgegaan van de op dat moment bekende WOZ-waarden van € 748.000.000. In de begroting is een opbrengst opgenomen van € 1.669.692 met een tarief van 0,2232% voor eigenaren van niet-woningen en een netto opbrengst van € 1.235.014 (bruto € 1.325.014) met een tarief van 0,1776% voor gebruikers.

Nu is er sprake van een totale waarde van € 759.000.000 (hogere waarde als gevolg van diverse controles). De opbrengst voor eigenaren bedraagt € 1.691.990 en bij de gebruikers is er sprake van een netto opbrengst van € 1.227.708. Dit geeft voor 2017 een meer-opbrengst onroerende zaakbelasting voor eigenaren van € 22.298 en een minderopbrengst voor gebruikers van € 7.306.

Bij de begroting is voor gebruikers van niet-woningen uitgegaan van een bruto opbrengst van € 1.325.014. Met de nu bekende waarden zou er sprake zijn van een bruto opbrengst van € 1.347.984.

Opbrengst ozb 2017	Begroting	Werkelijk
Onroerende zaak Niet-woning gebruik *1)	€ 1.325.014	€ 1.347.984
Onroerende zaak Niet-woning gebruik *2)	€ 1.235.014	€ 1.227.708
Leegstand en De Pater 2017	€ 90.000	€ 120.276

*1) bruto opbrengst niet-woning gebruiker

*2) netto opbrengst niet-woning gebruiker (dus minus De Pater en minus leegstand)

Voor het amendement De Pater 2017 is sprake van een bedrag van € 51.800 en voor de leegstand € 68.476.

Voorgaande jaren

Voor onroerende zaakbelasting van voorgaande jaren is er sprake van een positieve inkomst van € 20.659. Dit betreft correcties en aanslagen voor 2015 en 2016.

Onroerende zaakbelastingen voorgaande jaren			
	2015	2016	Totaal
Eigenaar woning		€ 290	€ 290
Eigenaar niet-woning		€ 10.037	€ 10.037
Gebruiker niet-woning	€ 1.037	€ 9.294	€ 10.332
			€ 20.659

Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ)

De Waarderingskamer heeft in augustus 2017 een uitgebreide reguliere inspectie uitgevoerd. Tijdens deze inspectie is nagegaan of alle processen tijdig en correct worden uitgevoerd. De Waarderingskamer heeft mede op basis hiervan wederom het oordeel "goed" verstrekt over de wijze waarop de gemeente uitvoering geeft aan de Wet waardering onroerende zaken. Het totaal aantal bezwaarschriften bleef in 2017 stabiel vergeleken met 2016. Wel is er een lichte daling te zien van het aantal bezwaren van No Cure No Pay (NCNP) bij niet-woningen.

¹ Dit amendement beoogt ook huishoudens die een in hoofdzaak niet-woning bewonen, zoals woningen die behoren bij bedrijfspanden, voor de woningdelen in die niet-woning te laten profiteren van de afschaffing van het gebruikersdeel OZB op woningen.

Overzicht WOZ-bezwaarschriften

	2015					2016					2017				
Omschrijving		Gehandhaafd		Verlaagd			Gehandhaafd		Verlaagd			Gehandhaafd		Verlaagd	
Activiteit	Totaal	Aantal	%	Aantal	%	Totaal	Aantal	%	Aantal	%	Totaal	Aantal	%	Aantal	%
Bezwaren	104					105					109				

Objecten niet NCNP											76				
Woningen	69	32	47%	37	53%	55	25	46%	30	53%	59	33	56%	26	44%
WBV	3	0	0%	3	100%	3	0	100%	3	100%	0	0	0	0	0%
Niet-Woningen	35	26	75%	9	25%	12	8	75%	4	25%	17	10	60%	7	40%

Objecten NCNP	38					59					48				
Woningen	28	19	70%	9	30%	17	14	80%	3	30%	24	15	61%	9	39%
Niet-Woningen	10	8	80%	2	20%	42	28	70%	14	20%	24	18	77%	6	25%
Overige															

Beroepen	1					4					0				
Woningen	1					4					0				
Niet-Woningen															

Ambtshalve afhandeling

Woningen				190					55		103			55	
Niet-Woningen				51					17		10			17	

NCNP = no cure no pay bedrijven

b. Afvalstoffenheffing

Met de afvalstoffenheffing dekken we de huisvuilinzamelingskosten. De heffing mogen we wettelijk gezien ook alleen inzetten voor de dekking van de kosten van afvalinzameling en afvalverwerking.

We mogen er geen winst op maken ('gesloten financiering').

De tarieven voor 2017 zijn gemiddeld gestegen met 0,018% ten opzichte van 2016.

Voor 2017 is er geen sprake geweest van een terugbetaling afvalstoffenheffing over oude jaren.

In onderstaande tabel geven we een overzicht van de tarieven van de afvalstoffenheffing over de afgelopen jaren.

Tarieven per jaar	2015*	Restitutie 2015	2016	2017
Afvalstoffenheffing				
- eenpersoonshuishouden	€ 184,44	€ 1,01	€ 185,16	€ 185,52
- tweepersoonshuishouden	€ 238,08	€ 1,30	€ 239,04	€ 239,64
- driepersoonshuishouden	€ 262,32	€ 1,43	€ 263,52	€ 263,88
- meerpersoonshuishouden	€ 338,52	€ 1,84	€ 339,72	€ 340,20
- extra container	€ 139,08		€ 141,12	€ 156,00

* tarief exclusief restitutie

Kostendekkendheid 2017	
Kosten	Bedrag
Directe kosten taakveld	€ 2.934.344
Overhead	€ 114.148
Totale kosten	€ 3.048.492
Opbrengsten	Bedrag
Heffingen	€ 2.305.916
Overige opbrengsten	€ 710.083
Mutaties reserve	€ 32.052
Totaal Opbrengsten	€ 3.048.051
Totaaloverzicht	Bedrag
Totaal kosten	€ 3.048.492
Totaal baten	€ 3.048.051
Kostendekkendheidspercentage	99,99%

c. Rioolheffing

De rioolheffing is ter dekking van de kosten voor maatregelen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering en overige maatregelen voor hemelwater en grondwater. De gemeente kan de kosten verhalen die ze maakt voor het nakomen van de zorgplichten uit de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken. Dit betekent dat de gemeente het individuele profijt van de heffing niet hoeft aan te tonen.

De gemeenteraad stelde op 29 september 2011 het verbreed gemeentelijk rioleringsplan 2011-2015 (VGRP+) vast. In 2015 is de looptijd van het VGRP+ verlengd tot 2017. De hierbij behorende berekeningen, welke zijn gebaseerd op een looptijd van 50 jaar, geven aan dat de eerstkomende jaren de tarieven rioolheffing met gemiddeld 3% plus het inflatiepercentage moeten stijgen.

In 2017 is het nieuwe VGRP+ vastgesteld. Daarop vooruitlopend is er besloten om voor 2017 een bedrag van € 750.000,- terug te geven aan de belastingplichtigen (Kadernota 2017).

Besloten is de opbrengst van de rioolheffing voor 2017 gelijk te houden aan de opbrengst van 2016. Bij de berekening van de tarieven 2016 was geen rekening gehouden met het feit dat de tarieven voor de

gebruikers deelbaar dienen te zijn door 12, omdat ze ook per maand geheven worden. De tarieven voor 2017 zijn weer wel deelbaar door 12.

In onderstaande tabel geven we een overzicht van de tarieven van de rioolheffing over de afgelopen jaren.

Tarieven per jaar	2015	2016	2017*	Restitutie 2017
Rioolheffing gebruiker (woning)				
- eenpersoonshuishouden	€ 46,92	€ 47,98	€ 48,00	€ 12,43
- tweepersoonshuishouden	€ 63,12	€ 64,56	€ 64,56	€ 16,72
- driepersoonshuishouden	€ 72,48	€ 74,21	€ 74,28	€ 19,22
- meerpersoonshuishouden	€ 99,72	€ 102,08	€ 102,12	€ 26,44

Rioolheffing gebruiker (niet-woning)

0 - 349 m³	€ 99,72	€ 102,08	€ 102,12	€ 26,44
350 m³ - 499 m³	€ 254,04	€ 260,13	€ 260,28	€ 67,38
500 m³ - 999 m³	€ 448,92	€ 459,70	€ 460,08	€ 119,07
1.000 m³ - 1.999 m³	€ 769,92	€ 788,39	€ 789,12	€ 204,18
2.000 m³ - 4.999 m³	€ 1.497,84	€ 1.533,86	€ 1.535,28	€ 397,31
5.000 m³ - 9.999 m³	€ 2.565,60	€ 2.627,42	€ 2.629,68	€ 680,50
10.000 m³ - 49.999 m³	€ 7.703,64	€ 7.889,20	€ 7.896,12	€ 2.043,33
50.000 m³ en meer	€ 12.828,24	€ 13.137,33	€ 13.148,88	€ 3.402,50

Rioolheffing eigenaar	€ 195,79	€ 200,51	€ 200,51	€ 51,94
-----------------------	----------	----------	----------	---------

Kostendekkendheid 2017	
Kosten	Bedrag
Directe kosten taakveld	€ 2.094.305
Overhead	€ 133.938
Totale kosten	€ 2.228.243
Opbrengsten	Bedrag
Heffingen	€ 2.139.002
Mutaties reserve	€ 88.499
Totaal Opbrengsten	€ 2.227.501
Totaaloverzicht	Bedrag
Totaal kosten	€ 2.228.243
Totaal baten	€ 2.227.501
Kostendekkendheidspercentage	99,97%

d. Hondenbelasting

Iedereen die één of meer hond(en) in de gemeente Geertruidenberg houdt, is belastingplichtig voor de hondenbelasting. Het tarief voor het belastingjaar 2017 is met 1,5% gestegen ten opzichte van het belastingjaar 2016.

In de tabel hieronder geven we een overzicht van de tarieven van de hondenbelasting over de afgelopen jaren.

Tarieven per jaar	2015	2016	2017
Hondenbelasting			
- eerste hond	€ 47,76	€ 48,48	€ 49,32
- tweede hond	€ 147,48	€ 149,76	€ 152,04
- iedere volgende hond	€ 147,48	€ 149,76	€ 152,04
- kennel	€ 340,92	€ 346,08	€ 351,36

e. Begraafrechten

Begraafrechten zijn rechten die in rekening worden gebracht voor het begraven van stoffelijke overschotten, het bijzetten van urnen en het onderhoud van graven op de gemeentelijke begraafplaatsen. Dit gebeurt volgens de Verordening lijkbezorgingrechten Geertruidenberg. Voor 2017 zijn de tarieven met 1,5% verhoogd en daarbij afgerond op € 0,50.

Kostendekkendheid 2017	
Kosten	Bedrag
Directe kosten taakveld	€ 87.139
Overhead	€ 42.631
Totale kosten	€ 129.770
Opbrengsten	Bedrag
Rechten	€ 25.287
Totaal Opbrengsten	€ 25.287
Totaaloverzicht	Bedrag
Totaal kosten	€ 129.770
Totaal baten	€ 25.287
Kostendekkendheidspercentage	19,49%

f. Leges

Voor 2017 zijn de tarieven van de leges met 1,5% gestegen. Er is een afwijkend percentage gehanteerd als het uit het oogpunt van kostendekkendheid of op grond van wettelijke voorschriften niet mogelijk is dit percentage te hanteren. De tarieven voor de leges hebben we vastgesteld in de Legesverordening en Tarieventabel in Titel 1, Titel 2 en Titel 3.

Kostendekkendheid

Het werkelijke saldo van de totale lasten minus baten voor 2017 geven wij in de volgende tabel weer, eerst per Titel, daarna ook per Titel gespecificeerd:

Recapitulatie Titel 1, 2 en 3	Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale opbrengsten	Kosten-dekking
Kostendekking Titel 1	€ 308.302	€ 116.354	€ 424.656	€ 413.229	97,31%
Kostendekking Titel 2	€ 490.008	€ 324.683	€ 814.691	€ 806.699	99,02%
Kostendekking Titel 3	€ 5.816	€ 4.452	€ 10.268	€ 3.710	36,13%
Kostendekking totale tarieventabel	€ 804.126	€ 445.489	€ 1.249.615	€ 1.223.638	97,92%

Titel 1 Algemene dienstverlening	Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale opbrengsten	Kosten-dekking
hoofdstuk 1 Burgerlijke Stand	€ 20.131	€ 8.811	€ 28.942	€ 29.064	100,42%
hoofdstuk 2 Reisdocumenten	€ 174.487	€ 51.822	€ 226.309	€ 220.932	97,62%
hoofdstuk 3 Rijbewijzen	€ 70.211	€ 32.140	€ 102.351	€ 106.142	103,70%
hoofdstuk 4 Verstrekkingen uit de basisregistratie personen	€ 3.169	€ 2.502	€ 5.671	€ 3.929	69,28%
hoofdstuk 5 Verstrekkingen uit het Kiezersregister	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk 6 Bestuursstukken	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk 7 Vastgoedinformatie	€ 202	€ 160	€ 362	€ 246	67,96%
hoofdstuk 8 Overige publiekszaken	€ 15.247	€ 1.989	€ 17.236	€ 16.120	93,53%
hoofdstuk 9 Gemeentearchief	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk 10 Winkeltijdenwet	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk 11 Kansspelen	€ 147	€ 116	€ 263	€ 45	17,11%
hoofdstuk 12 Leegstandwet	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk 13 Telecommunicatie	€ 8.075	€ 5.906	€ 13.981	€ 13.474	96,37%
hoofdstuk 14 Verkeer en vervoer	€ 2.248	€ 1.540	€ 3.788	€ 1.946	51,37%
hoofdstuk 15 Diversen	€ 14.385	€ 11.368	€ 25.753	€ 21.331	82,83%
Kostendekking Titel 1	€ 308.302	€ 116.354	€ 424.656	€ 413.229	97,31%

Titel 2 Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale opbrengsten	Kosten-dekking
hoofdstuk	1	Begripsomschrijvingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	€ 867	€ 581	€ 1.448	€ 1.000	69,06%
hoofdstuk	3	Omgevingsvergunning	€ 489.141	€ 324.102	€ 813.243	€ 805.699	99,07%
hoofdstuk	4	Vermindering	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	5	Teruggaaf	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	6	Intrekking omgevings-vergunning	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	7	Wijziging omgevings-vergunning als gevolg van wijziging project	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	9	Slopmeldingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	10	In deze titel niet benoemde beschikking	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
Kostendekking Titel 2			€ 490.008	€ 324.683	€ €14.691	€ 806.699	99,02%

Titel 3 Europese dienstenrichtlijn			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale opbrengsten	Kosten-dekking
hoofdstuk	1	Horeca	€ 5.664	€ 4.336	€ 10.000	€ 3.665	36,65%
hoofdstuk	2	Algemene Plaatselijke Verordening (evenementen)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	3	Brandbeveiligingsverordening	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	4	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	€ 152	€ 116	€ 268	€ 45	16,79%
Kostendekking Titel 3			€ 5.816	€ 4.452	€ 10.268	€ 3.710	36,13%

Titel 1 - Secretarieleges

We brengen secretarieleges in rekening voor de verstrekking van o.a. reisdocumenten, rijbewijzen, uittreksels uit de GBA en Burgerlijke Stand, aanvraag Verklaring Omtrent Gedrag en huwelijksvoltrekkingen. Zij worden in rekening gebracht volgens de Legesverordening.

Titel 2 - WABO-omgevingsvergunningen

In 2017 zijn er 194 vergunningen verleend met daarin 222 activiteiten. Er zijn 97 sloopmeldingen, 6 gebruiksmeldingen en 23 milieumeldingen afgegeven. Gezien de gegevens van 2016 is er een lichte stijging van de vergunningen en activiteiten te zien.

Jaar	Omgevingsvergunningen	Activiteiten	Opbrengst leges
2013	123	139	€ 256.000
2014	135	147	€ 278.000
2015	136	167	€ 149.000
2016	165	208	€ 208.000
2017	194	222	€ 806.000

Voor het jaar 2017 waren de leges geraamd op € 356.000 terwijl de werkelijke inkomsten € 806.000 zijn. Het grote verschil is te verklaren doordat er leges zijn ontvangen voor twee grote nieuwbouwprojecten op Dombosch met bouwsommen van meer dan € 1.000.000,-. Verder is er nog een aantal woningbouwprojecten aan de Julianalaan, Wim Boonsstraat, Stadsweg en een deelplan van Molenerf ingediend. In 2017 is er ook een toename van aanvragen geweest in vergelijking met de voorgaande jaren. De gemiddelde bouwsom en omvang van de projecten is ook toegenomen in 2017. Dit alles heeft ertoe geleid dat er veel meer leges zijn ontvangen dan de voorgaande jaren.

g. Precariobelasting

Voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond heffen we precariobelasting. De belasting wordt opgelegd volgens de verordening Precariobelasting. De tarieven zijn voor het belastingjaar 2017 verhoogd met 1,5 % ten opzichte van 2016.

h. Havengelden

Momenteel kan de beroepsbinnenvaart gebruik maken van twee ligplaatsvoorzieningen, te weten die in de kern Geertruidenberg (Timmersteekade) en die in de kern Raamsdonksveer (Reenweg). Ook kan men op een aantal andere plekken in de Donge aanleggen. De tarieven voor de havengelden zijn opgenomen in de Verordening binnenhavengeld. Het havengeld berekenen we op basis van de grootte van het schip en de duur van het gebruik. De havengelden verhoogden we voor het belastingjaar 2017 met 1,5 % ten opzichte van 2016.

Kostendekkendheid 2017	
Kosten	Bedrag
Directe kosten taakveld	€ 42.286
Overhead	€ 9.968
Totale kosten	€ 52.254
Opbrengsten	Bedrag
Pacht en recht van opstal	€ 22.502
Totaal Opbrengsten	€ 22.502
Totaaloverzicht	Bedrag
Totaal kosten	€ 52.254
Totaal baten	€ 22.502
Kostendekkendheidspercentage	43,06%

i. Marktgelden

De gemeente heeft drie weekmarkten op drie verschillende locaties: het Heereplein in Raamsdonksveer, de Markt in Geertruidenberg en de Oude Melkhaven in Raamsdonk. Voor het innemen van een standplaats op de aangewezen plaatsen heffen we marktgeld volgens de Verordening Marktgelden. De hoogte van de marktgelden is afhankelijk van de oppervlakte van een standplaats. Deze marktgelden gebruiken we voor het huren van marktkramen, de locaties van de markten te onderhouden en schoon te maken. Voor 2017 verhoogden we het tarief voor het innemen van een standplaats per 4 meter per dag met 1% ten opzichte van 2016 naar een bedrag van € 5,65.

Kostendekkendheid 2017	
Kosten	Bedrag
Directe kosten taakveld	€ 34.470
Overhead	€ 24.062
Totale kosten	€ 58.532
Opbrengsten	Bedrag
Pacht en recht van opstal	€ 14.895
Totaal Opbrengsten	€ 14.895
Totaaloverzicht	Bedrag
Totaal kosten	€ 58.532
Totaal baten	€ 14.895
Kostendekkendheidspercentage	25,45%

2. Lokale lastendruk

Door het feit dat we voor zowel de afvalstoffenheffing als de rioolheffing gedifferentieerde tarieven hanteren, gaat het hier te ver om voor iedere groep de gevolgen te schetsen. Bij de indicatie hieronder nemen we als voorbeeld een gezin van 3 personen met een eigen woning (WOZ-waarden zie hieronder).

3-persoonshuishouden (eigenaar)	2015	2016	2017 ¹⁾ primitief	2017 ²⁾ werkelijk
waarde woning	205.000	206.000	216.000	216.000
OZB eigendom	€ 253,18	€ 258,32	€ 262,22	€ 262,22
Rioolheffing gebruik	€ 72,48	€ 74,21	€ 74,21	€ 74,28
Rioolheffing eigendom	€ 195,79	€ 200,51	€ 200,51	€ 200,51
Afvalstoffenheffing	€ 262,32	€ 263,52	€ 263,52	€ 263,88
	€ 783,77	€ 796,56	€ 800,46	€ 800,89
Terugbetaling rioolheffing eigenaar			€ 50,00-	€ 51,94-
Terugbetaling rioolheffing gebruiker			€ 20,00-	€ 19,22-
Terugbetaling afvalstoffenheffing	€ 1,43-			
	€ 782,34	€ 796,56	€ 730,46	€ 729,73

1) het betreft de tarieven zoals opgenomen in paragraaf A van de begroting 2017.

2) het betreft de werkelijk vastgestelde tarieven 2016 in de raad van december 2016.

3. De inkomsten

Soort belasting of heffing	Begroting 2017 (in €)*	Verdeling (in %)	Opbrengst 2017 (in €)	Verdeling(in %)
Onroerende zaakbelasting gebruiker niet woning	1.235.014	**	1.217.376	**
Onroerende zaakbelasting eigenaar niet woning	1.669.692		1.681.953	
Onroerende zaakbelasting eigenaar woning	2.413.118		2.385.798	
	5.317.824	44,56	5.285.127	44,61
Reinigingsheffing	2.339.609	19,60	2.305.916	19,46
Rioolheffing	2.971.067	***	2.139.002	18,05
Hondenbelasting	95.000	0,80	97.018	0,82
Begraafrechten alg. begraafplaats Raamsdonk	20.854		15.450	
Begraafrechten alg. begraafplaats Geertruidenberg	27.284		9.837	
	48.138	0,40	25.287	0,21
Bouwleges	356.732		806.608	
Overige leges	6.041		699	
	362.773	3,04	807.307	6,81
Secretarieleges burgerlijke stand	30.397		28.030	
Secretarieleges bevolkingsregister	312.898		388.887	
Secretarieleges naturalisatie	2.441		7.863	
	345.736	2,990	424.780	3,59
Precariobelasting	390.203	3,27	717.449	6,06
Subtotaal inkomsten- en vermogensoverdrachten, belastingen	11.870.350	99,46	11.801.886	99,61
A.P.V.	5.822		5.223	
Havengelden ligplaatsen Reenweg	10.008		6.034	
Havengelden Timmersteekade	3.641		1.295	
Marktgeld	12.006		14.895	
Kapvergunningen	71		0	
Havengelden jachthaven	11.772		12.905	
Passantenhaven	17.390		2.268	
Gehandicapten-parkeerkaarten	3.959		3.983	
Uitvoering WKP/basisregistraties	0		0	
Opgenomen onder overige inkomsten	64.669	0,54	46.603	0,39
Totaal	11.935.019	100,00	11.848.489	100,00

* inclusief begrotingswijzigingen / tussenrapportage 2016

** netto opbrengst (bruto -/- leegstand en Pater)

*** dit is voor verwerking van de eenmalige teruggaaf van € 750.000

4. Kwijtschelding

Indien een belastingplichtige niet of over te weinig financiële middelen beschikt om de belastingaanslag te voldoen, verlenen we onder bepaalde voorwaarden aan deze belastingplichtige kwijtschelding. Het kwijtscheldingspercentage dat we hanteren bedraagt maximaal 100%. Dit betekent dat alle belastingplichtigen die een inkomen hebben dat 100% van het minimuminkomen (volgens bijstandsnorm) of lager bedraagt in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding.

Kwijtschelding kan alleen worden verleend indien het een aanslag betreft voor onroerende zaakbelasting (gebruiker), afvalstoffenheffing en rioolheffing. De overige heffingen hebben we in de betreffende belastingverordeningen uitgesloten voor kwijtschelding.

Voor het belastingjaar 2017 is sprake van onderstaande kwijtscheldingen:

Verleende kwijtschelding op verzoek

Er zijn tot en met 31 december 2017, 190 aanvragen kwijtschelding inclusief 2 beroepschriften ingediend. Hiervan zijn er 132 volledig verleend, 1 gedeeltelijk verleend en 43 afgewezen. Er zijn nog 14 aanvragen in behandeling.

Heffingen	Totaal	Volledig	Gedeeltelijk
Rioolheffingen	€ 5.742	€ 5.704	€ 38
Afvalstoffenheffing	€ 24.071	€ 23.919	€ 152
Totaal verleend	€ 29.813	€ 29.623	€ 190

Automatisch verleende kwijtschelding uitwisseling van bestanden met het Inlichtingen Bureau, Administratieve Lastenverlichting voor de burgers

Er zijn in totaal 203 beschikkingen door het Inlichtingen Bureau aan-geleverd door een geautomatiseerde kwijtscheldingstoets.

Rioolheffing code 2	€ 14.885
TB Rioolgeb code 1	€ 3.854
Afvalstoffenheffing code 1	€ 54.605
Afvalstoffenheffing code 2	€ 468
Totaal verleend	€ 66.104

Samenvatting

176	beschikkingen op verzoek/ aanvraagformulier ks/beroep	€ 29.813
14	verzoeken nog in behandeling	
244	beschikkingen automatische verleende kwijtschelding	€ 66.104
434	beschikkingen met een totaalbedrag van	€ 95.917

5. Kengetallen

	Rekening 2015	Rekening 2016	Rekening 2017
Aanslagen			
- Aantal (gecombineerde) belastingaanslagen gemeentelijke belastingen, havengeld, precariobelasting en nota's extra ledigingen aanslagen 2015 -> 2 aanslagen 2016 -> 592 aanslagen 2017 -> 10.933	11.377	11.640	11.527
- Aantal verzonden herinneringen	1.601	1.456	1.564
- Aantal opgelegde aanmaningen	712	605	547
- Aantal uitgevaardigde dwangbevelen	466	378	316
Bezwaarschriften			
- Gemeentelijke belastingen	55	62	62
belastingaanslagen 2014 -> 1		11	1
belastingaanslagen 2015 -> 2	3	2	
belastingaanslagen 2016 -> 10	1	3	
belastingaanslagen 2017 -> 49	7	3	2
- Extra ledigingen	11	1	
- BIZ-heffing	2		
- Havengeld	3		
- Leges	3	2	12
- Binnenhavengelden	2		
- Precariobelasting	1	2	4
Totaal	77	67	78
- gegrond	55	52	43
- ongegrond	22	9	15
- in behandeling		6	20

Honden	aantal per 1-1-2016	aantal per 31-12-2016	aantal per 31-12-2017
Aantal kennels	7	8	7
Aantal hondenbezitters	1.565	1.546	1.526
Aantal honden	1.679	1.665	1.640

Paragraaf B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting van de gemeente Geertruidenberg is. Dit is van belang wanneer een financiële tegenvaller zich voordoet. Aandacht voor het weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigingen.

Deze paragraaf heeft zijn basis in artikel 11 van het BBV (Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten) en de daarop van toepassing zijnde toelichting.

Conform dit artikel moet deze paragraaf ten minste bevatten:

- het beleid betreffende weerstandscapaciteit en risico's;
- een inventarisatie van de risico's;
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een berekening van het weerstandsvermogen en een oordeel hierover;
- een kengetal voor de:
 - 1) a. Netto schuldquote;
 - b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - 2) Solvabiliteitsratio;
 - 3) Grondexploitatie;
 - 4) Structurele exploitatieruimte;
 - 5) Belastingcapaciteit;Inclusief een beoordeling van de onderlinge verhoudingen tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.
- een beoordeling van de onderlinge verhoudingen tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Vervolgens wordt een berekening gemaakt van het weerstandsvermogen en oordeel gevormd over het weerstandsvermogen (onderdeel 5).

Ter completering volgt een nieuw verplicht onderdeel van deze paragraaf. In deze paragraaf worden de kengetallen opgenomen met een toelichting hierop (onderdeel 6).

Gemeente Geertruidenberg vindt goed risicomanagement belangrijk en acht het wenselijk risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering en ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen beheersbaar te maken. Een zo volledig mogelijk inzicht in potentiële risico's en hun gevolgen maakt het mogelijk een uitspraak te kunnen doen over het wel of niet aanvaarden van het risico en over voor het wel of niet nemen van eventuele aanvullende maatregelen. Hierdoor kunnen op verantwoorde wijze besluiten worden genomen en worden risico's tot een gewenst niveau beperkt.

1. Risicomanagementbeleid

In januari 2016 is het geactualiseerde risicomanagementbeleid vastgesteld. Hierin worden kaders gesteld ten aanzien van de reikwijdte en toepassing van risicomanagement.

Risicomanagement is gemeentebreed doorgevoerd. Het risico-profiel is uitgewerkt voor de reguliere bedrijfsprocessen én de projecten, zodat de hierbij behorende weerstandscapaciteit van Gemeente Geertruidenberg kan worden berekend. Verdere verfijning en doorontwikkeling van risicomanagement vindt doorlopend plaats.

2. Risico's

Een risico is de kans op een gebeurtenis met effect op het behalen van de door de organisatie gestelde doelstellingen.

Risicoprofiel

Onderstaande tabel geeft de resultaten weer van de risico-inventarisatie voor gemeente Geertruidenberg. Om de risico's van onze gemeente systematisch in kaart te brengen en te beoordelen is er een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is een dynamisch geheel: als er aanleiding toe is, worden risico's toegevoegd, gewijzigd en/of verwijderd. Hierbij is gebruik gemaakt van NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem).

Ten behoeve van het jaarverslag 2017 zijn de risico's beoordeeld door de clusters. In totaal zijn 149 risico's in beeld gebracht, hierbij is een aantal kleine risico's samengevoegd en is een aantal nieuwe risico's toegevoegd (begroting 2018: 150, jaarverslag 2016: 154). De tabel geeft een inschatting van de kans dat een risico zich voordoet, afgezet tegen het financiële gevolg:

Aantal risico's (geldgevolg tegen kans uitgezet)

x > € 200.000				2	1
€ 100.000 < x < € 200.000	1	1	1	1	1
€ 40.000 < x < € 100.000	1	5	2	0	2
€ 10.000 < x < € 40.000	6	4	12	7	
x < € 10.000	34	12	22	9	6
Geen geldgevolgen	6	4	5	3	1
	Kans 1	Kans 2	Kans 3	Kans 4	Kans 5

Classificering kans

1. < of 1 keer per 10 jaar (10%)
2. 1 keer per 5-10 jaar (30%)
3. 1 keer per 2-5 jaar (50%)
4. 1 keer per 1-2 jaar (70%)
5. 1 keer per jaar of vaker (90%)

In het volgende overzicht worden de tien risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben geleverd aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Hierbij geeft het invloed percentage de invloed van een risico op het totale risicoprofiel weer.

Risico's

				Jaarverslag 2017	
Jrr 2017	Jrr 2016	Begr 2017		Kans	Invloed
1	3	10	Onvoldoende kunnen terugvorderen van BTW (over bepaalde dienstverlening) (569)	70%	34,35%
2	-	-	Onvoldoende rijksmiddelen om de beoogde transformatie binnen de jeugdhulp vorm te geven (530)	70%	11,15%
3	2	2	Bedrijfswaarde wordt maatstaf bij waardering WOZ-waarde (554)	90%	7,71%
4	-	-	Geen volledige compensatie loon- en prijsstijgingen via de algemene uitkering (580)	90%	6,13%
5	-	6	Achterstallig onderhoud gemeentelijke gebouwen als gevolg van beperkte budgetten (535)	70%	4,80%
6	7	5	Begrotingstekorten in gemeenschappelijke regelingen RMD (564)	90%	2,31%
7	4	3	Onvoldoende gelden bij verenigingen om nieuwbouw van sportcomplex te realiseren (568)	30%	2,25%
8	-	-	Herijking van het huisvestingsprogramma (IHP) scholen (578)	30%	2,05%
9	-	-	Beschadiging documenten in archief (83)	90%	1,84%
10	9	9	Een stijging van aantal bijstandsgerechtigden of toename aantal aanvragen bijzondere bijstand (49/565)	50%	1,71%
	1	1	Risico's grondexploitatie en woningbouw (533)	70%	0,00%
	5	-	Niet verkrijgen Europese Sociaal Fonds (ESF) subsidie (573)	70%	0,50%
	6	7	School kan bouwplan niet tijdig realiseren ondanks de van de gemeente ontvangen beschikbare middelen (570)	30%	1,54%
	8	4	Begrotingstekorten in gemeenschappelijke regelingen OMWB (563)	90%	0,00%
	10	8	Declaratie BTW compensatiefonds overschrijdt ingesteld plafond (572)	-	-
				Begroting 2017	Jaarverslag 2016
Totaal grote risico's				€ 3.244.039	€ 3.907.860
Overige risico's				€ 2.334.506	€ 2.149.506
Totaal alle risico's				€ 5.578.545	€ 6.057.366
					Jaarverslag 2017
					€ 3.435.000
					€ 2.195.505
					€ 5.630.505

Uit de tabel blijkt dat de mutatie van het maximale risico ten opzichte van de begroting 2017 € 52.060 (hoger) is. Dit wordt veroorzaakt door verwijderde, nieuwe risico's en mutaties in risicobedragen.

Kijkend naar de in de tabel genoemde grootste risico's:

- Risico grondexploitatie en woningbouw (-1.724.000)
- Onvoldoende gelden bij vereniging om sportcomplexen te realiseren (-250.000)
- Begrotingstekort Omgevingsdienst Midden en West-Brabant (-110.000)
- School kan bouwplan niet realiseren binnen beschikbare middelen (-100.000)
- Declaratie BTW-compensatiefonds (-100.000)
- Onvoldoende terug kunnen vorderen BTW (+1.600.000)
- Onvoldoende rijksmiddelen voor transformatie jeugdhulp (+400.000)
- Geen volledige compensatie loon- en prijsstijgingen via de algemene uitkering (+200.000)
- Achterstallig onderhoud gemeentelijke gebouwen (+100.000)
- Asbest in schoolgebouwen (+100.000)

Voorgedane risico's

1. Risico grondexploitatie en woningbouw (R533).

Ontwikkeling Heereland

Het aangepaste gemeenschappelijke doel voor de ontwikkeling van het deelgebied Heereland is een kwalitatief goede afronding van de wijk, waarbij de supermarkt vernieuwd zal worden met voldoende parkeervoorziening en de rest invulling krijgt met nieuwbouw. Door het sluiten van de uitvoeringsovereenkomst met de stakeholders, wordt deze doelstelling behaald. Door dit akkoord wordt gelijktijdig het risico afgebakend, aangezien afspraken zijn gemaakt met betrekking tot het te ontwikkelen programma en de onderlinge bijdragen van de stakeholders. De ondertekening van de nieuwe contracten leidt voor de gemeente tot een vermindering van de oorspronkelijk geraamde opbrengsten. Bij de actualisatie in 2016 zijn deze financiële gevolgen echter al verwerkt. In 2017 is overeenstemming met WSG bereikt over de aankoop van

de gronden waarop de ontwikkeling Jeroen Boschstraat is gepland. Met de aankoop van de gronden (€ 595.000) komt ook de berekende exploitatiebijdrage van € 211.000 te vervallen. Aangezien de gronden ingebracht worden in een nieuwe ontwikkeling "de Oude Haven" wordt de inbrengwaarde van deze grond bepaald op € 806.000. Waarmee de verwachte exploitatiebijdrage voor dit plandeel wordt afgedekt.

Ontwikkeling Vesting

Voor de ontwikkeling van het zogenaamde Koninginnebastion is ook een nieuwe overeenkomst gesloten. Met het sluiten van de ze overeenkomst worden alle nog openstaande risico's met betrekking tot de ontwikkeling van dit plandeel ondervangen.

Ter afdekking van de financiële risico's is los van de nieuwe overeenkomsten voor Heereland, Vesting en de Riethorst met WSG een zogenaamde depotovereenkomst gesloten. In deze overeenkomst verplicht WSG zich ter waarborging van de financiële bijdrage en kosten aanlag openbare voorzieningen een geldbedrag in depot te storten dat overeenstemt met de som van de exploitatiebijdrage en de kosten van aanleg van het openbaar gebied. Het beheer van het depot is bij een notaris ondergebracht en bedraagt momenteel € 1.716.000

Algemeen

Daar de het project Dongeburgh in 2018 afgesloten wordt zijn alle overige inkomsten waarvan geen overeenkomst voorhanden was of de haalbaarheid van de invordering twijfelachtig is in 2017 afgeboekt, waardoor ook het opgenomen risico komt te vervallen. Het vorenstaande heeft wel tot gevolg dat de voorziening is verhoogd tot een bedrag van € 1.733.000.

Overige risico's

Beschadiging documenten in archief (R83)

Al vele jaren is er sprake van schimmelvorming in een bepaald deel van het archief. Tussentijds is dit ook gereinigd. Uit vorige inspectierapporten blijkt ook dat we last hebben van schimmelvorming, maar

dit bleef telkens binnen de normen. Enkele externe onderzoeken gaven geen eenduidige uitslag over de oorzaak. Wel is gebleken dat de luchtvochtigheid en temperatuur te hoge waarden aangaven. Tijdens de laatste inspectie bleek dat de normen werden overschreden waardoor nu actie noodzakelijk is. Deze actie houdt in dat we nu een gespecialiseerd bedrijf in de hand hebben genomen om de oorzaak te onderzoeken en oplossingsmogelijkheden aan te dragen om te voldoen aan de vereisten. Daarnaast brengt het bedrijf advies uit hoe de aangetaste archieven en stellingen gereinigd moeten worden. Tevens zal de technische installatie aan verbetering worden onderworpen.

Onvoldoende rijksmiddelen Jeugdhulp (R530)

Het jeugddomein is per 2015 als een nieuwe voorziening overgedragen aan de gemeente. We zitten nog in een "lerend proces". De transformatie is daarbij nog niet "af" en nog volop in ontwikkeling. De werkelijke uitgaven overstegen in 2017 met een bedrag van circa € 770.000 het rijksbudget.

Achterstallig onderhoud aan gemeentelijke gebouwen (R535)

Er zijn diverse panden aangekocht van WSG door de gemeente. Deze panden zijn niet opgenomen in het Meerjaren Onderhoudsplan. Het aankopen van een oude sporthal heeft financiële risico's meegebracht, omdat er een niet voorziene asbestsanering heeft plaatsgevonden en omdat er kosten zijn gemaakt om de brandveiligheid in orde te brengen.

Ontwikkeling risico's

1. Onvoldoende kunnen terugvorderen BTW (over bepaalde dienstverlening) (R569)

Per 1 januari 2019 wijzigt de btw-wetgeving ten aanzien van het ter beschikking stellen van sportaccommodaties. Op grond van Europese jurisprudentie mag er geen verschil meer bestaan in fiscale behandeling tussen leden en niet-leden van verenigingen. Aan een andere uitspraak van de Europese rechter meent de staatssecretaris het standpunt te moeten ontleenen dat ook het ter beschikking

stelling van sportaccommodaties door een niet-winstbeogende instelling onder de sportvrijstelling valt. Of de staatssecretaris hierin gelijk heeft, wordt in de vakliteratuur betwist.

Voor gemeenten en sportstichtingen ontstaat een fiscaal nadeel. Het Rijk heeft hiervoor € 241 miljoen uitgetrokken om dit nadeel te compenseren, € 153 miljoen voor gemeenten en € 88 miljoen via de begroting VWS voor sportinstellingen en -stichtingen. Op welke wijze deze gelden ter beschikking komen is nog niet bekend.

Naar verwachting zal de genoemde € 153 miljoen niet voldoende zijn. Dat vindt zijn oorzaak in het feit dat niet langer recht zal bestaan op aftrek van btw op exploitatiekosten en investeringen. Ook zullen de herzieningsregels voor de btw eveneens per 1 jan. 2019 zullen wijzigen. Hierdoor zullen gemeenten en stichtingen de in het verleden in aftrek gebrachte btw op investeringen weer gedeeltelijk terug moeten betalen. Met name voor toekomstige investeringen wordt een risico gelopen op eventuele terugvordering van BTW. Door het nemen van aanvullende maatregelen kan het risico worden beperkt. Hiervoor wordt in 2018 een voorstel gedaan.

2. Onvoldoende rijksmiddelen voor transformatie Jeugdhulp (R530)

In 2017 is het risico opgenomen dat rijksmiddelen voor de jeugdhulp onvoldoende zouden zijn om alle uitgaven te dekken. Het risico dat de er de komende jaren weer onvoldoende middelen zijn is nadrukkelijk aanwezig. De rijksbijdrage laat op dit moment meerjarig het volgende beeld zien

Tegenover het risico staat een bestemmingsreserve van € 980.000 eind 2017

3. Bedrijfswaarde wordt maatstaf OZB (R554)

Essent heeft bezwaar ingediend tegen de WOZ-beschikking over 2014 en 2015 en inmiddels ook tegen de aanslag over 2016. Essent beroept zich op de (volgens hen) veel lager liggende bedrijfswaarde. Naar aanleiding hiervan is aanvullende informatie opgevraagd

maar niet verkregen. Deze bedrijfswaarde is door Essent onvoldoende aannemelijk gemaakt, waardoor de bezwaarschriften door de heffingsambtenaar van de gemeente ongegrond zijn verklaard. Essent heeft hiertegen beroep ingesteld bij de rechtbank. Uitspraak op dit beroep is door de rechtbank gedaan met als resultaat dat de door de rechtbank bepaalde WOZ waarde nagenoeg aansluit op de opgelegde waarde door de gemeente. Essent heeft echter tegen deze uitspraak hoger beroep aangetekend. Verwachting is dat deze medio 2018 wordt behandeld. De aanslagen 2017 en 2018 zullen ook medio 2018 worden opgelegd. Hier is ook de verwachting dat Essent bezwaar tegen de WOZ waarde zal indienen.

4. Geen volledig compensatie loon- en prijsstijgingen via de algemene uitkering (R580)

Vanwege de aantrekkende economie is er in diverse sectoren (o.a. bouw) sprake van forse prijsstijgingen. Deze prijsstijgingen worden niet voor de volle 100% gecompenseerd via een hogere algemene uitkering. Zo was bv. de gemiddelde prijsontwikkeling 2017 via de algemene uitkering 1,2% en naar verwachting dus niet voldoende voor prijsstijgingen door de aantrekkende economie.

5. Achterstallig onderhoud aan gemeentelijke gebouwen (R535)

In 2017 zijn nieuwe panden aan- en verkocht door de gemeenteraad. Deze panden zijn niet opgenomen in het Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) en er is geen meerjarenonderhoudsplan van deze panden voorhanden. In 2018 worden deze panden toegevoegd aan het MJOP. Ook voegen we panden welke weer een bestemming hebben gekregen toe aan het MJOP als zijnde panden in gebruik, waaronder de Meidoornstraat en Julianalaan 103. De actualisering kan gevolgen hebben voor de jaarlijkse storting voor het MJOP.

6. Begrotingstekorten RMD (R564)

De Regionale Milieu Dienst (RMD) is per 1 januari 2013 opgegaan in de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB). De RMD kan echter niet geliquideerd worden omdat er nog een lening

loopt bij de BNG. Het voormalige kantoorpand in Roosendaal is in 2017 verkocht is. Door de OMWB is een financiële claim bij de RMD weggelegd, welke gebaseerd is op het Sociaal Beleidskader (SBK) van de OMWB. Daarin staat opgenomen dat de financiële gevolgen van de uitlooptschalen van de ingebrachte medewerkers vanuit RMD voor rekening zijn van de "latende" gemeente, in dit geval dus de RMD-gemeenten. Hiervoor is een arbitragezaak aangespannen tegen de OMWB, omdat dit in strijd is met wat gesteld is in het bedrijfsplan. Door de OMWB is een schikkingsvoorstel gedaan aan de RMD, wat betekent dat er een éénmalige verdeling is voor 2013-2017 waarbij 60% voor rekening komt van de OMWB en 40% voor rekening van de RMD. De claim betreft een bedrag van € 1,4 miljoen. Dit betekent voor de RMD een bedrag van € 540.000 omgerekend voor de gemeente Geertruidenberg € 42.000. Daarnaast speelt nog dat het voormalige kantoorpand in 2013 is afgehaamd wat tot gevolg een nadelig exploitatieresultaat van totaal € 345.000. Voor Geertruidenberg betekent dit een bijdrage in het verlies van € 26.000. Wanneer daarbij de jaarrekening 2014 t/m 2016 wordt toegevoegd, komt het totaal op een bedrag van ca. € 75.000. Daarnaast speelt nog de mogelijk nog te betalen boeterente en aflossing van de resterende lening. Hierover gaat het bestuur RMD met de BNG medio 2018 in overleg.

7. Onvoldoende gelden bij verenigingen om nieuwbouw sportcomplexen te realiseren (R568)

De gemeente staat gedurende de looptijd van 30 jaar borg voor de lening van de fusievereniging RFC, waarvan 15 jaar in samenwerking met Stichting Waarborgfonds Sport. Dit betekent dat het risico voor de gemeente gedurende 30 jaar € 250.000 betreft. Daarnaast streeft de fusievereniging naar het behalen van € 100.000 zelfwerkzaamheid. Het is nog onbekend of dit gehaald wordt.

De gemeenteraad heeft op 30 maart 2017 bij het voorstel "Uitwerking Toekomstvisie Sportcomplexen Raamsdonksveer" (nieuwe accommodatie fusieclub RFC) onder andere het volgende besloten:

1. De situatie van RFC moet beschouwd worden als een weloverwogen en beargumenteerde uitzondering op het bestaande

- gemeentelijk beleid omdat er sprake was van een unieke situatie;
- De gemeenteraad bij toekomstige unieke situaties opnieuw zelf een beoordeling zal maken of een uitzondering op het beleid gerechtvaardigd is.

Hierdoor wordt het oorspronkelijke risico beperkt omdat de toekenning op grond van het gelijkheids- en het rechtzekerheidsbeginsel niet te beschouwen is als kaderstellend stuk als het gaat om het beoordelen door de gemeente van aanvragen door sportverenigingen van voorzieningen, waarbij de gemeente wenst te financieren tot een maximum van 1/3 deel van het verenigingsdeel met een maximum tot € 303.600.

8. Herrijking van het integraal huisvestingsprogramma (IHP) onderwijs

De onderwijsgebouwen in Geertruidenberg dateren grotendeels uit de jaren '70 van de vorige eeuw: het einde van hun levensduur komt in zicht. Demografische ontwikkelingen zorgen er verder voor dat de vraag naar en het aanbod van onderwijsruimte niet op alle onderwijslocaties even goed in balans zijn. Voor een goede onderwijskwaliteit en een gezonde en verantwoorde bedrijfsvoering is het wenselijk dat de onderwijshuisvesting qua maat en spreiding past bij de behoeften in de wijken en kernen.

De gemeente Geertruidenberg wil een toekomstbestendig lange termijn perspectief formuleren voor haar onderwijshuisvesting. Dit bestaat uit de volgende onderdelen:

- Het opstellen van een Integraal Huisvestingsplan voor het primair en voortgezet onderwijs voor de periode 2017-2027;
- Gebaseerd op gezamenlijke ambities en visie-uitgangspunten van gemeente en schoolbesturen, o.a. ten aanzien van samenwerking met kindpartners;
- Voorzien van toekomstperspectief op de gymaccommodaties in de gemeente.

De inschatting is dat, gezien de leeftijd van de onderwijsgebouwen in onze gemeente, in het IHP voorstellen met mogelijk flinke financiële consequenties worden gedaan. Een financiële haalbaarheids-

toets om naast een inhoudelijke afweging ook een financiële afweging te maken maakt onderdeel uit van het IHP.

9. Beschadiging documenten in archief

Zie ook "Voorgedane Risico's".

Als gevolg van deze schimmeluitbraak dient de ruimte, nadat de klimaatcondities zijn geoptimaliseerd, schoongemaakt te worden. Daarnaast dienen de archiefbescheiden (ca 700 meter) gestraald en schoongemaakt te worden.

10. Aantal werklozen / aanvragen bijzondere bijstand (R49/565)

Ondanks dat het aantal werklozen landelijk daalt, zijn de voorspellingen van het CBS dat pas met ingang van 2020 de bestanden van bijstandsgerechtigden zullen gaan dalen. Dit is ook te zien in de gemeente Geertruidenberg. Daarnaast is er binnen Geertruidenberg sprake van een gemiddeld lager geschoold bestand, wat de kansen op uitstroom, ondanks een aantrekkende economie, ook beperkt. Daarnaast hebben we op dit moment te maken met een verhoogd aantal statushouders in de gemeente. Deze zijn niet direct bemiddelbaar naar werk vanwege een taalachterstand. Afhankelijk van het aantal dat nog toestroomt, de mate waarin zij de taal gaan beheersen en bemiddelbaar zijn, kan dit invloed hebben op het aantal uitkeringen. Hier wordt overigens wel ingezet op de bevordering van de uitstroom voor deze groep.

11. Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Geertruidenberg beschikt om niet-begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag
5%	€ 745.029
10%	€ 848.060
15%	€ 926.905
20%	€ 996.380
25%	€ 1.061.654
30%	€ 1.125.409
35%	€ 1.188.975
40%	€ 1.256.618
45%	€ 1.328.802
50%	€ 1.401.632
55%	€ 1.478.072
60%	€ 1.556.421
65%	€ 1.638.584
70%	€ 1.726.713
75%	€ 1.818.244
80%	€ 1.921.865
85%	€ 2.041.622
90%	€ 2.185.429
95%	€ 2.380.509

Benodigde weerstandscapaciteit

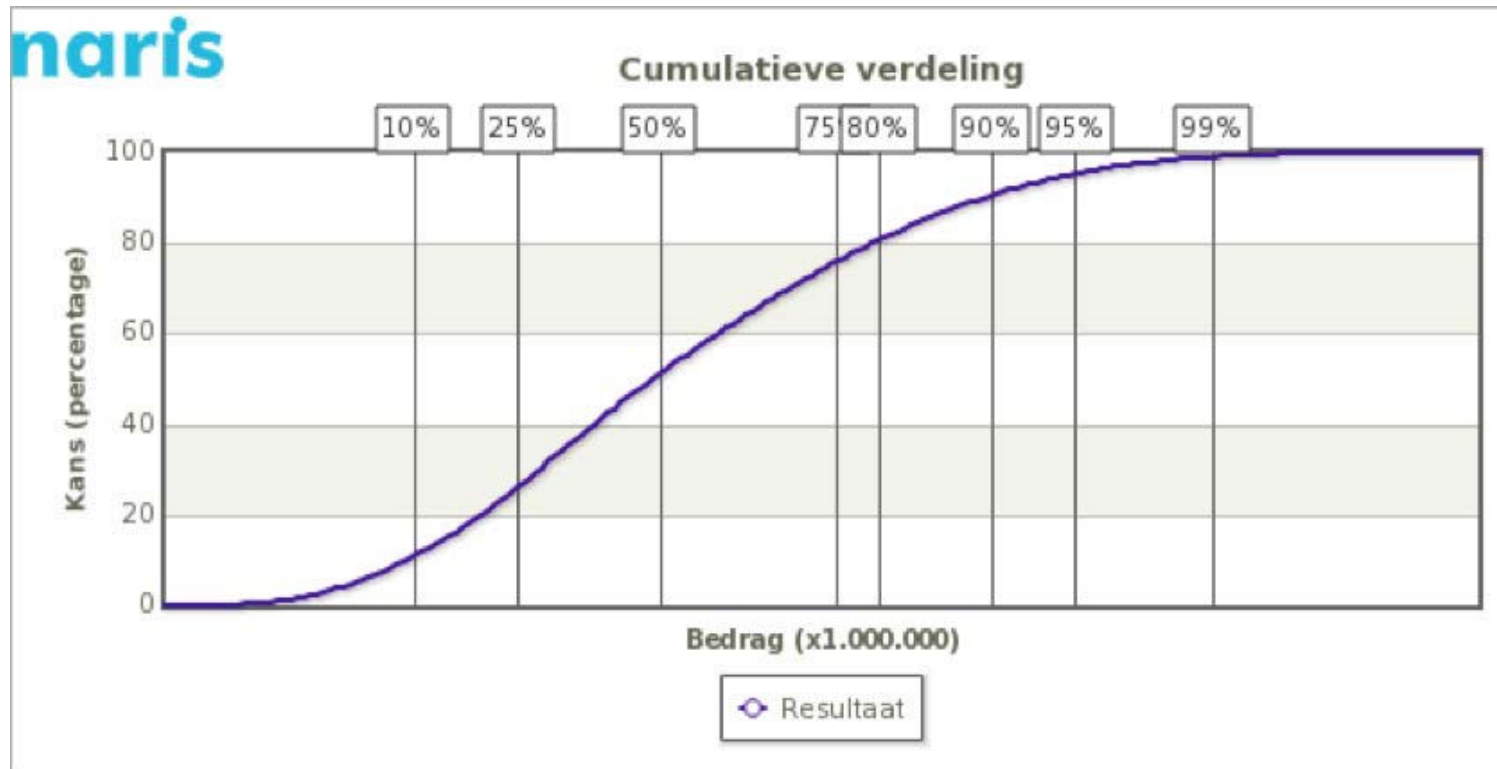
Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag ongewenst is (€ 5.630.505 zie voorgaande tabel). De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De resultaten van de risicosimulatie staan hier naast weergegeven.

Hieruit volgt dat bijvoorbeeld met 20% zekerheid alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 0,9 miljoen.

De benodigde weerstandscapaciteit bij een zekerheidspercentage van 90 is € 2,2 miljoen (begroting 2017: € 2,0 miljoen; jaarverslag 2016: € 2,2 miljoen). Met 90% zekerheid kunnen met dit bedrag alle risico's worden afgedekt.

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de begroting 2017 € 207.514 hoger. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. Risico grondexploitaties en woningbouw (-)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. onvoldoende gelden bij vereniging om sportcomplexen te realiseren (-)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. tekorten gemeenschappelijke regeling (-)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. school kan bouwplan niet realiseren met beschikbare middelen (-)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. onvoldoende kunnen terugvorderen BTW (+)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. transformatie jeugd (+)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. geen volledige compensatie loon- en prijsstijgingen (+)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. achterstallig onderhoud gebouwen (+)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. asbest in schoolgebouwen (+)

Beschikbare weerstandscapaciteit Weerstand (in €)	Jaarrekening 31-12-2016	Begroting 01-01-2017	Jaarrekening 31-12-2017
Incidentele weerstandscapaciteit (in vermogen)	9.429.036	6.408.909	7.349.015
Vrij aanwendbare algemene reserve	8.751.261	5.630.805	6.570.651
Vrije algemene reserve	6.537.918	3.652.892	4.385.222
Weerstandsreserve	2.213.343	1.977.913	2.185.429
Vrij aanwendbare bestemmingsreserve	677.775	778.104	778.364
Gerealiseerd resultaat (programmabegroting)	-		-
Structurele weerstandscapaciteit (in exploitatie)	0	1.347.642	0
Onvoorzien		45.000	
Onbenutte belastingcapaciteit OZB		1.302.642	
Onbenutte capaciteit afvalstoffenheffingen	-	-	
Totale weerstandscapaciteit	9.429.036	7.756.551	7.349.015

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Vrij aanwendbare algemene reserve

Het huidige beleidskader met betrekking tot reserves en voorzieningen is neergelegd in de Financiële Verordening 2017. Om te voorkomen dat bij een calamiteit direct het bestaande beleid moet worden bijgesteld, is gekozen voor het vormen van een afzonderlijk weerstandsdeel in de algemene reserve groot € 2,0 miljoen op 31 december 2017 (31 december 2016: € 2,2 miljoen). Deze reserve mag ook slechts in dit kader worden aangewend. Op 31 december 2017 is het totaalbedrag van het vrij besteedbare deel van de algemene reserve inclusief de weerstandsreserve groot € 4,4 miljoen (31 december 2016: 6,5 miljoen).

Vrij aanwendbare bestemmingsreserve

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven. De bestemmingsreserves kunnen, zolang de raad de bestemming kan wijzigen, tot de weerstandscapaciteit worden gerekend. Voor sommige bestemmingsreserves zal een aanwending als weerstandscapaciteit echter aanzienlijke negatieve consequenties voor bestaande voorzieningen met zich meebrengen. Dit geldt voor reserves die zijn gevormd om de afschrijvingslasten of kapitaallasten van diverse voorzieningen te dekken zoals Fort Lunet, gemeentehuis, containermanagement en Informatisering en Automatisering (I&A). Tevens geldt dit voor de in het verleden gevormde reserves voor diverse risico's zoals bodemsanering, Pilot Bouwen Binnen Strakke Contouren en decentralisaties. Daarom worden bovengenoemde bestemmingsreserves niet meegerekend in de beschikbare weerstandscapaciteit. Voor de overige bestemmingsreserves geldt dat eventuele aanwending als weerstandscapaciteit geen of geringe negatieve consequenties

voor bestaande voorzieningen met zich meebrengt. Een groot deel betreft restanten van in het verleden gevormde reserves.

Gerealiseerd resultaat volgend uit de programmabegroting
Het BBV geeft aan dat het gerealiseerde resultaat volgend uit de programmabegroting ook tot het eigen vermogen behoort. Afhankelijk van de bestemming zal daarom ook dit resultaat kunnen worden meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen. Bij de jaarrekening wordt het begrote resultaat niet meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Onvoorzien

De post onvoorzien wordt bij de begroting opgenomen om onvoorzien ontwikkelingen te kunnen afdekken. De budgettaire opgenomen ruimte is € 45.000. In 2017 is deze post begroot na wijziging afgenomen tot € -28.590 (31 december 2016: € 40.250). De post wordt bij de jaarrekening niet meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Onbenutte inkomstenbronnen

De mate waarin van de onbenutte belastingcapaciteit gebruik wordt gemaakt, verschilt van gemeente tot gemeente en is mede afhankelijk van de politieke relevantie van de hoogte van het OZB-tarief. Als zich tegenvallers voordoen, zal de onbenutte belastingcapaciteit niet zonder slag of stoot worden ingezet, maar dit is wel één van de mogelijkheden.

Bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt aangesloten bij de drie belangrijkste inkomsten van de gemeente te weten: OZB, afvalstoffenheffing en rioolafvoerrecht, voor zover deze laatste twee niet maximaal mogelijk en/of kostendekkend blijken te zijn. Deze posten worden niet meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen bij de jaarrekening.

In de opsomming van posten voor de beschikbare weerstandscapaciteit zijn de voorzieningen niet genoemd. Voorzieningen vallen niet onder de weerstandscapaciteit, omdat deze zijn gevormd

voor het afdekken van voorzienbare lasten in verband met verplichtingen en risico's waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker is. Deze lasten hangen samen met de periode voorafgaand aan die datum.

12. Weerstandsvermogen

Op basis van de huidige gegevens in het risicomanagementsysteem berekenen we het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen is te definiëren als 'het vermogen van de gemeente Geertruidenberg om niet-structurele financiële risico's te kunnen opvangen teneinde haar taken te kunnen voortzetten'.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, leggen we de relatie tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten geven we in onderstaande figuur weer.

Risico's

- Bedrijfsproces
- Financieel
- Imago / politiek
- Informatie / strategie
- Juridisch / aansprakelijkheid
- Letsel / veiligheid
- Materieel
- Milieu
- Personeel / Arbo
- Product

Weerstandscapaciteit

- Vrij aanwendbare algemene reserve
- Vrij aanwendbare bestemmingsreserve gerealiseerde resultaat (programmabegroting)
- Onvoorzien
- Onbenutte belastingcapaciteit ozb
- Onbenutte capaciteit afvalstoffenheffingen

Weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kunnen we afzetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen. Voor 2017 is dit:

$$\begin{array}{l} \text{Ratio} \\ \text{weerstands-} \\ \text{vermogen} = \end{array} \frac{\begin{array}{l} \text{Beschikbare weer-} \\ \text{standscapaciteit} \\ \text{Benodigde weer-} \\ \text{standcapaciteit} \end{array}}{\begin{array}{l} \text{€ 7.349.015} \\ \text{€ 2.185.429} \end{array}} = 3,36$$

(Begroting 2017: 3,92. Jaarverslag 2016: 4,26)

De daling van de ratio weerstandsvermogen wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- De geringe daling van de benodigde weerstandscapaciteit als gevolg van een gewijzigd risicoprofiel ten opzichte van het jaarverslag 2016;
- De relatief sterke daling van de beschikbare weerstandscapaciteit als gevolg van de lagere algemene reserve en bestemmingsreserve ten opzichte van jaarverslag 2016.

Gebaseerd op de hierna opgenomen tabel² valt het weerstandsvermogen in klasse A. Dit duidt op een weerstandsvermogen wat ruimschoots voldoet aan de in het risicomanagementbeleid vastgestelde norm (waarderingscijfer B, ratio weerstandsvermogen tussen de 1,4 en 2,0).

Weerstand velden		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	Ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	Onvoldoende
F	<0.6	Ruim onvoldoende

² De normtabel is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente. Deze tabel biedt een waardering van de berekende ratio.

13. Kengetallen

Om de inzichtelijkheid in de financiële positie van de gemeente te vergemakkelijken wordt vanaf het jaarverslag 2015 aan deze paragraaf in de begroting en in het jaarverslag kengetallen toe gevoegd.

Kengetallen	Jaarverslag 2016	Begroting 2017	Jaarverslag 2017
Netto schuldquote	51,24%	44,03%	54,54%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	37,83%	30,45%	51,32%
Solvabiliteitsratio	27,62%	14,59%	25,84%
Structurele exploitatieruimte*	1,13%	0,34%	-2,05%
Grondexploitatie	3,62%	1,55%	3,73%
Belastingcapaciteit	113%	111%	111%

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. In de VNG-publicatie 'Houdbare gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer een schuld lager is dan het begrotingstotaal (<100%) dit als voldoende kan worden beschouwd en boven de 130% als onvoldoende. De netto schuldquote van de gemeente Geertruidenberg is voldoende en geeft een stijgend verloop. Dit is negatief.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote weergegeven (netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier brengen we in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de

schuldenlast. De netto schuldquote van de gemeente Geertruidenberg is voldoende en geeft een stijgend verloop. Dit is negatief.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het resultaat van baten en lasten. In de VNG-publicatie 'Houdbare gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer een solvabiliteitsratio hoger is dan 30% dit als voldoende kan worden bestempeld en lager dan 20% als onvoldoende.

De solvabiliteitsratio van de gemeente Geertruidenberg is op basis van die publicatie niet voldoende. De ratio geeft een dalend verloop. Dit is negatief.

Kengetal grondexploitatie

Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de grond is van belang, omdat deze terugverdiend moet worden bij de verkoop. Boekwaarden worden afgezet tegen de totale baten. Er is geen norm voor deze ratio. Het kengetal voor de grondexploitatie van de

gemeente Geertruidenberg is gestegen ten opzichte van de jaarrekening 2016. De totale boekwaarde van de grondexploitatie is iets toegenomen, waardoor de risico's voor de gemeente hoger worden. Dit is negatief.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het evenwicht van de begroting wordt er ook gekeken naar de structurele en incidentele lasten en baten. Voorbeeld van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten dan ook hoger zijn dan de structurele lasten is dan ook meer flexibel dan een begroting, waarbij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Er is geen norm voor deze ratio. De structurele exploitatieruimte van de gemeente Geertruidenberg is voor de jaarrekening 2017 negatief. Dit is een sterke daling t.o.v. jaarrekening 2016. Dit is negatief.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Centrum voor Onderzoek voor de lagere overheden (Coelo) publiceert deze lasten jaarlijks. Bij de berekening van het kengetal worden de gemeentelijke woonlasten afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Er is geen norm voor deze ratio. De totale woonlasten van de gemeente Geertruidenberg zijn iets hoger dan het landelijk gemiddelde en geven een dalend verloop. Dit is positief.

Samenhang

De kengetallen moeten in samenhang worden gezien. De kengetallen schuldquote en solvabiliteit liggen binnen de norm van de VNG. De beoordeling van de structurele exploitatieruimte heeft vooral waarde in meerjarig vooruitblikkend perspectief. Hier is zichtbaar dat dit percentage sterk is gedaald en zelfs negatief is geworden, het geen betekent dat er geen "vrije" ruimte aanwezig is. Het ken-

getal grondexploitatie kent een licht stijgende trend. Dit is een licht negatieve ontwikkeling. Op basis van de huidige cijfers kan geconcludeerd worden dat de trend van de kengetallen negatief is. Het kengetal belastingcapaciteit wijkt hier in positieve zin vanaf. Het monitoren van de ontwikkeling van de kengetallen naar de toekomst is van belang.

Zie ook de figuur hiernaast (bron: Ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijk relaties)

Paragraaf C

- Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf lichten wij toe wat de financiële consequenties zijn van het gekozen kwaliteitsniveau voor kapitaalgoederen in het beleidskader.

Algemene uitgangspunten

De gemeente heeft ongeveer 310 hectare aan openbare ruimte in beheer. Onder deze openbare ruimte wordt begrepen: wegen, riolering, kunstwerken, openbare verlichting, speelvoorzieningen, waterpartijen en openbaar groen. Verder worden alle virtuele objecten (niet zichtbaar zoals kadastrale grenzen) en reële objecten (zichtbaar, zoals een bouwwerk) onder, op en boven de grond als taak toegerekend aan de openbare ruimte. Gebouwen behoren niet tot de openbare ruimte, maar worden wel als kapitaalgoed meegenomen. Voor deze kapitaalgoederen is hieronder een nadere beschrijving van de wijze van beheer en onderhoud opgenomen. Het beleid voor het onderhoud van de kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in het overzicht kaderstellende beleidsnota's en beheerplannen.

Beheerplannen

Er wordt zoveel mogelijk gewerkt met beheerplannen. Deze plannen geven over meerdere jaren inzicht in onderhoudsmaatregelen en benodigde financiële middelen om de functie van de beheerobjecten te kunnen waarborgen. De basis voor een beheerplan is onder andere het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau. Het beheerplan en onderhoudsniveau van de beheerobjecten (kapitaalgoederen) is maatgevend voor de uitvoering van de werkzaamheden in het betreffende jaar en uiteraard voor de (jaarlijkse) onderhoudslasten.

Beleids- en beheerkaders

De landelijk geformuleerde normen en richtlijnen vormen het uitgangspunt voor de beleids- en beheerkaders. Deze wijze van werken geeft richting aan kwaliteitsniveaus en beheermethodieken en dient als referentie en toetssteen voor onze gemeentelijke normen en aanpak.

Door de raad vastgestelde onderhoudsniveaus (A t/m C):

Wegen:	C
Groen: centrumgebied:	A
woongebied:	B
buitengebied:	C

In het kader van het onderhoud gemeentelijke gebouwen is op basis van het huidige conditieniveau op basis van de NEN 2767 gekomen tot maatwerk, waarbij per gebouw het gewenste conditieniveau is vastgesteld. Dit is vastgelegd in het raadsbesluit van 28 mei 2015.

Voor de volgende onderdelen worden geen kwaliteitsniveaus gehanteerd, maar wordt er op basis van de werkelijke levensduur (inspecties, metingen, ligging en gebruik) onderhoud gepleegd en vervangen: openbare verlichting, kunstwerken, riolering en baggeren. Dit wordt ook wel risico gestuurd beheer genoemd. We zien deze wijze van beheren (afkomstig uit assetmanagement) steeds meer gebruikt worden.

Genoemde niveaus worden gehanteerd in de beheerplannen voor de berekening van de jaarlijks benodigde budgetten. De budgetten zijn afgestemd op de kwaliteitsniveaus.

Doordat de beheerplanningen met regelmaat worden geactualiseerd, worden achterstallig onderhoud en schadeclaims als gevolg van een slecht wegdek voorkomen. Dat laatste wordt ook ondervangen door de beschikking over een straatploeg en een rioolploeg die klein onderhoud aan het straatwerk en de riolering pleegt. Hiermee houden we de kwaliteit van het straatwerk op niveau C.

Planningen

De planningen zoals deze voortkomen uit de beheerplannen incl. het VGRP+, zijn conceptplanningen. Vooraf aan de uitvoering wordt nader bezien (geïnspecteerd en afgewogen) of de noodzaak voor de aanpak daadwerkelijk aanwezig is. Ook om andere redenen of door voortschrijdend inzicht kunnen opgenomen jaarplanningen afwijken van de geactualiseerde beheerplanning. Het zijn als het ware 'dynamische' documenten. Verder speelt integrale aanpak, participatie en vraaggericht werken een bepalende rol voor de jaarlijkse planning. Groenwerkzaamheden (m.u.v. dagelijks onderhoud) en werken aan de openbare verlichting volgen meestal de straatwerkzaamheden die op hun beurt veelal de rioolwerkzaamheden volgen. Om deze redenen kan worden afgeweken van de jaarschijfopgave zoals deze in de beheerplannen incl. het VGRP+ zijn opgenomen.

Integrale werkzaamheden

Voor de uitvoering van beleids- en beheertaken geldt dat deze zoveel mogelijk integraal tot stand komen. Bij de aanpak van een wegvak wordt zo nodig ook de riolering, de openbare verlichting, het groen en de verkeersmaatregelen (duurzaam veilig) meegenomen. Voor sommige taken zoals de realisatie van het bomenstructuurplan is

om financiële redenen een integrale aanpak een voorwaarde.

Belangrijkste integrale beheer- en additionele werken die in 2017 zijn uitgevoerd of gestart:

Integrale uitvoering/voorbereiding beheerwerken:

- Lageweg, reconstructie, uitvoering
- De Veste, voetpaden, uitvoering
- Breetweerlaan, uitvoering
- Ravelijn fase 1, voorbereiding

Integrale uitvoering/voorbereiding additionele werkzaamheden:

- Markt, uitvoering
- Centrumplan fase 3, Gangboord fase 1 t/m 3, uitvoering
- Centrumplan fase 4, Haven, voorbereiding
- Keizersdijk, 2e doorsteek en openbare ruimte rond bibliotheek, uitvoering
- Keizersdijk–Het Spant, mini-rotonde, uitvoering

Voor de realisatie van de genoemde werken wordt verwezen naar programma 1 en 2 van het Jaarverslag.

1. Wegen

1a. Wegbeheer

Het "wegenbeheerplan 2015-2019" is opgesteld in 2014. Hierin is zowel het beleid als het beheer opgenomen van alle openbare wegen binnen de gemeente. Het geplande onderhoud is conform plan uitgevoerd.

1b. Infrastructurele kunstwerken

In het kunstwerkenbeheerplan 2014-2018 hebben we de benodigde middelen aangegeven die in een voorziening zijn opgenomen. De onderhoudswerken zijn in 2017 conform plan uitgevoerd. De beschikbare middelen waren hiervoor toereikend.

1c. Openbare Verlichting

Het vervangingsplan openbare verlichting is in 2014 opgesteld. In dit plan is de meerjarenplanning opgenomen. Het geplande onderhoud van 2017 is uitgevoerd.

Overzicht budget	Soort kosten	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Jaarrekening 2016	Begroting primitief 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017
Wegen	Reserveringen	965	1.080	1.129	780	780	907
	Kapitaallasten	11	672	293	221	0	
	Interne doorbelastingen	858	389	629	330	349	349
	Beïnvloedbaar budget	805	816	735	770	670	613
						11	8
01 - Totaal		2.639	2.957	2.786	2.102	1.811	1.877

2. Riolering

Het beheerplan riolering maakt onderdeel uit van het VGRP+ 2011-2015. In 2015 hebben we vanwege instemming in de regio de looptijd verlengd tot en met 2017. 2016 is een overgangsjaar naar een nieuw VGRP+. In 2016 zijn slechts zeer beperkt investeringen gepland en uitgevoerd. Door de koppeling aan asfaltwerk (Breetweerlaan) is een

deel van de investering doorgeschoven naar medio 2017. Ook is een deel door de slechte weersomstandigheden in december 2016 uitgevoerd in februari 2017 (Gouvenerlaan en P. van IJpelaarstraat).

Overzicht budget	Soort kosten	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Jaarrekening 2016	Begroting primitief 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017
Riolering	Reserveringen		434	575	136	63	88
	Kapitaallasten	1.289	1.342	1.316	1.370	0	
	Interne doorbelastingen	1.127	668	609	531	531	513
	Beïnvloedbaar budget	416	620	460	620	620	556
						1.370	1.295
02 - Totaal		2.832	3.064	2.959	2.656	2.584	2.453

3. Water

Hieronder vallen watergangen, vestinggrachten en binnenhavens. Het Waterschap beheert en onderhoudt een gedeelte van de waterwegen. Als gemeente beheren wij onze eigen wateren. In een aantal gevallen zijn we ontvangstplichtige van baggerspecie welke vrijkomt bij baggerwerkzaamheden van het waterschap. De werken zijn in 2017 conform plan voorbereid en in januari 2018 uitgevoerd. De beschikbare middelen waren hiervoor toereikend.

Het beheer en onderhoud binnenhavens is ondergebracht bij infrastructurale kunstwerken, waarvan de baggerwerkzaamheden ten laste komen van de voorziening baggerwerkzaamheden. Het actuele baggerplan beslaat de periode 2014-2021. De eind 2017 geplande bagger werkzaamheden Zuidergat zijn in het 1e kwartaal van 2018 afgerond. De voorbereidingen, zoals de stabiliteitsberekeningen van de dijken die nodig zijn voor de vergunningsaanvraag bij Brabantse Delta, vroegen meer tijd.

Overzicht budget	Soort kosten	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Jaarrekening 2016	Begroting primitief 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017
Water	Reserveringen	55	60	60	60	60	60
	Kapitaallasten	10	39	21	9	0	
	Interne doorbelastingen	66	33	35	26	26	26
	Beïnvloedbaar budget	10	563	387	117	309	264
						9	9
03 - Totaal		141	695	503	213	404	360

4. Openbaar groen

Er is geen actueel beheerplan beschikbaar. Er is gekozen voor het werken zonder bestek in het openbaar groen. Zo kunnen we samen met de inwoners de accenten bepalen. Het onderhoud aan bomen

en gazons wordt uitgevoerd conform de door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus. De onderhoudswerkzaamheden die wij in 2017 hebben uitgevoerd voldoen aan het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau.

Overzicht budget	Soort kosten	Jaarrekening 2015	Begroting 2016	Jaarrekening 2016	Begroting primitief 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017
Openbaar groen	Reserveringen	3	3	3	3	3	3
	Kapitaallasten	1	1	1	1	0	
	Interne doorbelastingen	1.009	851	836	700	700	701
	Beïnvloedbaar budget	824	932	912	845	861	885
						1	1
04 - Totaal		1.836	1.787	1.752	1.549	1.565	1.590

5. Gebouwenbeheer

Bij de vaststelling van het accommodatiebeleid in mei 2016 is afgesproken dat de gevolgen van het afstoten van gemeentelijk vastgoed wordt vertaald in het in 2015 vastgestelde meerjarenonderhoudsplan. In 2017 zijn er echter meer vastgoed objecten aangekocht dan afgestoten. Daarnaast is er onduidelijkheid of de aangekochte vastgoed objecten in het bezit blijven van de gemeente. De consequenties voor het meerjarenonderhoudsplan in 2017 zijn daarom niet doorgerekend. De verwachting is dat in 2018 hierover meer duidelijkheid komt. Vervolgens kunnen dan ook de financiële gevolgen voor het meerjarenonderhoudsplan inzichtelijk gemaakt worden.

Paragraaf D - Financiering

Indeling paragraaf:

1. Inleiding
2. Risicobeheer
3. Gemeentefinanciering
4. Kasbeheer
5. Administratieve organisatie
6. Informatievoorziening

1. Inleiding

In deze paragraaf wordt de financieringsfunctie transparant gemaakt en daarmee de basis gelegd voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Het treasurystatuut (maart 2016) geeft de infrastructuur voor de inrichting terwijl de uitwerking zijn weerslag vindt in de paragraaf financiering in de begroting. In de paragraaf bij de jaarstukken wordt de verantwoordingsinformatie verstrekt.

De doelstellingen van de treasuryfunctie van de gemeente Geertruienberg zijn:

1. Het verzekeren van een duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities, zodat te allen tijde in de behoefte aan financiële middelen kan worden voorzien teneinde de door de raad vastgestelde programma's te kunnen uitvoeren;
2. Het beschermen van de gemeentelijke vermogenswaarden en de resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en valutarisico's;
3. Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (fido) respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut;
4. Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.

Met het opstellen van deze paragraaf zijn tevens die onderdelen benoemd die in de verordening ex. 212 GW en de artikelen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn opgenomen.

De commissie BBV (Besluit begroten en verantwoorden) heeft in het kader van de herziening van het BBV een notitie Rente uitgebracht. In deze notitie wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en – baten in de begroting en jaarstukken van gemeenten. De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2018. Eerdere toepassing bij de begroting 2017 is niet verplicht.

De bepalingen zoals die zijn opgenomen in de notitie rente zijn door ons in de begroting 2018 verwerkt. Hiervoor was met het opstellen van de begroting 2017 vanaf 2018 structureel een stelpost opgenomen van € 300.000.

2. Risicobeheer

a. Renterisicobeheer

Berekening van de kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar. De gemiddelde netto-vlottende schuld mag deze limiet niet overschrijden. Dit betekent dat voor dit bedrag geen langlopende geld-lening hoeft te worden aangetrokken.

Toegestane kasgeldlimiet:		(x € 1.000)
Omvang begroting per 1 januari 2017	€	50.046
Kasgeldlimiet in % van de grondslag		8,50%
Kasgeldlimiet in bedrag	€	4.254

Bij drie achtereenvolgende overschrijdingen moeten wij de toezichthouder inlichten en aangeven hoe aan de kasgeldlimiet te zullen voldoen. In 2017 heeft geen overschrijding van de kasgeldlimiet plaatsgevonden.

Realisatie 2017 (x € 1.000)					
	Kwartaal				
	1: jan-mrt	2: apr-jun	3: jul-sep	4: okt-dec	Gem/Jaar
Gemiddelde vlottende schuld	759	497	465	352	518
Gemiddelde vlottende middelen	1.112	2.017	4.059	1.931	2.280
Toets kasgeldlimiet					
Gemiddeld saldo	353	1.520	3.594	1.578	1.761
Toegestane kasgeldlimiet	4.254	4.254	4.254	4.254	4.254
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	4.607	5.774	7.848	5.832	6.015

Berekening van de renterisiconorm

De renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal (totale lasten van de begroting) bij aanvang van het dienstjaar. Tegen dit bedrag wordt afgezet het bedrag dat in het lopende jaar aan aflossingen moet worden betaald, vermeerderd met het bedrag van de geldleningen waarvan de rente herzien mag/kan worden. Ook deze norm mag niet worden overschreden.

b. Debiteurenrisicobeheer

De openstaande vorderingen belichten wij periodiek. Zodra daartoe aanleiding is brengen wij de dubieuze posten ten laste van de voorziening dubieuze debiteuren.

Op 31 december 2017 bedraagt de voorziening dubieuze debiteuren algemene dienst en belastingen € 135.237. In 2017 is € 109.381

in deze voorziening bijgestort en € 79.389 afgeboekt. Voor de debiteuren saneringskredieten bedraagt de voorziening € 6.802. Hierin hebben in 2017 geen mutaties plaatsgevonden.

Per 31 december 2017 bedraagt de voorziening dubieuze debiteuren uitkeringen sociale zaken € 654.576. In 2017 is voor dubieuze debiteuren van sociale zaken een bedrag van € 93.606 ten laste gebracht van deze voorziening en is € 79.085 gestort. De voorziening bedraagt daarmee 57% van de vorderingen.

De vorderingen als gevolg van Bijstandsbesluit Zelfstandigen (BBZ) bedragen € 210.439. Hiervoor bestaat een terugbetalingsverplichting aan het Rijk van 75% en is de overige 25% als vooruit ontvangen gepresenteerd. Deze posten zijn dus per saldo opgenomen voor nihil.

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld per 01-01-2017		2017
Renterisico op vaste schuld		Begroting
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g		0
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g		0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a – 1b)		0
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)		0
3b. Nieuw verstrekte lange leningen (u/g)		0
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a – 3b)		0
5. Betaalde aflossingen		2.526
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)		0
7. Renterisico op vaste schuld (2 + 6)		0
Renterisiconorm		
8. Stand begrotingstotaal per 1 januari		50.046
9. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage		20%
10. Renterisiconorm		10.009
Toets renterisiconorm		
10. Renterisiconorm		10.009
7. Renterisico op vaste schuld		0
11. Ruimte(+) / Overschrijding(-) (10 – 7)		10.009

Voorziening dubieuze debiteuren uitkeringen (x € 1.000)		
Omschrijving	31-12-2016	31-12-2017
Debiteuren uitkeringen	817	944
Vorderingen BBZ	283	210
Totaal vorderingen soza	1.100	1.154
Waardering vorderingen	-237	-289
Waardering vorderingen BBZ	-283	-210
Voorziening dubieuze debiteuren	580	655

c. Kredietrisicobeheer

De kredietrisico's worden beperkt door uitsluitend gelden uit te zetten bij kredietwaardige partijen. Op basis van het treasurystatuut zijn dit Nederlandse overheden en kredietwaardige partijen met minimaal een A-rating van minstens 2 erkende ratingbureaus.

d. Intern liquiditeitsbeheer

Periodiek wordt de liquiditeitsbegroting bijgesteld ten behoeve van het inzicht in het beheer van de dagelijkse saldi en het financieren c.q. uitzetten van middelen tot een periode van één jaar. Eventuele overschotten worden zo efficiënt mogelijk beheerd conform de regels van het treasurywet. Op deze manier wordt getracht de financieringskosten zo laag mogelijk te houden. Vanaf eind 2013 moeten overvloedige middelen bij de schatkist worden belegd. De rentevergoeding is gebaseerd op het Eonia ⁴ percentage (-/- 0,37% d.d. 2 januari 2018).

Het totaalbedrag aan liquide middelen op 31 december 2017 bedraagt € 2.490.967 debet/negatief.

3. Gemeentefinanciering

a. Financiering

Financiering omvat het aantrekken van de benodigde financiële middelen voor een periode van minimaal één jaar. Deze middelen kunnen bestaan uit zowel eigen als vreemd vermogen.

Per 31 december 2017 is de - financieringsstructuur en -verhouding van de gemeente Geertruidenberg:

In de geprognosticeerde balans bij de begroting wordt inzicht gegeven in de financieringsbehoefte voor de periode van de meerjarenbegroting. Bij de tussenrapportage 2017 is een uitgebreide toelichting gegeven op het verschil tussen de prognose per januari 2017 en de werkelijke stand vanuit de jaarrekening 2016.

Vaste activa

Het financieringssaldo per 1 januari 2017 wordt beïnvloed door een achterblijvende investeringsbehoefte van € 3.080.000 op basis van de jaarrekening 2016. Van de restantkredieten resteert op 31 december 2017 nog € 6.102.680.

⁴ Eonia staat voor Euro OverNight Index Average. Eonia is het overnight (1 daags) rentetarief waartegen een groot aantal Europese banken elkaar leningen in euro's verstrekken. Eonia is het Europese interbancaire rentetarief met de kortste looptijd

(x € 1.000)	Primitieve begroting 01-01-2017		Jaarrekening 2017 31-12-2017		Jaarrekening 2016 31-12-2016	
	Debet	Credit	Debet	Credit	Debet	Credit
Vaste activa (incl. voorraad grond)	51.005		49.128		50.214	
Gefinancierd met:						
Eigen vermogen		9.910		13.759		12.867
Vreemd vermogen:						
Voorzieningen		9.168		8.664		8.631
Langlopende schuld		23.733		20.803		23.844
Saldo jaarrekening				662		2.282
Vaste financieringsmiddelen		43.811		43.888		47.624
Financieringstekort/-overschot		7.194		5.240		2.590

Reserves en voorzieningen

De financiering geschiedt zoveel mogelijk met eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen). Hierbij worden de richtlijnen en limieten uit het treasurywet gehanteerd (artikel 3).

De definitieve stand per 1 januari 2017 van de eigen financieringsmiddelen is bepalend voor de berekening van de bespaarde rente 2017. Het totaal bedrag van de bespaarde rente wordt ten gunste van de exploitatie gebracht (raming € 492.201; werkelijk € 634.479; beide tegen 2,5%). De bespaarde rente over de voorzieningen wordt doorgestort in de vrije algemene reserve (raming € 99.579; werkelijk € 203.092).

Geldleningen

Het totaal van de opgenomen vaste geldleningen bedraagt per 31 december 2017 € 20.696.000. (Inclusief de waarborgsom van € 107.200 bedraagt de langlopende schuld € 20.803.000).

In totalen betreft het voor het jaar 2017		(x € 1.000)
Saldo begin 2017		23.733
Opgenomen		5.000
Aflossingen		8.037
Saldo ultimo 2017		20.696

Van de opgenomen vaste geldleningen was op 1 januari 2017 nog een bedrag van € 5.511.000 ingezet voor doorleningen aan Stichting Thuisvester. Op ons verzoek zijn deze geldleningen per 1 januari 2017 overgedragen. Hierdoor is zowel aan de debet - als aan de creditzijde de balans (en het financieringstekort) aangepast.

De totale werkelijke rentelasten in 2017 bedragen € 655.000 (geraamd was € 634.000). Het, met de rekening-courantrente, gesaldeerde rentenadeel op Treasury bedraagt € 88.158.

In de loop van 2017 is een nieuwe vaste geldlening afgesloten van € 5.000.000 per 25 januari 2017 tegen een rentepercentage van 1,449% voor 25 jaar vast.

Saldo jaarrekening

Het werkelijke saldo van de jaarrekening 2017 wordt in dit overzicht als financieringsmiddel gepresenteerd.

b. Uitzetting

- Berekend percentage renteomslag voor de begroting 2017 is 0,813% (2016 0,586%);.
- De rente voor de grondexploitatie bedraagt 1,95%;
- Voor de berekening van rentelasten van het financieringstekort 2017 is uitgegaan van 2,0%;
- de bespaarde rente over eigen financieringsmiddelen bedraagt 2,5%.

In de staat van activa is een aantal uitgegeven geldleningen geactiveerd. Het betreft geldleningen aan:

- Woningbouwverenigingen
- Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
- Slotuitkering liquidatie HNG
- Deelnemingen (o.a. BNG, Intergas, Waterleidingmij)
- Diversen

In totalen betreft het voor het jaar 2017 (x € 1.000)	
Saldo begin van het jaar	8.001
Vermeerderingen	208
Afwaarderingen	8
Aflossingen/verminderingen	5.585
Saldo 31-12	2.616

De vermeerderingen betreffen:

- € 208.000 bijschrijving voor het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.

De afwaarderingen betreffen:

- € 8.000 waardevermindering van de aandelen Intergas als gevolg van een daling van het eigen vermogen bij Intergas.

De aflossingen/verminderingen van € 5.585.000 betreffen:

- € 5.511.000 aflossingen/overdracht woningbouwleningen;
- € 74.000 couponlening van de BNG/HNG.

c. Relatiebeheer

De gemeente heeft met de NV BNG Bank te Den Haag de meeste contacten omdat bij deze bank de meeste en grootse mutaties plaatsvinden. Met deze bank wordt periodiek overleg gevoerd. Bij de Rabobank wordt eveneens een rekening-courantverhouding aangehouden. Met deze bank wordt op incidentele basis contact onderhouden.

4. Kasbeheer

a. Geldstromenbeheer

Het geldstromenbeheer wordt zo efficiënt mogelijk beheerd door zo min mogelijk rekening-courantverhoudingen bij de banken aan te houden.

b. Saldo en liquiditeitsbeheer

Periodiek wordt de liquiditeitspositie geprognoseerd om een goede inschatting te maken voor het beheren van de overtollige middelen. Deze wordt periodiek op hoofdlijnen bijgesteld en de saldi worden indien nodig afgeroomd en bij de huisbankier (BNG Bank) gestort.

Schatkistbankieren

In het kader van schatkistbankieren moeten overtollige middelen bij het Rijk worden belegd. Hiervoor is een aparte bankrekening geopend (bij de huisbankier) die bij het ministerie is geregistreerd. Het meerdere boven het drempelbedrag wordt overgeboekt naar de "schatkist". Vanaf het begrotingsjaar 2014 geldt een rapportageverplichting als onderdeel bij de toelichting op de balans van de jaarrekening.

Het drempelbedrag voor het schatkistbankieren bedraagt 0,75% van € 50.046.000 (totaal begrotingsbedrag 2017). Dit is € 375.000.

Toets limiet schatkistbankieren	Kwartaal			
	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
Rabobank rekeningen	19	30	4	38
toegestane limiet schatkistbankieren	375	375	375	375
Ruimte (+) Overschrijding (-)	356	345	371	337

5. Administratieve organisatie

De administratieve organisatie wordt uitgevoerd conform de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het vastgestelde treasurystatuut.

6. Informatievoorziening

De beleidsmatige informatieverstrekking vindt zijn basis in het treasurystatuut.

Met de treasuryparagraaf bij de begroting en jaarrekening wordt periodiek verslag gedaan, terwijl met de tussenrapportage relevante zaken worden gemeld. Ook wordt periodiek informatie verstrekt aan het CBS en de Provincie.

Met de invoering van het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) in begrotingsjaar 2017 is de informatie voor het CBS (Iv3= Informatie voor derden) nog belangrijker geworden.

Wet Hof/EMU saldo

De door de gemeenten aangeleverde informatie vormt de basis voor het berekenen van het EMU-saldo. Op 18 januari 2013 is een akkoord afgesloten waarbij onderscheid is gemaakt tussen een genormeerd saldopad en een saldo-ambitie. Als de ambitie niet wordt gerealiseerd leidt dit echter niet direct tot maatregelen, terwijl daarnaast is afgesproken dat geen sanctie voor de gemeenten volgt als ook geen sanctie uit Europa volgt.

Nieuwe kengetallen

Op basis van de nieuwe richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het opnemen van een aantal (nieuwe) kengetallen verplicht gesteld.

Dit betreft voor de treasury:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- solvabiliteitsratio.

Het solvabiliteitsratio hebben wij al meerdere jaren opgenomen in de (toelichting) van de balans.

Hoewel de berekening van deze ratio's is gekoppeld aan de informatie op de balans moeten deze, op basis van de richtlijnen (BBV) voor de vergelijkbaarheid, worden gepresenteerd in paragraaf B weerstandsvermogen. Korteidshalve verwijzen wij naar deze paragraaf.

Paragraaf E

- Bedrijfsvoering

In deze paragraaf beschrijven we de belangrijkste ontwikkelingen en de stand van zaken binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering.

Doorontwikkeling organisatie

De gehele organisatie is van start gegaan met Insights. Insights is het instrument om jezelf en anderen beter te leren begrijpen. Zo kan een optimale samenwerking ontstaan binnen en tussen de teams. Leiderschap, persoonlijke effectiviteit en teamontwikkeling staan hierbij centraal en komen terug in de gesprekscyclussen met de medewerkers. In 2017 is een werkgroep opgestart om Insights te borgen in de organisatie.

Zowel de clusters als de directie werken sinds 2017 met plannen die zijn opgesteld aan de hand van het Overheidsontwikkelmodel. Een model dat inzicht biedt in de fase van ontwikkeling van een organisatie, sturing op resultaten en effecten inzichtelijk maakt en bedrijfsmatig werken verder stimuleert. Projectmatig en programmatig werken, evenals projectmatige aanpak van werkzaamheden, is in 2017 verder gecontinueerd.

Voorts is in 2017 werken op afspraak ingevoerd. Weer een stap om de dienstverlening dichterbij de burger te krijgen en vragen van burgers en ondernemers in de toekomst nog integraler op te kunnen pakken. Vanuit de gedachte om nog meer van buiten naar binnen te denken zoekt de organisatie nog meer dan voorheen de verbinding met zowel het college, de gemeenteraad als de samenleving.

Samenvattend zijn we op de goede weg en blijven koersvast op deze weg doorgaan.

Juridische kwaliteitszorg

Naast het uitbrengen van adviezen is tijd gestoken in de voorbereiding op nieuwe wet- en regelgeving en de implementatie hiervan. Denk onder meer aan de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Met de meeste partijen waarmee persoonsgegevens worden uitgewisseld zijn verwerkersovereenkomsten afgesloten. Daarnaast heeft een extern bureau de hele organisatie doorgelicht op het gebied van Privacy.

De algemene inkoopvoorwaarden zijn herzien en ook de Gemeentelijke Inkoopvoorwaarden bij IT (GIBIT) zijn van toepassing verklaard.

De mandaatregeling is geactualiseerd en uitgedragen in de organisatie. Er is juridische ondersteuning verleend bij het dereguleren van de APV.

We hebben het mogelijk gemaakt precario te gaan heffen bij de nutsbedrijven, op grond van het overgangsrecht tot 1 januari 2022. De aansprakelijkheidsverzekering is opnieuw voor een periode van twee jaar aanbesteed.

De eerste stappen zijn gezet tot digitalisering van de bezwaarschriftenprocedure.

In 2017 zijn voorbereidingen getroffen voor het instellen van een onafhankelijke klachtencommissie jeugdhulp. Op het gebied van Jeugdrecht wordt doorlopend advies uitgebracht aan het Centrum Jeugd en Gezin. In een aantal gevallen wordt een verzoekschrift ingediend bij de Rechtbank.

Personeel en organisatie

In het jaar 2017 heeft P&O de volgende producten opgeleverd:

- Plan van aanpak Strategische Personeelsplanning
- Onboardingsbeleid
- Werving- en selectiebeleid
- Nieuwe werkwijze functionerings- en beoordelingsgesprekken
- Themasessie wet banenafpraak

Bij de bovenstaande onderwerpen en thema's zoeken we, zoveel als mogelijk, de samenwerking met P&O in de regio, zowel in de personele sfeer als in beleidsmatige zaken.

Lean

In 2017 hebben directie en management een basistraining lean (Orangebelt) gevolgd. Daarnaast zijn verschillende processen met de lean-systematiek bekeken bij de Gemeentewinkel. Hierbij is ook naar het leanproces zelf gekeken om de doorlooptijd te verkorten.

Informatievoorziening en Automatisering (I&A)

Het Realisatieplan I&A geeft uitvoering aan de volgende speerpunten:

- het blijvend ontwikkelen van de digitale dienstverlening voor onze burgers en bedrijven;
- zaakgericht werken en inzicht in de voortgang van een aanvraag;
- digitalisering van bestuurlijk besluitproces;
- de basis op orde en managementinformatie.

De volgende projecten zijn in 2017 afgerond:

- uitvoeren van de eerste processen met zaakgericht werken;
- inzicht in de voortgang van een aanvraag (burger) bij Mijn Overheid en de Berichtenbox;
- invoeren zaakgericht werken in het digitale bestuurlijke proces;
- invoeren van eerste dashboards voor Managementinformatie;

De volgende projecten waren in 2017 in uitvoering en worden in 2018 verder afgerond:

- zaakgericht werken uitbreiden naar het Sociaal domein en de bestuurlijke besluitvorming;
- voldoen aan maatregelen voor Informatiebeveiliging en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (Privacy);
- invoering van een nieuw Social intranet en Narrow casting;
- uitbreiden managementinformatie met dashboards voor P&O en Financiën;
- invoeren van Elektronisch factureren.

De bestedingen (investeringen en projectkosten) vinden plaats binnen de structurele middelen van het I&A Realisatieplan 2015-2018. Dit raadsbesluit is vastgesteld op 2 juli 2015

Informatieveiligheid

Ten behoeve van de verdere professionalisering van het verantwoordingsproces over de informatieveiligheid - richting de gemeenteraad en richting diverse overheidsdepartementen - wordt gebruik gemaakt van ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Met dit instrument wordt het toezicht gebundeld en wordt aangesloten op de gemeentelijke Planning & Control cyclus. Hierdoor heeft het gemeentebestuur beter inzicht op de stand van zaken omtrent de informatieveiligheid en kan het hier ook beter op sturen.

Jaarlijks dient de gemeente een zelfevaluatie uit te voeren. In het vierde kwartaal van 2017 heeft de zelfevaluatie ENSIA plaatsgevonden voor de vakgebieden DIGID (zowel voor de website als het WOZ portaal) en Suwinet. Begin 2018 heeft de auditor de vragenlijsten beoordeeld en is het assurancerapport opgesteld. Dit rapport is samen met de collegeverklaring op 25 april 2018 middels de ENSIA tool toegezonden aan het Ministerie.

Planning en control

In 2016 hebben we vernieuwingen doorgevoerd in de opzet en vorm van onze P&C-producten. Die lijn hebben we doorgezet in 2017. Het gaat daarbij om:

- het werken aan de hand van drie thema's: vernieuwen, verbinden en vervangen;
- meer focus op hoofdlijnen en op het opnemen van concrete doelstellingen voor het betreffende jaar;
- het beter volgen daarvan en rapporteren daarop;
- het verbeteren van de leesbaarheid;
- het verbeteren van de toegankelijkheid van de producten.

Inmiddels voldoen met deze jaarstukken 2017 alle producten (kadernota, begroting, tussenrapportage en jaarstukken) aan deze voorwaarden.

Deze vernieuwde opzet van de P&C-producten draagt bij aan een transparante bedrijfscultuur. Onze inspanningen werden goed ontvangen en deze ingezette lijn zetten wij daarom voort.

Regionale samenwerking

Op diverse beleidsterreinen vindt samenwerking plaats met (buur-) gemeenten. Voor een toelichting op de stand van zaken van de regionale samenwerking, verwijzen we naar wat hierover is opgenomen in dit jaarverslag in de diverse programma's.

Projectmatig werken

Projectmatig en programmatig werken is in 2017 verder uitgewerkt. Een groot aantal medewerkers heeft een training op dit terrein gevolgd. Er is een regieteam ingesteld, bestaande uit de clustermanagers en de concerncontroller. Dit regieteam bepaald welke werkzaamheden projectmatig moeten worden opgepakt en het team bewaakt structureel de voortgang van de diverse projecten.

Paragraaf F - Verbonden partijen

In deze paragraaf geven we de ontwikkelingen over de verbonden partijen van de gemeente Geertruidenberg weer.

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente rechtstreeks invloed heeft op de besluitvorming binnen de verbonden partij door het hebben van vertegenwoordiging binnen het bestuur of door het hebben van stemrecht. Een financieel belang betekent dat de gemeente niet verhaalbare middelen ter beschikking heeft gesteld en dat de gemeente aansprakelijk is als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Concreet betreft het voor de gemeente Geertruidenberg Gemeenschappelijke Regelingen en deelnemingen.

De gemeente Geertruidenberg neemt deel aan de volgende gemeenschappelijke regelingen:

1. Regio West-Brabant, gevestigd te Etten-Leur (RWB);
2. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant, gevestigd te Tilburg (VRMWB);
3. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord, gevestigd te Den Bosch (RAV);
4. Openbare Gezondheidszorg West-Brabant, gevestigd te Breda (GGD);
5. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, gevestigd te Tilburg (OMWB);
6. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen, gevestigd te Breda (Nazorg);

7. Sociale Werkvoorziening WAVA/GO!, gevestigd te Oosterhout (WAVA);
8. Uitvoering van de administratieve en inhoudelijke taken betreffende het voorkomen van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten, gevestigd te Breda (Leerplicht).

In deze paragraaf zijn verder de volgende deelnemingen verwerkt:

1. Deelneming in N.V. Intergas, gevestigd te Oosterhout;
2. Deelneming in N.V. Brabant Water, gevestigd te Den Bosch;
3. Deelneming kapitaal B.N.G., gevestigd te Den Haag;
4. Inkoopbureau West-Brabant, gevestigd te Etten-Leur.

Gemeenschappelijke regelingen

In een afzonderlijk raadsvoorstel geven wij u een overzicht van de uitgangspunten van de verbonden partijen en de door hen behaalde resultaten, incl. een nadere onderbouwing van hun jaarrekening 2017. Tevens geven wij in dit afzonderlijke raadsvoorstel inzicht in de begroting 2019 van deze verbonden partijen.

In het kader van de verantwoording van de verbonden partijen ten behoeve van onze eigen jaarrekening, volstaan wij hier met het weergeven van een financieel overzicht, conform de bepalingen van het Besluit begroting en Verantwoording (BBV).

Financieel overzicht middelen verbonden partijen								
	RWB	VRMWB	RAV	GGD	OMWB	Nazorg	WAVA	Leerplicht
Begroting 2017	595.149	1.076.354	0	657.439	299.856	5.000	2.373.722	70.883
Jaarrekening 2017	598.769	1.079.563	0	654.212	315.156	5.000	2.241.111	69.819
Saldo	-3.620	-3.209	0	3.227	-15.300	0	132.611	1.064
Eigen vermogen 1-1-2017	295.000	22.622.659	12.569.000	5.619.000	4.969.000	1.070.051	1.084.000	0
Eigen vermogen 31-12-2017	390.000	23.623.807	13.041.000	5.052.000	6.771.000	1.360.020	1.087.000	21.666
Vreemd vermogen 1-1-2017	9.138.000	34.231.659	21.192.000	10.963.000	2.100.000	25.191.783	8.777.000	0
Vreemd vermogen 31-12-2017	7.656.000	31.058.664	27.232.000	11.082.000	1.400.000	25.277.158	8.549.000	0
Resultaat boekjaar	615.000	3.410.000	478.000	489.000	3.807.000	289.969	379.000	21.666

1. Deelneming Intergas Holding B.V.

Doel

We nemen deel in het aandelenkapitaal van Intergas om een zo hoog mogelijk voorzieningenniveau voor de individuele gebruiker te bewerkstelligen.

De overeenkomst met Enexis, met betrekking tot de verkoop van Intergas, omvatte de overname van het netwerkbedrijf in de vorm van een aandelenkoop van dochteronderneming Intergas Energie B.V., waaronder Gasnetwerk B.V. valt. Daarbij werd tevens bepaald dat Intergas Holding na verkoop van het netwerk nog (tijdelijk) blijft voortbestaan. Als gevolg van de verkoop bleef alleen Intergas Holding over. Voor de toekomst is er slechts een aantal niet-operationele zaken (vooral de financiële afwikkeling en beheersing van de nog uitstaande risico's) waarover met de aandeelhouders wordt overlegd.

Ontwikkelingen 2017

Na verkoop is destijds van het nettobedrag dat overblijft voor de aandeelhouders 20 miljoen euro in escrow (achter gehouden als zekerheid) gehouden. In 2012 viel hiervan 75% vrij. De overige 25% (voor Geertruidenberg circa € 300.000) valt omstreeks juli 2018 vrij, na afloop van de wettelijke termijn voor belastingzaken. Volgens het tweede halfjaarbericht 2017 aan de aandeelhouders is het resterende risicoprofiel nagenoeg nul, waardoor in 2018 richting de liquidatie van de vennootschap over kan worden gegaan. Naast het bedrag in escrow bedraagt de waarde van de deelneming nog ongeveer € 350.000. Ook dit bedrag zal na finale afwikkeling bij ongewijzigde omstandigheden aan de gemeente worden uitgekeerd. In 2017 vond een kleine (circa € 8.000) afwaardering plaats. De stand van zaken ten aanzien van de escrow is toegelicht in de jaarrekening onder de post "Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen".

Financieel belang		bedragen in euro's	
Omschrijving	Begroting 2017 + wijzigingen	Jaarrekening 2017	Verschil
Waarde deelneming (balanspost)	€ 661.778	€ 654.218	€ 7.560
Dividend (exploitatie)	0	0	0

Het aandelenkapitaal van de gemeente Geertruidenberg bedraagt 1.344 aandelen (totaal 20.445). De lagere waardering per 31 december 2017 is gebaseerd op de vastgestelde jaarstukken 2016 van Intergas Holding B.V.

2. Deelneming in Brabant Water N.V.

Doel

We nemen deel in het aandelenkapitaal van Brabant Water N.V. om een zo hoog mogelijk voorzieningenniveau voor de individuele gebruiker te bewerkstelligen.

Ontwikkelingen 2017

De doelstelling van Brabant Water is het voor nu en in de toekomst borgen van een optimale drinkwatervoorziening voor de inwoners en bedrijven in het voorzieningsgebied oftewel het continu leveren van kwalitatief goed en betrouwbaar drinkwater. Dit dient te gebeuren rekening houdende met maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

Tot het moment dat er een onherroepelijk vonnis is inzake Tilburgse Waterleiding Maatschappij (TWM, uitspraak was verwacht 2e helft 2017, nog niets ontvangen), gelden de volgende hoofdelementen voor het financieel beleid:

- Brabant Water spant zich in voor verdere kostenreductie;
- Er is sprake van een gematigde tariefstijging, gemaximeerd op het niveau van de inflatie;
- Specifieke MVO-inspanningen worden bevroren op het huidige niveau (0,5% van de omzet);
- Eventuele positieve bedrijfsresultaten worden aangewend om het weerstandsvermogen te versterken.

Vanaf het moment dat er volledige duidelijkheid is over de te betalen schadeloosstelling, zal een keuze worden gemaakt over de wijze van financieren. Aanvullend zal een aantal parameters gehanteerd worden voor het dan te voeren financieel beleid met als belangrijkste elementen het tarievenbeleid, de solvabiliteit en de resultaatbestemming.

Financieel belang <i>bedragen in euro's</i>			
Omschrijving	Begroting 2017 + wijzigingen	Jaarrekening 2017	Vershil
Waarde deelneming (balanspost)	€ 93.025	€ 93.025	€ 0
Dividend (exploitatie)	€ 0	€ 0	€ 0

Het aandelenkapitaal van de gemeente Geertruidenberg bedraagt 30.182 aandelen (totaal 2.779.595).

3. Deelneming kapitaal BNG Bank.

Doel

De BNG Bank, onze huisbankier, is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De BNG Bank is een betrouwbare en eigentijdse bank en expert in het financieren van publieke voorzieningen. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank belangrijk voor de publieke taak.

Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, evenals het beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening zeer beperkt is. De bank heeft daarmee een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen. Dit leidt uiteindelijk tot lagere kosten voor de burger voor tal van voorzieningen.

Ontwikkelingen 2017

De dividenduitkering van de BNG Bank in het boekjaar 2017 betreft de winstuitkering over 2016 die in 2017 is ontvangen. De winstuitkering bedraagt € 219.000 en is daarmee € 119.000 hoger dan oorspronkelijk geraamd. Deze verhoging is bij de Tussenrapportage 2017 verwerkt. Op basis van de economische ontwikkelingen en verwachtingen, is het beleid van BNG Bank om jaarlijks aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor te stellen het dividend te bepalen op 25% van de netto winst. Dit beleid is van kracht met ingang van de dividenduitkering over het boekjaar 2011 en geldt in beginsel voor de gehele overgangsperiode tot 2018 om te voldoen aan de kapitaalvereisten. De BNG Bank heeft in het eerste halfjaar van 2017 een winst geboekt van 242 miljoen euro, een stijging van 31 miljoen ten opzichte van het eerste halfjaar 2016. De stijging wordt o.a. veroorzaakt door het resultaat financiële transacties, zowel door gerealiseerde als door ongerealiseerde marktwaaardeveranderingen, vooral als gevolg van het opkoopprogramma van de Europese Centrale Bank en de stijging van de

lange rentetarieven in de verslagperiode. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2017.

Financieel belang <i>bedragen in euro's</i>			
Omschrijving	Begroting 2017 + wijzigingen	Jaarrekening 2017	Vershil
Waarde deelneming (balanspost)	€ 303.000	€ 303.000	€ 0
Dividend (exploitatie)	€ 219.000	€ 219.000	€ 0

Het aandelenkapitaal van de gemeente Geertruidenberg bedraagt 133.653 aandelen (totaal 55.690.720).

4. Deelname in Stichting Inkoopbureau West-Brabant (SIW)

Doel

Het Inkoopbureau West-Brabant heeft als doel het bieden (tegen lage kosten) van de beste toegevoegde waarde in inkoopoplossingen voor deelnemende gemeenten, door het ontwikkelen en implementeren van 'Best in Class' inkoopbeleid, processen, methodieken, systemen en training. De SIW draagt bij aan een continue verbetering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid, van de implementatie van dit beleid in de praktijk binnen de aan de SIW deelnemende gemeenten en aan borging van inkoop binnen het werkproces. De dienstverlening vanuit de Stichting Inkoopbureau West-Brabant is gericht op de professionalisering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid van elke deelnemende gemeente. De kernactiviteiten zijn:

- het begeleiden en uitvoeren van zowel individuele als gezamenlijke inkoop- en aanbestedingstrajecten;
- het opstellen van inkoopplannen;
- het uitvoeren van inkoopscans en –evaluaties;
- het mede helpen opstellen van het inkoop- en aanbestedingsbeleid;
- het fungeren als vraagbaak/helpdesk op het gebied van inkoop en aanbesteding binnen een gemeente.

Ontwikkelingen 2017

De gemeente Geertruidenberg neemt jaarlijks 176 dagdelen ondersteuning af van het Inkoopbureau. Deze ondersteuning is aangewend voor aanbestedingstrajecten van onder meer asfalt-onderhoud, aansprakelijkheidsverzekering, nieuwbouw brandweer kazerne, vervanging servers en aanschaf voertuigen buitendienst. In regionaal verband heeft inkoop- en aanbesteding plaatsgevonden onder meer op het gebied van de Wmo, rioolreiniging en Arbo dienstverlening.

Voor een aantal grotere trajecten is besloten de kosten van de ondersteuning van het Inkoopbureau te betrekken bij de kredietverlening. Het betreft hier onder meer de vervangende nieuwbouw bij het

Dongemond college, de nieuwbouw van De Wilsdonck, de aanschaf van de nieuwe telefooncentrale, de renovatie van de zwembaden en de aanleg van het kunstgrasveld bij DDHC. Niet al deze grote projecten zijn in 2017 ook daadwerkelijk afgerond of opgesteld. Dit leidt er toe dat niet alle kosten van de extra ondersteuning van het Inkoopbureau doorberekend kunnen worden. Gevolg daarvan is dat de bijdrage aan het Inkoopbureau voor 2017 groter is dan geraamd. In totaal zijn in 2017 103 extra dagdelen ondersteuning gevraagd, waarvan 53 dagdelen kunnen worden doorberekend aan de diverse grote projecten.

Financieel betekent dit voor de algemene bijdrage aan het Inkoopbureau West Brabant het volgende:

Financieel belang		bedragen in euro's	
Omschrijving	Begroting 2017 + wijzigingen	Jaarrekening 2017	Verschil
Waarde deelneming (balanspost)	€ 50.160	€ 64.520	€ 14.360

Paragraaf G

- Grondbeleid

In deze paragraaf lichten we het grondbeleid van de gemeente Geertruidenberg toe. We belichten in elk geval de volgende punten:

- de visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- een aanduiding van de wijze waarop de provincie en de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

1. Algemeen

In de Nota grondbeleid omschrijven we de toekomstvisie, doelstellingen en wijze waarop we deze doelstellingen realiseren. De huidige nota is van 2004 en zal in de loop van 2018 worden bijgesteld. Onder grondbeleid verstaan we de ruimtelijke visie en de hieruit voortvloeiende positie die de gemeente in wil nemen (actief, passief, Publiek Private samenwerking (PPS)) voor de realisatie van de plannen voor woningbouw, bedrijventerreinen en overige doeleinden.

Wet Ruimtelijke Ordening (Wro) / Grondexploitatiewet

De gemeente is bij ruimtelijke besluiten, die voorzien in nieuwbouw of belangrijke en omvangrijke verbouwplannen met functiewijziging, verplicht om over te gaan tot kostenverhaal. Dit hebben we geregeld in artikel 6.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening. Als de kosten niet op een andere wijze verzekerd zijn (kostenverhaal via overeen-

komst of doorberekening in de gronduitgifte) heeft dit tot gevolg dat de gemeente verplicht is een exploitatieplan op te stellen. Dit exploitatieplan biedt de grondslag voor publiekelijk kostenverhaal en moeten wij gelijktijdig met het bestemmingsplan vaststellen. Er zijn echter een aantal wettelijke uitzonderingen op de verplichting tot het opstellen van een exploitatieplan. Met de invoering van de Omgevingswet in 2021 zal de huidige wetgeving zoals nu verwoord in de Wro volledig opgaan in de Omgevingswet. In deze wet komt de verplichting tot het opstellen van een exploitatieplan te vervallen en ontstaat de mogelijkheid om maatwerk te leveren.

Uitgangspunten

Bij het ontwikkelen van de locaties hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- De gemeente beperkt haar risico's zoveel mogelijk.
- In geval van passief grondbeleid is de gemeente bepalend op de volgende punten:
 - toetsing aan de door gemeente opgestelde woonvisie, waarbij met name ingezoomd wordt op de gewenste woningtypologieën, levensbestendigheid en duurzaamheid;
 - aantal uit te geven bouwkwavels;
 - stedenbouwkundige randvoorwaarden en beeldkwaliteit;
 - infrastructuur;
 - prijspeil;

Wij zijn voor de uitvoering van de gemeentelijke plannen voorstander van actief grondbeleid. Aan de ene kant kan de gemeente hiermee optimaal haar doelstellingen bereiken zonder gehinderd te worden door belangen van derden. Aan de andere kant kunnen we

de door-rekening van kostenverhaal in de grondexploitatie volledig benutten. De insteek voor een actief grondbeleid blijft ook voor de komende jaren van toepassing. Recente voorbeelden zijn de aankoop van gronden aan de Wim Boonsstraat in Raamsdonk, de aankoop van de gronden aan de Jeroen Boschstraat, de toekomstige ontwikkelingen aan de Brahmsstraat en het Schuttersveld.

2. Overige ontwikkelingen

Naast de al ingebbede ontwikkelingen (bestemmingsplan) zijn met de provincie Noord-Brabant afspraken over de afronding van de pilot Bouwen binnen strakke contouren (BBSC) gemaakt, zodat ook voor de toekomstige ontwikkeling van deze locaties woningbouw is veilig gesteld. Los hiervan willen we met de ontwikkelvisie plassen-gebied een nadere een impuls aan de recreatieve mogelijkheden van dit gebied geven.

3. Stand van zaken

Woningbouw

Jaarlijks beoordelen wij de locaties die voor woningbouw in aanmerking komen op verwachtingswaarde en haalbaarheid. Het verwachte woningbouwprogramma voor de komende jaren is passend binnen de regionale woningbouwprognose van de provincie Noord-Brabant.

Kern	Project	Aantal woningen	Looptijd tot
Geertruidenberg	Vesting (Koninginnebastion)	127	2019
	Stadsweg 49	10	2018
	Markt 40-42	5	2018
	Riethorst	29	2018
	Zuidwal 97-99	2	Na 2022
	Peuzelaar	20	2019
	Stationsweg 31	4	aanbouw
	Timmersteekade (historische woon-schepen)	5	2018
Raamsdonksveer	Heereland	59	2020
	Julianalaan/Beatrixlaan	6	2018
	Brahmsstraat	7	2020
	Locatie Hoge Veer	30	2021
	Omschoorweg	54	2021
	Julianalaan 152-154	1	2019
	Rembrandtlaan 66	7	2019
	Rubensstraat 1	5	aanbouw
Raamsdonk	Grote Kerkstraat 39	11	aanbouw
	Molenstraat	16	2018
	Wim Boonsstraat	41	2018
	Legebouw	20	2018
	Molenstraat/Schansstraat	5	2019
	Lange Broekstraat 25	3	2019

Bedrijventerreinen

Kern	Project	Positie
Geertruidenberg	Rivierkade	Niet beschikbaar*

*Bestemmingsplanmatig is de bedrijfsbestemming wel aanwezig. Uitgangspunt is het terrein naar een andere bestemming te transformeren.

Het terrein aan de Rivierkade is niet meer als complex in de grond-exploitatie opgenomen. De ontwikkeling van dit gebied is betrokken bij het projectplan Donge-oever. Als uitvloeisel hiervan is in de raad van juni het locatieconcept Rivierkade – Pleisterplaats tussen Nationaal Park de Biesbosch en Vesting vastgesteld. De volgende stappen om tot invullen van het concept te komen zijn het verken-nen van het potentieel op de markt, de haalbaarheid en de waarde van de verschillende onderdelen in het gebiedsconcept. Om ervaring op te doen met het anders denken en werken in het kader van de nieuwe Omgevingswet is het Experiment Dombosch opgestart. Samen met onder andere de VOG, wordt gekeken hoe we het Omgevingsplan voor bedrijventerrein Dombosch volgens de nieuwe richtlijnen kunnen vormgeven. Hierdoor ontstaat er een zo breed mogelijk gedragen omgevingsplan Dombosch. Uitgangspunten van het experiment zijn:

- minder regels, procedures en lasten;
- flexibele regeling voor gebiedsontwikkeling waar mogelijk;
- betere samenhang tussen regelgeving;
- meer transparantie;
- betere samenwerking en
- duidelijke en leesbare stukken.

De eventuele aanleg van een nieuw bedrijventerrein dient in nauwe samenwerking met de provincie en het Regionaal Ruimtelijke Over-leg (RRO) plaats te vinden. Het beoogde ruimtebeslag dient zich te verhouden tot de gemaakte afspraken in het RRO en tot de beschik-bare harde plancapaciteit voor bedrijventerreinen. Daarnaast is het goed te weten dat het terrein aan de Heulweg door de provincie is aangemerkt als bestaand stedelijk gebied en een harde plancapaci-teit heeft van 5 hectare.

4. Prioriteiten 2017

In 2017 hebben de volgende zaken de aandacht gehad.

- Bouwrijp maken Wim Boonstraat;
- Herontwikkeling van het Koninginnebastion;
- Ontwikkeling Bibliotheek Keizersdijk 30-34;

- Herontwikkeling supermarkt locatie Boterpolderlaan;
- Herontwikkeling Riethorst locatie;
- Herontwikkeling Brahmsstraat

5. Financiële positie en verwachte resultaten

Met betrekking tot het grondbeleid zijn op dit moment twee reser-ves en een voorziening beschikbaar, te weten: de algemene reserve grondexploitatie, de reserve uitvoeringskosten pilot BBSC en de voorziening nadelig saldo Dongeburgh. In de paragraaf weerstands-vermogen wordt ingezoomd op de mogelijke nadelige gevolgen van bij de grondexploitaties betrokken woningbouwprojecten.

Algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve grondexploitatie is in het leven geroepen en is bestemd om onvoorziene risico's (vooral die samenhangen met conjuncturele ontwikkelingen) binnen de grondexploitatie op te vangen. De vastgestelde hoogte in deze reserve bedraagt € 500.000. Resultaten van de (toekomstig af te sluiten) grondex-ploitaties worden toegevoegd of onttrokken aan deze algemene reserve grondexploitatie.

Reserve uitvoeringskosten pilot "Bouwen Binnen Strakke Contouren" (BBSC)

De reserve heeft een egaliserend karakter. Per 31 december 2017 bedraagt het saldo van deze reserve +/- € 251.000. Ook voor deze ontwikkelingen zijn de risico's in beeld gebracht en nader toege-licht in de paragraaf over het weerstandsvermogen. Het berekende eindresultaat van deze reserve (na uitvoering van alle opgenomen projecten) bedraagt € 260.000.

Voorziening nadelig saldo Dongeburgh

Deze voorziening, ter grootte van € 1.600.000, is in 2008 gevormd ter afdekking van het negatieve resultaat van het project Donge-burgh. De ontwikkeling van Dongeburgh betrof een inbreidings-locatie waarbij circa 1.000 woningen gerealiseerd worden. Zoals

al in eerdere jaarverslagen is vermeld loopt de gemeente bij deze ontwikkeling de nodige risico's. Met de ondertekening van de diverse contracten zijn voor alle nog openstaande ontwikkelingen bindende afspraken gemaakt. Vorenstaande heeft er toe geleid dat bij de actualisatie van de grondexploitatie de uitkomsten van de overeenkomsten zijn verwerkt en alle overige risico's zijn afge- waardeerd. Dit heeft ertoe geleid dat het voorziene tekort uitkomt op een bedrag van € 1.733.000 (afgerond). Betreffende exploitatie wordt in 2018 afgesloten.

Grondexploitaties

Projecten

In 2017 waren de complexen Wim Boonsstraat en het project Dongeburgh in exploitatie. De boekwaarde per 31 december 2017 van het complex Wim Boonsstraat bedraagt € 934.000. Het in exploitatie zijnde complex Dongeburgh wordt separaat toegelicht in paragraaf H.

Vennootschapsbelasting – strategische voorraden

Met ingang van 2016 is de gemeente vennootschapsbelasting verschuldigd voor die werkzaamheden waarvan gesteld kan worden dat ze als ondernemer worden uitgevoerd. Dit heeft er toe geleid dat de nog niet in exploitatie genomen grondexploitaties in 2015 overgeheveld zijn naar de balanspost terreinen en gronden onder de materiële vaste activa. Pas op het moment dat deze gronden daadwerkelijk in exploitatie worden genomen (door de raad vastgestelde planontwikkeling) worden zij weer in de grondexploitatie betrokken.

Vennootschapsbelastingplicht

Zoals bovenstaand gemeld zijn de overheidsondernemingen met ingang van 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Om als overheidsonderneming gekwalificeerd te worden moet aan drie criteria worden voldaan:

1. een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid
2. deelname aan het economisch verkeer

3. oogmerk om winst te behalen.

Voor het bepalen van het winstoogmerk voor grondexploitaties is de toets QuickScan winstoogmerk in het leven geroepen. Op basis van de uitgevoerde QuickScan over de jaarcijfers grondexploitaties 2015 en 2106 zag het er naar uit dat de gemeentelijke grondexploitaties als overheidsonderneming aangemerkt konden worden en bedroeg de berekende Vpb-plicht voor de periode (tot 2024) ca. € 36.000 (totaal). De richtlijnen zijn echter aangepast waardoor de gemeentelijke grondexploitaties mogelijk niet meer als onderneming aangemerkt worden en derhalve ook geen Vpb-plicht aanwezig is. In de loop van 2018 zal aan de hand van een nieuwe QuickScan over de jaarcijfers 2017 meer duidelijkheid ontstaan over de vbp-plicht.

Winst- en verliesneming

De richtlijnen voor winst- en verliesneming worden in deze jaarrekening 2017 in deze paragraaf G toegelicht en als beleidsregels vastgesteld. Een eventueel batig saldo van de grondexploitatie wordt bij afsluiting aan de algemene reserve grondexploitatie toegevoegd (tot een maximum van € 500.000). Bij voorzienbare tekorten wordt ten laste van deze reserve een voorziening getroffen. In principe wordt de gehele winst van een grondexploitatie pas genomen bij afsluiting van de grondexploitatie, tenzij het mogelijk is om op verantwoorde wijze al vooruitlopend op de afsluiting een deel van de winst te nemen (Percentage Of Completion-methode, POC). Voorwaarde is dat er daadwerkelijk sprake moet zijn van gerealiseerde winsten in de grondexploitatie én dat die uit oogpunt van verantwoorde bedrijfsvoering (rekening houdend met nog te realiseren kosten en opbrengsten) ook kunnen worden genomen. Dat is niet het geval en de POC-methode is dus niet toegepast.

Wim Boonsstraat

In september 2016 is het bestemmingsplan voor woningbouwontwikkeling aan de Wim Boonsstraat vastgesteld en dit is in november onherroepelijk geworden. Dit bestemmingsplan kenmerkt zich door de grote flexibiliteit die het plan biedt met betrekking tot het

wonen. Zo kan welstandsvrij gebouwd worden en zijn geen bouwblokken in het plan opgenomen. Uitgangspunt bij de ontwikkeling van dit plan is bouwen naar behoefte. Tevens is ruimte gemaakt voor het in Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) ontwikkelen van woningen, ook is aandacht voor het duurzaam bouwen (energiezuinig c.q. nul op de meter). Het vorenstaande heeft tot de volgende ruimtelijke invulling geleid:

- 16 in Cpo te ontwikkelen woningen;
- 2 in cpo nul op de meter te ontwikkelen woningen;
- 7 vrijekavels;
- 6 goedkope/bereikbare koop;
- 10 sociale huurwoningen;

De vrije kavels worden doormiddel van inschrijving verkocht.

In het bestemmingsplan voor de Wim Boonsstraat is tevens de ontwikkeling van het Leogebouw (6 sociale huurappartementen en 14 koop appartementen) opgenomen. Deze maken echter geen deel uit van de grondexploitatie voor de Wim Boonsstraat.

Afgelopen jaar hebben de voorbereidingen plaatsgevonden om tot een aanbesteding gereed bestek te komen. In aansluiting op het toenemende klimaatvraagstuk is er voor gekozen om in dit plan oppervlaktewater lozing van het hemelwater als uitgangspunt te kiezen en gebruik te maken van natuurlijke infiltratie van het hemelwater. Het vorenstaande leidt tot de aanleg grootschalige wadi's in het plangebied. Naar verwachting starten we in maart met het bouwrijp maken. Vooruitlopend hierop is gestart met het aanleggen van een bouw weg met drukriolering en schonen van het terrein (verwijderen groen).

Risico's Wim Boonsstraat

Bij het opstellen van de vastgestelde en inmiddels recentelijk geactualiseerde exploitatieopzet (januari 2016) is een bijlage gevoegd waarin de risico's en gevoeligheden voor deze ontwikkeling nader zijn beschreven. Bij het opstellen van de exploitatieopzet is uitgegaan van de volgende parameters: rente 1,95%, kosten 2% en

opbrengstenstijging 1%. De renteparameter is afgeleid aan afgeleid van het gewogen gemiddelde van de leningenportefeuille. Deze bedraagt voor onze gemeente 1,95%. De opgenomen parameter van kostenstijging bedraagt 2%. Deze parameter is afgeleid van de CBS cijfers over de inflatie in Nederland van de afgelopen jaren in combinatie met het verwachtingspatroon voor de komende jaren. De parameter voor opbrengstenstijging is gesteld op 1% en is normaliter gekoppeld aan de kostenparameter (inflatie). In dit geval is uitgegaan van een opbrengstenstijging (van 1 %) lager dan de kostenstijging. Insteek hierbij is dat de gemeente een terughoudend beleid voert met betrekking tot de grondprijsontwikkeling (voorzichtigheidsprincipe).

Vorenstaande neemt niet weg dat met betrekking tot de genoemde parameters de ontwikkelingen in de markt nauwlettend worden gevolgd en maatregelen worden getroffen indien dit tot verlaging van het berekende exploitatieresultaat zou leiden. Hierbij moet gedacht worden aan:

• Het optimaliseren van het ruimtegebruik

Bij het opstellen van de exploitatieopzet is uitgegaan van een uitgeefbaar gebied van ongeveer 44%, waarbij in vergelijkbare situaties 60% de standaard is. Uitbreiding van het uitgeefbaar gebied leidt tot lagere kosten en hogere opbrengsten. Uitbreiding van het uitgeefbaar gebied met 2% (700 m²) leidt tot verbetering van het resultaat met een bedrag van ruim € 190.000.

Er bestaat een onderling verband tussen de genoemde parameters. Stijging van het inflatiepercentage zal in eerste instantie ook leiden tot verhoging van het opbrengsten percentage. Op termijn zal stijging van het inflatiepercentage weer leiden tot stijging van het rentepercentage.

Met betrekking tot de berekening van de exploitatieopzet is bij de aannames uitgegaan van de stedenbouwkundige visie die vertaald is in een onderlegger voor het te ontwikkelen gebied. Op basis hier-

van zijn de oppervlakten van de voorgestane invulling (groen, water, wegen etc.) berekend. Deze oppervlaktes zijn weer aan kengetallen voor de ontwikkeling van de voorgestane functies gekoppeld. Deze kengetallen bevatten een redelijke marge ten opzichte van de te verwachten kosten. De nu opgenomen kengetallen worden in de planfase aangepast op basis van de dan beschikbare gegevens (verkaveling, inrichtingstekening en bestek begroting(en)). Voorts is voor de berekening van de zogenaamde Plan Ontwikkeling Kosten (Pok) in dit stadium 22% van de geraamde kosten voor bouwrijp maken inclusief infra als kostendrager opgenomen, wat voor nu als ruim voldoende gekwalificeerd wordt.

Dongeburgh (zie paragraaf H)

Zoals bovenstaand is aangegeven dient bij de realisatie van het plan Dongeburgh rekening gehouden te worden met een nadelig resultaat. Dit tekort wordt afgedekt middels aanwending van de voorziening nadelig saldo Dongeburgh. Betreffende voorziening bedraagt € 1.600.000 en dient, op basis van de nu geraamde en bekende gegevens opgehoogd te worden naar een bedrag van € 1.733.000. In de toelichting op het weerstandsvermogen wordt nader ingezoomd op de gevolgen, indien de verwachte ontwikkelingen geen of gedeeltelijk doorgang zullen vinden. Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar paragraaf H.

Grondexploitaties niet in exploitatie

De volgende complexen zijn niet in exploitatie genomen (nog geen planontwikkeling voor vastgesteld). Vanaf 2016 worden deze complexen verantwoord onder de materiële activa op de balanspost terreinen en gronden.

- **Heulweg:** de gronden aan de Heulweg zijn uit strategische overwegingen aangekocht. De lasten die op de exploitatie drukken worden tot en met 2015 op de boekwaarde bijgeschreven. De provincie Noord-Brabant heeft de gronden aan de Heulweg aangemerkt als bestaand stedelijk gebied, waardoor transformatie van het gebied onder voorwaarde naar industriële doeleinden tot de mogelijk-heden behoort. De boekwaarde per 31 december 2017 bedraagt € 262.000, zijnde € 5,10 per m².
- **Rivierkade Ashland:** binnen het complex Rivierkade hebben zich in 2017 geen ontwikkelingen voorgedaan. Betreffend plangebied is betrokken bij het vastgestelde locatieconcept "Rivierkade-Pleisterplaats tussen Biesbosch en Vesting. De boekwaarde per 31 december 2017 bedraagt € 848.000 zijnde € 80,82 per m².

Paragraaf H - Dongeburgh

In deze niet verplichte extra paragraaf lichten we de stand van zaken van het project Dongeburgh toe. Het project Dongeburgh bevindt zich in afrondende fase.

De Vesting

Voor het Koninginnebastion zijn in 2016 afrondende gesprekken gevoerd over de woningtypes, verkoopprijzen, intramurale en extramurale woningaantallen. Dit alles heeft tot een nieuwe planinvulling geleid. In plaats van de oorspronkelijke 100 grondgebonden woningen verschijnt nu een verzorgingscomplex met zowel intramurale als extramurale woningen in combinatie met max 62 woningen in het plangebied. De gevolgen van deze planwijziging (financieel en voorwaarden) zijn uitgewerkt in de zogenaamde beëindigingsovereenkomst. Met het sluiten van deze overeenkomst wordt de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) de Vesting, als afgewikkeld beschouwd. Vorenstaande neemt niet weg dat een nieuwe anterieure overeenkomst is gesloten. In 2017 is een gewijzigd bestemmingsplan vastgesteld en heeft nadere uitwerking van het bouwprogramma plaatsgevonden.

De financiële gevolgen van de contractuele aanpassing zijn in de exploitatieopzet verwerkt. In 2018 wordt gestart met de realisatie van het bouwproject. Naar verwachting zal het plandeel in 2019 volledig zijn voltooid.

Heereland

In 2004 is de Samenwerkingsovereenkomst Heereland (SOK) gesloten tussen de gemeente en WSG. Doel van deze overeenkomst was

het ontwikkelen van woningbouw in het plangebied Heereland en het vergroten van de ruimtelijke en functionele samenhang tussen de kernen Raamsdonksveer en Geertruidenberg. Voor de afronding van Heereland (Boterpolderlaan) is in planteamverband tussen de partijen gewerkt aan een oplossing. Dat heeft geresulteerd in een eindnotitie. Welke is uitgewerkt in een uitvoeringsovereenkomst. Eind 2017 heeft ondertekening van deze overeenkomst plaatsgevonden en is gestart met het opstellen van een planning voor de diverse plandelen. Voor plandeel I (voormalige Praxis) is de bestemmingsplan procedure lopende. Voor plandeel II (supermarkt locatie) is de sloopmelding afgerond en zal met (gedeeltelijk) sloop van het pand waarin de supermarkt gevestigd is worden gestart. Voor plandeel III wordt het bouwprogramma planologisch ingebed. Vorenstaande leidt tot afronding van de wijk. In december heeft de gemeenteraad ingestemd met de aankoop van de gronden aan de Jeroen Boschstraat, waardoor ook het plandeel Heereland financieel kan worden afgerond. Dorpshuis de Haven is gesloopt en wordt onderdeel van het aan de raad gepresenteerde plan locatie concept de Oude Haven, waartoe ook de van WSG aangekochte gronden aan de Jeroen Boschstraat behoren.

Het afgelopen jaar heeft vooral in het teken gestaan van het maken c.q. komen tot afspraken over de afwikkeling van de gesloten overeenkomsten. Nu wordt daadwerkelijk gestart met het bouwen van de overeengekomen plannen.

Rivierzicht

Voor het plangebied Rivierzicht (Noord en Zuid) resteert nog de

aanleg van een verbinding (voetpad) van Rivierzicht-Noord naar Rivierzicht-Zuid. Hiervoor ligt het ontwerp klaar.

Financiële kaders projectontwikkeling

Bij de start van het project in 2002 toetste Deloitte Accountancy de grondexploitatie via een nulmeting. Vervolgens werd de financiële voortgang per kwartaal gerapporteerd. Vanwege de voortschrijdende ontwikkelingen en het einde van de planperiode rapporteren wij nu nog één keer per jaar.

Met het sluiten en ondertekenen van de overeenkomsten voor de diverse plangebieden (Vesting en Heereland) zijn bij de actualisatie van de exploitatieopzet alle zaken met een financieel gevolg uit de gesloten overeenkomsten vertaald en heeft afwaardering van alle overige nog openstaande financiële zaken plaatsgevonden. Vorenstaande heeft ertoe geleid dat het verwachte tekort uitkomt op een bedrag van € 1.733.000. Daar de voorziening € 1.600.000 groot is zal deze worden aangevuld tot het berekende bedrag. De ontwikkelingen binnen Dongeburgh en de verwachte realisatie van deze projecten heeft tot gevolg dat de exploitatieopzet voor Dongeburgh in 2018 kan worden afgesloten. Dit is in de in 2017 vastgestelde geactualiseerde grondexploitaties verwerkt, evenals de financiële gevolgen die uit deze overeenkomsten voortvloeien. In de risico-paragraaf wordt nog stilgestaan bij de mogelijke financiële risico's.

Paragraaf I

- Rechtmatigheid

In deze onverplichte, extra paragraaf wordt het aspect rechtmatigheid met betrekking tot de gemeentelijke jaarstukken nader toegelicht.

Analyse voor begrotingsrechtmatigheid

In het kader van de rechtmatigheidscontrole kunnen negen rechtmatigheidscriteria worden onderkend: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium, het misbruik en oneigenlijk gebruikscriterium, het calculatiecriterium, het valuteringscriterium, het adreseringscriterium, het volledigheidscriterium, het aanvaardbaarheidscriterium en het leveringscriterium.

In het kader van het getrouwheidsonderzoek wordt al aandacht besteed aan de meeste van deze criteria. Voor de oordeelsvorming over de rechtmatigheid van het financieel beheer zal extra aandacht besteed moeten worden aan de volgende rechtmatigheidscriteria:

1. Het begrotingscriterium.
2. Het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium).
3. Het voorwaardencriterium.

Ad 1 Begrotingscriterium

Op 6 juli 2017 heeft de gemeenteraad de "Financiële verordening gemeente Geertruidenberg 2017" (ex. artikel 212 gemeentewet) vastgesteld. In de verordening zijn kaderstellende regels opgenomen met betrekking tot de begroting en verantwoording.

Uitgangspunt bij het begrotingscriterium is dat afwijkingen in de

jaarrekening ten opzichte van de begroting (na wijziging) goed herkenbaar dienen te worden opgenomen en toegelicht.

Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) schrijft voor, dat de jaarrekening een analyse bevat van de verschillen tussen begroting na wijziging en de programmarekening. Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarrekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging is, voor zover het de begrotingsoverschrijdingen betreft, mogelijk sprake van onrechtmatige uitgaven. De overschrijding kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van de gemeenteraad zoals geregeld in de Gemeentewet. Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere baten. Het bepalen óf respectievelijk welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de raad.

De Commissie BBV (voorheen Platform Rechtmatigheid Provincies en Gemeenten) heeft in de Kadernota Rechtmatigheid 2016 de volgende tabel opgesteld:

Bij de toetsing van de begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende "soorten" begrotingsafwijkingen worden onderkend:	Onrechtmatig, telt niet mee voor het beoordelen	Onrechtmatig, telt mee voor het beoordelen
Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingswijziging heeft ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk aantoonbaar ruimer geïnterpreteerd dan in regelgeving (subsidieregeling, subsidieverordening) was gedefinieerd.		X
Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn signaleerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.		X
Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	X	
Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	X	
Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen.		X
Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente er voor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar.		
- geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar		X
- geconstateerd na verantwoordingsjaar	X	
Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijving- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.		
- jaar van investeren		X
- afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	X	

Aanvullende toetsingscriteria

Naast de toetsingscriteria voor begrotingsoverschrijdingen zoals die door de Commissie BBV zijn opgesteld en die in het Controleprotocol 2017 in de raadsvergadering van 8 januari 2018 zijn bekrachtigd, heeft de raad verder ingestemd met het volgende onderstaande kader:

1. Per programma staat ter beoordeling het saldo van baten en lasten en niet de lasten sec.
2. Van programmasaldi tot € 200.000 dienen begrotingsoverschrijdingen van € 10.000 of meer door de raad voor het einde van het jaar middels begrotingswijziging te worden goedgekeurd.
3. Van programmasaldi van meer dan € 200.000 dienen begrotingsoverschrijdingen van 5% of meer door de raad voor het einde van het jaar middels begrotingswijziging te worden goedgekeurd.
4. Overschrijdingen waarvoor het volgens punt 2 en 3 niet nodig is om een begrotingswijziging te maken, zullen door de raad middels het vaststellen van de rekening impliciet worden goedgekeurd.
5. Overschrijdingen waarvoor volgens punt 2 en 3 wel nodig is een begrotingswijziging te maken maar waarvoor dat niet is gebeurd worden gemeld en toegelicht in de jaarrekening en zullen door de raad middels het vaststellen van de rekening impliciet worden goedgekeurd.

De raad kan dus door het vaststellen van de jaarrekening deze begrotingsafwijkingen alsnog bekrachtigen. Komt de raad echter tot het oordeel dat uitgaven in de begroting niet rechtmatig zijn gedaan dan kan de raad een zgn. indenniteitsprocedure starten. Deze indenniteitsprocedure geeft de gelegenheid om deze posten uit het geheel van de jaarrekening te lichten en via een aparte procedure te behandelen.

Ter bevordering van de leesbaarheid en transparantie hebben wij gemeend er goed aan te doen om de benodigde onttrekkingen uit de Vrije Algemene Reserve, voor zover die betrekking hebben op de dekking van incidentele uitgaven, over te hevelen naar de relevante programma's waarin deze incidentele uitgaven zijn opgenomen.

Voor een onderbouwing van deze mutatie verwijzen wij u naar het Overzicht Incidentele baten en lasten zoals dat is opgenomen in deze jaarrekening.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de werkelijke saldi

van de programma's ten opzichte van de ramingen (na wijziging) uit de begroting 2017. De vetgedrukte/gearceerde bedragen geven de overschrijdingen weer die door vaststellen van de jaarrekening impliciet worden goedgekeurd.

Programma (in €)	Begroting na wijziging	Rekening	Verschil	N=nadeel V=voordeel
1. Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	5.981.238	5.472.692	508.546	V
2. Economie, recreatie en toerisme	735.663	781.621	-45.958	N
3. Sportvoorzieningen	1.190.687	1.120.986	69.701	V
4. Onderwijs	1.837.138	1.844.344	-7.206	N
5. Mens, Zorg en Inkomen	5.793.871	6.806.642	-1.012.771	N
6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	918.210	910.308	7.902	V
7. Dienstverlening en Bedrijfsvoering	2.629.413	2.663.696	-34.283	N
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	-23.576.771	-24.692.859	1.116.088	V
Overzicht Overhead	4.490.551	4.431.038	59.513	V
Totaal	0	-661.532	661.532	

Programma	Overschrijding * € 1.000	Percentage/ afwijking	Rechtmatigheid (aanvullend)			
			2	3	4	5
1. Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid						
2. Economie, recreatie en toerisme	-46	6,24		x		x
3. Sportvoorzieningen						
4. Onderwijs					x	
5. Mens, Zorg en Inkomen	-1.013	17,48		x		x
6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur						
7. Dienstverlening en Bedrijfsvoering					x	
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen						
Overzicht Overhead						

Toelichting op overschrijdingen op programmaniveau (op hoofdlijnen)

Programma 2 Economie, recreatie en toerisme

Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten op programma 4 is (afgerond) € 387.000 nadeel. Belangrijkste afwijkingen op dit programma:

• Economisch beleid	€ 7.000	voordeel
• Exploitatie markt	€ 6.000	nadeel
• Bijdrage Rewin	€ 4.000	nadeel
• Deelneming gasvoorziening	€ 7.000	nadeel
• Bevordering toerisme	€ 38.000	nadeel
• Speelterrinen	€ 4.000	voordeel
• Cultureel centrum Schattelijk	€ 28.000	voordeel
• Overige verschillen baten	€ 2.000	voordeel
• Passantenhaven	€ 15.000	nadeel
• Bevordering toerisme baten	€ 2.000	voordeel
• Cultureel Centrum Schattelijk baten	€ 12.000	nadeel
Totaal voor bestemming	€ 38.000	nadeel

Het bestemmingsresultaat laat ten opzichte van de raming in de begroting een nadeel zien van € 8.000. Belangrijkste afwijkingen in bestemmingen op dit programma:

• Onttrekking Alg. Reserve t.b.v. budget toerisme en economische zaken	€ 7.000	nadeel
• Onttrekking Alg.Reserve t.b.v. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	€ 1.000	nadeel
Totaal bestemming	€ 8.000	nadeel

Voor een gedetailleerde toelichting van de financiële verschillen op programma 2 verwijzen we u naar de toelichtingen zoals opgenomen in de jaarrekening.

Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen

Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten op programma 5 is (afgerond) € 1.013.000 nadeel. Belangrijkste afwijkingen op dit programma:

• Bijstand Binnenvaart	€ 37.000	voordeel
• Besluit bijstandverlening Zelfstandigen	€ 37.000	nadeel
• Overige inkomensvoorzieningen	€ 175.000	nadeel
• Bestrijding armoede onder kinderen	€ 20.000	nadeel
• Overige verschillen	€ 6.000	voordeel
• Huisvesting statushouders	€ 62.000	nadeel
• Participatiebudget	€ 88.000	voordeel
• Inburgering	€ 8.000	voordeel
• Eerstelijnsloket jeugdzorg	€ 23.000	voordeel
• CJG maatwerkdeel	€ 18.000	voordeel
• PGB Jeugd	€ 24.000	voordeel
• Individuele voorzieningen Natura Jeugd incl Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd	€ 1.106.000	nadeel
• Dorpshuis de Haven	€ 20.000	voordeel
• Jeugdgezondheidszorg uniformdeel	€ 24.000	voordeel
• Overige verschillen jeugd	€ 11.000	voordeel
• WMO woonvoorzieningen	€ 74.000	voordeel
• WMO-hulpmiddelen	€ 17.000	nadeel
• WMO deeltaxi	€ 36.000	nadeel
• Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel Wmo	€ 285.000	nadeel
• PGB Wmo	€ 323.000	voordeel
• Wmo Huishoudelijke verzorging	€ 299.000	voordeel
• Overige Wmo voorzieningen	€ 20.000	nadeel
• Overige verschillen Wmo	€ 4.000	nadeel
• Gezondheidszorg	€ 37.000	nadeel
• Sociale werkplaatsen	€ 64.000	voordeel
• Bijstand Binnenvaart baten	€ 43.000	nadeel

• Besluit bijstandverlening Zelfstandigen	€ 81.000	voordeel
• Bijzondere bijstand	€ 60.000	voordeel
• Rijksbijdrage inkomensdeel	€ 6.000	voordeel
• Huisvesting statushouders	€ 37.000	voordeel
• Peuterspeelzalen	€ 11.000	nadeel
• Algemene voorzieningen Jeugd	€ 59.000	voordeel
• Dorpshuis de Haven	€ 36.000	nadeel
• Agnes- en Legebouw	€ 8.000	nadeel
• Uitkering deelfonds Sociaal Domein	€ 8.000	nadeel
• Overige verschillen	€ 2.000	nadeel
• Eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen Wmo	€ 169.000	nadeel
• Begraafplaatsen	€ 23.000	nadeel
Totaal voor bestemming	€ 179.000	nadeel

Het bestemmingsresultaat laat ten opzichte van de raming in de begroting een nadeel zien van € 176.000.

Belangrijkste afwijkingen in bestemmingen op dit programma:

• Onttrekking Alg. Reserve t.b.v. uitvoering mantelzorg	€ 188.000	nadeel
• Onttrekking Alg.Reserve t.b.v. programmaopdracht Wonen, welzijn en zorg	€ 11.000	nadeel
• Onttrekking Alg. Reserve t.b.v. nadelig saldo Ontmoetingscentrum	€ 22.000	voordeel
• Onttrekking Alg. Reserve t.b.v. kleine verschillen	€ 1.000	nadeel
Totaal bestemming	€ 92.000	nadeel

Voor een gedetailleerde toelichting van de financiële verschillen op programma 5 verwijzen we u naar de toelichtingen zoals opgenomen in de jaarrekening.

Deel B Jaarrekening

Waarderingsgrondslagen

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit Begroting en Verantwoording voor gemeenten (BBV) daarvoor geeft en de Financiële verordening gemeente Geertruidenberg ex artikel 212 Gemeentewet die de gemeenteraad op 6 juli 2017 heeft vastgesteld. De Financiële verordening is herzien naar aanleiding van het vernieuwde Besluit Begroting en Verantwoording in 2016 en is met terugwerkende kracht in werking getreden per 1 januari 2017.

Stelselwijzigingen

Vernieuwde Besluit Begroting en Verantwoording 2016

• Notitie Materiële Vaste activa 2017

Om uitvoering te geven aan het gewijzigde BBV worden, naast investeringen met een economisch nut, ook investeringen met een maatschappelijk nut die na 1 januari 2017 zijn gedaan als activa op de balans opgenomen. Voorheen werden deze jaarlijks voor het gehele bedrag ten last van de exploitatie gebracht. De ondergrens voor het opnemen van een investering, een keuzevrijheid in het BBV, is vastgesteld op €10.000.

• Notitie rente 2017

In de loop van 2017 is deels uitvoering gegeven aan de Notitie rente 2017; de rente toerekening vindt plaats via het taakveld Treasury en niet meer via de kostenplaats kapitaallasten. De rentekosten worden aan de desbetreffende taakvelden toegerekend met behulp

van een rente-omslag. Over 2017 wordt nog wel een rentevergoeding berekend over het eigen vermogen en de voorzieningen. Ook is nog sprake van uitzonderingsrente op bepaalde activa (o.a. riolering). Per 2018 wordt deze systematiek (bespaarde rente en uitzonderingsrente) niet meer toegepast.

• Notitie Overhead

Conform het gewijzigde BBV worden de baten en lasten van overhead centraal onder een afzonderlijk taakveld inzichtelijk gemaakt. In de afzonderlijke beleidsprogramma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

Zie verderop in dit hoofdstuk bij de desbetreffende balansonderdelen voor de verdere uitwerking van bovenstaande stelselwijzigingen.

Baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het besluit tot beschikbaarstelling is genomen.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak luidt dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling en dat doorgaans deze accresmededeling opgenomen is in de september-

circulaire. In 2017 is een decembercirculaire gemeentefonds gepubliceerd. De accresraming in deze circulaire is hetzelfde gebleven als in de septembercirculaire 2017. Wij hebben de decembercirculaire 2017 in deze jaarrekening 2017 verwerkt zodat uitvoering is gegeven aan de stellige uitspraak van de commissie BBV.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

Uitzondering hierop zijn de pensioenverplichtingen van reeds gepensioneerde wethouders.

Door het CAK worden in verband met privacy bepalingen géén gegevens op persoonsniveau verstrekt aan gemeenten waardoor het slechts beperkt mogelijk is om de juistheid en volledigheid vast te stellen van de door het CAK vastgestelde eigen bijdrage over 2017 ad € 224.000 (2016: € 339.000) van zorgontvangers en de tijdigheid van doorbetaling ervan aan gemeenten.

Balans

Op grond van artikel 63 van het BBV worden activa, alsook passiva, in principe gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Op basis van de gebruiksduur wordt in beginsel jaarlijks afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur.

De verkrijgingsprijs waartegen een actief wordt gewaardeerd omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten.

De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het kapitaal dat nodig is voor de financiering gedurende het tijdvak dat met de vervaardiging van het actief is gemoeid.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

- Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio worden niet geactiveerd. Deze kosten worden direct ten laste van de exploitatie gebracht;
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden geactiveerd en in 5 jaar lineair afgeschreven als aan de eisen uit artikel 60 BBV is voldaan. Onder andere voorbereidingskosten voor mogelijke toekomstige grondexploitaties voldoen aan deze eisen, waarmee het mogelijk is deze te activeren. Bij die posten vindt echter geen afschrijving plaats; de volledige boekwaarde dient binnen 5 jaar in een feitelijke grondexploitatie te worden opgenomen. Indien dit na 5 jaar niet gebeurt, vindt afboeking ten laste van de exploitatie plaats;
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden kunnen worden geactiveerd, tenzij de raad hiertoe in een specifieke situatie besluit en indien dat volgens het BBV mogelijk is. De criteria van artikel

61 BBV zijn dan van toepassing.

Materiële vaste activa

- Investerings met een economisch nut

Onder economisch nut wordt verstaan dat het actief de mogelijkheid heeft om middelen te verwerven en/of verhandelbaar is. Investerings met een economisch nut (met uitzondering van kunstvoorwerpen van cultuurhistorische waarde anders dan voor de verkoop) worden, onder aftrek van bijdragen van derden die in een directe relatie hiertoe staan geactiveerd en afgeschreven. Zie verderop voor de waarderings- en afschrijvingsmethodiek.

- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.

In overeenstemming met het BBV is in de balans een uitsplitsing gemaakt van de investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven. Dit zijn bijvoorbeeld de investeringen voor riolering, afvalstoffenheffing en begraafplaatsen. Zie verderop voor de waarderings- en afschrijvingsmethodiek.

- Investerings met een maatschappelijk nut

Daarnaast zijn er investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk, maar geen economisch nut. Te denken valt hierbij aan wegen en pleinen. Deze zijn niet vrij verhandelbaar en kunnen niet gebruikt worden bij het verwerven van middelen. Met ingang van 2017 is de systematiek van activering en afschrijving gelijk getrokken voor alle investeringen. Dit betekent dat investeringen met een maatschappelijk nut niet langer ten laste van de exploitatie worden gebracht, maar worden geactiveerd. Over de verwachte levensduur wordt afgeschreven. Zie verderop voor waarderings- en afschrijvingsmethodiek. De nieuwe regelgeving is alleen van toepassing op nieuwe investeringen die na 1 januari 2017 zijn gedaan.

Op investeringen die vóór 1 januari 2017 reeds in uitvoering waren

en rechtstreeks gedekt zouden worden uit de reserves, zal ook worden afgeschreven. De afschrijvingen hierop worden onttrokken uit de daartoe (tijdelijk) gevormde reserve "afschrijvingen investeringen maatschappelijk nut". De beschikbaar gestelde (begrote) investeringsbedragen zijn in deze reserve ondergebracht.

- In erfpacht uitgegeven gronden.

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de 1e uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij 1e uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Gronden waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, zijn tegen een registratiewaarde opgenomen.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen zijn – tenzij hierna anders is vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering plaats.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Waarderings- en afschrijvingssystematiek vaste activa

Drempelbedrag activeren investeringen

Investerings met een verkrijgingsprijs c.q. vervaardigingsprijs van minder dan € 10.000 (exclusief kostprijsverhogende btw) worden

niet geactiveerd. Een uitzondering hierop zijn gronden en terreinen die altijd worden geactiveerd.

Rente toerekening

Aan alle geactiveerde investeringen wordt rente toegerekend. De rentekosten worden jaarlijks bepaald op basis van het rente-omslag percentage vastgesteld bij de begroting, berekend over de boekwaarde van de investering per 1 januari van het betreffende boekjaar. De rente wordt samen met de afschrijving in de vorm van kapitaal-lasten direct c.q. indirect ten laste van de verschillende programma's/ producten gebracht. Er worden geen rentekosten geactiveerd. Over vermeerderingen en verminderingen gedurende het boekjaar wordt geen rente toegerekend.

Afschrijvingssystematiek

De lineaire afschrijvingsmethodiek wordt gehanteerd. De afschrijving wordt berekend op basis van de afschrijvingstermijn zoals opgenomen in de afschrijvingstabel in de Financiële Verordening. De termijnen zijn afgestemd op de verwachte toekomstige levensduur. Bij bepaling van de hoogte van de afschrijving wordt geen rekening gehouden met een restwaarde. Het moment van afschrijven vangt aan in het jaar volgend op het jaar waarin de investering gereed komt/wordt verworven/gedaan.

Bij raadsbesluit kan worden afgeweken van de afschrijvingsmethode, afschrijvingsduur en hoogte van de afschrijving indien rekening wordt gehouden met een restwaarde.

Afschrijvingen worden niet resultaatafhankelijk gedaan. Slechts om gegronde redenen zullen afschrijvingen op andere grondslagen geschieden dan die welke in het voorafgaande begrotingsjaar zijn toegepast, welke in de toelichting op de jaarrekening uiteen worden gezet.

Conform het BBV vindt geen herwaardering plaats. Enkel in het geval van verwachte duurzame waardevermindering vindt herwaardering plaats. Daarnaast vindt (versnelde) afwaardering plaats

indien een actief vroegtijdig buiten werking wordt gesteld en de restwaarde lager is dan de boekwaarde.

Investeringen uit het verleden die met een annuïteitsgewijze afschrijvingsmethode zijn geactiveerd zijn per 2018 omgezet naar een lineaire afschrijvingsmethode. Dit conform de Notitie rente op basis van de wijzigingen van de BBV.

Verkopen c.q. afstoten activa (kapitaalgoed)

Bij verkoop wordt het verschil tussen de verkoopopbrengst en boekwaarde ten gunste/laste van het resultaat gebracht. De boekwinst die wordt gerealiseerd bij het afstoten van een kapitaalgoed moet als incidentele bate in de jaarrekening worden verwerkt. De opbrengst mag niet met de boekwaarde van het eventuele vervangingsobject worden verrekend.

Tabel afschrijvingstermijnen activa

In de kolom 'huidig' is de termijn opgenomen die maximaal geldt bij vaststelling van de Financiële Verordening (6 juli 2017). De kolom 'maximaal' betreft de termijn die maximaal gehanteerd kan worden gedurende de looptijd van de verordening.

Activa met economisch nut	Huidig	Maximaal
Riolering	vGRP	vGRP
Nieuwbouw woonruimten Kantoren Bedrijfsgebouwen Schoolgebouwen	40 jaar	50 jaar
Renovatie, restauratie en aankoop woonruimten, kantoren, bedrijfs- gebouwen en schoolgebouwen	40 jaar	40 jaar
Technische installaties in bedrijfsgebouwen	25 jaar	20 jaar
Veiligheidsvoorzieningen bedrijfs- gebouwen Telefooninstallaties Aanleg tijdelijke terreinwerken Nieuwbouw tijdelijke woonruimten en bedrijfsgebouwen	40 jaar	15 jaar
Kantoor- en schoolmeubilair Kantoormeubilair Schoolmeubilair	15 jaar	15 jaar
Vervoermiddelen Vrachtwagens Tractor Zware transportmiddelen zoals riool- machine, bladruimmachines Werkbussen Aanhangers Veegwagens Lichte motorvoertuigen Zoutstrooiers Sneeuwpluigen	15 jaar	10 jaar
Automatiseringsapparatuur	5 jaar	5 jaar

Activa met maatschappelijk nut	Huidig	Maximaal
Wegen, pleinen, fietspaden, voetpaden en rotondes Tunnels, viaducten en bruggen Waterwegen en waterbouwkundige werken	-	40 jaar
Openbare verlichting Masten 50 jaar Armaturen 25 jaar	-	50 jaar
Straatmeubilair Verkeersregelininstallaties	25 jaar	10 jaar

Flottende Activa

Op de flottende activa wordt niet afgeschreven. Deze vallen als zodanig buiten het waarderings- en afschrijvingsbeleid. Bijzondere aandachtspunten binnen de flottende activa zijn:

Bouwgronden (grondexploitatie)

Bij bouwgronden in exploitatie is sprake van een vervaardigingsproces. Dit wordt als zodanig opgenomen bij onderhanden werk, waardoor activering tegen vervaardigingsprijs in aanmerking komt. Hierdoor kan ook een redelijk deel van de indirecte kosten en rente worden geactiveerd. Overigens geldt ook dan altijd dat slechts kosten mogen worden geactiveerd tot maximaal de marktwaarde. Vervaardigingskosten die niet (meer) terugverdiend kunnen worden in reël te verwachten verkoopopbrengsten, behoren ten laste van de exploitatie te worden gebracht. Winstneming vindt plaats op het moment dat de exploitatie van een complex wordt beëindigd of wanneer tussentijds met redelijke zekerheid vast te stellen is, dat er winst gerealiseerd wordt (Percentage Of Completion-methode, POC). Daalt onverhoopt de marktwaarde, dan dient zo nodig een afwaardering van reeds eerder geactiveerde vervaardigingskosten plaats te vinden.

Dongeburgh

Voor wat betreft het project Dongeburgh dient te worden gemeld dat hierbij geen sprake is van exploitatie van gronden maar een combinatie van projectvoering en faciliterende grondexploitatie. De lagere marktwaarde is tot uitdrukking gebracht in een voorziening, welke is gewaardeerd tegen nominale waarde.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is tegen de contante waarde van de (al opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De berekeningen vinden plaats op actuariële basis waarbij de marktrente op balansdatum wordt gehanteerd.

De egalisatievoorzieningen voor onderhoud zijn gebaseerd op de meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarbij rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die in het onderhoudsplan geformuleerd zijn. In paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen is het betreffende beleid nader uiteengezet, zie het jaarverslag.

Tot de voorzieningen worden ook gerekend de van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. Met ingang van de wijziging van het BBV van november 2014 (notitie riolering) vallen hieronder ook de afvalstoffenheffing en de rioolrechten.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Flottende passiva

De flottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar is als niet uit de balans blijken verplichting opgenomen.

Balans

(in € 1.000)

ACTIVA		31/12/2017	31/12/2016
VASTE ACTIVA			
IMMATERIËLE VASTE ACTIVA		140	5
	Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen		
	Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	140	5
	Bijdragen aan activa in eigendom van derden		
MATERIËLE VASTE ACTIVA		41.125	39.136
	Investeringen met een economisch nut	29.686	28.801
	Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	9.671	10.335
	Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	1.768	
FINANCIËLE VASTE ACTIVA		2.616	8.001
	Kapitaalverstrekkingen		
	- deelnemingen	1.055	1.063
	- gemeenschappelijke regelingen		
	- overige verbonden partijen		
	Leningen		
	- openbare lichamen wet Fido		
	- woningbouwcorporaties		5.511
	- deelnemingen		
	- overige verbonden partijen		
	Overige langlopende leningen	1.549	1.415
	Uitzettingen in Rijks schatkist > 1 jaar		
	Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier >1 jaar		
	Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar	13	13
Totaal vaste activa		43.881	47.143

ACTIVA		31/12/2017	31/12/2016
VLOTTENDE ACTIVA			
VOORRADEN		5.247	3.072
	Grond- en hulpstoffen		
	- niet in exploitatie genomen bouwgronden		
	- overige grond- en hulpstoffen		
	Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	*2.517	2.442
	Gereed product en handelsgoederen	2.730	630
	Vooruitbetalingen		
UITZETTINGEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR		2.138	1.339
	Vorderingen op openbare lichamen	186	179
	Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen		
	Overige verstrekte kasgeldleningen		
	Uitzettingen in Rijks schatkist		
	Rekening courant met het Rijk		
	Rekening courantverhoudingen met niet financiële instellingen		
	Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier		
	Overige vorderingen	**1,952	1.160
	Overige uitzettingen		
LIQUIDE MIDDELEN		21	20
	Kassaldi	2	1
	Banksaldi	19	19
OVERLOPENDE ACTIVA		4.518	3.273
	Van Eur. en Ned. overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen		
	Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	4.518	3.273
Totaal vlottende activa		11.924	7.704
TOTAAL ACTIVA		55.805	54.846
Recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969		0	0

Balans

(in € 1.000)

PASSIVA		31/12/2016	31/12/2015
VASTE PASSIVA			
EIGEN VERMOGEN		14.421	15.149
	Reserves		
	Algemene reserves	4.385	6.537
	Weerstandreserve	2.186	2.214
	Bestemmingsreserves	7.188	4.116
	Gerealiseerd resultaat	662	2.282
VOORZIENINGEN		8.664	8.631
	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	*/**2.402	2.374
	Onderhoudsegalisatievoorzieningen	1.969	2.168
	Door derden bekleemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	4.293	4.089
VASTE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD VAN ÉÉN JAAR OF LANGER		20.803	23.844
	Obligatieleningen		
	Onderhandse leningen		
	- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
	- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	20.696	23.733
	- binnenlandse bedrijven		
	- openbare lichamen wet Fido		
	- overige binnenlandse sectoren		
	- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren		
	Door derden belegde gelden		
	Waarborgsommen	107	111
	Overige leningen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Totaal vaste passiva		43.888	47.624

* de voorziening Dongeburgh € 1.733 is in mindering gebracht op de voorraden

** de voorzieningen dubieuze debiteuren € 797 zijn in mindering gebracht op de vorderingen

PASSIVA		31/12/2016	31/12/2015
VLOTTENDE PASSIVA			
NETTO VLOTTENDE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR		7.781	5.103
	Kasgeldleningen wet Fido		
	Overige kasgeldleningen		
	Banksaldi	2.509	110
	Overige schulden	5.272	4.993
OVERLOPENDE PASSIVA		4.136	2.119
	Verplichtingen/ nog te betalen bedragen	3.809	1.721
	Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen	287	338
	Overige vooruit ontvangen bedragen	40	60
Totaal vlottende passiva		11.917	7.222
TOTAAL PASSIVA		55.805	54.846
Gewaarborgde geldleningen		125.590	128.518
Solvabiliteitspercentage (=verhouding eigen vermogen/totaal vermogen)		25,84%	27,62%

(=verhouding eigen vermogen/totaal vermogen)

Toelichting op de balans

Activa

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa (in €1.000)

SPECIFICATIE JAARSTUKKEN (in €1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Kosten verbonden aan sluiten geldlening en saldo agio/disagio		
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	140	5
Bijdrage aan activa in eigendom van derden		
	140	5

	Boekwaarde 31-12-2015	Investeringsen	Afschrijvingen	Desinvesteringen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2016
Kosten verbonden aan sluiten geldlening en saldo agio/disagio						
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	5	171	36			140
Bijdrage aan activa in eigendom van derden						
	5	171	36			140

Kosten verbonden aan sluiten geldlening en saldo agio/disagio

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Geen mutaties			

Kostenonderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
I&A plan 2015-2018 1. Frontoffice 1-jaar	86		15
I&A plan 2015-2018 2. Midoffice 1-jaar	90	33	64
I&A plan 2015-2018 3. Backoffice 1-jaar	78	3	75
I&A plan 2015-2018 4. Basisregistraties 1-jaar	58		86
I&A plan 2015-2018 5. ICT en inform.bev. 1-jaar	16		9
Herontwikkeling Schonckplein	25	13	18
Sloopkosten Dorpshuis De haven t.b.v. nieuwe grex	134	122	122
Vorbereidingskrediet Oude haven t.b.v. nieuwe grex	20		
Ontwikkelingen OMC Raamsdonk	325		
	831	171	387

Toelichting:

- I en A plan: betreft 4-jarig realisatie plan waarvan de uitvoering loopt tot en met 2018. Binnen dit plan worden alle kosten geactiveerd ook die betrekking hebben op opleiding en advies maar worden direct afgeschreven. De kapitaallasten worden gedekt uit de reserve I en A.
- Ontwikkelingen OMC Raamsdonk: In 2018 zal de businesscase verder worden uitgewerkt; vooralsnog worden de kosten als ontwikkelkosten aangemerkt.

Materiële vaste activa (in €1.000)

SPECIFICATIE JAARSTUKKEN (in €1.000)	31-12-2017	31-12-2016
Investerings met een economisch nut	29.686	28.801
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	9.671	10.335
Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	1.768	
	41.125	39.136

Er wordt lineair afgeschreven op basis van het gemeentelijke beleid.

In het verleden (vóór 2010) zijn ook investeringen met een afwijkende afschrijvingsmethode geactiveerd (annuïtair).

Deze investeringen worden tot aan het einde van de levensduur volgens de afwijkende afschrijvingsmethode verantwoord.

Investerings met een economisch nut

				Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde na overheveling	Boekwaarde 31-12-2016
Gronden en terreinen				5.261		5.316
Woonruimten						
Bedrijfsgebouwen				18.847		18.468
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken				2.203		1.839
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken met heffing				9.257		9.830
Vervoermiddelen				295		329
Machines, apparaten en installaties				759		743
Machines, apparaten en installaties, met heffing				61		76
Overige materiële vaste activa				2.322		2.106
Overige materiële vaste activa, met heffing				352		429
				39.357		39.136

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Afschrijvingen	Vermindering/ bijdrage van derden	Desinvestering	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden en terreinen	5.316	6			61	5.261
Woonruimten						
Bedrijfsgebouwen	18.468	1050	726	-55		18.847
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.839	533	169			2.203
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken met heffing	9.830	226	799			9.257
Vervoermiddelen	329	21	55			295
Machines, apparaten en installaties	743	75	59			759
Machines, apparaten en installaties, met heffing	76		15			61
Overige materiële vaste activa	2.106	711	495			2.322
Overige materiële vaste activa, met heffing	429		77			352
	39.136	2.622	2.395	-55	61	39.357

Toelichting

Er hebben geen afwaarderingen en/of desinvesteringen plaatsgevonden.

Gronden en terreinen

				Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Aankoop sporthal Parkzicht				275	6	265
Aankoop gronden J. Boschstr Oude haven t.b.v. nieuwe grex				806		
				1.081	6	265

Toelichting

Er zijn gronden in erfpacht uitgegeven aan de parochie Heilige Bavo, TV Raamsdonksveer en PV Gevleugelde Vrienden

Gronden J. Boschstraat/ Oude Haven: met raadsbesluit van 21 december 2017 is het besluit tot aankoop van de gronden genomen is een locatieconcept vastgesteld en ingestemd met het vervolgplan.

Bedrijfsgebouwen

				Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
CV ruimte De Wilsdonck				33		
Restauratie Fort Lunet					-69	-69
Bouwkundige aanpassingen Fort Lunet t.b.v. Mafeking				160	18	127
Uitbreiding De Wilsdonck				318	5	5
Bouwkundige aanpassingen Fort Lunet				165	70	145
Brandweerkazerne geertruidenberg				926	435	435
Integraal kindcentrum De peuzelaar				400	112	400
Bouwkundige aanpassingen Julianalaan 103				350	7	7
Bouwkundige aanpassingen Julianalaan 105				150		
Nieuwbouw kleedkamers RFC				1.804	33	33
Nieuwbouw kleedkamers RFC: bijdrage clubs				-500		
Bouwkundige aanpassingen vm schoolgebouw Meidoornstraat				289	1	1
Vm schoolgebouw Meidoornstraat: verwijderen asbest				60		
Aankoop kinderboerderij en kinderdagverblijf				350	326	326
Aankoop Markt 46 museum De Roos				112	112	112
				4.617	1.050	1.522

Toelichting

Restauratie Fort Lunet: Betreft terugontvangst BTW naar aanleiding van bezwaarschrift.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Passantenhaven steigers	120		17
Timmersteekade steigers	170	6	51
Fort Lunet: steigers	329	216	243
Fort Lunet: damwand	201	179	179
Uitbreiding half kunstgrasveld DDHC	185	5	5
Renovatie en uitbreiding accommodatie HMC en DDHC	214	9	9
Vervanging masten openbare verlichting 2016	10	10	10
Vervanging armaturen openbare verlichting 2016	109	108	108
	1.338	533	622

Toelichting

Niet van toepassing

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken met heffing

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Aanpassingen randvoorz. Essenboom/Breetweerlaan	146	70	45
Rioolaanpassingen Pieter van Ijpelaar	73	45	18
Verbetering doorspoeling De Veste	15	11	
Vervanging riolering centrumplan fase 4 Haven	19		
Klimaatmaatregelen Ravelijn 1e fase	50	15	14
Vervanging riolering Zwanensteeg, Kassteellaan, Rijts	78	41	41
Klimaatmaatregelen Ottergeerde	114	24	24
Klimaatmaatregelen Diepsteeg	42	14	13
Rioolaansluiting woonschip Rivierkade 5b	12	6	6
	549	226	161

Vervoermiddelen

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Renault Zoe NX-572-K	23	21	21
	23	21	21

Machines, apparaten en installaties

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Vervanging switches 2016	30	12	29
Vervanging mobiele communicatiemiddelen 2016	13	2	9
Natstrooier BG-RL-71	35	32	32
Natstrooier VV-81-VJ	35	29	29
	113	75	99

Machines, apparaten en installaties met heffingen

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Geen mutaties			

Overige materiële vaste activa

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Bibliotheek: vervanging inventaris	250	250	250
I&A plan 2015-2018 1. Frontoffice 5-jaar	66	13	75
I&A plan 2015-2018 2. Midoffice 5-jaar	82	43	152
I&A plan 2015-2018 3. Backoffice 5-jaar	151	42	123
I&A plan 2015-2018 4. Basisregistraties 5-jaar	77	12	38
I&A plan 2015-2018 5. ICT en inform.bev. 5-jaar	76	10	82
Hekwerk en herinrichting tuin gemeentehuis	72	31	52
Aanschaf en inrichting verplichtingenadministratie	30	25	25
Vervanging telefooncentrale	200	119	119
Aanschaf en inrichting PI-systeem	50	26	26
Investeringen t.b.v. zelfstandig blijven ICT	93	93	93
Bouwleges brandweerkazerne	54		
Renovatie zwembad De Schans	68	15	15
Glijbaan zwembad De Schans	89		
Renovatie zwembad De Ganzewiel	68	15	15
Glijbaan zwembad De Ganzewiel	98		
Eerste inrichting 14e groep De Biekorf 2017	18	17	17
	1.542	711	1.082

Toelichting:

I en A plan: betreft 4-jarig realisatie plan waarvan de uitvoering loopt tot en met 2018.

Overige materiële vaste activa met heffingen

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Geen mutaties			

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

	31-12-2017	31-12-2016
Gronden en terreinen		
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.741	
Machines, apparaten en installaties	27	
Overige		
	1.768	

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Afschrijvingen	Desinvesteringen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden en terreinen						
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken		1.741				1.741
Machines, apparaten en installaties		27				27
Overige investeringen						
		1.768				1.768

Gronden en terreinen				Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Geen mutaties						

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken maatschappelijk nut

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Herinrichting markt Geertruidenberg	663	706	721
Realisatie 2 brandputten Markt Geertruidenberg		49	49
Reconstructie Essenboom Doornboom Breetweelaan	115	112	129
Centrumplaats Raamsdonksveer: 2e doorsteek	290	262	278
Reconstructie Lageweg	225	86	214
Herinrichting openbaar gebied Gangboord	878	506	506
Toegankelijkheid centrum R.veer t.b.v. mindervaliden	25	19	19
Donge-oever voetpad route Imperiale	54	1	1
Inrichting terrein brandweerkazerne Geertruidenberg	85		
Inrichting place Napoleon	63		
Place Napoleon zitbank en beweegbare palen	35		
	2.250	1.741	1.917

Toelichting:

- Algemeen: Op investeringen met maatschappelijk nut moet als gevolg van wijzigingen van de BBV m.i.v. 2017 worden afgeschreven (na in gebruikname). Voor bovengenoemde investeringen is voor de dekking van de afschrijvingen een reserve gevormd. In de toekomst worden de investeringen met maatschappelijk nut identiek behandeld als die met economisch nut en zullen de kapitaallasten ook structureel worden verwerkt in de meerjarenbegroting. (zie ook de toelichting bij de bestemmingsreserve).
- Herinrichting Markt: Overschrijding is ontstaan door de aanleg van 2 brandputten (€ 49.000) en door gehonoreerde verzoeken van bewoners (€ 58.000). Zie verdere toelichting op restantkredieten onder programma 1.
- Reconstructie Essenboom Doornboom Breetweelaan: de extra kosten van € 6.000 door het toepassen van een geluidsreducerende deklaag. Van € 7.000 is nog onduidelijk of deze voor onze rekening blijven.

Machines, apparaten en install MN

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Vervanging gemalen Kloosterweg en Schapendonk	85	27	39
	85	27	39

Overige investeringen maatschappelijk nut

	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in boekjaar	Cumulatief besteed t.l.v. krediet
Geen mutaties			

Financiële vaste activa (in €1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Kapitaalverstrekkingen aan		
- deelnemingen	1.055	1.063
- gemeenschappelijke regelingen		
- overige verbonden partijen		
Leningen aan		
- woningbouwcorporaties		5.511
- deelnemingen		
- overige verbonden partijen		
Overige langlopende leningen	1.549	1.415
Uitzettingen in Rijks schatkist > 1 jaar		
Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier >1 jaar		
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	12	12
	2.616	8.001

Onderstaande overzichten geven het verloop van de boekwaarde van de financiële vaste activa weer:

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Desinvesterings	Afschrijving en aflossing	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2017
Kapitaalverstrekking deelnemingen						
Aandelen Intergas	52				1	51
256 aandelen Intergas bijgekocht (2007)	610				7	603
Aandelen N.V. Waterl.Mij	93					93
Deelname RWI	5					5
Aandelen BNG	303					303
	1.063				8	1.055

Toelichting

Als gevolg van een daling van het eigen vermogen bij Intergas heeft een afwaardering plaatsgevonden.

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Desinvesterings	Afschrijving en aflossing	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2017
Leningen woningbouwcorporaties						
Woningbouwvereniging Thuisvester	5.511		5.511			
	5.511		5.511			

Toelichting:

In het verleden hebben wij gelden geleend bij de NV BNG bank die wij hebben doorgeleend aan Thuisvester. Middels een akte van contractsoverneming d.d. 16 mei 2017 heeft Thuisvester de leningen per 1 januari 2017 overgenomen en zitten wij als gemeente niet langer tussen de bank en Thuisvester. Dit betekent dat aan de creditzijde van de balans de vaste schuld ook lager is.

Overige langlopende leningen					
Stimuleringsfonds VHV	1.121	208			1.329
Zero coupon lening BNG/HNG	294			74	220
	1.415	208		74	1.549

Toelichting

Van het eindsaldo van € 1.329 Stimuleringsfonds is € 816 uitgeleend aan derden.

Overige uitzettingen > 1 jaar					
Beleggingen: Legaat Van Cooth	12				12
	12				12

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden (in €1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Grond- en hulpstoffen		
Onderhanden werk		
- bouwgronden in exploitatie	1.040	935
- overige onderhanden projecten	1.477	1.507
	2.517	2.442
Gereed product en handelsgoederen	2.730	630
Vooruitbetalingen		
	5.247	3.072

Onderhanden werk

Bouwgronden in exploitatie

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Opbrengsten	Winstneming	Boekwaarde 31-12-2017	Voorziening verlies- latend complex	Balanswaarde 31-12-2017
BIE Bavo/W.Boonstraat	935	116	11		1.040		1.040
	935	116	11		1.040		1.040
Nog te maken kosten							2.495
Nog te verwachten opbrengsten							3.850
Verwacht exploitatieresultaat (-/- =voordelig)							-315

Toelichting:

- Verwervingsprijs voor Wim Boonstraat bedraagt € 29,97 per m².
- De rentetoerekening vindt plaats tegen een renteparameter van 1,95 %.
- Dit percentage wordt conform de wijzigingen in de BBV bepaald door het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding vreemd vermogen/ totaal vermogen, indien geen sprake is van projectfinanciering;
- Het resultaat van de Wim Boonsstraat benaderen wij voor 2017 nog op rekenkundige wijze volgens de hiervoor genoemde uitgangspunten. De fasering van de grondverkoop, aanvullende grondmaatregelen als ook de toe te rekenen rente vormen een risico in deze grondexploitatie en daarmee voor het verwachte resultaat bij afsluiting.
- Op basis van de analyse van de effecten van wijzigingen in het project is het college van mening dat op basis van de huidige uitgangspunten en dus beschikbare informatie een positief resultaat bij afsluiting mogelijk is.
- Met raadsbesluit van 21 december 2017 zijn de actualisaties van de grondexploitatie vastgesteld.

Overige onderhanden projecten

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Opbrengsten	Overheveling	Boekwaarde 31-12-2017	Voorziening verlies- latend complex	Balanswaarde 31-12-2017
Dongeburgh	3.107	128	25		3.210	1.733	1.477
	3.107	128	25		3.210	1.733	1.477
Nog te maken kosten							130
Nog te verwachten opbrengsten							1.607
							0

Toelichting

Voor een nadere toelichting op de bouwgrondexploitaties verwijzen we naar de toelichting op programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid en de paragrafen G en H. Op basis van het BBV presenteren we de voorziening (€1,7 mln) Dongeburgh als "afwaardering" op de voorraden. De voorziening is benodigd voor het opvangen van het verwachte verlies.

Gereed product en handelsgoederen

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Opbrengsten	Overheveling	Boekwaarde 31-12-2017
Brandestraat 2	179				179
Sporthal De Veste	450		450		
Aankoop diverse objecten : Markt 32-38 en Hermenzeil		2.564	14		2.550
Voorraden Schattelijk	1	1	1		1
	630	2.565	465		2.730

Toelichting

- Onder Gereed product en handelsgoederen zijn begrepen de voorraad van het cultureel centrum De Schattelijk (€ 1.000)
- Hierin is tevens opgenomen de boekwaarde van € 179.000 voor de Brandestraat en € 450.000 voor sporthal De Veste.
- Sporthal De Veste is inmiddels weer verkocht. Het pand Brandestraat zal worden verkocht.
- Diverse objecten: Met raadsbesluit van 26 november 2016 is Markt 32-38 aangekocht. Ten behoeve van de herbestemming zal een breed overleg met de samenleving en deskundigen worden gestart.
- Met raadsbesluit van 11 september 2017 is de jachthaven Hermenzeil aangekocht. Het college heeft hierbij de opdracht gekregen ook weer tot verkoop over te gaan met een streeftermijn van 2 jaar.
- Mede gelet op de geheimhouding en om onze onderhandelingspositie bij mogelijke verkoop niet te verzwakken zijn geen afzonderlijke bedragen opgenomen.

Uitzettingen rentetypische looptijd < 1jr

	Boekwaarde 31-12-2017	Voorziening dubieuze debiteuren	Balanswaarde 31-12-2017	Balanswaarde 31-12-2016
Vorderingen op openbare lichamen	186		186	179
Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen				
Overige verstrekte kasgeldleningen				
Uitzettingen in Rijks schatkist				
Rekening courant met het Rijk				
Rekening courant met niet financiële instellingen				
Nederlands schuldpapier				
Overige vorderingen	2.749	-797	1.952	1.160
Overige uitzettingen				
	2.935	-797	2.138	1.339

De voorzieningen dubieuze debiteuren worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de overige vorderingen.
Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het onderdeel debiteurenrisicobeheer in de paragraaf Financiering.

Liquide middelen

			31-12-2017	31-12-2016
Kassaldi			2	1
Banksaldi			19	19
			21	20
			31-12-2017	31-12-2016
Deposito				
Bank Nederlandse Gemeenten (belastingen)				
Bank Nederlandse Gemeenten (hoofdrekening)				
Rabobank (publiekszaken)			1	1
Rabobank			15	14
Rabobank (soza)			3	4
			19	19

Toelichting:

Het drempelbedrag voor het schatkistbankieren bedraagt 0,75% van € 50.046.000 (begrotingstotaal 2017) is € 375.000.

Toets limiet schatkistbankieren

	Kwartaal			
	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
Rabobank rekeningen	19	30	4	38
Toegestane limiet schatkistbankieren	375	375	375	375
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	356	345	371	337

Overlopende activa

	31-12-2017	31-12-2016
Van Europese en Nederlandse Overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen		
Vooruitbetaalde bedragen	287	221
Nog te ontvangen bedragen	4.232	3.052
	4.518	3.273

Van Eur. En Ned. Overheidslichamen n.t.o. voorschotbedragen

	Stand 31-12-2016	Vermeerderingen	Verminderingen	Stand 31-12-2017
nvt				

Vooruitbetaalde bedragen	31-12-2017	31-12-2016
Diversen 2015 (specificatie op administratie)		2
Centric NL oracle platform licentie 5 jr vanaf 2017	27	34
Scholten Awater 180 licenties 2017		31
VNG Contributie 2017 VNG		30
TOG NL Zuid WOZ werkzaamheden 2017		26
Inkoopbureau West Brabant 1e halfjaar 2017		25
Sportfondsen voorschot 2017		25
Diversen 2016 (specificatie op administratie)		48
Roxit software quit XO 2018	36	
VNG contributie 2018 VNG	31	
VGZ januari 2018	41	
Main Energy Vrijheidstraat 2	23	
DHS Informatisering basic support coverage	16	
Mobius Business Redesign BV 80% project Buza	8	
DHS Informatisering NVDIA 2018-2021	29	
Otis BV onderhoud contract 2018	6	
Centric Oracles 2 licenties 2019	24	
Commit IT BV license Nolevel UsrCAL 2018-2021	15	
DHS Informatisering 180 teradici desktop access 2018 -2020	7	
Xlab Cloud Services BV jaarl. Beheer KeDo	4	
Diversen 2017 (specificatie op administratie)	20	
	287	221

Nog te ontvangen bedragen	Stand 31-12-2016	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Stand 31-12-2017
Diversen (5 stuks)	6		6	
BTW 4e kw 2016	4		4	
Gemeente Drimmelen 50% bijdrage MEE	20		20	
Vangnetuitkering 2015	39		39	
RWB vereffeningsbijdrage	44		44	
St. Afvalfonds 4e kw 2016	45		45	
Nog te ontvangen belastingen 2016	51		50	1
Transitorische rente en opslag	111		111	
Gemeente Breda + SVB afrekening jeugd en wmo	380		380	
BCF 2016	2.352		2.352	
BCF 2017		2.818		2.818
Nog te ontvangen belastingen 2017		735		735
Ministerie Binnenlandse zaken algemene uitkering 2017		250		250
Provincie Noord-Brabant Hermenzeil 2017		121		121
St. Afvalfonds 4e kw 2017		85		85
Provincie Noord-Brabant Hooipolderplus		50		50
Gemeente Drimmelen Centrum Jeugd en gezin 2017		44		44
Suez papier december 2017		11		11
Diversen (7 stuks)		17		17
	3.052	4.131	3.051	4.132

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Op basis van de nieuwe financiële verordening wordt er terughoudend omgegaan met het vormen van reserves en voorzieningen. Deze worden alleen ingesteld als ze leiden tot het beter realiseren van beleidsdoelen dan via een reguliere begrotingspost; instellen kan alleen door middel van een raadsbesluit.

Per reserve wordt onderstaand het verloop gedurende het jaar in een overzicht weergegeven.

Een toelichting op de mutaties is onder de desbetreffende programma's opgenomen.

SPECIFICATIE TBV JAARSTUKKEN (in €1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Algemene reserve	6.571	8.751
Bestemmingsreserves:		
- voor egalisatie van tarieven		
- overige bestemmingsreserves	7.188	4.116
Reserves	13.759	12.867
Gerealiseerde resultaat	662	2.282

Algemene reserve

Verloopoverzicht 2016	Stand 31-12-2016	correctie beginbalans	Toevoeging	Onttrekking	Stand 31-12-2017
Vrije algemene reserve	6.537		3.060	5.212	4.385
Weerstandreserves	2.214		532	560	2.186
	8.751		3.592	5.772	6.571

Verloopoverzicht voorgaand boekjaar	Stand 31-12-15	correctie beginbalans	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2016
Vrije algemene reserve	6.700		3.043	3.206	6.537
Weerstandreserves	1.891		385	62	2.214
	8.591		3.428	3.268	8.751

Vrije algemene reserve

Deze reserve is vrij aan te wenden.

Mutaties		Toevoeging	Onttrekking
Incidentele baten			
Bespaarde rente	203		
Communicatieplan Dongeoevers	20		
WWB inkomen	810		
Overheveling t.b.v. weerstandsvermogen begroting	446		
Verkoop Leo-gebouw	193		
Jaarrekening 2016 (t.b.v. budgetoverhevelingen en resultaatbestemming)	1.388		
		3.060	
Incidentele lasten			
Overheveling naar reserve afschrijving investeringen maatschappelijk nut	2.282		
Overheveling t.b.v. weerstandsvermogen jaarrekening 2017	320		
Instroom WWB	616		
WWB inkomen	282		
Storting reserve herstel vestingwallen	164		
JR 2016: Verdiepen Zuidergat	103		
Rentevrijval naar rioolheffing en afvalstoffenheffing	102		
Tijdelijke formatie uitbreiding RO	83		
Accommodatiebeleid	80		
JR 2016: Implementatie Omgevingswet	77		
Zelfstandige voortzetting ICT	73		
JR 2016: Programmaopdracht Wonen, Welzijn, Zorg	72		
JR 2016: Ondersteuning majeure projecten cluster Beleid	54		
Noodzakelijk onderhoud velden	44		
JR 2016: Uitvoering visie recreatie en toerisme/EZ	43		
Tijdelijke formatie uitbreiding cluster beleid	43		
JR 2016: Ondersteuning majeure projecten cluster Buitenruimte	36		
JR 2016: Locatieconcepten strategie Donge-oever	35		
Bestemmingsplan bedrijventerrein	35		
I&A Realisatieplan extra storting in reserve	32		

		Toevoeging	Onttrekking
JR 2016: Tijdelijke inhuur cluster Beleid	31		
Werkbudget Zuidwaterlinie en vestingstad	30		
JR 2016: Toekomstvisie Schattelijk	30		
JR 2016: Invoering verplichtingenadministratie	30		
Motie vluchtelingen	30		
Baggeren Zuidergat	28		
Bestemmingsplan wonen	27		
Uitvoering visie toerisme	25		
JR 2016: Gebiedsvisie Raamsdonksveer-Zuid/ plassengebied	25		
Werkbudget Duurzaamheid	23		
Ontwikkeling verbreding A27	22		
JR 2016: Nadelig saldo Ontmoetingscentrum Raamsdonk	22		
Uitvoering erfgoedbeleid	21		
JR 2016: Subsidiebeleid inhuur	21		
JR 2016: Business cases (Ontm.centrum en Markt 32-38)	20		
JR 2016: Tijdelijke huisvesting De Wilsdonck	19		
Budget ondernemingsraad	18		
JR 2016: Afkoopsom onderhoud EVZ Overdiep	16		
Extra bijdrage Rewin vergroting slagkracht	15		
Exploitatietekort Sportfondsen	15		
Gemeente privacyproof	14		
JR 2016: Donge-Oevers: voetpad/Route Imperial/Visie	14		
Vorbereidingskosten Haven	13		
Diversen (18 stuks)	127		
			5.212
		3.060	5.212

Weerstandsreserves:

Verloopoverzicht 2016

	Stand 31-12-2016	Correctie beginsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Stand 31-12-2017
Algemene weerstandsreserve	2.236		320	446	2.110
Algemene uitkering	315				315
Exploitatietekort sporthal Dongemondcollege			12		12
Reserve BBSC	-337		200	114	-251
Totaal	2.214		532	560	2.186

Verloopoverzicht voorgaand boekjaar

	Stand 31-12-15	Correctie beginsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Stand 31-12-2016
Algemene weerstandsreserve	1.851		385		2.236
Algemene uitkering	315				315
Exploitatietekort sporthal Dongemondcollege					
Reserve BBSC	-275			62	-337
Totaal	1.891		385	62	2.214

Algemene weerstandsreserve

Algemeen weerstandsvermogen en buffer voor rekeningstekorten.

Op basis van de berekende weerstandscapaciteit uit de paragraaf weerstandsvermogen wordt een bedrag verrekend met de vrije algemene reserve. Voor de toelichting wordt verwezen naar deze paragraaf.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Onttrekking op basis van berekende weerstandscapaciteit begroting 2018		446
Storting op basis van berekende weerstandscapaciteit jaarrekening 2017	320	
	320	446

Weerstandsreserve algemene uitkering

Deze reserve dient als achtervang voor de raming in de begroting van de zgn. behoedzaamheidsreserve van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Geen mutaties

Weerstandsreserve exploitatietekort sporthal Dongemondcollege

Met raadsbesluit van 22 februari 2017 (BGW 17) is een risicoreserve "exploitatietekort sporthal Dongemond" ingesteld ten behoeve van mogelijke exploitatietekorten of mogelijke negatieve vermogenssaldi bij ontbinding van de stichting. De reserve wordt structureel gevoed met € 12.000, te dekken uit het jaarlijks van SBG te ontvangen opstalrecht.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Storting	12	
Onttrekking		
	12	

Reserve pilot Bouwen binnen strakke contouren

De pilot "Bouwen binnen strakke contouren" leidt tot onderzoekskosten die later bij de realisatie van het project gedekt moeten worden uit de projectopbrengsten. De reserve heeft een egaliserend karakter. De kosten lopen vooruit op de te ontvangen opbrengsten.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Storting	200	
Onttrekking		114
	200	114

Bestemmingsreserves

Op basis van de nieuwe financiële verordening wordt er terughoudend omgegaan met het vormen van reserves en voorzieningen. Deze worden alleen ingesteld als ze leiden tot het beter realiseren van beleidsdoelen dan via een reguliere begrotingspost; instellen kan alleen door middel van een raadsbesluit.

Verloopoverzicht bestemmingsreserves (€ x 1.000)	Saldo 31-12-2016	Verminderings ivm afschrijvingen	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2017
Uitvoering Duurzaam Dombosch	51				51
Afschrijving Fort Lunet	311	16			295
Afschrijving Fort Lunet/Mafeking	160				160
Monumenten	48				48
Beeldende kunst	2				2
WVG	109			98	11
Stimuleringsfonds aanpassing eigen woningen			50		50
Hoogwatervrijmaken Dongemondgebied	100				100
Bouw gemeentehuis 1994	855			50	805
Parkeerplaatsen					
Dualisme Raad	34				34
Informatievoorziening en automatisering	279	138	211		352
Jongerenwerk	18				18
Opvang 0 tot 12 jarigen	50				50
Peuterspeelzaal 't Duikelaartje	22	6			16
Centrumontwikkeling Raamsdonksveer	169		730	158	741
Containermanagement	54	18			36
Decentralisaties	1.076			78	998
Doorontwikkeling reorganisatie	96				96
Grondexploitatie	500			133	367
Bodemsanering	182				182
Bomenfonds			5		5
Herstel vestingwallen			328		328
Afschrijving investeringen met maatschappelijk nut			2.463	20	2.443
Totaal	4.116	178	3.787	537	7.188

Gemeente Geertruidenberg Jaarstukken 2017

Verloopoverzicht voorgaand boekjaar	Saldo 31-12-2015	i.v.m. afschrijvingen	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2016
Uitvoering Duurzaam Dombosch	51				51
Afschrijving Fort Lunet	328	17			311
Afschrijving bouwkundige kosten Mafeking	160				160
Monumenten	48				48
Beeldende kunst	52			50	2
WVG	109				109
Hoogwatervrijmaken Dongemondgebied	100				100
Bouw gemeentehuis 1994	905			50	855
Parkeerplaatsen					
Dualisme Raad	35		5	6	34
Informatievoorziening en automatisering	398	314	198	3	279
Jongerenwerk	18				18
Opvang 0 tot 12 jarigen	50				50
Peuterspeelzaal 't Duikelaartje	27	5			22
Centrumontwikkeling Raamsdonksveer	218			49	169
Containermanagement	73	19			54
Decentralisaties	1.242			166	1.076
Doorontwikkeling reorganisatie	194			98	96
Grondexploitatie	500				500
Bodemsanering	182				182
Totaal	4.690	355	203	422	4.116

Overige bestemmingsreserves:**Reserve uitvoering duurzaam Dombosch**

Het dekken van de geplande kosten van het opstarten van het Masterplan "Duurzaam Dombosch".

Geen mutaties

Reserve afschrijving Fort Lunet

De reserve wordt gebruikt voor het dekken van de afschrijvingslasten van de restauratiekosten Fort Lunet na aftrek van de subsidie.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Storting		
Onttrekking afschrijving		16
		16

Reserve afschrijving Fort Lunet/ Mafeking

De reserve wordt gebruikt voor het dekken van de afschrijvingslasten van de restauratiekosten Fort Lunet/Mafeking.

Geen mutaties

Reserve Monumenten

Deze reserve wordt ingezet voor het dekken van kosten in het kader van restauratiesubsidies en overige kosten voor monumenten en cultureel erfgoed. (rbs 30-6-2016)

Geen mutaties

Reserve beeldende kunst

Aankopen, opdrachten of andere activiteiten in het kader van de beeldende kunst.

Geen mutaties

Reserve WVG

Het aanpassen van openbare gebouwen ten behoeve van de doelgroep gehandicapten.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Storting		
Onttrekking		98
		98

Stimuleringsfonds aanpassing eigen woning

Met raadsbesluit van 10 november 2016 tot het vaststellen van de begroting 2017 (BGW 9/2017) is tot de vorming van dit fonds besloten met als doel eigenaar-bewoners te stimuleren vroegtijdig woningaanpassingen te doen om langer zelfstandig te blijven wonen. De voeding geschiedt eenmalig uit de reserve WVG voor een bedrag van € 50.000.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Storting	50	
Onttrekking		
	50	

Reserve hoogwatervrijmaken Dongemondgebied

Dekken van de lasten van het hoogwatervrijmaken Dongemondgebied

Geen mutaties

Reserve bouw gemeentehuis 1994

Het egaliseren van de kapitaallasten van het gemeentehuis. Deze onttrekking is structureel.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Storting		
Onttrekking conform begroting		50
		50

Reserve parkeerplaatsen

Dekking van de kosten van de door de gemeente aan te leggen parkeerplaatsen.

Geen mutaties

Reserve dualisme raad

Beschikbaar stellen van een budget ad € 40.000 (incl BTW) aan de gemeenteraad voor het houden van hoorzittingen, onderzoek etc.

Geen mutaties

Reserve Informatievoorziening en automatisering

De reserve dient ter egalisatie van de lasten Informatievoorziening en Automatisering.
De storting en de onttrekking zijn beide structureel.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Reguliere storting conform de begroting	179	
Extra storting conform Kadernota 2016 (eenmalig)	32	
Onttrekking ten behoeve van projecten I en A/afschrijvingen		134
Onttrekking ten behoeve van projecten I en A/rente		4
	211	138

Reserve Jongerenwerk

Realisatie van de pilot "jongerencentrum".

Geen mutaties

Reserve Opvang 0-12 jarigen

Realisatie voorziening centrum voor jeugd en gezin.

Anderzijds voor het dekken van kosten voor de doelgroep 0 tot 12 jarigen.

Geen mutaties

Reserve Peuterspeelzaal Het Duikelaartje

De reserve wordt gebruikt voor het dekken van de afschrijvingslasten van Peuterspeelzaal 't Duikelaartje.

Deze onttrekking is structureel.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Storting		
Onttrekking ten behoeve van kapitaallasten		6
		6

Reserve Centrumontwikkeling Raamsdonksveer

Dekking van kosten die verband houden met de centrumontwikkeling Raamsdonksveer.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Storting o.b.v. jaarrekening 2016	730	
Bijdrage aan centrumontwikkeling		158
	730	158

Toelichting:

Met de resultaatbestemming van de jaarrekening 2016 is besloten € 730.000 te storten t.b.v. de Haven fase 2.

Reserve containermanagement

Dekking afschrijvingslasten investering Container Management (nieuwe afvalcontainers).

Deze onttrekking is structureel.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Storting		
Onttrekking ten behoeve van afschrijving minicontainers		18
		18

Egalisatiereserve decentralisaties

Met het vaststellen van de jaarrekening 2013 is besloten om deze reserve te vormen met als doel een financiële buffer aan te leggen om de vertaling van transitie naar transformatie (vertaling naar lokaal beleid) op een zorgvuldige manier vorm te geven.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Storting		
Onttrekking		78
		78

Egalisatiereserve doorontwikkeling organisatie

Met het vaststellen van de jaarrekening 2013 is besloten om deze reserve te vormen t.b.v. flankerende maatregelen rond de reorganisatie en zodoende de doorontwikkeling een impuls te geven.

Geen mutaties

Reserve grondexploitatie

Het beschikken over een afzonderlijke buffer om onvoorziene risico's (m.n. die samenhangen met conjuncturele ontwikkelingen) met betrekking tot de grondexploitatie op te vangen.

Mutaties	Toevoeging	Onttrekking
Storting		
Onttrekking		133
		133

Toelichting:

De voorziening "Nadelig saldo Dongeburgh" is o.b.v. de actualisatie opgehoogd met € 133.000 en is ten laste van deze reserve gebracht.

Reserve Bodemsanering

Deze reserve heeft tot doel de financiële risico's van bodemsaneringen tot een minimum te beperken.

Geen mutaties

Reserve bomenfonds

Met raadsbesluit van 30 maart 2017/nr 8 is het "Bomenbeleidsplan Niet kappen maar koesteren" vastgesteld en een bomenvoorziening ingesteld. De besteding van de middelen uit de bomenvoorziening komen ten goede aan de kwaliteit en de verduurzaming van zowel het gemeentelijke als particuliere bomenbestand van de gemeente. De voeding geschiedt structureel met € 5.000 ten laste van de exploitatie.

Mutaties

	Toevoeging	Onttrekking
Storting	5	
Onttrekking		
	5	

Reserve herstel vestingwallen

Met het vaststellen van de begroting 2017 is een reserve ingesteld voor het herstel van de vestingwallen. Stapsgewijs wordt gespaard voor de herstelwerkzaamheden. Dit herstel levert een positieve bijdrage aan de uitstraling van de historische kern van Geertruidenberg.

Mutaties

	Toevoeging	Onttrekking
Storting	328	
Onttrekking		
	328	

Toelichting:

Op basis van de begroting 2017 is € 164.000 gestort en een gelijk bedrag op basis van de resultaatbestemming 2016.

Reserve afschrijving investeringen maatschappelijk nut

Deze reserve is ingesteld om te voldoen aan de regels van het (nieuwe) BBV en onze financiële verordening waarbij is bepaald dat ook op investeringen met maatschappelijk nut moet worden afgeschreven. De reserve is gevoed door overheveling vanuit een aantal reserves die dienden als eenmalige dekking van de investering. De reserve wordt nu belast voor de structurele afschrijvingen nadat de investering is afgerond. De looptijd bedraagt 40 jaar (2057).

Mutaties

	Toevoeging	Onttrekking
Storting	2.463	
Onttrekking		20
	2.463	20

RESERVE SALDO JAARREKENING

Hier vindt de technische verwerking plaats van batige saldi van de jaarrekeningen van de gemeente.

Resultaat

Het boekjaar 2017 sluit met een positief resultaat van € 662

In overeenstemming met artikel 42, lid 2 van het Besluit Begroting en Verantwoording wordt dit saldo afzonderlijk in de balans opgenomen.

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen	Toevoeging	Onttrekking
Algemene reserves		
Vrije algemene reserve: bespaarde rente voorzieningen	0	
Subtotaal bestemmingsreserves	0	

Weerstandreserves

Geen mutaties

Subtotaal weerstandsreserves

Bestemmingsreserves

Mutaties

Reserve afschrijving Fort Lunet: egalisatie kapitaallasten		16
Reserve bouw gemeentehuis 1994: egalisatie kapitaallasten		50
Reserve Informatievoorziening en automatisering: egalisatie (kapitaal-)lasten	179	138
Reserve Peuterspeelzaal Het Duikelaartje: afschrijvingslasten		6
Reserve containermanagement: afschrijvingslasten		18
Reserve bomenfonds	5	
Subtotaal bestemmingsreserves	179	228
Totaal	179	228

Voorzieningen

Op basis van de nieuwe financiële verordening wordt er terughoudend omgegaan met het vormen van reserves en voorzieningen. Deze worden alleen ingesteld als ze leiden tot het beter realiseren van beleidsdoelen dan via een reguliere begrotingspost; instellen kan alleen door middel van een raadsbesluit.

Per voorziening wordt onderstaand het verloop gedurende het jaar in een overzicht weergegeven.

Een toelichting op de mutaties is onder de desbetreffende programma's opgenomen.

De voorziening "Nadelig saldo Dongeburgh" wordt in de balans opgenomen als correctie op de voorraden "onderhanden projecten". Deze voorziening heeft tot doel het verlies dat binnen het project Dongeburgh wordt gelden af te dekken.

De voorzieningen "dubieuze debiteuren algemeen", "dubieuze debiteuren soza" en "dubieuze debiteuren saneringskredieten" worden in de balans en toelichting in mindering gebracht op de desbetreffende debiteuren/vorderingen.

SPECIFICATIE TBV JAARSTUKKEN (in €1.000)

Overzicht voorzieningen (bedragen x 1.000)

	31-12-2017	31-12-2016
Voorzieningen voor verplichtingen en verliezen	2.402	2.374
Onderhouds egalisatievoorzieningen	1.969	2.168
Van derden verkregen middelen- specifieke besteding	4.293	4.089
	8.664	8.631

Voorzieningen (bedragen x 1.000)	Saldo 31-12-2016	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Aanwending	Saldo 31-12-2017
Voorziening wachtgeld voormalige werknemers	100	127	78	149
Pensioenverplichtingen wethouders	2.107	-84	68	1.955
Wachtgeldverplichtingen gewezen wethouders	157	141		298
Spaarverlof	10		10	
Voorzieningen voor verplichtingen en verliezen	2.374	184	156	2.402
Geprogrammeerd onderhoud wegen	842	670	1.010	502
Openbare verlichting	49	126		175
Infrastructuurele werken	296	110	211	195
Onderhoud gemeente-eigendommen	642	379	203	818
Onderhoud onderwijsgebouwen	102	11	113	
Baggeren	237	60	18	279
Onderhoudsequalisatievoorzieningen	2.168	1.356	1.555	1.969
Spaarrekening Oome	1			1
Steunfonds medische zorgvoorzieningen	13			13
Voorziening riolering	3.539	89	348	3.280
Voorziening afvalstoffenheffing	536	495	32	999
Van derden verkregen middelen specifieke besteding	4.089	584	380	4.293
Totaal voorzieningen	8.631	2.124	2.091	8.664

Voorziening wachtgeld vml werknemers

Met het vaststellen van de Kadernota 2012 is besloten een voorziening voor de wachtgeldten van voormalige werknemers in te stellen.

Mutaties	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Aanwending
Storting op basis van herberekening	127	
Vergoedingen personeel		-104
Wachtgelduitkeringen		182
	127	78

Mutaties voorziening pensioenverplichtingen (gewezen) wethouders

Dekking pensioenlasten wethouders.

Bij de bepaling van de hoogte van de voorziening is door de actuaire (RAET) voor de huidige en toekomstige pensioenontvangers gerekend met een rekenrente van 1,648% (2016 0,864%).

Mutaties	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Aanwending
Storting van de inhouding, rente en reguliere storting		
Extra storting op basis van actualisatie	-84	
Aanwending		68
	-84	68

Mutaties voorziening wachtgeldverplichtingen (gewezen) wethouders

Dekking wachtgeldverplichtingen wethouders.

Mutaties	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Aanwending
Storting	141	
Wachtgelduitkeringen		
	141	

Voorziening spaarverlof

Het betalen van het salaris van werknemers van de gemeente Geertruidenberg die op enig moment opgebouwd gespaard verlof opnemen. Het saldo kan met ingang van 2017 vervallen.

De voorziening zal met het vaststellen van deze jaarrekening worden opgeheven.

Mutaties	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Aanwending
Storting conform begroting		
Vrijval		10
		10

Voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen

Deze voorziening dient ter dekking van de lasten van het geprogrammeerd onderhoud van wegen.

Mutaties	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Aanwending
Reguliere storting	670	
Diverse uitgaven		1010
	670	1.010

Voorziening openbare verlichting

Deze voorziening heeft een egaliserende functie; voordelen worden in de voorziening gestort; nadelen worden uit deze voorziening gehaald. Dit om op een financieel duurzame manier uitvoering te geven aan het Beheerplan Openbare verlichting 2016 t/m 2020 (RBS 5-11-16 nr 08; BGW 06)

Mutaties	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Aanwending
Storting conform begroting	126	
Onttrekkingen		
	126	

Voorziening Infrastructurele werken

Deze voorziening dient ter dekking van de lasten van het groot onderhoud aan kunstwerken en ligplaatsen.

Mutaties	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Aanwending
Storting conform begroting	110	
Diverse uitgaven		211
	110	211

Voorziening Onderhoud gemeente-eigendommen

Dekken lasten groot onderhoud gemeentelijke eigendommen.

Mutaties	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Aanwending
Storting conform begroting	234	
Overheveling vanuit voorziening onderhoud onderwijsgebouwen	113	
Subsidieverlening BRIM/Sim	32	
Onderhoud gebouwen en terreinen		203
	379	203

Voorziening onderhoud onderwijsgebouwen

De voorziening onderhoud onderwijsgebouwen is nu opgeheven en het saldo is overgeheveld naar de voorziening onderhoud gemeente-eigendommen. De onderhoudslasten van de gymlokalen die tot heden uit de voorziening onderhoud onderwijsgebouwen werden betaald kunnen voortaan t.l.v. de voorziening gemeente-eigendommen worden gebracht.

De voorziening zal met het vaststellen van deze jaarrekening worden opgeheven.

Mutaties	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Aanwending
Storting conform begroting	11	
Vrijval		113
	11	113

Voorziening Baggeren

Deze voorziening dient ter dekking van de lasten van het baggeren van de waterlopen en vijverpartijen, jachthavens en de rivier De Donge.

Mutaties	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Aanwending
Storting conform begroting	60	
Onttrekkingen		18
	60	18

Voorziening riolering

Egalisatie van exploitatieoverschotten en exploitatietekorten

Mutaties	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Onttrekking
Storting	89	
Onttrekking		348
	89	348

Voorziening afvalstoffenheffing

Egalisatie van exploitatieoverschotten en exploitatietekorten

Mutaties	Toevoeging t.l.v. exploitatie	Onttrekking
Overheveling saldo bestemmingsreserve	495	
Onttrekking		32
	495	32

Voorziening spaarrekening Oome

Inzetten rente ten behoeve van plaatselijke jeugdverenigingen die in behoeftige omstandigheden verkeren.

Geen mutaties

Voorziening steunfonds medische en zorgvoorziening

Aanwenden ten behoeve van inwoners van de gemeente Geertruidenberg die op geen enkele wijze vergoeding kunnen krijgen voor bepaalde medische voorzieningen dan wel zorgvoorzieningen.

Geen mutaties

Langlopende schulden

	Balanswaarde 1-1-2017	Vermeerde- ringen	Aflossingen/ overdracht	Balanswaarde 31-12-2017
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen				
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	23.733	5.000	8.037	20.696
Waarborgsommen	111		4	107
	23.844	5.000	8.041	20.803

In het bedrag van € 8.037.000 is € 5.511.000 opgenomen voor de overdracht van in het verleden bij de NV BNG bank geleende gelden die wij hebben doorgeleend aan Thuisvester. Middels een akte van contractoverneming d.d. 16 mei 2017 heeft Thuisvester de leningen per 1 januari 2017 overgenomen en zitten wij als gemeente niet langer tussen de bank en Thuisvester. Dit betekent ook dat aan de debetzijde onder de financiële vaste activa van de balans de leningen ook lager zijn.

De rentelasten over 2017 bedragen	655
Voor 2018 bedragen de aflossingen	2.731

De waarborgsommen betreft voor € 100.000 een ingeroepen bankgarantie voor het deelgebied Heere-land (Dongeburgh) en voor €6.000 een waarborgsom voor Fort Lunet inzake de samenwerking met Water Events Geertruidenberg.

De overige posten betreft € 1.200

Als is voldaan aan de voorwaarden wordt de waarborgsom terugbetaald.

Vlottende passiva

	31-12-2017	31-12-2016
Schulden < 1 jaar	7.781	5.103
Overlopende passiva	4.136	2.119
	11.917	7.222

Netto vlottende schuld korter dan 1 jaar

	31-12-2017	31-12-2016
Kasgeldlening		
Banksaldi	2.509	110
Crediteuren	5.194	4.876
Overige verplichtingen	78	117
	7.781	5.103

Toelichting banksaldi:

De rekening-courant faciliteit met de BNG Bank bedraagt € 4,1 miljoen.

Overlopende passiva

	31-12-2017	31-12-2016
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschot-bedragen	287	338
Overige vooruitontvangen bedragen	40	60
Verplichtingen/ nog te betalen bedragen	3.809	1.721
	4.136	2.119

Van Eur. en Ned. overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen

	Stand 31-12-2016	Ontvangen bedragen	Vrijgefallen bedragen / terugbetalingen	Stand 31-12-2017
<i>Europese overheidslichamen</i>				
N.v.t.				
<i>Rijk</i>				
Rijksgelden OAB	68	19		87
Rijksgelden LMC/RMC	70			70
Rijksgelden ISV budget geluidsschermen	156	103	156	103
St.Afvalfonds bijdrage t.b.v. zwerfafval	44	26	44	26
<i>Overige Nederlandse overheidslichamen</i>				
N.v.t.				
	338	148	200	286

Overige vooruitontvangen bedragen

	31-12-2017	31-12-2016
BBZ 2017 (25%)	39	0
BBZ 2016 (25%)	0	59
Overige	1	1
	40	60

Verplichtingen/ nog te betalen bedragen

	31-12-2017	31-12-2016
Btw/bcf onderhoud gebouwen	32	32
Algemene uitkering Woz correctie 2015		30
Ministerie terugbetaling subsidie Fort Lunet		105
Transitorische rente 2016 geldleningen		258
Belastingdienst loonheffing 2016		418
Vakantiegeldverplichting per 31-12-2016		282
Terugbetalingsverplichting BBZ BOB 2016		224
Afdracht ABP pensioenpremie 2016		93
OMWB projekt 2016		53
Stichting MEE 2016 CJGF		41
Algemene uitkering woz correctie 2016	25	25
RMD afrekening 2015	16	16
OMWB realisatie 2016		13
Gemeente Drimmelen uren CJG 2016		12
Overige nog te betalen bedragen		119
Aankoop jachthaven Hermenzeil	1.650	
Gemeente Breda Jeugd per 28-2	770	
Belastingdienst loonheffing 2017	531	
Terugbetalingsverplichting BBZ BOB 2017	172	
Transitorische rente 2017 geldleningen	166	
ABP afdracht 2017	109	
Gemeente Drimmelen afrekening 2017 CJG	30	
Baetsen december 2017	29	
Kosten veilingnotaris en makelaar	27	
Gemeente Drimmelen 2017	27	
Belastingdienst BTW Schattelijjn	24	
RMD afrekening 2013 tm 2016	16	
OMWB Coördinatiekosten 2017	16	
Gemeente Drimmelen CJG	15	
Gemeente Breda kunststof 2017	27	
Gemeente Breda controle DHW 2017	13	
Woudrichem begeleiding 2017	12	
Overige posten (32 stuks)	102	
	3.809	1.721

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

- Verplichtingen:**
- a. lease-contracten:** Voor de kopieerapparaten lopen per 31 december 2017 nog contracten voor een totale waarde van € 18.356 per jaar t/m 2020.
Voor de koffie-automaten lopen nog contracten voor een bedrag van € 2.468 per jaar t/m 2020.
 - b. personeelsaangelegenheden;** Het totale bedrag van nog niet opgenomen verlofuren bedraagt per 31-12-2017 € 265.806.
 - c. Europese aanbestedingen:**

Wederpartij	Inhoud:	Startdatum contract:	Einddatum contract:	Termijn:	Bedrag per termijn:	Totaal opdrachtwaarde
Actief Zorg BV	Overeenkomst Hulp bij Huishouden met Actief Zorg	1-1-2017	31-12-2020	Jaarlijks	680.700	2.042.100
Handicare Stairlifts	Raamovereenkomst onderhoud liften	1-6-2017	30-6-2020	Kwartaal	320.000	800.000
PS Media BV	Contract Abonnementenbeheer	1-2-2015	31-12-2018	Maandelijks	28.600	343.200
Touringcarbedrijf E.D.A.D. B.V.	Overeenkomst Leerlingenvervoer Perceel 2	1-8-2015	31-7-2019	Jaarlijks	346.000	547.833
BDO Accountants & Belastingadviseurs B.V.	Overeenkomst accountantscontrole 2015 -2017	1-9-2015	30-6-2020	Jaarlijks	30.500	76.250
Bwaste International B.V.	Overeenkomst levering en onderhoud (incl reiniging) ondergrondse restafvalcontainers	1-4-2014	31-12-2022	Jaarlijks	30.000	150.000
Bwaste International B.V.	Overeenkomst levering en onderhoud ondergrondse containers (glas, textiel, kunststof)	1-4-2012	1-4-2022	Jaarlijks	5.000	21.250
Gemeente Breda	Overeenkomst kunststofverpakkingsmateriaal	1-1-2015	31-12-2018	Maandelijks	3.000	36.000
Sita Recycling Services Zuid BV	Overeenkomst inzameling en verwerking oud papier en karton 2013	1-1-2014	31-12-2018	Maandelijks	7.000	84.000
Octopus	Overeenkomst / bestek beheer en exploitatie milieustraat	1-7-2006	1-7-2019	Maandelijks	28.500	513.000
Regio West-Brabant	Overeenkomst glaszameling en verwerking	1-3-2015	1-3-2018	Maandelijks	1.500	3.000
Baetsen Containers BV	Contract inzake inzameling Rest/GFT/PD afval	1-7-2016	31-12-2018	Maandelijks	30.000	360.000
Gemeente Breda	Samenwerkingsovereenkomst Baroniegemeenten	1-1-2017	31-12-2022	Maandelijks	30.000	1.800.000
ADP Nederland B.V.	Ondertekende overeenkomst personeelsinformatie systeem	1-1-2016	31-12-2021	Maandelijks	1.350	64.800
Van Doorn	Overeenkomst kolkenreiniging	1-3-2015	1-3-2019	Jaarlijks	48.630	56.735
Kone Deursystemen B.V.	Onderhoud automatische deurinstallatie Vrijheidstraat 2	1-11-2015	31-12-2099	Jaarlijks	260	1.300
MAIN Energie B.V.	Ondertekend contract / overeenkomst voor levering van gas	1-1-2017	31-12-2018	Jaarlijks	58.400	58.400
DVEP Energie	Leveringsovereenkomst	1-1-2017	31-5-2018	Jaarlijks	81.800	34.083
De Vier Gewesten	Overeenkomst Leerlingenvervoer Perceel 1 en 3	1-8-2015	31-7-2019	Jaarlijks	172.800	273.600
De Heer land en water BV	Onderhoud gazons en berm	1-1-2015	31-12-2018	Jaarlijks	64.000	64.000
Krinkels B.V.	Onkruidbestrijding verhardingen	1-4-2016	31-3-2019	Jaarlijks	73.761	92.201
totaal opdrachtwaarde						7.421.753

Rechten:

Intergas:

Van de aandelenverkoop van Intergas aan Enexis is € 20 miljoen in escrow gehouden ten behoeve van vrijwaringen/ garanties. In 2012 is 15 miljoen van deze escrow uitgekeerd. De resterende 5 miljoen wordt uitgekeerd bij liquidatie van de vennootschap. Deze vindt naar verwachting in 2018 plaats. Voor verdere details hierover verwijzen we naar de paragraaf verbonden partijen en naar de toelichting op de balans, onderdeel financiële vaste activa.

Borg- en garantiestellingen

SPECIFICATIE (in €1.000)

Aard garantie	% garantie	Oorspronkelijk bedrag	Restant begin 2017	Borgstelling gemeente begin 2017	In 2017 waarborgen/ gewaarborgd	Gewone en buitengewone aflossing	Restant eind 2017	Borgstelling gemeente eind 2017
Woningbouw-corporaties	WSW 50%	323.535	252.840	126.420	40.067	43.904	249.003	124.502
Woningbouw-corporaties	100%	801	686	686		686		
Kredietbank	100%		104	104	64	50	118	118
Stichting Riethorst	100%	1.679	204	204		23	181	181
Sportverenigingen	100%	403	121	121		17	104	104
Particulieren	50%	5.306	1.965	983		595	1.370	685
Totaal gewaarborgde geldleningen		331.724	255.920	128.518	40.131	45.275	250.776	125.590

Corr.saldi/aanvullingen*

-6.385

Saldi 31-12-2016

338.109

255.920

128.518

* Het oorspronkelijke bedrag van de particulieren geeft nog geen compleet beeld en de kredietbank is toegevoegd.

Financiële positie

Het saldo van de baten en lasten bedraagt over 2017 € 661.532 voordelig (2016: € 2.281.668 voordelig).

Op de bepaling van vermeld resultaat is een aantal bijzondere posten van invloed geweest zoals stortingen/onttrekkingen in/aan reserves evenals zogenaamde bijzondere baten en lasten.

Eén van de primaire doelstellingen van verslaggeving is het verschaffen van een juist inzicht in het vermogen en het resultaat van een organisatie. Daarom is door de Provincie Noord-Brabant een standaardmodel aangereikt om het rekeningsaldo te presenteren. De doelstelling is een goed inzicht te verschaffen in de (ontwikkeling van de) financiële positie van de gemeente en een verbetering van de interne en externe vergelijkbaarheid van het resultaat. In het model wordt een zogenaamd gezuiverd rekeningresultaat gepresenteerd oftewel het resultaat uit normale bedrijfsvoering. Uitgangspunt voor de bepaling van het gezuiverd resultaat is het saldo als hiervoor vermeld na eliminatie van de stortingen in / onttrekkingen aan reserves en bijzondere baten en lasten.

Rekening van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Begroting 2017	Rekening 2017	Begroting 2016	Rekening 2016
Baten	50.361	51.466	59.177	51.585
Lasten	50.361	50.804	59.177	49.303
	0	662	0	2.282
Verwerkte stortingen in reserves	1.842	2.346	2.514	1.127
Verwerkte onttrekkingen aan reserves	-3.895	-3.735	-8.955	-4.295
Sub totaal mutatie reserves	-2.053	-1.389	-6.441	-3.168
Resultaat exclusief stortingen in en onttrekkingen aan reserves	-2.053	-727	-6.441	-886
Bijzondere baten	-399	-589	-283	-290
Bijzondere/incidentele lasten	1.901	1.461	5.738	3.102
Gezuiverd resultaat (= resultaat uit de normale baten en lasten)	-551 N	145 V	-986 N	1.926 V

Bovenstaande geeft een indruk van het "gezuiverd resultaat", het resultaat uit de normale baten en lasten. Met de correctie van de bijzondere posten zijn de incidentele invloeden op het saldo geëlimineerd.

Daarnaast komt met de correctie van de reserves het structurele karakter tot uiting van de uitgaven die hiermee in de loop van het jaar 2017 zijn gedekt.

De hiervoor vermelde posten welke uit het rekeningresultaat 2017 werden geëlimineerd om te komen tot het gezuiverd resultaat zijn als volgt samengesteld (bedragen x € 1.000).

Bijzondere baten en lasten

Onder bijzondere baten en lasten moet worden verstaan de baten en lasten die niet voortvloeien uit de normale bedrijfsvoering zoals o.a. boekwinsten, lasten voortvloeiende uit reorganisaties, stelselwijzigingen afschrijvingsmethodiek, resultaten op grondexploitatie, aanpassing gebruiksduur c.q. afschrijvingstermijn vaste activa en belangrijke afwikkelingsverschillen over voorgaande jaren.

Onder de bijzondere baten en lasten werden de volgende posten opgenomen:

Overzicht bijzondere baten en lasten		
Baten	Begroot na wijziging 2017	Jaarrekening 2017
Incidenteel voordeel verkoop gronden/reststroken	78.000	101.000
Pilot	128.000	200.000
OZB voorgaande jaren	0	21.000
Verkoop Leogebouw	193.000	193.000
Algemene uitkering voorgaande jaren	0	10.000
Geluidsanering, geluidscherm & ISV-subsidie	0	64.000
	399.000	589.000
Lasten	Begroot na wijziging 2017	Jaarrekening 2017
Pilot	80.000	114.000
NV Sportfondsen, afrekening 2016 (en 2012/2013)	0	-19.000
Wava!/GO, afrekening 2016	0	-60.000
Storting voorziening pensioenen/wachtgelden wethouders	75.000	57.000
Geormerkte incidentele uitgaven	1.726.000	1.242.000
Saldo onvoorzien	-29.000	0
Storting voorziening voormalig personeel	49.000	127.000
	1.901.000	1.461.000

INVESTERINGEN

Per ultimo 2017 was er een bedrag van € 43,8 miljoen in vaste activa geïnvesteerd oftewel € 2.036 per inwoner (21.518 inwoners per 1 januari 2018, bron Gemeente Geertruidenberg). Per ultimo 2016 was er een bedrag van € 47,1 miljoen in vaste activa geïnvesteerd oftewel een bedrag van € 2.190 per inwoner (1-1-2017: 21.508 inwoners).

In 2017 is er voor een bedrag van € 4,7 miljoen geïnvesteerd in vaste activa waarvan € 55.000 werd gedekt door de inzet van bijdragen van derden (subsidies).

In de toelichting op de balans is op de desbetreffende onderdelen extra toelichting op deze mutaties opgenomen.

RESERVES EN VOORZIENINGEN

Op 6 juli 2017 heeft de gemeenteraad de nieuwe financiële verordening Geertruidenberg 2017 vastgesteld met daarin opgenomen de nota reserves en voorzieningen. De omvang van de reserves en voorzieningen bepalen in belangrijke mate de financiële positie van de gemeente.

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

:

Eigen vermogen	Ultimo 2017 (x € 1.000)	Ultimo 2016 (x € 1.000)
Algemene reserve en weerstandsreserve	6.571	8.751
Bestemmingsreserves	7.188	4.116
Reserves	13.759	12.867
Resultaat voor bestemming	662	2.282
Totaal	14.421	15.149

In de toelichting op de balans is op deze onderdelen extra toelichting opgenomen.

Voorzieningen

Met betrekking tot de hoogte en het tijdstip van uitnutting bestaat er geen keuzevrijheid. De aanwending en besteding liggen vast en zijn als volgt te rubriceren:

- voorzieningen voor verplichtingen en verliezen
- voorzieningen voor risico's
- voorzieningen ter egalisatie van kosten
- van derden verkregen middelen - specifiek te besteden middelen

Door de Raad is een aantal beheersplannen vastgesteld. De omvang van de daarvan afgeleide voorzieningen, met inachtneming van de voorgenomen jaarlijkse stortingen, wordt toereikend geacht. Met de vaststelling van de financiële verordening Geertruidenberg 2017 (inclusief de nota reserves en voorzieningen) is het beleidskader aangepast aan de wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

In het kader van het BBV dient voor niet bestede bijdragen van derden, waarvan de aanwending is gebonden, een voorziening te worden gevormd. Niet bestede gelden dienen te worden gerestitueerd. Zoals in de waarderingsgrondslagen op de balans is gemeld zijn de bijdragen voor zover ze van Europese of Nederlandse overheidslichamen zijn ontvangen, met ingang 1 januari 2008 in de balans opgenomen onder de overlopende passiva.

In de toelichting op de balans is op de desbetreffende onderdelen extra toelichting op deze mutaties opgenomen.

FINANCIERING

De stand van de leningportefeuille bedraagt per 31 december 2017 € 20.696.000. In 2017 is voor € 5.000.000 aan nieuwe vaste geldleningsovereenkomsten aangegaan. Er is voor ruim € 8.000 afgelost / overgedragen aan derden. Een uitgebreide toelichting betreffende de treasuryfunctie (en financiering) is in het programmaverslag opgenomen onder paragraaf D Financiering.

Overzicht baten en lasten

Omschrijving programma / product	Primitieve begroting 2017			Begroting na wijziging 2017			Jaarrekening 2017			Begroting +/- werkelijk 2017		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	15.936.866	8.999.468	6.937.398	13.868.665	6.847.890	7.020.775	14.097.265	7.779.294	6.317.971	-228.600	-931.404	702.804
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	1.067.532	148.069	919.463	986.732	148.069	838.663	1.002.289	125.268	877.021	-15.557	22.801	-38.358
Programma 3 Sportvoorzieningen	1.461.257	301.909	1.159.348	1.579.943	313.909	1.266.034	1.507.874	316.928	1.190.945	72.069	-3.019	75.089
Programma 4 Onderwijs	2.028.054	244.068	1.783.986	2.147.701	268.068	1.879.633	2.142.062	288.245	1.853.817	5.639	-20.177	25.816
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	19.533.692	13.891.346	5.642.346	19.822.994	13.741.496	6.081.498	20.602.387	13.684.413	6.917.973	-779.393	57.083	-836.475
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	1.016.028	106.918	909.110	1.020.128	101.918	918.210	1.020.062	109.755	910.308	66	-7.837	7.902
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	14.807.531	12.120.184	2.687.347	15.423.034	12.703.756	2.719.278	15.495.007	12.788.202	2.706.805	-71.973	-84.446	12.473
Subtotaal Programma's	55.850.960	35.811.962	20.038.998	54.849.197	34.125.106	20.724.091	55.866.945	35.092.105	20.774.841	-1.017.748	-966.999	-50.749
Algemene dekkingsmiddelen	256.580	23.158.028	-22.901.448	1.487.451	24.648.844	-23.161.393	470.122	24.947.760	-24.477.638	1.017.329	-298.916	1.316.245
Lokale heffingen	85.629	5.481.027	-5.395.398	81.500	5.803.027	-5.721.527	81.500	6.099.593	-6.018.093	0	-296.566	296.566
Uitkering gemeentefonds	8.530	17.029.152	-17.020.622	8.530	17.809.152	-17.800.622	8.530	17.577.926	-17.569.396	0	231.226	-231.226
Treasury	13.995	597.849	-583.854	-149.379	718.665	-868.044	109.128	868.473	-759.345	-258.507	-149.808	-108.699
Onvoorzien en Reserves	-186.762	0	-186.762	1.512.399	318.000	1.194.399	270.964	401.768	-130.804	1.241.435	-83.768	1.325.203
Investerings	335.188	50.000	285.188	34.401	0	34.401				34.401	0	34.401
Overzicht overhead	4.490.551		4.490.551	4.490.551		4.490.551	4.431.038		4.431.038	59.513		59.513
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	60.598.091	58.969.990	1.628.101	60.827.199	58.773.950	2.053.249	60.768.105	60.039.865	728.240	59.094	-1.265.915	1.325.009
Mutaties reserves	1.254.016	2.882.117	-1.628.101	1.841.666	3.894.915	-2.053.249	2.345.681	3.735.453	-1.389.772	-504.015	159.462	-663.477
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	164.000	1.290.186	-1.126.186	466.500	1.506.037	-1.039.537	546.980	1.392.259	-845.279	-80.480	113.778	-194.258
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme		20.000	-20.000		103.000	-103.000		95.400	-95.400		7.600	-7.600
Programma 3 Sportvoorzieningen		71.547	-71.547	2.000	77.347	-75.347	2.000	71.959	-69.959	0	5.388	-5.388
Programma 4 Onderwijs		348	-348	10.000	52.495	-42.495	10.000	19.473	-9.473	0	33.022	-33.022
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	809.656	991.433	-181.777	1.052.806	1.340.433	-287.627	1.052.806	1.164.137	-111.331	0	176.296	-176.296
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering		74.865	-74.865		89.865	-89.865		43.109	-43.109		46.756	-46.756
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	280.360	433.738	-153.378	310.360	725.738	-415.378	733.895	949.116	-215.221	-423.535	-223.378	-200.157
TOTAAL BATEN EN LASTEN BRUTO	61.852.107	61.852.107	0	62.668.865	62.668.865	0	63.113.786	63.775.318	-661.532	-444.921	-1.106.453	661.532
Dienstverlening kostenplaatsen	11.749.344	11.749.344	0	12.203.916	12.203.916	0	12.177.459	12.177.459	0	26.456	26.456	0
TOTAAL BATEN EN LASTEN NETTO	50.102.763	50.102.763	0	50.464.949	50.464.949	0	50.936.327	51.597.859	-661.532	-471.377	-1.132.909	661.532

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid

Wat heeft het gekost?

	Jaarrekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Verschil rekening/ begroting 2017	
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten						
Lasten	16.401.587	15.936.866	13.868.665	14.097.265	-228.600	
Baten	7.528.815	8.999.468	6.847.890	7.779.294	-931.404	
Saldo	8.872.771	6.937.398	7.020.775	6.317.971	702.804	

Resultaat bestemming

Lasten	2.500	164.000	466.500	546.980	-80.480	
Baten	1.587.519	1.290.186	1.506.037	1.392.259	113.778	
Saldo	-1.585.019	-1.126.186	-1.039.537	-845.279	-194.258	

Gerealiseerd resultaat

Lasten	16.404.087	16.100.866	14.335.165	14.644.245	-309.080	
Baten	9.116.334	10.289.654	8.353.927	9.171.554	-817.627	
Saldo	7.287.753	5.811.212	5.981.238	5.472.692	508.546	

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten:	€	228.000 Nadeel (N)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Integratie veiligheid (inclusief brand- en rampenbestrijding)	€	78.000 voordeel (V)
- Beheer wegen in infrastructurele kunstwerken	€	64.000 nadeel (N)
- Beheer groenvoorzieningen, inclusief bomen	€	13.000 nadeel (N)
- Beheer binnenhavens, watergangen en vestinggrachten	€	45.000 voordeel (V)
- Verkeersontwikkelingen en verkeersregelingen	€	44.000 nadeel (N)
- Milieubeheer en reiniging	€	291.000 nadeel (N)
- Riolerings	€	132.000 voordeel (V)
- Bouwgrondexploitatie	€	18.000 nadeel (N)
- Ruimtelijke ontwikkelingen	€	84.000 nadeel (N)
- Volkshuisvesting	€	15.000 voordeel (V)
- WABO	€	16.000 voordeel (V)

Integrale veiligheid (inclusief brand- en rampenbestrijding) € 78.000 V

Brandweergarage / -kazerne (G.berg/R.veer) incidenteel voordeel € 139.000

Er is een raming voor kapitaallasten opgenomen voor de nieuwbouw van de brandweerkazerne in Geertruidenberg. Oplevering vindt pas plaats in 2018. Dit levert een voordeel op van € 134.000. Daarnaast nog een aantal voor- en nadelen voor in totaal € 5.000.

Veiligheidsregio MWB, incidenteel voordeel van € 17.000

Er is een voordeel ontstaan op de Veiligheidsregio MWB. Dit verschil komt doordat het voordelige resultaat 2016 van de Veiligheidsregio is verrekend met de inwonerbijdrage.

Politie-surveillant, incidenteel nadeel van € 109.000

Op de post diensten van derden is een overschrijding van ruim € 200.000 ontstaan. Deze overschrijding heeft met name te maken met de advies-, beheer- en beveiligingskosten samenhangend met Hermenzeil. Daartegenover staat het werkbudget van € 100.000 wat hiervoor beschikbaar is gesteld, maar wat nog op de post 'nog uit te splitsen' staat.

Huisuitzettingen, incidenteel nadeel van ca. € 4.000

In 2017 zijn er meer huisuitzettingen geweest waarvoor de gemeente kosten heeft moeten maken dan begroot.

Leefbaarheid-stimulering wijken/buurtten, incidenteel voordeel € 31.000

Onderhoud en beheer

Sinds 1 januari 2016 kent de gemeente Geertruidenberg een 2 jarige pilot voor Wijkbudgetten. Inwoners konden in 2017 op drie momenten een aanvraag indienen. In totaal zijn er voor 2017 14 aanvragen ingediend. De meesten ervan zijn gerealiseerd. Drie projecten, waarvoor een bedrag is gereserveerd, zijn niet gerealiseerd. Dit komt omdat hier voor een aanvraag voor water-

vergunning nodig was en er bezwaren ingediend zijn. De voor deze projecten gereserveerde middelen levert een incidenteel voordeel op van ca. € 31.000.

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geeft een incidenteel voordeel van € 4.000.

Beheer wegen en infrastructurele kunstwerken € 64.000 n

Exploitatie wegen en pleinen, incidenteel nadeel € 67.000

Er is sprake van een incidenteel nadeel van € 32.000 doordat extra kosten zijn gemaakt voor het innen van precariobelasting. Ten aanzien van de uitbestede investeringen is sprake van een incidenteel nadeel van € 13.000. Er is eerder dan voorzien gestart met de voorbereiding Haven centrumplan deel 4. Door een aanpassing van de heffingsgrondslagen door het Waterschap (de waterschapslasten) is sprake van een structureel nadeel van € 22.000. In de begroting 2018 is dit budget structureel aangepast.

Straatreiniging, incidenteel voordeel € 59.000

In 2016 is de verwijdering van onkruid op verhardingen aanbesteed. Deze aanbesteding heeft geleid tot lagere kosten en levert voor 2017 een incidenteel voordeel op van € 59.000.

Winteronderhoud wegen, incidenteel nadeel € 25.000

In de maanden januari, februari, november en december 2017 zijn de weersomstandigheden zodanig geweest, dat er meerdere malen is gestrooid en sneeuw is geschoven. Doordat er meerdere routes voor het strooien en het sneeuw-schuiven zijn gereden zijn er extra kosten gemaakt voor strooizout, onderhoud (sneeuw)machines en het rijden van de strooiroutes. Dit heeft op het onderdeel winteronderhoud van wegen geleid tot een incidenteel nadeel van € 25.000.

Openbare verlichting, incidenteel nadeel € 13.000

Op basis van de in het beheerplan opgenomen uitgangspunten is in 2017 gekomen tot een besparing op de energie kosten van € 43.000 en op het onderhoud van € 70.000. Er is een bedrag van € 126.000 gestort in de voorziening vervanging en onderhoud openbare verlichting.

Schades lichtmasten, incidenteel nadeel € 12.000

Schades worden sinds 2015 beter geregistreerd en als zodanig verantwoord. Het totale bedrag aan schades komt zo beter in beeld. Hier staan ook hogere inkomsten tegenover. Vanzelfsprekend kunnen de inkomsten en uitgaven per jaar verschillend zijn.

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geeft een nadeel van € 6.000.

Beheer groenvoorzieningen, inclusief bomen € 13.000 N

60560003 Plantsoenen en parken, incidenteel nadeel ca. €10.000

De gemeente heeft eenmalig deelgenomen aan de Entente Florale, dit geeft een overschrijding van ruim € 10.000.

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geeft een incidenteel nadeel van € 3.000.

Beheer binnenhavens, watergangen en vestinggrachten

€ 45.000 V

Waterwegen vaarwegen, incidenteel voordeel ca. € 62.000

In december is besloten tot overheveling van budgetten van 2017 naar 2018.

De werkzaamheden waarvan wij hadden verwacht dat die nog 2017 zouden zijn uitgevoerd zijn echter niet (volledig) gerealiseerd en worden in 2018 uitgevoerd. Dat heeft tot gevolg dat we in 2017 € 62.000 voordeel hebben en dit willen overhevelen naar 2018.

Waterlossingen, incidenteel nadeel € 9.000

Hogere kosten door jaarlijkse verschillen in ontvangstplicht bij maaien en stortkosten watergangen, geeft een incidenteel nadeel van € 9.000.

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geeft een nadelig verschil van € 8.000.

Verkeersontwikkelingen en verkeersregelingen

€ 44.000 N

Verkeersregelingen, incidenteel nadeel € 42.000

De uitvoering van de motie voor het realiseren van een VRI op de Breetweerlaan (combi met reconstructie) geeft een incidenteel nadeel van € 34.000. Daarnaast treedt er een nadeel van € 8.000 op doordat er meer schades opgetreden zijn aan verkeersborden en verkeersregelingen (koppeling met baten).

Duurzaam veilig infrastructuur, incidenteel nadeel € 10.000

In de vergadering van 30 november 2017 heeft u een besluit genomen over de inrichting van Place Napoleon. De kosten zouden voor een gedeelte (€ 10.000) ten laste van het duurzaamheidsbudget

worden gebracht. Abusievelijk is de raming van deze kosten ten laste van het budget Duurzaam veilig gebracht.

Verkeerszaken, incidenteel voordeel €11.000

Er zijn meer kosten gemaakt (€7.000) voor het opstellen van een inpassingsplan voor de verbindingsweg tussen Oosterhout en Raamsdonksveer (nabij de Kloosterhoeve). Rijkswaterstaat houdt vast aan de (O)TB variant en gaat niet over tot bundeling met de A59.

Daarnaast zijn er minder kosten gemaakt (€18.000) voor het opstellen van de variantenstudie voor het Hooipolderplus-plan. Een bedrag van €10.000 is opgenomen in de overheveling. Nu blijkt dat dit ontoereikend is.

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geeft een incidenteel nadelig verschil van € 3.000.

Milieubeheer en reiniging

€ 291.000 N

60721003 reinigingsdienst huisvuil, incidenteel nadeel € 188.000

De inzamel- en stortkosten incl. belastingen hebben geleid tot een voordeel van € 125.000.

Het aantal kilo's restafval is uiteindelijk lager uitgevallen dan geraamd vanwege het positieve effect van de diverse afvalproeven vanuit de Afvalvisie.

Onderhoud en beheer levert een voordeel op van € 24.000. De zwerfafvalsubsidie ad. € 42.000 is deels benut. In 2017 is € 18.000 uitgegeven aan zwerfafvalactiviteiten. Het niet uitgegeven deel € 24.000 wordt overgeheveld naar 2018.

Voor- en nadelen binnen de exploitatie reiniging worden gestort cq onttrokken in/uit de voorziening afvalstoffenheffing. Omdat het exploitatieresultaat in 2017 ten opzichte van de begroting veel

gunstiger is uitgevallen wordt er € 337.000 (nadeel) meer in de voorziening gestort dan was voorzien.

VTH verzoektaken, incidenteel voordeel € 11.000

Er is buiten het werkprogramma 2 verzoektaken OMWB beperkt gebruik gemaakt van inhuur van externe expertise.

Geluidshinder, metingen, straling en lucht, incidenteel nadeel € 121.000

Er zijn geen uitgaven begroot in het kader van o.a. geluidsanering van B-lijst woningen aan de Keizersdijk (zie ook baten). Werkelijk is er € 121.000 uitgegeven. Dit bedrag is als volgt te specificeren:

- € 112.000 uitvoeringskosten geluidwerende maatregelen B-lijst woningen Keizersdijk.
- € 9.000 begeleidingskosten geluidsanering B-lijst woningen Keizersdijk.

De kosten vallen binnen subsidieregelingen en wij hebben hiervoor ook subsidies ontvangen (zie toelichting baten).

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geven een voordeel van € 7.000.

Riolering

€ 132.000 V

Inspectie en inventarisatie, incidenteel voordeel € 33.000

Het gebiedsgewijs inspecteren levert een besparing op van € 33.000. Deze is verwerkt in het nieuwe VGRP+.

Reinigen riolering, kolken en gemalen, incidenteel voordeel € 89.000

Het gebiedsgewijs reinigen gaat in combinatie met inspecteren. Dit levert een besparing op van € 89.000. Deze is eveneens verwerkt in het nieuwe VGRP+.

Onderhoud riolen en kolken, incidenteel nadeel € 31.000

Er zijn meer rioolreparaties uitgevoerd dan verwacht. Met tijdig repareren voorkomen we lekken van afvalwater naar de bodem. Dit levert een nadeel op van € 31.000.

Overige lasten, incidenteel nadeel € 22.000

Hogere energiekosten van de gemalen en advisering van derden op onder andere de wateroverlast op de Keizersdijk en het onderzoek met betrekking tot het drainagewater op Dombosch levert een nadeel van € 22.000.

Nieuwe rioolinvesteringen, incidenteel voordeel € 56.000

Voorgenomen nieuwe investeringen zijn slechts gedeeltelijk uitgevoerd in 2017. Met name Kardeel is later uitgevoerd (eerste kwartaal 2018). Dit levert een incidenteel voordeel op van € 56.000.

Rioolaansluitingen, incidenteel voordeel € 10.000

Er zijn minder rioolaansluitingen aangevraagd en uitgevoerd. Dit levert ten opzichte van de raming in de begroting een incidenteel voordeel op van € 10.000 op de directe aansluitkosten (zie ook de toelichting op de baten).

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geeft een incidenteel nadelig verschil van € 3.000.

Bouwgrondexploitatie

€ 18.000 N

Dongeburgh incidenteel nadeel € 7.000

Met het sluiten van de uitvoeringsovereenkomst is een belangrijke stap gezet in de afronding van het Dongeburgh project. De totstand-koming van de overeenkomst heeft meer tijd in beslag genomen dan voorzien, waardoor de uit te voeren werkzaamheden voor de aanpassing van de bestemmingsplannen ook later opgestart zijn. Dit leidt tot een voordeel van € 18.000. Het nadeel van € 25.000 kan worden toegeschreven aan de activering van de boekwaarde.

Wim Boonstraat incidenteel nadeel € 14.000

Ook voor de Wim Boonstraat geldt dat de in 2017 verwachte werken grotendeels pas in 2018 hun beslag krijgen. Met de actualisatie van de grondexploitaties is hier al bij stilgestaan. Het nadeel wordt veroorzaakt doordat meerkosten (ad € 10.000) zijn ontstaan bij het bestek gereed maken van het plan. Dit is een gevolg van het uitgangspunt om zowel het hemelwater als de te compenseren watergangen volledig te infiltreren c.q. te compenseren binnen het plangebied. Tevens heeft een aanvullend bodemonderzoek plaatsgevonden. De kosten hiervan bedroegen € 4.000. Het nadeel ten opzichte van de raming wordt opgevangen binnen de geactuali-seerde grondexploitatie zodat geen nadere bijstelling van de opzet hoeft plaats te vinden.

Algemeen

Kleine verschillen op diverse andere posten geven een incidenteel voordeel van € 3.000.

Ruimtelijke ontwikkelingen

€ 84.000 N

Pilot bouwen binnen strakke contouren, incidenteel voordeel € 34.000

De woningbouwontwikkeling aan het Burgemeester Moonshof is in gewijzigde vorm opgestart. Om de huidige plannen te kunnen realiseren heeft een grondruil plaatsgevonden. Ondanks dat deze

ruiling met gesloten beurs geschiedde, (zie ook inkomsten) is van uit fiscaal oogpunt een waarde aan de grond toegekend. Hierdoor ontstaat een nadeel van € 28.000 ten opzichte van de raming. Los hiervan heeft voor deze planontwikkeling in het kader van de herstart nog een aanvullend bodemonderzoek plaatsgevonden hetgeen tot een nadeel van € 1.000 leidde.

Voor het onderdeel Riethorst loopt het nadeel ten opzichte van de raming op tot een bedrag van € 20.000. Dit bedrag vloeit voort uit de afspraken die met contractant gemaakt zijn over het begeleiden van het bouwrijpproces (zie ook inkomsten).

Tot slot worden de kosten die gemoeid waren met de aanleg van het openbaar gebied aan de Lijndraaiersteeg ad € 25.000 hier verantwoord. In het raadsbesluit is opgenomen dat deze kosten ten laste van de reserve uitvoeringskosten Pilot BBSC moeten worden gebracht.

Het voordeel van € 40.000 dat ten opzichte van de raming behaald wordt, heeft betrekking op de ontwikkeling aan de Brahmsstraat. Door de inzet van de voormalige bibliotheek als tijdelijke opvang-locatie voor judovereniging Nintai hebben de geplande bouwrijp werkzaamheden nog niet plaats kunnen vinden.

Project Donge Oevers, incidenteel nadeel € 2.000

Aanpassing van de projectstructuur in combinatie met de uitbreiding c.q. bredere scope van het aantal projecten heeft tot een toename van de inzet van personeel en inhuur geleid. Vorenstaande leidde tot een nadeel € 16.000. Hier staat tegenover dat de geraamde uitgaven voor het aanleggen van het voetpad ten bedrage van € 14.000 pas in 2018 worden uitgegeven.

Locatie Concepten Strategie Dongeoevers 2016-2017, incidenteel nadeel € 3.000

Voor het opstellen van de locatieconcepten en ontwikkelvisies zijn gelden gereserveerd voor de inhuur van derden. De totale uitgaven overstijgen de raming met € 3.000. Deze overschrijding is toe te schrijven aan de extra inspanningen (aankoop gronden

Jeroen Boschstraat) die zijn verricht voor het opstellen van de ontwikkelvisie voor de Oude Haven.

Invoering Omgevingswet incidenteel nadeel € 45.000

In 2017 zijn de voorbereidingen voor het implementeren van de omgevingswet gestart (conform het Dynamisch Plan van Aanpak Implementatie Omgevingswet, 2e versie oktober 2017). Van het beschikbare budget is middels de budgetoverheveling een bedrag van € 156.000 van 2017 naar 2018 overgeheveld. Ten opzichte van de inschatting ten tijde van deze budgetoverheveling zijn hogere kosten gemaakt voor inhuur/salaris en diverse werkzaamheden. De werkelijke uitgaven liggen dan ook hoger, waardoor een nadeel ten opzichte van de raming ontstaat van € 45.000.

Volkshuisvesting

€ 15.000 V

Huisvesting statushouders incidenteel voordeel € 22.000

Het begrote bedrag is eenmalig vanuit de algemene uitkering gereserveerd en bedoeld voor integratie en participatie van vergunninghouders, begeleiding naar werk, onderwijs en zorg. In 2017 zijn deze kosten beperkt gebleven omdat er geen vergunninghouders zijn die in 2017 een traject naar werk hebben afgerond. Het voordeel ten opzichte van de raming komt hierdoor op € 22.000.

Volkshuisvesting incidenteel nadeel € 7.000

Als uitvloeisel van het opstellen van de woonvisie heeft ook een analyse van de woningvoorraad plaatsgevonden. Hiervoor was geen raming opgenomen.

WABO

Er is voor € 16.000 minder aan vergoeding voor de (beoordeling door de) Welstand en externe adviezen betaald. Veel van de aanvraagde plannen zijn gesitueerd in welstandsvrije gebieden en betroffen veelal eenvoudige aanvragen ondanks de toename in de gemiddelde bouwsom. De toetsing voor de grotere projecten zijn pas eind 2017 uitgezet (nog niet afgerond), waardoor er relatief weinig kosten voor toetsing door derden in 2017 gemaakt zijn. De kosten in het kader van archeologische onderzoeken zijn in 2017 nauwelijks gemaakt waardoor er minder uitgave zijn gedaan.

Baten	€	931.000 voordeel (V)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Integrale veiligheid (inclusief brand- en rampenbestrijding)	€	156.000 voordeel (V)
- Beheer wegen en infrastructurele kunstwerken	€	3.000 voordeel (V)
- Beheer groenvoorzieningen, inclusief bomen	€	23.000 voordeel (V)
- Beheer binnenhavens, watergangen en vestinggrachten	€	19.000 nadeel (N)
- Verkeersontwikkelingen en verkeersregelingen	€	1.000 nadeel (N)
- Milieubeheer en reiniging	€	382.000 voordeel (V)
- Riolering	€	158.000 nadeel (N)
- Bouwgrondexploitatie	€	20.000 voordeel (V)
- Ruimtelijke ontwikkelingen	€	73.000 voordeel (V)
- Volkshuisvesting	€	6.000 voordeel (V)
- WABO	€	446.000 voordeel (V)

€ 16.000 V

Integrale veiligheid (inclusief brand- en rampenbestrijding)

€ 156.000 V

Brandweergarage /-kazerne (G.berg/R.veer), incidenteel voordeel € 11.000

De nutsvoorzieningen over het jaar 2016 konden pas in 2017 doorbelast worden omdat de jaarafrekeningen van de nutsbedrijven laat werden ontvangen. Dit veroorzaakt incidenteel een voordeel van € 11.000.

Politiesurveillant / openbare orde, incidenteel voordeel € 149.000

Zowel de provincie Noord-Brabant als de Taskforce Brabant Zeeland dragen bij aan de kosten van advies, beheer en beveiligingskosten die gemaakt worden met betrekking tot Hermenzeil. Die bijdragen staan als baten opgenomen. Een finale afrekening met de provincie moet nog plaatsvinden.

Leefbaarheid-stimulering wijken/buurtten, incidenteel voordeel € 4.000

Het project buurtbemiddeling is een gezamenlijk project van gemeente Geertruidenberg, Politie en Woningbouwcorporaties. Aangezien veel inwoners en ook huurders van de woningbouwcorporaties gebruik maken van buurtbemiddeling leggen de woningbouwcorporaties naar aanleiding van een verdeelsleutel ook een bedrag in.

Algemeen

Op een divers aantal posten (A.P.V., Huisuitzettingen en Uitvoering weg-sleepregeling) is incidenteel een klein nadeel ontstaan van € 8.000.

Beheer wegen en infrastructurele kunstwerken

€ 3.000 V

Exploitatie wegen, straten en pleinen, incidenteel nadeel € 16.000

In 2017 zijn minder vergunningen voor kabels en leidingen aangevraagd. Hierdoor zijn de inkomsten € 16.000 lager uitgevallen.

Schades wegen, incidenteel voordeel € 15.000

In 2017 zijn diverse vergoedingen uit 2016 ontvangen. Hierdoor zijn de inkomsten € 15.000 hoger uitgevallen.

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geven een incidenteel voordeel van € 4.000.

Beheer groenvoorzieningen, inclusief bomen

€ 23.000 V

In gebruik geven gronden incidenteel voordeel € 21.000

Het incidentele voordeel wordt behaald door een hogere pacht-opbrengst in 2017. Dit is een effect van een aanpassing van het Pachtnormenbesluit, een eenmalige vergoeding van het opstalrecht (Tennet). Dit heeft geleid tot een incidenteel voordeel van € 21.000.

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geeft een incidenteel voordeel van € 2.000.

Beheer binnenhavens, watergangen en vestinggrachten

€ 19.000 N

Minder inkomsten uit liggelden en pacht, incidenteel nadeel € 19.000.

Verkeersontwikkelingen en verkeersregelingen

€ 1.000 N

Verkeersregelingen, incidenteel voordeel € 6.000

Door inzet van een externe partij is de verhaalbaarheid van schades vergroot (koppeling met lasten).

Duurzaam veilig infrastructuur, incidenteel nadeel € 21.000

Nadeel ontstaat doordat er geen provinciale subsidies zijn verkregen voor de duurzaam veilige (her) inrichting van de Breetweelaan.

Duurzaam mensgericht, incidenteel voordeel €14.000

Voordeel ontstaat doordat er meer provinciale subsidies zijn verkregen dan begroot voor educatieve en mensgerichte maatregelen voor onder andere verkeerseducatie op scholen.

Milieubeheer en reiniging

€ 382.000 V

Reinigingsdienst huisvuil, milieustraat en containermanagement, incidenteel voordeel van € 226.000

Vanwege een beter scheidingsgedrag van inwoners zijn er meer recyclebare afvalstromen ingezameld. Deze afvalstromen leveren de gemeente een positief saldo op.

Geluidshinder, metingen, straling en lucht, incidenteel voordeel € 184.000

In 2017 is in de begroting geen rekening gehouden met te ontvangen subsidies ten behoeve van geluidsanering B-lijst woningen. In 2017 hebben wij het volgende subsidiebedrag ontvangen:

- € 162.000 projectgebonden ISV subsidie B-lijst woningen Keizersdijk.
- Naast genoemde subsidie hebben wij nog:
- € 61.000 restant subsidiebudget A-lijst woningen (moet terugbetaald worden, beschikking eindafrekening volgt in februari 2018).

Het totaal beschikbare subsidiebedrag in 2017 is € 223.000.

Tevens hebben we in 2017:

- € 64.000 BTW compensatie van de realisatie van het geluidscherm bij Raamsdonk terug ontvangen.
- Aan de ontvangen subsidies ligt een inspanningsverplichting ten

grondslag. Wij hebben in 2017 nog niet geheel aan deze inspanningsverplichtingen voldaan. Daarom hebben wij van de ontvangen subsidies het nog niet besteedde bedrag groot € 103.000 overgeheveld naar 2018. Ten opzichte van de raming dus een verschil van € 184.000.

Algemeen milieu, incidenteel voordeel van € 9.000

Het verschil wordt verklaard vanwege het innen van dwangsommen bij twee bedrijven.

Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing, incidenteel nadeel € 34.000

€ 16.000 betreft de begrote renteopbrengst van de voorziening afvalstoffenheffing welke ten gunste is gebracht van de specifieke exploitatie van de afvalstoffenheffing.

Een bedrag van € 18.000 is te verklaren door een fluctuatie in de huishoudens en minder extra containers.

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geven een incidenteel nadeel van € 3.000.

Riolering

€ 158.000 N

Overige lasten, incidenteel nadeel € 66.000

Voor- en nadelen binnen de exploitatie riolering worden gestort cq onttrokken in/uit de voorziening riolering. Omdat de exploitatie-resultaat in 2017 ten opzichte van de begroting gunstiger is uitgevallen wordt er € 66.000 (nadeel) minder aan de voorziening onttrokken dan was voorzien.

Rioolaansluitingen, incidenteel nadeel € 10.000

In 2017 zijn er minder rioolaansluitingen aangevraagd en uitgevoerd. Dit levert ten opzichte van de raming in de begroting een nadeel op bij de directe aansluitinkomsten (zie ook toelichting lasten).

Rioolheffing incidenteel nadeel € 82.000

Rioolheffing			
	begroting	jaarrekening	
rioolheffing	2.221.000	2.139.000	82.000
- rente	63.000		63.000
	2.158.000	2.139.000	19.000

Voor de rioolheffing is sprake van een negatief saldo van € 82.000. € 63.000 betreft de begrote renteopbrengst van de voorziening rioolheffing welke ten gunste is gebracht van de specifieke exploitatie van de rioolheffing. Een bedrag van € 19.000 is te verklaren door een fluctuatie in de huishoudens en het waterverbruik bij niet-woningen, welke voor de berekening van de rioolheffing bij bedrijven ten grondslag ligt.

Bouwgrondexploitatie € 20.000 V

Dongeburgh incidenteel voordeel € 7.000

Met het sluiten van de uitvoeringsovereenkomst zijn ook afspraken gemaakt met betrekking tot het doen van financiële bijdragen in de te ontwikkelen plannen. Een van deze bedragen (€ 25.000) heeft betrekking op de door de gemeente te maken kosten voor het opstellen/aanpassen van het bestemmingsplan.. Het resterende nadeel van € 18.000 kan worden toegeschreven aan de activering van de boekwaarde.

Wim Boonsstraat incidenteel voordeel € 14.000

Het voordeel van € 14.000 kan worden toegeschreven aan de activering van de boekwaarde.

Bestemmingsplannen incidenteel nadeel € 1.000

Kleine verschillen op diverse posten geven een nadeel van € 1.000.

Ruimtelijke ontwikkelingen

€ 73.000 V

Pilot bouwen binnen strakke contouren, incidenteel voordeel € 70.000

De woningbouwontwikkeling aan het Burgemeester Moonshof is in gewijzigde vorm opgestart. Om de huidige plannen te kunnen realiseren heeft een grondruil plaatsgevonden. Ondanks dat deze ruiling met gesloten beurs geschiedde, (zie ook uitgaven) is van uit fiscaal oogpunt een waarde aan de grond toegekend. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 28.000 ten opzichte van de raming.

Voor het onderdeel Riethorst loopt het voordeel ten opzichte van de raming op tot een bedrag van € 162.000. Dit bedrag vloeit voort uit de afspraken die met contractant gemaakt zijn over het begeleiden van het bouwrijpproces (zie ook uitgaven) en de contractueel overeengekomen exploitatiebijdrage ad € 139.000 die als gevolg van het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan eind 2017 betaalbaar is gesteld.

Het in de raming opgenomen bedrag van € 120.000 met betrekking tot de ontwikkeling aan de Brahmsstraat is als gevolg van de stagnatie van de uitvoering van de plannen niet ontvangen. Tot slot resteert nog een voordeel van € 3.000 met betrekking tot de bewoners bijdrage voor de aangelegde parkeerplaatsen. Waar bij de berekening uitgegaan was van 10 deelnemers bleek bij de uitvoering dat sommige deelnemers meerdere parkeerplaatsen in het bezit hadden. Ook is nog een bijdrage ontvangen van de ontwikkelaar van de in 2017 afgebouwde woning.

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geven een incidenteel voordeel van € 3.000.

Volkshuisvesting

€ 6.000 V

Exploitatiekosten na oorlogse woningwetwoningen, incidenteel voordeel € 6.000

In 2017 hebben wij leningen overgedragen aan de woningbouwvereniging. Overdracht heeft eerder plaatsgevonden dan verwacht, waardoor wij meer rente hebben ontvangen.

WABO

€ 446.000 V

Leges omgevingsvergunning € 450.000 V

De leges zijn geraamd op € 356.000. De opbrengsten voor 2017 zijn € 806.000. Het grote verschil is te verklaren doordat er een aantal grote nieuwbouw projecten, bedrijfsuitbreidingen op Dombosch en nog een aantal woningbouw locaties aangevraagd/vergund zijn. Door de economische groei zijn de gemiddelde bouwsommen van de projecten over de gehele breedte toegenomen.

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geven een incidenteel nadeel van € 4.000.

RESULTAAT BESTEMMING (RESERVES)

Verantwoorde stortingen: € 80.000 nadeel

Reserve Pilot Binnen Strakke Contouren € 80.000 nadeel

De reserve wordt ingezet voor de opvang van uitgaven die voorzien worden binnen de aangeduide pilotlocaties. De reserve heeft nu nog een negatief saldo, maar sluit eindelijk met een positief resultaat, zodra de aan de pilot toegeschreven ontwikkelingen zijn gerealiseerd. In 2017 hebben wij meer bijdragen ontvangen dan geraamd. Het betreft hier bijdragen met betrekking tot de pilot Riethorst, Burg. Moonshof en Lijndraaierssteeg (zie ook toelichting baten).

Verantwoorde onttrekkingen: € 114.000 nadeel

Vrije algemene reserve € 141.000 nadeel

- Om iedere burger de mogelijkheid te geven om een initiatief (gezaamenlijk) uit te voeren zijn in de begroting wijkbudgetten opgenomen. Met deze budgetten kunnen inwoners initiatieven rondom leefbaarheid, veiligheid en sociale cohesie mede realiseren. Het gaat hier om een pilot. De kosten worden gedekt uit de algemene reserve. In 2017 is € 21.000 uitgegeven. Dat is € 31.000 minder dan is voorzien. Dat heeft tot gevolg dat ook € 31.000 minder uit de Algemene Reserve wordt onttrokken dan begroot (zie ook toelichting lasten).
- De werkzaamheden waarvan wij hadden verwacht dat we daarmee pas in 2018 zouden starten zijn al gedeeltelijk opgepakt in 2017. Financieel heeft dat als gevolg dat we in 2017 € 13.000 uit de reserve onttrekken. Dit voordeel wordt gecompenseerd door hogere kosten (zie toelichting lasten).
- De werkzaamheden betreffende het baggeren van het Zuidergat waarvan wij hadden verwacht dat die nog in 2017 zouden zijn uitgevoerd, zijn echter niet (volledig) gerealiseerd en zullen dus ook in 2018 worden uitgevoerd. Financieel heeft dat als gevolg dat we in 2017 aan de lastenkant € 62.000 voordeel hebben. Maar omdat in de begroting was voorzien dat deze kosten gedekt zouden worden uit de reserve wordt aan deze reserve minder onttrokken dan was

beoogd. Ten opzichte van de raming levert dit een nadeel op van € 62.000 (zie ook toelichting lasten).

- Een aantal activiteiten betreffende de projecten Zuiderwaterlinie Nationaal Park De Biesbosch hebben wij nog in 2017 uit kunnen voeren. Financieel heeft dat als gevolg dat we in 2017 € 23.000 uit de reserve onttrekken. Dit voordeel wordt gecompenseerd door hogere lasten (zie toelichting lasten).
 - Ook voor de activiteiten in het kader van het bevorderen van toerisme hebben wij in 2017 meer uit kunnen voeren dan we hadden voorzien. Financieel heeft dat als gevolg dat we in 2017 € 15.000 uit de reserve onttrekken. Dit voordeel wordt gecompenseerd door hogere lasten (zie toelichting lasten).
 - In november is een aanvullend krediet beschikbaar gesteld voor de verwijdering van asbest van het voormalig schoolgebouw aan de Meidoornstraat in Raamsdonksveer. In 2017 is nog niet begonnen met de verwijdering van asbest. We hadden voorzien dat deze kosten gedekt zouden worden uit de reserve. Omdat er geen kosten zijn gemaakt wordt aan deze reserve niets onttrokken wat ten opzichte van de begroting een nadeel oplevert van € 60.000 (zie ook toelichting lasten).
 - In 2017 zijn bedragen opgenomen voor de herziening van diverse bestemmingsplannen en het opstellen van en de implementatie van de omgevingswet. Vooral voor de implementatie van de Omgevingswet hebben wij in 2017 meer activiteiten uit kunnen voeren. Financieel heeft dat als gevolg dat we in 2017 € 56.000 meer uit de reserve onttrekken dan begroot. Dit voordeel wordt gecompenseerd door hogere kosten (zie toelichting lasten).
- Grondexploitatie kent een nadeel van € 92.000. Het verloop van de grondexploitaties verloopt budgetneutraal. De uitgaven worden op de boekwaarde bijgeschreven en de inkomsten worden in mindering op betreffende boekwaarde gebracht. Mutaties worden rechtstreeks op de balans tot uiting gebracht. Alleen bij een (op voorhand) verwacht verlies of tussentijdse winstneming worden de voorhanden zijnde reserves aangesproken. In 2017 zijn de verwachte mutaties binnen de grondexploitaties begrotingstechnisch ook verwerkt als onttrekking of storting in de reserve. Omdat dit jaar geen sprake is van een

tussentijdse winstneming of verwacht verlies van de in exploitatie zijnde complexen vinden geen mutaties op reserve niveau plaats voor dit onderdeel.

- Kleine verschillen op diverse onderdelen leveren ten opzichte van de begroting een nadeel op van € 3.000.

Reserve Pilot Bouwen binnen strakke contouren, € 42.000 voordeel

De reserve pilot is in het leven geroepen naar aanleiding van het besluit van de provincie om de gemeente als pilot aan te wijzen voor het bouwen binnen strakke contouren. De gemeente heeft hiervoor een aantal ontwikkellocaties aangedragen, waarbij de kwaliteit van de ontwikkeling belangrijker werd geacht dan kwantiteit. De reserve wordt ingezet voor de opvang van uitgaven die voorzien worden binnen de aangeduide pilotlocaties. De reserve heeft nu nog een negatief saldo, maar sluit eindelijk met een positief resultaat, zodra de aan de pilot toegeschreven ontwikkelingen zijn gerealiseerd. In 2017 hebben meer uitgaven plaatsgevonden dan geraamd. Het betreft hier uitgaven met betrekking tot de pilot Riethorst, Molenerf, Lijndraaierssteeg en Brahmstraat. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar programma 1 (leefbaarheid) onderdeel ruimtelijke ontwikkelingen.

Overige reserves € 15.000 nadeel

Kleine verschillen betreffende de bijdragen vanuit diverse reserves leveren ten opzichte van de begroting een nadeel op van € 15.000.

Beleidsindicatoren									
Nr.	Taakveld	Progr	Naam indicator	Gerealiseerd 2015	Gerealiseerd 2016	Gerealiseerd 2017	Eenheid	Bron	Opmerkingen
6.	1. Veiligheid	1	Verwijzingen Halt	91 (WSJG.nl)	187	167**	Aantal per 10.000 jongeren (12 – 17 jaar)	Bureau Halt	Bureau Halt levert bij de gemeente de volgende absolute Halt-verwijzingen aan: 2015: 14 2016: 29 2017: 25
7.	1. Veiligheid	1	Harde kern jongeren	0	0		Aantal per 10.000 inwoners	KLPD	
8.	1. Veiligheid	1	Winkeldiefstallen	0,7	0,7	1,4**	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	I.v.m. nog niet beschikbaar zijnde gegevens CBS, berekend m.b.v. "Early warnings politie"
9.	1. Veiligheid	1	Geweldsmisdrijven	4,6	3,5	3,5**	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	I.v.m. nog niet beschikbaar zijnde gegevens CBS, berekend m.b.v. "Early warnings politie"
10.	1. Veiligheid	1	Diefstallen uit woning	2,8	2,1	2,2**	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	I.v.m. nog niet beschikbaar zijnde gegevens CBS, berekend m.b.v. "Early warnings politie"
11.	1. Veiligheid	1	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	6,7	9,5	6,1**	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	I.v.m. nog niet beschikbaar zijnde gegevens CBS, berekend m.b.v. "Early warnings politie"
12.	2. Verkeer en vervoer	1	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	7%	1% *	*	%	VeiligheidNL	
13.	2. Verkeer en vervoer	1	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	7%	5% *	*	%	VeiligheidNL	
33.	7. Volksgezondheid en Milieu	1	Omvang huishoudelijk restafval	230 kg	230 kg *	159	Kg/inwoner	CBS	
34.	7. Volksgezondheid en Milieu	1	Hernieuwbare elektriciteit	nmb	32% (2015)	*	%	RWS	

* Van de beleidsindicatoren 12, 13 en 34 is de juiste actuele informatie (nog) niet beschikbaar

** Gegevens 2017 kunnen uiteindelijk afwijken van wat op waarstaatjegemeente.nl komt te staan

Financiële resultaten op hoofdlijnen	Lasten		Baten	
	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
1 LEEFBAARHEID, WONEN EN DUURZAAMHEID				
Brandweergarage /- kazerne	-139.000		11.000	
Veiligheidsregio	-17.000			
Politiesurveillance / openbare orde	109.000		149.000	
Huisuitzettingen	4.000			
Leefbaarheid-stimulering wijken/buurtten	-31.000		4.000	
Exploitatiekosten wegen, straten en pleinen	67.000		-16.000	
Schades wegen			15.000	
Straatreiniging	-59.000			
Winteronderhoud wegen	25.000			
Openbare verlichting	13.000			
Schades lichtmasten	12.000			
Plantsoenen & Parken	10.000			
In gebruik gegeven gronden			21.000	
Beheer binnenhavens, watergangen en vesting-grachten			-19.000	
Waterwegen/vaarwegen	-62.000			
Waterlossingen	9.000			
Verkeersregelingen	42.000		6.000	
Duurzaam veilig infrastructuur	10.000		-21.000	
Duurzaam mensgericht			14.000	
Verkeerszaken	-11.000			
Reinigingsdienst huisvuil, milieustraat, container-management	188.000		226.000	
VTH verzoektaken	-11.000			
Geluidshinder, metingen, straling en lucht	121.000		184.000	
Algemeen milieu			9.000	
Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing			-34.000	
Inspectie en inventarisatie riolering	-33.000			
Reiniging riolering, kolken en gemalen	-89.000			
Onderhoud riolen en kolken	31.000			

Overige lasten riolering	22.000		-66.000	
Nieuwe rioolinvesteringen	-56.000			
Rioolaansluitingen	-10.000		-10.000	
Rioolheffing			-82.000	
Bestemmingsplannen			-1.000	
Dongeburgh algemeen	7.000		7.000	
Wim Boonsstraat	14.000		14.000	
Pilot bouwen binnen strakke contouren	34.000		70.000	
Donge-oever	2.000			
Locatieconcepten strategie Donge-oever 2016-2017	3.000			
Invoering omgevingswet	45.000			
Huisvesting Statushouders	-22.000			
Volkshuisvesting	7.000		6.000	
WABO	-16.000			
Leges omgevingsvergunning			450.000	
Overige diverse verschillen	10.000		-5.000	
Mutaties reserves	80.000		-114.000	
Totaal	309.000	0	818.000	0

Overzicht restantkredieten

Omschrijving	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Uitgaven + inkomsten t/m 2016	Uitgaven + inkomsten 2017	Uitgaven + inkomsten t/m 2017	Restant krediet ultimo 2017	Krediet afsluiten (J/N)	Inbreng restant krediet per 01-01-2018	Toelichting
Brandweerkazerne Geertruidenberg	1.082.950	-	434.723	434.723	648.227	Nee	648.227	In maart is het project opgeleverd. Financieel zal het nog doorlopen tot het einde van de onderhoudsperiode.
Aan-verkoop jachthaven Hermenzeil	1.515.000	-	1.785.367	1.785.367	-270.367	Nee	-270.367	Met de levering van het juridisch eigendom en de kosten van de veilingnotaris was vooraf geen rekening gehouden (totaal € 133,526). Daarnaast is het aankoopbedrag gelijk getrokken met de hypotheekwaarde). Medio 2018 verwachten we Hermenzeil weer te verkopen. Pas dan zal de financiële afwikkeling (o.b.v. een samenwerkingsovereenkomst) met de provincie Noord-Brabant plaatsvinden. Overige kosten worden 50/50 gedeeld
Herinrichting Markt Geertruidenberg	662.500	14.992	706.258	721.250	-58.750	Nee	-58.750	Na vaststelling van het ontwerp zijn verzoeken van bewoners, winkeliers en horeca ingediend. Deze zijn gehonoreerd; in totaal leiden die tot een overschrijding van € 58.000.
Realisatie 2 brandputten Markt Geertruidenberg					48.653	48.653	-48.653	Naar aanleiding van het vervangen van de waterleiding op de Markt is geconstateerd door de brandweer West-Brabant dat de nieuw aangelegde waterleiding onvoldoende capaciteit heeft om voldoende bluswater te leveren bij een brand aan de Markt. In de afgelopen periode is in overleg met de brandweer West-Brabant er uiteindelijk voor gekozen om twee brandputten inclusief eigen pompvoorziening te realiseren conform de wens van de brandweer West-Brabant zodat er voldoende capaciteit aan bluswater beschikbaar is. Dit leidt tot een overschrijding van € 49.000.
Reconstructie Essen-boom-Doornboom- Breet-weerlaan	115.000	16.155	112.382	128.537	-13.537	Nee	-13.537	Extra kosten bedragen ca. € 6.000 door toepassen van een geluids-reducerende deklaag. Over ca. € 7.000 is nog een discussie met de aannemer, die naar verwachting positief uitvalt voor de gemeente.
Centrum R'veer, 2e doorsteek	290.000	15.622	262.486	278.108	11.892	Nee	11.892	Het werk wordt in 2018 afgerond
Reconstructie Lageweg	225.000	128.429	85.523	213.952	11.048	Ja	-	Werkzaamheden zijn in 2017 afgerond
Herinrichting openbaar gebied Gangboord	878.000	-	506.167	506.167	371.833	Nee	371.833	De werkzaamheden zijn in uitvoering en worden in het 1e kwartaal van 2018 afgerond
Toegankelijkheid centrum R'veer tbv mindervaliden	25.000	-	19.042	19.042	5.958	Ja	-	Werkzaamheden zijn in 2017 afgerond
Donge-oever voetpad route Imperial	54.000	-	660	660	53.340	Nee	53.340	Het project is technisch uitgewerkt. De vergunningenprocedure loop en wordt eerste helft 2018 uitgevoerd.
Inrichting Place Napoleon	62.500	-	-	-	62.500	Nee	62.500	Werkzaamheden worden in 2018 uitgevoerd
Place Napoleon, zitbank en beweegbare palen	35.000	-	-	-	35.000	Nee	35.000	Werkzaamheden worden in 2018 uitgevoerd

Omschrijving	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Uitgaven + inkomsten t/m 2015	Uitgaven + inkomsten 2016	Uitgaven + inkomsten t/m 2016	Restant krediet ultimo 2016	Krediet afsluiten (J/N)	Inbreng restant krediet per 01-01-2017	Toelichting
Natstrooier vrachtauto (BG-RL-71)	35.198	-	31.788	31.788	3.410	Ja	-	Natzoutstrooiers zijn in 2017 aangebesteed en geleverd
Natstrooier vrachtauto VV-81-VJ)	35.198	-	28.538	28.538	6.660	Ja	-	Natzoutstrooiers zijn in 2017 aangebesteed en geleverd
Vervanging masten openbare verlichting	10.000	-	10.384	10.384	-384	Ja	-	Werkzaamheden zijn in 2017 afgerond
Vervanging armaturen openbare verlichting	109.000	-	108.688	108.688	312	Ja	-	Werkzaamheden zijn in 2017 afgerond
Vervanging gemalen Kloosterweg en Schapendonk	85.000	11.975	26.779	38.754	46.246	Nee	46.246	Werkzaamheden hangen samen met nieuwbouw accommodatie RFC
Rioolaanpassing Pieter van Ijpelaatstraat ea	73.000	6.825	44.632	51.457	21.543	Ja	-	Werkzaamheden zijn in 2017 afgerond.
Aanpassing randvoorziening Essenboom- Breetweerlaan	146.000	402	69.612	70.014	75.986	Nee	75.986	Er volgen in 1e kwartaal 2018 nog enkele werkzaamheden in kader van de onderhoudstermijn, deze zijn voor rekening aannemer
Verbetering doorspoeling de Veste	15.000	-	11.395	11.395	3.605	Ja	-	Werkzaamheden zijn in 2017 afgerond
Vervanging riolering centrumplan fase 4 Haven	19.000	-	315	315	18.685	Nee	18.685	Werkzaamheden worden in combinatie met de herinrichting uitgevoerd en zullen worden afgerond in 2018
Klimaatmaatregelen Ravelijn 1e fase	50.000	-	14.466	14.466	35.534	Nee	35.534	Het betreft voorbereidende werkzaamheden die doorlopen in 2018
Vervanging riolering Zwanenstaag ea	78.000	-	41.258	41.258	36.742	Nee	36.742	De werkzaamheden zijn in uitvoering en zullen worden afgerond in het eerste kwartaal van 2018
Klimaatmaatregelen Ottergeerde	114.100	-	24.073	24.073	90.027	Nee	90.027	De onderdelen Ramgatseweg en Spant zijn uitgevoerd; het onderdeel Ottergeerde is verschoven van 2017 naar 2018 ivm prioritering rond de nieuwe invulling van de voormalige school aan de Meidoornstraat.
Klimaatmaatregelen Diepsteeg	42.000	-	13.491	13.491	28.509	Nee	28.509	In 2017 is gestart met de uitvoering. In het eerste kwartaal van 2018 zullen de werkzaamheden worden afgerond.

Gemeente Geertruidenberg Jaarstukken 2017

Omschrijving	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Uitgaven + inkomsten t/m 2016	Uitgaven + inkomsten 2017	Uitgaven + inkomsten t/m 2017	Restant krediet ultimo 2017	Krediet afsluiten (J/N)	Inbreng restant krediet per 01-01-2018	Toelichting
Rioolaansluiting woonschip Rivierkade 5b	11.555	-	6.183	6.183	5.373	Nee	5.373	In 2017 is gestart met de uitvoering. In het eerste kwartaal van 2018 zullen de werkzaamheden worden afgerond.
Plaatsing zonnepanelen	20.000	18.785	-	18.785	1.215	Ja	-	Werkzaamheden zijn in 2017 uitgevoerd
Herontwikkeling Schonckplein	25.000	5.606	12.636	18.242	6.758	Nee	6.758	In 2018 zal nog een nader onderzoek uitgevoerd worden voor een eventuele alternatieve locatie/vestiging van de supermarkt.
Sloopkosten Dorpshuis de Haven	134.000	-	121.600	121.600	12.400	Nee	12.400	Sloopwerkzaamheden worden in 2018 afgerond.
Vorbereidingskrediet plangebied Oude Haven	20.000	-	-	-	20.000	Nee	20.000	De raad heeft in december kennis genomen van de voorgestane ontwikkeling. Het vorbereidingskrediet wordt ingezet om de haalbaarheid van het plan te onderzoeken
Verwerving gronden Jeroen Boschstraat Oude Haven	806.000	-	-	-	806.000	Nee	806.000	De notariële overdracht staat voor maart 2018 gepland
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	200.000	-	207.898	207.898	-7.898	Ja	-	De overschrijding betreft het saldo van aflossing, rente en kosten dat wordt bijgeschreven op de rekening-courant-verhouding bij Svn."
Totaal	6.973.001	218.790	4.734.999	4.953.789	2.019.212		1.973.744	

Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Vershil rekening/ begroting 2017
--	------------------	---------------------------------	-----------------------------------	---------------	--

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	1.032.390	1.067.532	986.732	1.002.289	-15.557	
Baten	129.956	148.069	148.069	125.268	22.801	
Saldo	902.433	919.463	838.663	877.021	-38.358	

Resultaat bestemming

Lasten	0	0	0	0	0	
Baten	16.158	20.000	103.000	95.400	7.600	
Saldo	-16.158	-20.000	-103.000	-95.400	-7.600	

Gerealiseerd resultaat

Lasten	1.032.390	1.067.532	986.732	1.002.289	-15.557	
Baten	146.114	168.069	251.069	220.668	30.401	
Saldo	886.275	899.463	735.663	781.621	-45.958	

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	€	16.000 nadeel (N)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Economie en industrie	€	10.000 nadeel (N)
- Recreatie en toerisme	€	6.000 nadeel (N)

Economie en industrie € 10.000 N

Economisch beleid € 7.000 incidenteel voordeel

Een project op Dombosch is niet uitgevoerd omdat de besluitvorming bij de betreffende ondernemer meer tijd vroeg.

Exploitatie markt € 6.000 structureel nadeel

Voor de weekmarkten hebben we kosten gemaakt voor de huur van aggregaten en verdeelkosten.

Bijdrage Rewin en regio West-Brabant

€ 4.000 structureel nadeel

De loon- en prijsindex op de bijdrage aan RWB is niet meegenomen in de begroting.

Deelneming gasvoorzieningen € 7.000 nadeel

In 2017 hebben wij de waarde van de aandelen Intergas aangepast aan de economische waarde. Dit op basis van de Jaarstukken 2016 van Intergas.

Recreatie en toerisme € 6.000 N

Bevordering toerisme € 38.000 incidenteel nadeel

Er zijn twee bedragen overgeheveld naar 2018 (€ 23.000 voor Zuiderwaterlinie en vestingstad en € 15.000 voor uitvoering toerisme) waarvan achteraf bleek dat deze niet overgeheveld hoefden te worden, omdat de projecten toch in 2017 uitgevoerd konden worden.

Speelterreinen € 4.000 incidenteel voordeel

Er is aanzienlijk minder schade geweest aan speelterreinen en toestellen. Dit zorgt voor een incidenteel voordeel van € 4.000.

Cultureel centrum De Schattelijn, € 28.000 incidenteel voordeel

Door het verdwijnen van de bibliotheek uit De Schattelijn zijn de stookkosten naar beneden gegaan.

Verder is nadrukkelijk gekeken naar verantwoord verwarmen van de diverse ruimtes. Er zijn ook met impresariaten betere prijzen afgesproken. Verder heeft veel print- en drukwerk intern plaats gevonden.

Totale baten	€	23.000 nadeel (N)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Economie en industrie	€	2.000 voordeel (V)
- Recreatie en toerisme	€	25.000 nadeel (N)

Economie en industrie

€ 2.000 V

Algemeen

Kleine afwijkingen op diverse posten resulteren in een incidenteel voordeel van € 2.000.

Recreatie en toerisme

€ 25.000 N

Passantenhaven € 15.000 nadeel

Als gevolg van het niet realiseren van de geplande investeringen in de steigers van de passantenhaven, Timmersteekkade en Fort Lunet zijn de beoogde inkomsten niet gerealiseerd.

Bevordering toerisme € 2.000 incidenteel voordeel

Er zijn niet geraamde sponsorbijdragen ontvangen voor de Muizen-tocht in Raamsdonk.

Cultureel centrum De Schattelijn € 12.000 nadeel

Het aantal theaterbezoekers is iets teruggelopen. Ondanks dat er meer ruimtes verhuurd zijn, is het gebruik van consumpties niet navenant.

RESULTAAT BESTEMMING (RESERVES)

Verantwoorde stortingen:

€ 0

Er zijn geen stortingen begroot en verantwoord.

Verantwoorde onttrekkingen:

€ 7.600 nadeel

Vrije algemene reserve € 7.600 nadeel

- Conform begroting vinden er onttrekkingen plaats voor de vergroting project Slagkracht Rewin (€ 15.000), uitvoering visie recreatie en toerisme (€ 43.000) en de Toekomstvisie De Schattelijn (€ 30.000).
- We hebben voor de uitvoering van de visie Economische zaken voor 2017 € 10.000 (netto) begroot te onttrekken uit de vrije algemene reserve. De kosten van de werkzaamheden zijn € 3.000 geweest zodat er € 7.000 minder is onttrokken uit de vrije algemene reserve. Hier een nadeel van € 7.000. Zie ook het voordeel op de exploitatie.
- Overig gering verschil ad € 600 nadeel.

Beleidsindicatoren									
Nr.	Taakveld	Progr	Naam indicator	Gerealiseerd 2015	Gerealiseerd 2016	Gerealiseerd 2017	Eenheid	Bron	Opmerkingen
14.	3. Economie	2	Funcziemenging	53,40%	54		%	LISA	Nog geen nieuwe gegevens over 2017 beschikbaar
15.	3. Economie	2	Bruto Gemeentelijk Product	44,4			Verhouding tussen verwacht en gemeten product	Atlas voor Gemeenten	Vervallen m.i.v. 11 nov 2017
16.	3. Economie	2	Vestigingen (van bedrijven)	124,7	125,7		Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	Nog geen nieuwe gegevens over 2017 beschikbaar

Financiële resultaten op hoofdlijnen					
			Lasten		Baten
			Incidenteel	Structureel	Incidenteel
					Structureel
2 ECONOMIE, RECREATIE EN TOERISME					
Economisch beleid			-7.000		
Exploitatie markten				6000	
Bijdrage Rewin				4000	
Deelneming gasvoorzieningen			7.000		
Passantenhaven					-15.000
Bevordering toerisme			38.000		2.000
Speelterreinen			-4.000		
Cultureel centrum de Schattelij			-28.000		-12.000
Overige diverse verschillen			0		2.000
Mutaties reserves			0		-8.000
Totaal			6.000	10.000	-31.000
					0

Overzicht restantkredieten

Omschrijving	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Uitgaven + inkomsten t/m 2016	Uitgaven + inkomsten 2017	Uitgaven + inkomsten t/m 2017	Restant krediet ultimo 2017	Krediet afsluiten (J/N)	Inbreng restant krediet per 01-01-2018	Toelichting
Passantenhaven steigers	120.000	17.090	-	17.090	102.910	Nee	102.910	Bij besluit van 7 februari 2017 inzake voortgang Dongeoevers is besloten het, voor de drijvende steigers in de Passantenhaven, beschikbare budget voorlopig te reserveren als mogelijk bijdrage in het plan van een geselecteerde exploitant (= pachter) voor de jachthaven en passantehaven
Timmersteekade steigers	170.000	45.213	5.940	51.152	118.848	Nee	118.848	Het project is technisch uitgewerkt. De vergunningenprocedure loopt en wordt eerste helft 2018 uitgevoerd.
Fort Lunet steigers	329.300	26.906	216.160	243.065	86.235	Nee	86.235	Het project is grotendeels uitgevoerd en verkeert nu in de onderhoudstermijn. Er zijn nog een aantal onderdelen die buiten het bestek geregeld moeten.
Fort Lunet damwand e.d.	201.100	2.823	178.916	181.738	19.362	Nee	19.362	Het project is grotendeels uitgevoerd en verkeert nu in de onderhoudstermijn. Er zijn nog een aantal onderdelen die buiten het bestek geregeld moeten.
Totaal	820.400	92.031	401.015	493.045	327.355		327.355	

Programma 3 Sportvoorzieningen

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Verschil rekening/ begroting 2017
--	------------------	---------------------------------	-----------------------------------	-------------------	---

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	1.505.552	1.461.257	1.579.943	1.507.874	72.069	
Baten	306.100	301.909	313.909	316.928	-3.019	
Saldo	1.199.453	1.159.348	1.266.034	1.190.945	75.089	

Resultaat bestemming

Lasten	0	0	2.000	2.000	0	
Baten	274.222	71.547	77.347	71.959	5.388	
Saldo	-274.222	-71.547	-75.347	-69.959	-5.388	

Gerealiseerd resultaat

Lasten	1.505.552	1.461.257	1.581.943	1.509.874	72.069	
Baten	580.322	373.456	391.256	388.887	2.369	
Saldo	925.231	1.087.801	1.190.687	1.120.986	69.701	

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	€	72.000 voordeel (V)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Sportaccommodaties	€	49.000 voordeel (V)
- Sport	€	23.000 voordeel (V)

Sportaccommodaties

€ 49.000 V

Sporthallen en sportlokalen € 43.000 incidenteel voordeel

Er is extra budget beschikbaar gesteld voor het verwijderen van asbest bij de Meidoornstraat (€ 60.000) en sporthal De Veste (€ 10.000). Voor Sporthal De Veste is € 21.000 aan kosten gemaakt voor het verwijderen van de asbest en inhuur van externe expertise bij de bestuursopdracht sporthallen. Herberekening van de kapitaallasten heeft geresulteerd in een hogere rentelast van € 6.000.

Sportfondsen Geertruidenberg € 17.000 incidenteel voordeel

Er hebben verschillende verrekeningen met Sportfondsen Geertruidenberg plaatsgevonden voor de exploitatiebijdrage aan de zwembaden van de afgelopen jaren.

- Afrekening bijdrage exploitatie zwembaden 2016 € 16.000
- Afrekening bijdrage exploitatie zwembaden 2012/2013 € 3.000
- Diverse overige kosten € 2.000

Dit zorgt voor een voordeel aan de lastenkant.

Sportterreinen voor voetbal € 17.000 nadeel

Er is te weinig budget om al het onderhoud aan de sportvelden in de gemeente uit te voeren. Voor het uitvoeren van het reguliere onderhoudsbestek is budget, maar in de praktijk blijkt dat er jaarlijks extra onvoorziene uitgaven zijn waarvoor geen middelen beschikbaar zijn. Daarnaast zijn er in 2016 er verschillende onderhoudswerkzaamheden aan de sportvelden vanuit het bestek niet uitgevoerd, omdat deze toen niet noodzakelijk waren.

In 2017 zijn deze alsnog uitgevoerd, waardoor we in 2017 hogere uitgaven hebben voor het uitvoeren voor het reguliere onderhoud vanuit het bestek. Deze verschillende kosten leiden tot een overschrijding van € 17.000.

- Meer reguliere onderhoudswerkzaamheden in 2017 € 7.000 incidenteel nadeel
- Onderzoek kwaliteit trainingsveld sportpark Hier-O € 3.000 incidenteel nadeel
- Kosten periodieke schouw voetbalvelden € 4.000 nadeel
- Kosten advies onderhoud dak VV Raamsdonk € 1.000 incidenteel nadeel
- Verzekering onderhoudsmaterialen kunstgrasvelden € 1.000 nadeel
- Uitvoeren legionellamonsters € 1.000 nadeel

Sportterreinen voor hockey en handbal, € 6.000 incidenteel voordeel

De kosten voor gas, elektra en belastingen bij de sportterreinen van hockey en handbal zijn lager uitgevallen. Dit zorgt voor een voordeel van € 6.000.

Sport € 23.000 V

Sportbeleid € 23.000 incidenteel voordeel

Compensatie OZB Dongemond Sportief € 12.000 incidenteel nadeel
Wij hebben een compensatie betaald aan de stichting Dongemond Sportief voor het OZB-gebruikersdeel voor de Dongemond Sporthal voor de jaren 2014, 2015 en 2016. De verleende compensatie bedroeg € 12.000.

Buurtsportcoach € 27.000 incidenteel voordeel

In 2017 heeft een afrekening met Sportservice Noord-Brabant plaatsgevonden voor de subsidie voor de buurtsportcoach over 2016 voor een bedrag van € 19.000. Daarnaast was het voorschot voor 2017 € 8.000 lager.

Algemeen

Kleine verschillen op diverse posten geven een incidenteel voordeel van € 8.000.

Totale baten:	€	3.000 voordeel (V)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Sportaccommodaties	€	5.000 voordeel (V)
- Sport	€	2.000 nadeel (N)

Sportaccommodaties € 5.000 V

Sportfondsen Geertruidenberg € 6.000 incidenteel voordeel

Door een afrekening van de huur van 2014, 2016 en 2017 hebben we € 6.000 meer aan huur ontvangen.

Sportterreinen voor voetbal € 2.000 voordeel We hebben hogere huuropbrengsten van de voetbalverenigingen ontvangen van € 2.000.

Tenniscomplex € 1.000 nadeel

We hebben minder inkomsten ontvangen van verpachte gronden van € 1.000.

Sportterreinen voor handbal en hockey € 2.000 nadeel

We hebben lagere huuropbrengsten ontvangen van de hockey- en handbalvereniging dan begroot. Het verschil bedraagt € 2.000.

Sport € 2.000 N

Inzet buurtsportcoach € 2.000 incidenteel nadeel

Basisscholen betalen voor de inzet van de buurtsportcoach voor het gymnastiekonderwijs. Geraamd was dat we hier € 5.000 aan inkomsten voor zouden ontvangen. In werkelijkheid ontvingen we € 2.000 minder.

RESULTAAT BESTEMMING (RESERVES)

Verantwoorde stortingen: € 0

Bestemmingsreserve: € 0

Conform begroting vindt er een (1e) storting plaats in de Risico-reserve exploitatietekort sporthal Dongemond van € 2.000.

Verantwoorde onttrekkingen: € 5.400 nadeel Vrije algemene reserve € 4.500 nadeel.

- Conform begroting zijn er bedragen van € 7.500 en € 15.000 uit de algemene reserve onttrokken t.b.v. de "Afbouw subsidie oud papier" respectievelijk een "Bijdrage exploitatietekort zwembaden". De begrote onttrekking uit de algemene reserve ad € 49.000 voor het noodzakelijk onderhoud van de velden is in werkelijkheid voor een bedrag van € 44.500 gerealiseerd. Verschil derhalve van € 4.500.

Reserve WVG € 900 nadeel.

Begroot was te onttrekken een bedrag van € 5.800 uit de reserve WVG t.b.v. de aanleg van een zwembadlift. In werkelijkheid is een bedrag onttrokken van € 4.900.

Beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Progr	Naam indicator	Gerealiseerd 2015	Gerealiseerd 2016	Gerealiseerd 2017	Eenheid	Bron	Opmerkingen
20.	5. Sport, cultuur en recreatie	3	Niet sporters Niet-sporters	52,3	52.3	55.5	%	Gezondheids-enquête (CBS, RIVM)	Gewijzigd m.i.v. 11 nov 2017

Financiële resultaten op hoofdlijnen

	Lasten		Baten	
	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
3 SPORTVOORZIENINGEN				
Sporthallen en sportlokalen	-43.000			
Zwembaden/Sportfondsen Geertruidenberg	-17.000		6.000	
Sportterreinen voor voetbal	17.000		2.000	
Tenniscomplex			-1.000	
Sportterreinen voor handbal en hockey	-6.000		-2.000	
Compensatie OZB Dongemond Sportief	12.000			
Buurtsportcoach	-27.000		-2.000	
Overige diverse verschillen	-8.000			
Mutaties reserves	0		-5.000	
Totaal	-72.000	0	-2.000	0

Overzicht restantkredieten

Omschrijving	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Uitgaven + inkomsten t/m 2016	Uitgaven + inkomsten 2017	Uitgaven + inkomsten t/m 2017	Restant krediet ultimo 2017	Krediet afsluiten (J/N)	Inbreng restant krediet per 01-01-2018	Toelichting
Aankoop sporthal Parkzicht	275.000	260.826	6.496	267.322	7.678	Ja	-	Bij de aankoop van Parkzicht is rekening gehouden met het plegen van een aantal aanvullende investeringen op de sporthal geschikt te houden voor gebruik. Deze werkzaamheden zijn afgerond.
Aan-verkoop sporthal de Veste	-	450.000	-450.000	-	-	Ja	-	Sporthal de Veste is in 2017 verkocht voor het genoemde bedrag.
Renovatie zwembad de Schans 2017-2019	67.500	-	15.010	15.010	52.490	Nee	52.490	Het opstellen van het Programma van eisen is afgerond. In 2018 zullen de werkzaamheden worden uitgevoerd.
Glijbaan de Schans 2017	89.200	-	-	-	89.200	Nee	89.200	De levering en plaatsing van de glijbaan zal plaatsvinden in het tweede kwartaal van 2018
Renovatie zwembad de Ganzewiel 2017-2019	67.500	-	15.010	15.010	52.490	Nee	52.490	Het opstellen van het Programma van eisen is afgerond. In 2018 worden de werkzaamheden worden uitgevoerd.
Glijbaan de Ganzewiel 2017	98.200	-	-	-	98.200	Nee	98.200	De plaatsing van de glijbaan vindt plaats in het 2e kwartaal van 2018
Uitbreiding half kunst-grasveld DDHC	185.000	-	4.965	4.965	180.035	Nee	180.035	Half kunstgrasveld wordt in 2018 aangelegd.
Renovatie en uitbreiding accommodatie HMC en DDHC	214.000	-	8.955	8.955	205.045	Nee	205.045	Bezien wordt of het financieel mogelijk is deze renovatie tegelijkertijd uit te voeren met de aanleg van het halve kunst-grasveld in 2018.
Nieuwbouw kleedaccommodatie Veerse Boys en Good Luck	1.303.600	-	33.125	33.125	1.270.475	Nee	1.270.475	Vorbereidingen voor nieuwbouwaccommodatie zijn in volle gang. Verwachting is dat bouw in de loop van 2018 kan starten. Oplevering staat gepland voor 2019.
Totaal	2.300.000	710.826	-366.440	344.387	1.955.613		1.947.935	

Programma 4 Onderwijs

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Verschil rekening/ begroting 2017
--	------------------	---------------------------------	-----------------------------------	-------------------	---

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	2.099.414*	2.028.054	2.147.701	2.142.062	5.639	
Baten	254.935*	244.068	268.068	288.245	-20.177	
Saldo	1.844.479	1.783.986	1.879.633	1.853.817	25.816	

Resultaat bestemming

Lasten	0	0	10.000	10.000	0	
Baten	9.500	348	52.495	19.473	33.022	
Saldo	-9.500	-348	-42.495	-9.473	-33.022	

Gerealiseerd resultaat

Lasten	2.099.414	2.028.054	2.157.701	2.152.062	5.639	
Baten	264.435	244.416	320.563	307.718	12.845	
Saldo	1.834.979	1.783.638	1.837.138	1.844.344	-7.206	

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	€	5.000 voordeel (V)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Onderwijs	€	37.000 voordeel (V)
- Onderwijshuisvesting	€	32.000 nadeel (N)

Onderwijs

€ 37.000 V

Kosten gymnastiekonderwijs structureel nadeel € 28.000

Voor het gebruik van de gymzalen De Brug en de Hoge Waai door de verschillende scholen, betalen we jaarlijks een vergoeding aan de schoolbesturen, die deze zalen exploiteren. Deze uitgaven zijn niet opgenomen in de begroting..

RMC incidenteel voordeel van € 7.000

In 2017 hebben we ruim € 4.000 terug gekregen over 2016 van het Regionaal Bureau Leerplicht. Daarnaast is de bijdrage aan het RBL lager uitgevallen € 3.000.

Leerlingenvervoer incidenteel voordeel € 53.000

In de tussenrapportage is aangegeven dat er incidenteel extra geld nodig zou zijn voor leerlingenvervoer voor met name het individuele leerlingenvervoer van leerlingen in een crisissituatie of die om een reden niet met meerdere leerlingen vervoerd kunnen worden. Het aantal leerlingen dat hier in 2017 een beroep op heeft gedaan is lager dan verwacht.

Algemeen

Overige diverse kleine verschillen € 5.000 incidenteel voordeel.

Onderwijshuisvesting

€ 32.000 N

Gymnastieklokalen € 59.000 nadeel

Gymzaal De Hooipolder en Gymzaal Elisabethstraat worden door de scholen gebruikt voor het geven van bewegingsonderwijs en in de avonden/weekenden worden deze zalen door verenigingen gebruikt. De gemeente is eigenaar van deze gebouwen en laat jaarlijks de inventaris keuren. Bij de laatste keuring zijn er een aantal onderdelen uit de inventaris, zoals turnmatten, turnringen en rekstok afgekeurd. In 2017 hebben we deze inventaris vervangen waardoor incidenteel een nadeel ontstaat van € 14.000.

In 2017 zijn de energiekosten voor gymnastieklokaal Geertruidenberg met € 16.000 overschreden.

Tenslotte worden vanaf 2017 de kostenplaatsen van de gymzalen rechtstreeks op dit programma verantwoord. Dit leidt tot een nadeel van € 29.000. Zie ook de toelichting aan de batenkant, waar een zelfde voordeel ontstaat. Per saldo is dit dus € 0.

Dongemond college incidenteel voordeel € 5.000

Voor onderhoud van het sportveld bij het Dongemond college is € 9.500 geraamd. Aan onderhoud is vanuit dit budget € 4.500 uitgegeven. De rest is betaald uit het budget onderhoud sportvelden.

Onderwijshuisvesting incidenteel voordeel € 17.000

In 2017 was er budget beschikbaar voor het opstellen van een onderwijsvisie. In december 2017 is er opdracht gegeven voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan voor het primair en voorgezet onderwijs. Dit start in 2018. Voorgesteld wordt om het budget van € 17.000 bij de vaststelling van de jaarrekening te bestemmen voor het integraal huisvestingsplan waar de onderwijsvisie (op de onderwijshuisvesting) onderdeel van uit maakt.

Algemeen

Overige diverse kleine verschillen incidenteel € 5.000 voordeel.

Baten	€	20.000 voordeel (V)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Onderwijs	€	4.000 voordeel (V)
- Onderwijshuisvesting	€	16.000 voordeel (V)

Onderwijs

€ 4.000 V

RMC € 10.000 structureel nadeel

Jaarlijks wordt de RMC-uitkering geraamd op € 53.000. De daadwerkelijke uitkering die we in 2017 van het rijk hebben ontvangen is € 40.000. Het restant verschil van € 3.000 wordt verklaard door het bedrag dat we via de eindafrekening 2016 van het RBL hebben terug ontvangen.

Leerlingenvervoer € 7.000 incidenteel voordeel

We hebben van de RWB een subsidie ontvangen voor de pilot zelfstandig reizen per OV. Deze subsidie was niet begroot.

Onderwijsachterstandenbestrijding

€ 7.000 incidenteel voordeel

We hebben € 7.000 meer ontvangen dan wat we hebben begroot.

Onderwijshuisvesting

€ 16.000 V

Huisvesting De Peuzelaer/ de Vuurvlinder

structureel nadeel € 13.000

De geraamde huuropbrengst voor de peuterspeelzaal en de BSO wordt niet gehaald. Er vindt geen verhuur plaats aan de peuterspeelzaal. Basisschool de Peuzelaer is in 2017 verhuurd aan hobbyclub het Vondertje. Een deel van de huuropbrengst is geboekt op dit budget.

Gymnastieklokalen € 29.000 voordeel

Vanaf 2017 worden de kostenplaatsen van de gymzalen recht-

streeks op dit programma verantwoord. Dit leidt tot een voordeel van € 29.000. Zie ook de toelichting aan de lastenkant, waar een zelfde nadeel ontstaat. Per saldo is dit dus € 0.

RESULTAAT BESTEMMING (RESERVES)

Verantwoorde stortingen:

€ 0

Bestemmingsreserve

€ 0

Conform begroting vindt er een (1e) storting plaats in de Risicoreserve exploitatietekort sporthal Dongemond van € 10.000.

Verantwoorde onttrekkingen:

€ 33.000 nadeel

Vrije algemene reserve € 33.000 nadeel.

- De werkzaamheden voor de tijdelijke huisvesting De Wilsdonck, waarvan wij hadden verwacht dat we daarmee pas in 2018 zouden starten, zijn al gedeeltelijk opgepakt in 2017. Financieel heeft dat als gevolg dat we in 2017 € 19.000 uit de reserve onttrekken. Dit voordeel wordt gecompenseerd door hogere kosten (zie toelichting lasten).
- Begroot was voor vervroegde afschrijving De Wilsdonck een bedrag te onttrekken van € 296.000. Er is een bedrag van € 261.000 overgeheveld naar 2018, dit geeft een nadelig verschil van € 35.000.
- Voor het opstellen van een onderwijsvisie was een bedrag van € 17.000 begroot. Dit is niet gerealiseerd, wat in een nadeel van € 17.000 resulteert.

Beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Progr	Naam indicator	Gerealiseerd 2015	Gerealiseerd 2016	Gerealiseerd 2017	Eenheid	Bron	Opmerkingen
17.	4. Onderwijs	4	Absoluut verzuim	4	9	5	Aantal per 1.000 leerlingen	RBL	
18.	4. Onderwijs	4	Relatief verzuim	87	93	120	Aantal per 1.000 leerlingen	RBL	
19.	4. Onderwijs	4	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	2	2	**	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	RBL	

Financiële resultaten op hoofdlijnen

	Lasten		Baten	
	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
4 ONDERWIJS				
Kosten gymnastiekonderwijs		28.000		
RMC	-7.000			-10.000
Leerlingenvervoer	-53.000		7.000	
Gymnastieklokalen	30.000	29.000		29.000
Dongemondcollege	-5.000			
Onderwijsachterstandenbestrijding			7.000	
Onderwijshuisvesting	-17.000			
Huisvesting De Peuzelaer / de Vuurvlinder				-12.000
Diverse kleine verschillen	-10.000			
Mutaties reserves	0		-33.000	
Totaal	-62.000	57.000	-19.000	7.000

Overzicht restantkredieten

Omschrijving	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Uitgaven + inkomsten t/m 2016	Uitgaven + inkomsten 2017	Uitgaven + inkomsten t/m 2017	Restant krediet ultimo 2017	Krediet afsluiten (J/N)	Inbreng restant krediet per 01-01-2018	Toelichting
1e Inrichting 14e groep De Biekorf	18.000	-	17.417	17.417	583	Ja	-	-
Integraal Kind Centrum de Peuzelaar	400.000	287.980	112.020	400.000	-	Ja	-	-
CV ruimte de Wilsdonck	32.500	-	-	-	32.500	Nee	32.500	Dit bedrag maakt onderdeel uit van totale budget vervangende nieuwbouw Wilsdonck. Wij zijn gestart met de voorbereiding. Najaar 2018 starten de werkzaamheden.
Uitbreiding De Wilsdonck	318.000	-	4.575	4.575	313.425	Nee	313.425	Dit bedrag maakt onderdeel uit van totale budget vervangende nieuwbouw Wilsdonck. Wij zijn gestart met de voorbereiding. Najaar 2018 starten de werkzaamheden.
Totaal	768.500	287.980	134.012	421.992	346.508		345.925	

Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Vershil rekening/ begroting 2017
--	------------------	---------------------------------	-----------------------------------	-------------------	--

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	19.804.383	19.533.692	19.822.994	20.602.387	-779.393
Baten	14.572.381	13.891.346	13.741.496	13.684.413	57.083
Saldo	5.232.002	5.642.346	6.081.498	6.917.973	-836.475

Resultaat bestemming

Lasten	331.704	809.656	1.052.806	1.052.806	0
Baten	933.078	991.433	1.340.433	1.164.137	176.296
Saldo	-601.374	-181.777	-287.627	-111.331	-176.296

Gerealiseerd resultaat

Lasten	20.136.087	20.343.348	20.875.800	21.655.193	-779.393
Baten	15.505.459	14.882.779	15.081.929	14.848.550	233.379
Saldo	4.630.628	5.460.569	5.793.871	6.806.642	-1.012.771

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Totale lasten	€	779.000 nadeel (N)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	€	188.000 nadeel (N)
- Participatie	€	34.000 voordeel (V)
- Jeugd en jongerenwerk	€	986.000 nadeel (N)
- WMO	€	334.000 voordeel (V)
- Gezondheidszorg	€	37.000 nadeel (N)
- Sociale werkplaatsen	€	64.000 voordeel (V)

Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen

€ 188.000 N

Bijstand binnenvaart

€ 37.000 incidenteel voordeel

Het voordeel van € 37.000 wordt veroorzaakt doordat er naar verhouding minder binnenvaartschippers zich hebben gemeld voor een bijstandsuitkering. Het economisch herstel zal hieraan bijgedragen hebben.

Besluit bijstandverlening Zelfstandigen

€ 37.000 incidenteel nadeel

Er is sprake van een tekort van € 37.000. Oorzaak hiervan is dat er meer inwoners een eigen bedrijf zijn begonnen waarvoor tijdelijk ondersteuning is gevraagd. Ook zijn meer bedrijven in de (tijdelijke) financiële problemen gekomen en is er meer beroep gedaan op de BBZ.

Overige inkomensvoorzieningen

€ 175.000 incidenteel nadeel

Klanten weten steeds beter de weg te vinden naar onze minima-regelingen. In 2017 is het aanvraagformulier aangepast. Alle regelingen worden nu middels één formulier aangevraagd in plaats van één formulier per regeling. Voor klanten is de drempel lager om middels het aanvraag een beroep op alle (van toepassing zijnde) regelingen te doen.

Bestrijding armoede onder kinderen € 20.000 incidenteel nadeel

Dit onderdeel heeft betrekking op de Kindregeling. Dit is een regeling waarbij ouders van opgroeiende kinderen extra vergoedingen voor hun kind kunnen vragen. Hiervoor was geen bedrag begroot omdat deze regeling pas in het laatste kwartaal van 2017 is vastgesteld. In dat laatste kwartaal zijn er al wel aanvragen ingediend en toegekend.

Diverse overige kleine verschillen € 7.000 incidenteel voordeel

Participatie

€ 34.000 V

Huisvesting statushouders € 62.000 incidenteel nadeel

Sinds 2017 wordt de maatschappelijke begeleiding in onze gemeente anders vormgegeven, onder andere met een participatie-verklaringstraject. Hiervoor waren geen middelen begroot. Er hebben 32 vergunninghouders deelgenomen. Aan de batenkant is sprake van € 37.000,- extra inkomsten (zie baten).

Participatiebudget € 88.000 incidenteel voordeel

Het voordeel is te verklaren door een wijziging in klantenbestand. Vorig jaar zijn bij de intakes relatief veel klanten gesproken met forse problematieken. De verwachting is dat meerderen van hen in de toekomst, na individuele coaching, wel de stap naar een traject kunnen maken waardoor we dan wel weer meer trajecten in zullen kopen. De inzet is dus meer intern geweest en nog niet door extern ingekochte trajecten.

Inburgering € 8.000 incidenteel voordeel

Dit voordeel is ontstaan, omdat in het eerste helft van 2017 hierin niet geïnvesteerd kon worden. Er was onvoldoende capaciteit om deze doelgroep juiste begeleiding te geven en/of juiste instrumen-

ten voor deze doelgroep in te kopen.

Om deze doelgroep juist wel te gaan ondersteunen is er een coach ingehuurd en trajecten ingekocht.

Jeugd en jongerenwerk

€ 986.000 N

Eerstelijnsloket Jeugd € 23.000 incidenteel voordeel

De kosten voor zorg en toeleiding (het eerstelijnsloket) betreft vooral de kosten zoals Veilig Thuis en het jeugdadviesteam. Deze onderdelen zijn nog in ontwikkeling maar er is uiteindelijk minder aanspraak gemaakt op de middelen dan verwacht.

CJG, maatwerkdeel € 18.000 incidenteel voordeel

Dit voordeel wordt veroorzaakt doordat de kosten van de generalistische jeugdhulp door zorgaanbieders, niet zijnde specialistische jeugdhulp, lager waren dan geraamd. De jeugdhulp is door de CJG-professionals zelf ingezet of opgeschaald naar specialistische jeugdhulp. Ook wordt dit budget ingezet voor scholing en trainingen van de CJG-professionals. Deze zijn gevolgd maar is geen aanspraak gemaakt op het volledig beschikbare budget.

PGB Jeugd € 24.000 incidenteel voordeel

Een definitieve afrekening moet nog plaatsvinden maar de verwachting is dat het benodigde beschikbare budget lager is dan begroot. Het aantal pgb-houders is ten opzichte van vorig jaar nagenoeg gelijk gebleven.

Individuele voorzieningen Natura Jeugd, inclusief Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd

€ 1.106.000 deels incidenteel en deels structureel nadeel

Deze kosten zijn onder andere te verklaren door een extra afrekening 2015 (€ 24.000). Ook heeft in 2017 nog een afrekening van 2016 plaatsgevonden. Hierdoor is ongeveer € 64.000 minder terug ontvangen. De resterende overschrijding van € 1.018.000 komt doordat deze posten op voorhand lastig te begroten zijn. Dit

komt onder meer doordat een deel van de verwijzingen jeugdhulp niet via het CJG verlopen maar ook via de huisartsen en gecertificeerde instellingen. Een oorzaak van de stijging van de kosten is mogelijk gelegen in de "harde" afsluiting van de DBC's⁵. Tot eind 2017 kochten gemeenten jeugd-ggz in met de DBC-systematiek. Vanaf 2018 mag dat niet meer. Per 2018 is het daardoor niet meer mogelijk om te declareren via de DBC-systematiek. Dit heeft mogelijk geresulteerd in het feit dat GGZ-instellingen in 2017 al hun nota's hebben gedeclareerd en dat ze niet een (deel van hun facturen) op een later tijdstip hebben gedeclareerd (dit is mogelijk). De totale problematiek is complex omdat een juist inzicht in de onderliggende gegevens ontbreekt en niet aan te geven is in welke mate de overschrijding wordt veroorzaakt door de afsluiting van de DBC-systematiek. De kosten van de ambulante jeugdhulp, Landelijke transitie arrangementen, pleegzorg en residentiele zorg zijn ten opzichte van 2016 fors gestegen. Er is meer hulp gegeven dan is begroot. Vanwege beperkte managementinformatie is over de mogelijke oorzaken (nog) niet voldoende inzicht en was het niet mogelijk om tussentijds op de budgetten te sturen.

Dorpshuis De Haven € 20.000 voordeel

Er zijn minder kosten gemaakt voor personeel en bureaunkosten omdat het pand voor een groot deel van het jaar niet meer in gebruik is geweest.

Jeugdgezondheidszorg, uniform deel CJG

€ 24.000 incidenteel voordeel

We hebben van de GGD een bedrag over 2016 terug ontvangen.

Diverse overige kleine verschillen € 11.000 voordeel

WMO

€ 334.000 V

Het totale voordeel op de Wmo bedraagt op het eerste gezicht € 165.000 (het verschil tussen lasten en baten). Hierbij wordt

⁵ DBC staat voor diagnose-behandelcombinatie. Een DBC omvat het traject dat een cliënt doorloopt als hij zorg nodig heeft voor een specifieke diagnose, vanaf het eerste contact bij een gespecialiseerde ggz-aanbieder tot en met de behandeling die hier eventueel uit volgt. De DBC vormt de basis voor de declaratie van de geleverde zorg.

opgemerkt dat na overheveling van de HHT gelden van 2016 naar 2017 ook afgelopen jaar nauwelijks aanspraak is gemaakt op deze gelden. Wanneer dit overschot van € 187.000 buiten beschouwing wordt gelaten en kennis wordt genomen van het feit dat er in december 2017 al een budgetoverheveling van € 22.000 heeft plaatsgevonden is het saldo feitelijk 0.

Echter, bij de Tussenrapportage 2017 hebben er al op verschillende posten bijstellingen plaatsgevonden, dit tot een bedrag van € 400.000. Feitelijk is dat bedrag dus het overschot op de Wmo-jaarrekening 2017.

Wmo-woonvoorzieningen € 74.000 incidenteel voordeel

In 2017 hebben minder (grote) woningaanpassingen plaatsgevonden dan begroot. Het aantal aanpassingen en daarbij behorende kosten is op voorhand lastig in te schatten.

Wmo-hulpmiddelen € 17.000 structureel nadeel

In 2017 hebben we noodgedwongen afscheid moeten nemen van Welzorg en zijn een contract aangegaan met een nieuwe leverancier. Op voorhand was bekend dat de kosten van dit nieuwe contract hoger zouden.

Wmo deeltaxi € 36.000 structureel nadeel

In 2016 is de provinciale bijdrage vervallen. Het effect hiervan is voor het eerst in 2017 tastbaar geworden.

Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel

Wmo € 285.000 structureel nadeel en

Pgb Wmo € 323.000 structureel voordeel

2017 is het derde jaar waarin ervaring is opgedaan met deze nieuwe voorzieningen in het kader van de Wmo. De kosten van deze voorziening zijn ten opzichte van 2016 gestegen met € 140.000. Dit heeft enerzijds te maken met toename van het aantal klanten (ruim 19%) en anderzijds met een stijging van een aantal klanten met een indicatie "zwaar". Ook moest de begroting met € 147.000 worden bijgesteld vanwege een lagere algemene rijksuitkering. Daar staat tegenover dat de post Pgb-maatwerkvoorzieningen nog

steeds een ander beeld geeft, gezien het voordeel van € 323.000. Dit wijkt niet af van het beeld van vorig jaar. Na drie jaar ervaring is daarom nu ook de conclusie gerechtvaardigd dat een verschuiving van budgetten tussen deze twee posten verantwoord is, waardoor de totaal uitgaven vanaf 2018 in balans zullen zijn.

Wmo-huishoudelijke verzorging

€ 299.000 incidenteel voordeel

Dit voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door de HHT gelden die vanuit 2016 naar deze post zijn overgeheveld. Van dit oorspronkelijk bedrag van € 196.000 resteert nog een bedrag van € 187.000. Het overig voordeel is grotendeels te verklaren vanuit een verhoging van het rijksbudget voor huishoudelijke verzorging. Het beroep op HbH is ten opzichte van vorig jaar nagenoeg gelijk gebleven.

Overige voorzieningen Wmo € 20.000 incidenteel nadeel

De overige Wmo-posten betreffen o.a. het mantelzorgbeleid, het Programma Langer Thuis, dag en ontmoetingscentra en eerste-lijnsloket Wmo. Op de ontwikkeling van al deze voorzieningen is in 2017 fors geïnvesteerd. Dit heeft tot een overschrijding van € 20.000 geleid. In december 2017 heeft nog een budgetoverheveling naar 2018 plaatsgevonden ten behoeve van het programma Wonen, welzijn, zorg van € 22.000. Zonder deze overheveling zou er geen sprake zijn geweest van een overschrijding.

Diverse overige kleine verschillen € 4.000 nadeel

Gezondheidszorg

€ 37.000 N

We hebben € 23.000 meerkosten gemaakt voor het dossier Zuid West 380KV/150 KV. Daarnaast zijn wij door externe partijen ondersteund op het gebied van communicatie, public affairs/ stakeholdersmanagement en techniek op de hoogspanningsdossiers en de toekomst van de Amercentrale (€ 23.000). Een overschrijding van € 14.000 op de bijdrage GR-GGD heeft te maken met het feit dat abusievelijk aanvullende bijdrage geraamd

voor 2017.

Sociale werkplaatsen

€ 64.000 V

Sociale werkplaatsen incidenteel voordeel € 64.000

Dit voordeel is het gevolg van het positieve exploitatieresultaat van WaVa !GO over 2016.

Totale baten	€	57.000 nadeel (N)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	€	104.000 voordeel (V)
- Participatie	€	37.000 voordeel (V)
- Jeugd en jongerenwerk	€	6.000 nadeel (N)
- WMO	€	169.000 nadeel (N)
- Gezondheidszorg	€	23.000 nadeel (N)
- Sociale werkplaatsen	€	0

Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen

€ 104.000 V

Bijstand binnenvaart € 43.000 incidenteel nadeel

Er is een bedrag van ruim € 53.000 begroot terwijl de daadwerkelijke ontvangsten maar ruim € 10.000 bedragen. Oorzaak hiervan ligt in de wijze waarop het Rijk de vergoeding van verstrekte uitkering voor binnenschippers door de gemeente vergoed aan de gemeente. Verrekening vindt altijd jaarlijks achteraf plaats.

Besluit bijstandverlening Zelfstandigen

€ 81.000 incidenteel voordeel

De oorzaak van het voordeel van € 81.000 ligt in de wijze waarop het Rijk de vergoeding van verstrekte Bbz-uitkering achteraf vergoed, op basis van daadwerkelijke uitgaven, aan de gemeente.

Bijzondere bijstand € 60.000 incidenteel voordeel

Omdat er sprake zou zijn van een forse overschrijding is bij de tussenrapportage een extra bedrag van € 250.000 opgenomen. Dit bleek dit te ruim ingeschat te zijn waardoor er eind 2017 sprake is van een overschot op deze post van € 60.000.

Rijksbijdrage inkomensdeel € 6.000 incidenteel voordeel

Participatie

€ 37.000 V

Huisvesting statushouders € 37.000 incidenteel voordeel

In de tweede helft van 2016 zijn relatief veel vergunninghouders in onze gemeente gehuisvest en deze RMBA (Regeling Maatschappelijke Begeleiding Asielgerechtigden) vergoeding is in 2017 uitgekeerd.

Jeugd en Jongerenwerk

€ 6.000 N

Peuterspeelzalen € 11.000 structureel nadeel

In 2017 heeft stichting peuterspeelzalen Raamsdonk niet twee lokalen maar één lokaal gehuurd van de gemeente (nadeel € 3.000). Daarnaast is een huuropbrengst geraamd van € 8.000 voor IKC De Wilsdonck. In 2017 is er nog geen sprake van de huur van een ruimte in de Wilsdonck door de kinderopvang.

Algemene voorzieningen Jeugd, € 59.000 incidenteel voordeel

Kosten voor het CJG zijn voor 50% voor rekening van de gemeente Geertruidenberg en voor 50% voor rekening van de gemeente Drimmelen. Hierdoor zijn er inkomsten ten gevolge van doorberekening van diverse facturen aan de gemeente Drimmelen.

Dorpshuis De Haven € 36.000 nadeel

Het tekort wordt veroorzaakt door lagere huuropbrengsten en exploitatie door leegstand.

Agnes- en Leogebouw € 8.000 nadeel

Het tekort wordt veroorzaakt door lagere huuropbrengsten mede

omdat huurders elders zijn ondergebracht lopende het jaar.

Uitkering deelfonds sociaal domein, € 8.000 incidenteel nadeel

In de begroting en tussenrapportage 2017 zijn op dit product alle baten van het deelfonds sociaal domein verantwoord; dit betreft de Wmo 2015, Jeugdzorg en Participatie. Alleen het onderdeel "Decentralisatie Participatiewet" laat nu een verschil zien van € 8.000 nadeel. Dit wordt veroorzaakt door bij het ramen van aantallen uit te gaan van "blijfkansen" en bij de daadwerkelijke uitkering van werkelijk geplaatste aantallen. Zie ook het Overzicht van Algemene dekingsmiddelen en Onvoorzien voor een uitgebreide toelichting op de totaalpost Algemene uitkering waarvan dit deelfonds onderdeel is.

Diverse overige verschillen € 2.000 nadeel

WMO

€ 169.000 N

Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen, € 169.000 structureel nadeel

Ook vorig jaar werden er al minder eigen bijdragen geïnd dan voorzien, dit ondanks de toevoeging van de Wtcg/cer gelden aan deze post. Dit jaar is het tekort nog verder opgelopen omdat van Rijksweg de eigen bijdrage grenzen werden aangepast, waardoor minder en lagere bijdragen werden opgelegd.

Gezondheidszorg

€ 23.000 N

In 2017 hebben we onderzoek uitgevoerd naar het actualiseren van de grafrechten en de rechthebbenden daarop. Besloten is de grafrechten die in 2017 vervielen nog niet te innen in afwachting van de uitkomsten van dit onderzoek. Deze inning vindt alsnog plaats in 2018. De kosten van het onderzoek en het nog niet innen van de grafrechten veroorzaken het nadeel.

Sociale werkplaatsen

€ 0

RESULTAAT BESTEMMING (RESERVES)

Verantwoorde stortingen:

€ 0

Verantwoorde stortingen: conform begroting

De stortingen in de algemene reserve (€ 1.002.806) en de reserve stimuleringsfonds eigen woning (€ 50.000) hebben conform begroting na wijziging plaatsgevonden. De stortingen in de algemene reserve betreft stortingen inzake extra rijksbijdragen als gevolg van meer uitkeringsgerechtigden en de verkoopopbrengst van het Leogebouw.

Verantwoorde onttrekkingen:

€ 176.000 nadeel

Vrije algemene reserve € 176.000 nadeel

- Conform begroting vinden er onttrekkingen plaats voor de toename instroom Participatiewet, hogere uitgaven als gevolg van meer uitkeringsgerechtigden, extra formatie sociale zaken en motie vluchtelingenwerk.
- Vanuit het saldo van de jaarstukken 2016 raamden we € 196.000 middelen huishoudelijke hulp toelage (HHT) voor de uitvoering van mantelzorgbeleid. In 2017 werd voor € 8.000 een beroep gedaan op deze middelen. Zie hiervoor de toelichting aan de lastenkant van dit programma. de bijdrage uit de reserve vindt dus ook voor € 8.000 plaats, waardoor een nadeel ontstaat van € 188.000.
- Vanuit de budgetoverhevelingen bij de jaarstukken 2016 raamden we € 105.000 voor de uitwerking van de programmaopdracht Wonen, Welzijn, Zorg. De werkelijke uitgaven 2017 bedragen uiteindelijk € 72.000. De bijdrage uit de reserve vindt dus ook voor € 72.000 plaats, waardoor een nadeel ontstaat van € 11.000. De budgetoverheveling naar 2018 wordt hiermee gecorrigeerd.
- Vanuit de budgetoverhevelingen bij de jaarstukken 2016 raamden we € 25.000 voor het nadelig saldo Ontmoetingscentrum Raamsdonk. De werkelijke uitgaven 2017 bedragen uiteindelijk € 22.000. De bijdrage uit de reserve vindt dus ook voor € 22.000 plaats, waardoor een voordeel ontstaat van € 22.000. De budgetoverheveling naar 2018 wordt hiermee volledig teruggedraaid.
- Diverse kleine verschillen van € 1.000 voordeel.

Beleidsindicatoren									
Nr.	Taakveld	Progr	Naam indicator	Gerealiseerd 2015	Gerealiseerd 2016	Gerealiseerd 2017	Eenheid	Bron	Opmerkingen
21.	6. Sociaal domein	5	Banen	789,9	811,2	811,2	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA	
22.	6. Sociaal domein	5	Jongeren met een delict voor de rechter	1,56	*	**	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	
23.	6. Sociaal domein	5	Kinderen in uitkeringsgezin	2,95	3,65	**	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	
24.	6. Sociaal domein	5	Netto arbeidsparticipatie	67,40	68,2	**	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	
25.	6. Sociaal domein	5	Achterstandsleerlingen	10,90%			% 4 t/m 12 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	Vervallen m.i.v. 11 nov. 2017
26.	6. Sociaal domein	5	Werkloze jongeren	0,63	0,57	**	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	
27.	6. Sociaal domein	5	Personen met een bijstands-uitkering	181	188	195	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	
28.	6. Sociaal domein	5	Lopende re-integratie-voorzieningen	152	152	**	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	
29.	6. Sociaal domein	5	Jongeren met jeugdhulp	10,70	9,9	**	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	
30.	6. Sociaal domein	5	Jongeren met jeugdbescherming	0,5	4,8	**	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	
31.	6. Sociaal domein	5	Jongeren met jeugdreclassering	0	-	**	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	
32.	6. Sociaal domein	5	Cliënten met een maatwerk-arrangement WMO	740	692	**	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD	

** na 2016 zijn er door de bronnen geen nieuwe cijfers gepubliceerd

Financiële resultaten op hoofdlijnen	Lasten			Baten	
	Incidenteel	Structureel		Incidenteel	Structureel
5 MENS, ZORG EN INKOMEN					
Bijstandsverlening en inkomensvoorzieningen	175.000			104.000	
Bestrijding armoede onder kinderen	20.000				
Participatie: huisvesting statushouders	62.000			37.000	
Participatiebudget	-88.000				
Inburgering	-8.000				
Peuterspeelzalen					-11.000
Eerstelijnsloket jeugd	-23.000				
CJG, maatwerkdeel	-18.000				
PGB Jeugd	-24.000				
Ind. voorzieningen Natura Jeugd incl. opvang, veiligheid/reclassering	606.000	500.000			
Algemene voorzieningen jeugd				59.000	
Dorpshuis De Haven	-20.000			-36.000	
Agnes- en Legebouw				-8.000	
Jeugdgezondheidszorg uniform deel CJG	-24.000				
Uitkering deelfonds sociaal domein				-8.000	
Wmo-woonvoorziening	-74.000				
Wmo-hulpmiddelen		17.000			
Wmo-overige vervoersvoorzieningen		36.000			
Maatwerkvoorzieningen natura immaterieel Wmo		285.000			
Pgb Wmo		-323.000			
Wmo huishoudelijke verzorging	-299.000				
Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen Wmo					-169.000
Oveirge voorzieningen Wmo	20.000				
Gezondheidszorg	37.000			-23.000	
Sociale werkplaatsen	-64.000				
Diverse kleine verschillen	-14.000			-2.000	
Mutaties reserves	0			-176.000	
Totaal	264.000	515.000		-53.000	-180.000

Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Verschil rekening/ begroting 2017
--	------------------	---------------------------------	-----------------------------------	-------------------	---

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	1.060.637	1.016.028	1.020.128	1.020.062	66
Baten	118.597	106.918	101.918	109.755	-7.837
Saldo	942.039	909.110	918.210	910.308	7.902

Resultaat bestemming

Lasten	0	0	0	0	0
Baten	50.000	0	0	0	0
Saldo	-50.000	0	0	0	0

Gerealiseerd resultaat

Lasten	1.060.637	1.016.028	1.020.128	1.020.062	66
Baten	168.597	106.918	101.918	109.755	-7.837
Saldo	892.039	909.110	918.210	910.308	7.902

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	€	0.1 voordeel (V)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Kunst en Cultuur	€	16.000 voordeel (V)
- Openbaar bibliotheekwerk	€	12.000 nadeel (N)
- Monumenten	€	2.000 voordeel (V)
- Volksfeesten en kermissen	€	6.000 nadeel (N)

Kunst en Cultuur

€ 16.000 V

Cultuureducatie € 8.000 incidenteel voordeel

Er zijn minder aanvragen ingediend voor het cultuureducatie budget dan was begroot.

Kunstvoorwerpen € 5.000 incidenteel voordeel

Er is minder onderhoud en herstel aan kunstobjecten nodig geweest.

Algemeen

Diverse overige kleine verschillen geven een incidenteel voordeel van € 3.000.

Openbaar bibliotheekwerk

€ 12.000 N

Bibliotheken € 12.000 incidenteel nadeel

Vanwege de sluiting van de vestigingen in Geertruidenberg en Raamsdonksveer en de verhuizing naar de nieuwbouw aan de Keizersdijk moesten er extra kosten gemaakt worden die niet geraamd zijn.

Monumenten

€ 2.000 V

Algemeen

Diverse kleine verschillen op diverse posten geeft een incidenteel voordeel van € 2.000 incidenteel.

Volksfeesten en kermissen

€ 6.000 N

Voor het onderdeel volksfeesten hebben wij meer uitgegeven aan energiekosten (€17.000). Voor het onderdeel kermisterreinen hebben wij een incidenteel voordeel behaald op onderhoud van € 11.000.

Totale baten	€ 8.000 voordeel (V)
Dit bedrag bestaat uit:	
- Kunst en Cultuur	€ 0
- Openbaar bibliotheekwerk	€ 11.000 voordeel (V)
- Monumenten	€ 0.3 voordeel (V)
- Volksfeesten en kermissen	€ 3.000 nadeel (N)

Kunst en Cultuur

€ 0

Openbaar bibliotheekwerk

€ 11.000 V

Bibliotheken € 11.000 incidenteel voordeel

Vanwege de latere centralisatie van het bibliotheekwerk is er meer huur ontvangen.

Volksfeesten en kermissen

€ 3.000 N

De kermissen hebben minder pachtgelden opgebracht.

Resultaatbestemming

Er zijn geen afwijkingen op de begroting.

Beleidsindicatoren

Niet van toepassing.

Financiële resultaten op hoofdlijnen	Lasten		Baten	
	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
6 GEMEENTELIJKE GEBOUWEN, MONUMENTEN, KUNST EN CULTUUR				
Cultuureducatie	-8.000			
Kunstvoorwerpen	-5.000			
Bibliotheken	12.000		11.000	
Monumenten	-2.000			
Volksfeesten en kermissen	6.000		-3.000	
Diverse kleine verschillen	-3.000			
Mutaties reserves	0		0	
Totaal	0	0	8.000	0

Overzicht restantkredieten

Omschrijving	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Uitgaven + inkomsten t/m 2015	Uitgaven + inkomsten 2016	Uitgaven + inkomsten t/m 2016	Restant krediet ultimo 2016	Krediet afsluiten (J/N)	Inbreng restant krediet per 01-01-2017	Toelichting
Restauratie Fort Lunet	-	-	-14.802	-14.802	14.802	Nee	14.802	In 2018 wordt het project volledig afgerond.
Bouwkundige aanpassingen fort Lunet WEG	165.000	74.857	69.880	144.737	20.263	Nee	20.263	In 2018 wordt het project volledig afgerond.
Bouwkundige a aanpassingen fort Lunet Mafeking	160.000	108.950	18.001	126.951	33.049	Nee	33.049	In 2018 wordt het project volledig afgerond.
Aankoop Markt 46 G'berg museum de Roos	112.500	-	112.500	112.500	-	Ja		Pand is in 2017 aangekocht
Aan- en verkoop pand Markt 32-38 G'berg	765.000	-	765.000	765.000	-	Ja	-	Panden zijn in 2017 aangekocht
Bibliotheek, inventaris	250.000	-	250.000	250.000	-	Ja	-	-
Bouwkundige aanpassingen vm schoolgebouw Meidoornstraat	288.500	-	1.313	1.313	287.187	Nee	287.187	Werkzaamheden worden in de 1e helft van 2018 uitgevoerd.
Verwijderen asbest vm schoolgebouw Meidoornstraat	60.000	-	-	-	60.000	Nee	60.000	Werkzaamheden worden in de 1e helft van 2018 uitgevoerd.
Aankoop kinderboerderij en kinderdagverblijf	350.000	-	325.941	325.941	24.059	Ja	-	Aankoop heeft in 2017 plaatsgevonden
Ontwikkelingen OMC Raamsdonk	325.000	-	-	-	325.000	Nee	325.000	Business case OMC wordt in 2018 verder uitgewerkt.
Bouwkundige aanpassingen Julianalaan 103	350.000	-	7.450	7.450	342.551	Nee	342.551	Werkzaamheden worden in 2e en 3e kwartaal 2018 uitgevoerd.
Bouwkundige aanpassingen Julianalaan 105	150.000	-	-	-	150.000	Ja	-	De woning wordt in 2018 in de huidige staat verkocht. Er worden geen verbeteringen en/of aanpassingen aangebracht.
Totaal	2.976.000	183.807	1.535.282	1.719.090	1.256.910		14.802	

Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Verschil rekening/ begroting 2017	
--	------------------	---------------------------------	-----------------------------------	-------------------	---	--

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	21.359.770*	14.807.531	15.423.034	15.495.007	-71.973	
Baten	16.379.492*	12.120.184	12.703.756	12.788.202	-84.446	
Saldo	4.980.278	2.687.347	2.719.278	2.706.805	12.473	

Resultaat bestemming

Lasten	-40.000	0	0	0	0	
Baten	46.689	74.865	89.865	43.109	46.756	
Saldo	-86.689	-74.865	-89.865	-43.109	-46.756	

Gerealiseerd resultaat

Lasten	21.319.770	14.807.531	15.423.034	15.495.007	-71.973	
Baten	16.426.181	12.195.049	12.793.621	12.831.311	-37.690	
Saldo	4.893.589	2.612.482	2.629.413	2.663.696	-34.283	

* Baten en lasten jaarrekening 2016 zijn nog inclusief kostenplaats onderwijshuisvesting. In 2017 hebben we deze lasten direct aan het product toegerekend waar deze lasten aan toe te rekenen zijn conform BBV.

Cijfers gecorrigeerd voor invloed van de kostenplaatsen

	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Jaarrekening 2017	Vershil rekening/ begroting 2017
--	------------------	---------------------------------	-----------------------------------	-------------------	--

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Totale lasten	21.359.770	14.807.531	15.423.034	15.495.007	-71.973	
Lasten kostenplaatsen progr. 7	15.828.749	11.749.344	12.203.916	12.177.459	26.457	
"Netto" lasten	5.531.021	3.058.187	3.219.118	3.317.548	-98.430	
Bruto baten	16.379.492	12.120.184	12.703.756	12.788.202	-84.446	
Baten kostenplaatsen progr. 7	15.828.749	11.749.344	12.203.916	12.177.459	26.457	
"Netto" baten	550.743	370.840	499.840	610.743	-110.903	

De onderste tabel is opgenomen om de cijfers te corrigeren voor de invloed van kostenplaatsen. Op de kostenplaatsen zit een verschil aan zowel de lastenkant als de batenkant (per saldo € 0), omdat deze worden doorbelast vanuit dit programma naar alle producten op de diverse programma's. Deze worden ook op de diverse programma's toegelicht. Ook op dit programma worden alle producten afzonderlijk toegelicht.

GEREALISEERD TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN gecorrigeerd voor kostenplaatsen

Baten	€	98.000 nadeel (N)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Dienstverlening	€	47.000 nadeel (N)
- Kaderstellende, vertegenwoordigende & controlerende positie van de raad	€	115.000 voordeel (V)
- Burgerzaken	€	112.000 nadeel (N)
- Basisregistraties	€	22.000 nadeel (N)

Dienstverlening

€ 47.000 N

RWB incidenteel voordeel € 5.000

We hebben over 2016 een bedrag terug ontvangen.

RWB incidenteel nadeel € 4.000

Op deze post drukt de onvoorzien uitgave van € 4.000 voor de bijeenkomst van de West Brabantse gemeenten in Geertruidenberg.

Bijdrage O&O fonds incidenteel voordeel € 11.000

Er zijn minder kosten gemaakt op het O&O fonds. Conform afgesproken beleid is het restant verdeeld over de deelnemende 19 gemeenten in West Brabant.

Voorlichting incidenteel nadeel € 6.000

Er is sprake van een overschrijding door aanschaf van de beeldbank, foto's, begrotingsfilmpje en banners voor diverse projecten.

Kosten voormalig personeel incidenteel nadeel € 78.000

Op basis van een actuele berekening per eind 2017 viel de benodigde storting in de voorziening voormalig personeel € 78.000 hoger uit dan begroot. Dit heeft meerdere oorzaken. Enerzijds zijn de risico's die voor 2017 werden ingeschat in hogere mate opgetreden dan geschat. Anderzijds is er sprake van meer nieuwe tijdelijke contracten in 2017, waardoor die risicoberekening per einde boekjaar ook hoger uitvalt. Dit vloeit allemaal voort uit het feit dat de gemeente verplicht eigen-risicodrager is voor de WW.

Overlegorganen / medezeggenschap, incidenteel voordeel € 26.000

Vanwege mutaties in de bezetting en een openstaande vacature van ambtelijk secretaris heeft de OR het beschikbare budget niet volledig benut. Doordat de kosten voor de OR voor een belangrijk deel worden gedekt uit de algemene reserve wordt dit voordeel voor een groot deel teniet gedaan aan de batenkant.

WOZ incidenteel nadeel € 35.000

Het nadeel is ontstaan door de advieskosten van het hoger beroep van de Amercentrale (€ 31.000) en een niet voorziene opdracht van de Waarderingskamer voor het in kaart brengen van de Waterverdedigingswerken (€ 4.000).

Doorontwikkeling dienstverlening incidenteel voordeel € 34.000

Besloten is om geen grootschalig klanttevredenheidsonderzoek te houden maar om de gemeentelijke dienstverlening structureel te monitoren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van huidige beschikbare systemen.

Voor het klanttevredenheidsonderzoek is daardoor € 12.000 minder uitgegeven dan begroot. Eind 2017 is een extern onderzoek gestart naar de doorontwikkeling van Burgerzaken. In afwachting van de resultaten van dit onderzoek is het resterende bedrag nog niet uitgegeven.

Kaderstellende vertegenwoordigende & controlerende positie raad € 115.000 V

Bestuursondersteuning college B&W incidenteel voordeel € 10.000

Er is incidenteel minder aan juridisch advies ingewonnen.

Vergoeding raadsleden incidenteel voordeel € 39.000

Bij de ingebruikname van het nieuwe salarispakket zijn voor de vergoedingen voor raadsleden en bestuurders onjuiste parameters gehanteerd. Hierdoor is voor 2017 voor de raadsleden € 34.000 te veel begroot. Daarnaast is de investering in laptops in 2016 lager uitgevallen dan oorspronkelijk geraamd en zijn de afschrijvingen in 2017 € 5.000 lager dan begroot.

Wethouders incidenteel voordeel € 52.000

Dit bestaat uit:

- Niet ingevulde vacature wethouder 0,2 FTE € 19.000 voordeel.
- Bij de ingebruikname van het nieuwe salarispakket zijn voor de vergoedingen voor bestuurders onjuiste parameters gehanteerd. Hierdoor is voor 2017 voor de wethouders € 15.000 te veel begroot.
- Per einde van het boekjaar is de voorziening voor pensioenverplichtingen voor (oud-)wethouders actuariael berekend op basis van de marktrente per balansdatum en de meest recente sterfdebellen. Als gevolg van de hoge marktrente valt er over 2017 een bedrag van € 109.000 vrij uit de voorziening.
- Hogere storting in de voorziening wachtgeld wethouders van € 91.000 in verband met bereiken maximale opbouw richting einde bestuursperiode.

Overige verschillen incidenteel voordeel € 14.000

Dit betreft diverse overige incidentele voordelen.

Burgerzaken € 112.000 N

Verkiezingen incidenteel nadeel € 3.000

We hebben vijf verkiezingsborden aangeschaft.

Naturalisatie incidenteel nadeel € 4.000

Er zijn meer aanvragen gekomen dan begroot. We hebben meer moeten afdragen dan tevoren verwacht omdat de inkomsten als rijksleges nagenoeg geheel naar de IND gaan.

Bevolkingsregister incidenteel nadeel € 95.000

Dit nadeel is te verklaren vanwege de grote hoeveelheid aanvragen van reisdocumenten en de af te dragen rijksleges aan het ministerie van binnenlandse zaken. Daarentegen is er ook sprake van een grotere opbrengst die onder baten wordt verantwoord

Burgerlijke stand incidenteel nadeel € 9.000

We hebben nieuwe toga's en trouwboekjes aangekocht.

Overige geringe verschillen incidenteel nadeel € 1.000

Dit betreft diverse overige incidentele nadelen.

Basisregistraties € 54.000 N

Kaartbeheer en kadaster incidenteel nadeel € 9.000

De implementatie van de BGT (Basisregistratie Grootschalige Topografie) heeft gevolgen in 2016 gehad voor het bijhouden van het kaartbeheer en het kadaster. Het bijhouden is in 2016 namelijk opgeschort. Deze zijn met een extra bijhoudingsronde BGT in 2017 uitgevoerd, hetgeen heeft geleid tot een overschrijving.

Overige panden incidenteel nadeel € 45.000

Bij de aankoop van sporthal Parkzicht is er in eerste instantie vanuit gegaan dat deze zou worden gesloten en gesloopt. Vanwege het aantal sporters dat nog gebruik maakte van de hal is besloten de sporthal, in afwachting van het onderzoek onder de verenigingen naar de behoefte aan binnensportaccommodaties, open te houden. Voor de veiligheid zijn vluchtwegen, brandmeldinstallatie en diverse andere noodzakelijke aanpassingen uitgevoerd (€12.000). Ook de kosten voor het nader onderzoek van de binnensport accommodaties op verantwoord (€ 1.000).

Voor de business cases OMC was een bedrag van € 20.000 beschikbaar gesteld. Naar aanleiding van de informatieavonden zijn meerdere varianten uitgewerkt hetgeen tot een meerprijs van € 22.000 ten opzichte van de oorspronkelijk offerte heeft geleid. De taxatiekosten voor het verwerving van de panden Markt 32-38 en Markt 48 (€ 5.000) zijn hier verantwoord. Het overige nadeel van € 5.000 wordt veroorzaakt door diverse kleine overschrijdingen voor gas, water, licht, belasting en verzekering.

Aan- en verkoopkosten gronden incidenteel nadeel € 2.000

Voor de aankoop van de gronden aan de Jeroen Boschstraat is een taxatie uitgevoerd om inzicht te krijgen in de waarde van de aan te kopen grond.

Overige geringe verschillen incidenteel voordeel € 2.000

Dit betreft diverse overige incidentele voordelen.

Totale baten gecorrigeerd voor kostenplaatsen:	€ 111.000 voordeel (V)
Dit bedrag bestaat uit:	
- Dienstverlening	€ 5.000 voordeel (V)
- Kaderstellende, vertegenwoordigende & controlerende positie raad	€ 0
- Burgerzaken	€ 79.000 voordeel (V)
- Basisregistraties	€ 27.000 voordeel (V)

Dienstverlening € 5.000 V

Overige geringe verschillen incidenteel voordeel € 5.000

Dit betreft diverse overige incidentele voordelen.

Kaderstellende vertegenwoordigende & controlerende positie raad € 0

Burgerzaken € 79.000 V

Bevolkingsregister incidenteel voordeel € 75.000

Vanwege het grote aantal reisdocumenten zijn ook meer leges ontvangen dan begroot.

Burgerlijke stand incidenteel nadeel € 2.000

Steeds meer huwelijken worden afgesloten op de locatie naar keuze van het bruidspaar. Voor het huwen buiten de gemeentelijke

locaties kunnen voor het gebruik van die gebouwen geen leges in rekening worden gebracht.

Naturalisaties incidenteel voordeel € 5.000

Er zijn meer aanvragen ingediend dan verwacht.

Overige geringe verschillen incidenteel voordeel € 1.000

Dit betreft diverse overige incidentele voordelen.

Basisregistraties € 27.000 V

Aan- en verkoopkosten gronden incidenteel voordeel € 23.000

Voor incidentele grondverkoop is standaard een bedrag opgenomen. Bij het opstellen van de tussenrapportage is vanwege de verwachte verkoop dit bedrag verhoogd naar € 78.000. De totale verkoop opbrengst blijkt echter nog hoger uit te vallen, dit geeft een voordeel van € 23.000 en is volledig toe te schrijven aan incidentele gebeurtenissen.

BAG uitvoeringskosten incidenteel voordeel € 5.000

Voor het verrichten van de BAG audit verstrekt het Rijk € 5.000. Dit bedrag is opgenomen in de begroting. In 2017 is de BAG leergang gevolgd. Bij deze BAG leergang is een proefaudit afgelegd. Voor het volgen van deze BAG leergang en het afleggen van de proefaudit heeft het rijk een vergoeding van € 5.000,- verstrekt.

Overige geringe verschillen incidenteel nadeel € 1.000

Dit betreft diverse overige incidentele nadelen.

RESULTAAT BESTEMMING (RESERVES)

Verantwoorde stortingen: € 0 verschil

Er zijn geen afwijkingen van de begroting.

Verantwoorde onttrekkingen: € 47.000 nadeel

Vrije algemene reserve € 47.000 nadeel

- Voor 2017 raamden we een onttrekking van € 50.000 ter dekking van de kosten van de OR. Bij de tussenrapportage 2017 raamden we al € 20.000 af. Uiteindelijk vielen de kosten nog lager uit: € 18.000. Zie hiervoor de toelichting aan de lastenkant van dit programma. De bijdrage uit de reserve vindt aldus voor € 18.000 plaats, waardoor een nadeel ontstaat van € 12.000.
- Voor 2017 raamden we een onttrekking van € 17.500 ter dekking van de kosten voor een klanttevredenheidsonderzoek (KTO). De werkelijke kosten bedroegen uiteindelijk € 5.500. De bijdrage uit de reserve vindt aldus voor € 5.500 plaats, waardoor een nadeel ontstaat van € 12.000.
- Vanuit de budgetoverhevelingen bij de jaarstukken 2016 raamden we € 25.000 voor doorontwikkeling dienstverlening. De werkelijke uitgaven 2017 bedragen uiteindelijk € 3.000. De bijdrage uit de reserve vindt dus ook voor € 3.000 plaats, waardoor een nadeel ontstaat van € 22.000.
- Diverse kleine verschillen ad € 1.000 nadeel.

Bestemmingsreserves:

Er zijn geen afwijkingen van de begroting.

Beleidsindicatoren									
Nr.	Taakveld	Progr	Naam indicator	Gerealiseerd 2015	Gerealiseerd 2016	Gerealiseerd 2017	Eenheid	Bron	Opmerkingen
1.	0. Bestuur en ondersteuning	7	Formatie	6,83	6,84	7,03	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	
2.	0. Bestuur en ondersteuning	7	Bezetting	6,56	6,22	6,24	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	
3.*	0. Bestuur en ondersteuning	7	Apparaatskosten	-	-	€541	Kosten per inwoner	Eigen begroting	
4.	0. Bestuur en ondersteuning	7	Externe inhuur	11,70	11,22	11,5%	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	
5.*	0. Bestuur en ondersteuning	7	Overhead	-	-	8,66%	% van totale lasten	Eigen begroting	

* Als gevolg van wijzigingen in het BBV zijn deze indicatoren per 2017 voor het eerst beschikbaar.

Financiële resultaten op hoofdlijnen					
			Lasten		Baten
			Incidenteel	Structureel	Incidenteel Structureel
7 DIENSTVERLENING EN BEDRIJFSVOERING					
Bijdrage RWB			-1.000		
Bijdrage O&O Fonds			-11.000		
Voorlichting			6.000		
Kosten voormalig personeel			78.000		
Overlegorganen/medezeggenschap			-26.000		
WOZ			35.000		
Doorontwikkeling dienstverlening			-34.000		
Bestuursondersteuning college B&W			-10.000		
Vergoeding raadsleden			-39.000		
Wethouders			-52.000		
Verkiezingen			3.000		
Naturalisatie			4.000		5.000
Bevolkingsregister			95.000		75.000
Burgerlijke stand			9.000		-2.000
Kaartbeheer en kadaster			9.000		
Overige panden			45.000		
Aan-en verkoopkosten gronden			2.000		23.000
BAG uitvoeringskosten					5.000
Diverse kleine verschillen			-15.000		5.000
Mutatie reserves			0		-47.000
Totaal			98.000	0	64.000 0

Overzicht restantkredieten

Omschrijving	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Uitgaven + inkomsten t/m 2016	Uitgaven + inkomsten 2017	Uitgaven + inkomsten t/m 2017	Restant krediet ultimo 2017	Krediet afsluiten (J/N)	Inbreng restant krediet per 01-01-2018	Toelichting
Vervanging telefooncentrale	200.000	-	119.144	119.144	80.856	Nee	80.856	In 2018 zal er nog een BHV-oplossing worden gerealiseerd en zullen nog smartphones aangeschaft worden
Hekwerk en herinrichting tuin gemeentehuis	72.000	21.081	30.963	52.044	19.956	Nee	19.956	Werk wordt in 2018 afgerond
Renault Zoë NX572K	22.500	-	21.369	21.369	1.131	Ja	-	In 2017 aanbesteed en geleverd.
Aanschaf en inrichting verplichtingenadministratie	30.000	-	24.821	24.821	5.179	Nee	5.179	De implementatie van de verplichtingenadministratie loopt door tot in 2018
Aanschaf en inrichting PI systeem	50.000	-	25.680	25.680	24.320	Nee	24.320	De aanschaf en inrichting van het systeem loopt door in 2018
Vervanging switches	30.000	17.127	11.964	29.091	909	Ja	-	-
Vervanging mobiele communicatiemiddelen	13.000	6.296	2.410	8.706	4.294	Ja	-	-
Investeringen zelfstandig blijven ICT	93.000	-	92.839	92.839	161	Ja	-	-
I&A plan 2015-2018	777.996	560.264	157.456	717.719	60.277	-	60.277	Betreft 4 jarig realisatieplan I&A uitvoering tot en met 2018
Totaal	1.288.496	604.768	486.646	1.091.414	197.082		190.588	

Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Van bestuurders in Nederland wordt veel verwacht. Zij behoren hun functie professioneel uit te oefenen zodat zij bijdragen aan een kwalitatief hoogstaande (semi)publieke sector. Hun werkdruk is hoog en hun gedrag wordt door burgers en media onder een vergrootglas bekeken.

Opeenvolgende kabinetten hebben uitdrukkelijk aandacht besteed aan de inkomens van de topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. Zij werden onder meer opgeroepen om hun salarissen te matigen. Op 1 januari 2006 is de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens (WOPT) in werking getreden. Deze wet regelt dat beloningen boven het gemiddeld ministersalaris, openbaar moeten worden gemaakt. De Tweede Kamer vond dat daarnaast salarissen in de publieke en semipublieke sector moesten worden genormeerd.

Het toenmalige kabinet deelde de zorgen van de Kamer over sommige topsalarissen en de negatieve beeldvorming die hierdoor ontstaat. Het besloot daarom dat de beloningen van bestuurders en overige topfunctionarissen in de (semi)publieke sector wettelijk genormeerd, respectievelijk gemaximeerd dienden te worden. Dit heeft vanaf 1 januari 2013 geresulteerd in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Hiermee wordt de WOPT ingetrokken. Voor politiek ambtsdragers zoals ministers, Commissarissen van de Koningin, gedeputeerden, burgemeesters en wethouders, gelden al eenduidige rechtspositieregelingen. Voor alle andere topfunctionarissen in de (semi)publieke sector geldt de WNT.

Doelen van de WNT

1. De WNT voorziet in een democratisch gelegitimeerd instrument waarmee normen en verplichtingen kunnen worden opgelegd voor de bezoldiging van bestuurders en andere topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector.
2. De WNT bakent af welke instellingen wel en niet tot de publieke en semipublieke sector horen en bepaalt het bezoldigingsbeleid voor topfunctionarissen.

3. De WNT verhindert dat de instellingen in de publieke en semipublieke sector bovenmatige bezoldigingen toekennen

De WNT versus onze gemeente

Overeenkomstig de bepalingen zoals opgenomen in de Wet kennen wij in onze gemeente 2 functionarissen die vallen binnen het kader van de WNT.

De topfunctionarissen binnen onze gemeente, de secretaris en de griffier ontvangen een salaris dat beduidend lager ligt dan de WNT-norm voor 2017. Het maximumsalaris voor 2017 is € 181.000. Dit is inclusief:

- vakantie-uitkering;

- eindejaarsuitkering;
- pensioenbijdrage;
- onkosten.

In onderstaande tabel treft u een overzicht aan van onze topfunctionarissen. In de beloning 2017 zit eenmalig 7 maanden extra vakantietoeslag opgenomen als gevolg van de invoering van het Individueel Keuze Budget (IKB).

Uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband

In 2017 is geen sprake geweest van uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband, bijvoorbeeld een ontslagvergoeding, hoger dan de maximale bezoldigingsnorm.

bedragen x € 1	K.M.C. Millenaar	R.C.J. Nagtzaam
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning (plus belastbare onkostenvergoedingen)	78.784 (132)	99.200 (511)
Beloningen betaalbaar op termijn	11.518	15.206
<i>Subtotaal</i>	<i>90.434</i>	<i>114.917</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000	181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	90.434	114.917
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016		
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Deeltijdfactor 2016 in fte	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	73.929 (38)	91.192 (596)
Beloningen betaalbaar op termijn	9.711	12.456
Totale bezoldiging 2016	83.678	104.244

Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2015	Primitieve begroting 2016	Begroting na wijziging 2016	Rekening 2016	Verschil rekening/begroting 2016
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten					
Lasten	831.381*	256.580	1.487.451	470.122	1.017.329
Baten	23.938.496*	23.158.028	24.648.844	24.947.760	-298.916
Saldo	-23.107.115	-22.901.448	-23.161.393	-24.477.638	1.316.245

Resultaat bestemming

Lasten	832.695	280.360	310.360	733.895	-423.535
Baten	1.377.780	433.738	725.738	949.116	-223.378
Saldo	-545.085	-153.378	-415.378	-215.221	-200.157

Gerealiseerd resultaat

Lasten	1.664.076	536.940	1.797.811	1.204.017	593.794
Baten	25.316.276	23.591.766	25.374.582	25.896.876	-522.294
Saldo	-23.652.200	-23.054.826	-23.576.771	-24.692.859	1.116.088

* Baten en lasten jaarrekening 2016 zijn exclusief kostenplaats treasury (netto resultaat) opgenomen. In 2017 hebben we deze lasten direct aan het product toegerekend waar deze lasten aan toe te rekenen zijn.

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Totale lasten	€	1.017.000 voordeel (V)
Dit bedrag bestaat uit:		
- Lokale heffingen	€	0
- Uitkering gemeentefonds	€	0
- A. Treasury	€	259.000 nadeel (N)
- Onvoorzien en reserves	€	1.242.000 voordeel (V)
- Investerings	€	34.000 voordeel (V)

Lokale heffingen € 0

Uitkering gemeentefonds € 0

A. Treasury € 259.000 N

Er is voor € 142.000 meer aan bespaarde rente verantwoord omdat de reserves en voorzieningen per 1 januari 2017 ruim € 5 miljoen hoger waren dan geraamd. Zie ook de baten, hier eenzelfde bedrag als voordeel. Verder is minder rente doorbelast (€ 53.000) naar de taakvelden in verband met achterblijvende investeringen; € 21.000 meer rente betaald op vaste geldleningen in verband met afsluiten van een nieuwe vaste geldlening en € 39.000 door de omzetting als gevolg van de nieuwe voorschriften BBV.

Er is € 2.500 meer uitgegeven aan beheerskosten voor het simuleringfonds Volkshuisvesting.

Onvoorzien en reserves € 1.242.000 V

Incidentele baten en lasten € 146.000 incidenteel nadeel

Op deze post wordt de storting (€ 110.000) in de voorziening dubieuze debiteuren verantwoord. De onderliggende berekening is onder ander gebaseerd op een ouderdomsanalyse en beoordeling van de diverse vorderingen. Daarnaast dienen voor de BTW nog een aantal

suppleties te worden ingediend (€ 32.000, zie ook baten).
De overige kosten geeft € 4.500 nadeel.

Onvoorzien incidenteel nadeel € 29.000

De stand van de post onvoorzien bedraagt € 29.000 negatief. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de verwachte exploitatiekosten voor Hermenzeil (€ 51.000). Voor een specificatie verwijzen wij u naar de bijlage in de jaarrekening.

Stelposten € 88.000 voordeel

Voor de verhoging van de salarissen als gevolg van de nieuwe CAO is een stelpost opgenomen van € 47.000 incidenteel; de werkelijke lasten zijn op de desbetreffende functies uitgegeven. Ditzelfde geldt voor de raming voor periodieke structureel € 22.000. Vanuit de actualisatie van de grondexploitatie is een voordeel (rente) geraamd van € 19.000 structureel (NB alle posten zijn al wel verwerkt in begroting 2018).

Invloed invoering BBV € 20.000 incidenteel nadeel

De stortingen 'in- en onttrekkingen aan de reserves' op de kostenplaatsen worden administratief op deze post afgewikkeld en zijn afhankelijk van de werkelijke kosten van de desbetreffende kostenplaatsen. Deze zijn lager uitgevallen dan geraamd. In de begroting was voorzien dat er een bedrag van € 234.000 onttrokken zou worden aan diverse reserves (o.a. bouw gemeentehuis 1994 en de reserve I&A). In werkelijkheid is er een bedrag onttrokken van € 187.000. Een voordelig verschil van € 47.000. Vandaar dat ook de administratieve werking naar de reserves afwijkt. De onderbouwing van de afwijking vindt op het desbetreffende programma plaats.

Daarnaast zijn in de begroting in programma 1 budgetten opgenomen voor reiniging en riolering. De Btw wordt op deze posten afzonderlijk inzichtelijk gemaakt en verdisconteerd in het tarief. De totale Btw op de budgetten van reiniging en riolering is € 67.000 lager dan in de begroting was voorzien. Op reiniging en riolering is derhalve een voordeel van € 67.000 behaald in verband met lagere

Btw. Aangezien de Btw budgettair geen effect heeft, wordt op deze post een nadeel van per saldo € 67.000 behaald.

Vennootschapsbelasting VPB (€ 21.000 voordeel incidenteel)

Het budget voor de invoering van de VPB is niet volledig uitgegeven. Wij verwachten de reguliere kosten binnen het bestaande budget van fiscale adviezen op te vangen.

Resultaat € 1.319.000 (gecalculeerd) voordeel

Het saldo van de begroting bedroeg met de vaststelling € 202.000 voordeel. Met de tussenrapportage 2017 is een voordeel voor de exploitatie gecalculeerd van € 1.176.000. De eenmalige afschrijving bouwleges voor de brandweerkazerne van € 54.000 voordeel is niet verantwoord, alsmede het bombeleidsplan van € 5.000 voordeel.

Saldo kostenplaatsen € 9.000 voordeel

Dit betreft het saldo van de doorbelastingen van alle kostenplaatsen naar de diverse producten.

Investerings

€ 34.000 V

Stelpost gevolgen investeringsplannen incidenteel voordeel € 34.000

Op de stelpost investeringsplannen is het budget (€ 30.000) geraamd voor de verplichtingenadministratie. De eenmalige lasten zijn verantwoord op de kostenplaats ondersteuning. Overige mutaties voordeel € 4.000.

Totale baten	€ 299.000 voordeel (V)
Dit bedrag bestaat uit:	
- Lokale heffingen	€ 297.000 voordeel (V)
- Uitkering gemeentefonds	€ 231.000 nadeel (N)
- A. Treasury	€ 150.000 voordeel (V)
- Onvoorzien en reserves	€ 84.000 voordeel (V)
- Investerings	€ 0

Lokale heffingen

€ 297.000 V

Voor de lokale heffingen is er sprake van een voordeel van € 297.000. Dit bedrag is opgebouwd uit een voordelig saldo van € 2.000 hondenbelasting en € 327.000 precariobelasting en een nadelig saldo van € 32.000 onroerende zaakbelastingen. Voor de onroerende zaakbelasting wordt verwezen naar paragraaf A 'Lokale heffingen'.

Voor de hondenbelasting is er sprake van een daling van het aantal honden, maar ten opzichte van de tariefstijging is er sprake van een kleine meeropbrengst.

Voor de precariobelasting is er voor de eerste maal sprake van precariobelasting op kabels en leidingen. Bij de tussenrapportage is daar een bedrag voor opgenomen van € 362.000. Gebleken is echter dat er een hoger bedrag voor de kabels en leidingen is opgelegd. Voor kabels en leidingen is er sprake van een voordelig saldo van € 338.000 en voor de overige precario een nadelig saldo van € 11.000.

Uitkering gemeentefonds

€ 231.000 N

Algemene uitkering € 231.000 totaal nadeel

(€ 10.000 incidenteel voordeel en € 241.000 structureel nadeel)

De raming van de uitkering van het Rijk uit het gemeentefonds bestaat uit ramingen van een algemene uitkering en van integratie- en decentralisatie-uitkeringen, waaronder (sinds 2015) de uitkering op het terrein van het sociaal domein.

Eerst verklaren wij de raming van deze batenpost 2017, daarna de werkelijke boekingen in 2017 en tenslotte een analyse van het verschil.

Verklaring raming 2017

De uitkering uit het gemeentefonds over 2017 die is opgenomen in de begroting 2017 bedraagt € 25.800.000. Deze is vooral gebaseerd op de meicirculaire 2016. In tegenstelling tot voorgaande jaren is het mogelijk gebleken de septembercirculaire 2016 in het boekwerk van de begroting 2017 te verwerken en niet, zoals voorheen, door middel van een 1e wijziging op die begroting.

Ook de decembercirculaire 2016 alsmede de meicirculaire 2017 zijn bij de tussenrapportage als raming verwerkt voor een positief bedrag van € 600.000. In totaal is nu in 2017 een bedrag geraamd voor de uitkering uit het gemeentefonds 2017 van € 26.400.000. Dit is incl. een raming voor het onderdeel sociaal domein van € 8.590.000.

Verklaring werkelijkheid 2017

De werkelijke uitkering is als volgt berekend:

- voor het onderdeel algemene uitkering excl. sociaal domein € 17.580.000 en die is € 230.000 lager dan de voor dit onderdeel over 2017 geraamde uitkering van € 17.810.000 en
- voor het onderdeel sociaal domein € 8.580.000, die € 10.000 lager is dan de voor dit onderdeel over 2017 geraamde uitkering van € 8.590.000.

De totale werkelijke uitkering is € 26.160.000. Deze is € 240.000 lager dan de geraamde uitkering van € 26.400.000.

Verklaring lagere opbrengst ad € 231.000:

- Extra uitkeringen over oudere dienstjaren: € 10.000 positief (incidenteel).
 - Uitkeringsjaar 2015 ad € 20.000 negatief.**
Bij de decembercirculaire 2017 is het uitkeringsjaar 2015 definitief vastgesteld. M.n. zijn voor de gemeente voor het jaar 2015 de definitieve WOZ-waarden verwerkt. Dit betekent een negatieve bijstelling van € 20.000.
 - Uitkeringsjaar 2016 ad. € 30.000 positief.**
Het verschil wordt veroorzaakt door tussentijdse vaststellingen van m.n. de diverse onderdelen van de extra uitkeringen i.v.m. de verhoogde asielinstroom (+ € 70.000) en de verlaging van de uitkeringsfactor (- € 40.000).
- Het uitkeringsjaar 2017 (excl. sociaal domein) is € 240.000 negatief (structureel).
De uitkering 2017 zal € 240.000 lager uitvallen dan bij de tussenrapportage 2017 is geraamd. In de tussenrapportage is de meicirculaire 2017 verwerkt zodat de navolgende verschillen voor 2017 ook veroorzaakt worden door aanpassingen in de september-circulaire 2017 en de decembercirculaire 2017. Deze drie aanpassingen zijn voor 2017 van belang:
 - De uitkeringsfactor is m.n. in de septembercirculaire 2017 neerwaarts bijgesteld (nadeel van € 140.000);
 - de gemeente ontvangt € 180.000 minder door hogere WOZ-waarden;
 - het restant (€ 80.000 positief) betreft het saldo van de overige aanpassingen binnen een vijftigtal verdeelmaatstaven o.a.. het aantal inwoners.

Het uitkeringsjaar 2017, onderdeel sociaal domein, is € 10.000 negatief (incidenteel). Dit betreft een geringe aanpassing van m.n. de decentralisatie-uitkering Participatie (zie financiële verwerking en uitgebreide toelichting in programma 5).

A. Treasury

€ 150.000 V

Bespaarde rente incidenteel voordeel € 142.000

Er is voor € 142.000 meer aan bespaarde rente verantwoord omdat de reserves en voorzieningen per 1 januari 2017 ruim € 5 miljoen hoger waren dan geraamd; (saldo jaarrekening 2016 € 2.3 mln en reserve afschrijving investeringen mij nut € 2.4 mln zie ook de lasten).

Overige posten kleine verschillen ad € 8.000 voordeel

Onvoorzien en reserves

€ 84.000 V

Incidentele baten € 50.000 incidenteel voordeel

Voor 2017 hebben wij de mengpercentages voor de BTW doorgerekend in de administratie.

Saldo kostenplaatsen € 34.000 voordeel

Dit betreft het saldo van de doorbelastingen van alle kostenplaatsen naar de diverse producten (€ 10.000). Tevens is hierop een nagekomen afrekening van het UWV inzake zwangerschapsuitkeringen verwerkt (€ 24.000)

Investeringen

€ 0

RESULTAAT BESTEMMING (RESERVES)

Verantwoorde stortingen:

€ 424.000 nadeel

Algemene reserve € 424.000 nadeel

- We berekenen de bespaarde rente van voorzieningen jaarlijks. In de begroting gingen we nog uit van een storting in de algemene reserve van € 99.000. Op basis van de werkelijke stand van de voorzieningen op 1 januari 2017 voegen we € 203.000 toe, waardoor een nadeel ontstaat van € 104.000.
- Bij de begroting 2017 gingen we uit van een onttrekking uit de weerstandsreserve naar de algemene reserve van € 139. Op basis

- van de werkelijke cijfers 2017 storten we € 320.000, waardoor een nadeel ontstaat van € 320.000 (zie ook onttrekkingen).
- Conform begroting storten we € 210.000 in de reserve I&A.

Verantwoorde onttrekkingen: € 223.000 V

Algemene reserve € 32.000 nadeel

- Vanuit de budgetoverhevelingen bij de jaarstukken 2016 raamden we € 31.000 voor de invoering van de vennootschapsbelasting. De werkelijke uitgaven op deze post in 2017 bedragen € 10.000. De bijdrage vanuit de reserve vindt dus ook plaats voor € 10.000, waardoor een nadeel ontstaat van € 21.000.
- Diverse overige afwijkingen zorgen voor een nadeel van € 11.000.

Weerstandsreserve € 320.000 voordeel

- Bij de begroting 2017 gingen we uit van een onttrekking uit de weerstandsreserve naar de algemene reserve van € 139. Op basis van de werkelijke cijfers 2017 storten we € 320.000, waardoor een voordeel ontstaat van € 320.000 (zie ook stortingen).

Reserve kapitaallasten bouw gemeentehuis 1994, € 0 verschil

- Conform begroting onttrekken we € 50.000 uit de reserve kapitaallasten bouw gemeentehuis.

Reserve kapitaallasten I&A € 65.000 nadeel

- Ter dekking van kapitaallasten voor het I&A-plan raamden we in de begroting 2017 een onttrekking uit de reserve kapitaallasten I&A van € 202.000. De daadwerkelijke kapitaallasten waren € 137.000. De beoogde bijdrage uit de reserve vindt voor € 137.000 plaats, waardoor een nadeel ontstaat van € 65.000.

Beleidsindicatoren									
Nr.	Taakveld	Progr	Naam indicator	Gerealiseerd 2015	Gerealiseerd 2016	Gerealiseerd 2017	Eenheid	Bron	Opmerkingen
35.	8. Vhrosv	Oad	Gemiddelde WOZ waarde	235.000	236.000	242.000	Duizend euro	CBS	
36.	8. Vhrosv	Oad	Nieuw gebouwde woningen	9	0,51	2.04	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	In absolute aantallen zijn dit 20 gerealiseerde woningen in 2017
37.	8. Vhrosv	Oad	Demografische druk	69.8	71	71.5	%	CBS	
38.	8. Vhrosv	Oad	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	679	692	618 (696)	In Euro's	COELO	Bedrag 2017 is incl. terugbetaling rioolheffing. (696) is exclusief terugbetaling Bron niet Coelo, maar eigen gegevens
39.	8. Vhrosv	Oad	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	782	797	730 (801)	In Euro's	COELO	Bedrag 2017 is incl. terugbetaling rioolheffing. (801) is exclusief terugbetaling Bron niet Coelo, maar eigen gegevens

Financiële resultaten op hoofdlijnen				Lasten		Baten	
				Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN							
Lokale heffingen						297.000	
Uitkering gemeentefonds						-10.000	-221.000
Treasury				259.000		150.000	
Incidentele baten en lasten				146.000		50.000	
Onvoorzien				29.000			
Stelposten				-88.000			
Invloed invoering BBV				20.000			
Vennootschapsbelasting (VPB)				-21.000			
Resultaat rekening baten en lasten				-1.319.000			
Saldo kostenplaatsen				-9.000		34.000	
Investerings				-34.000			
Diverse kleine verschillen						-1.000	
Mutatie reserves				423.000		223.000	
Totaal				-594.000	0	743.000	-221.000

SALDO ONVOORZIEN		Dienstjaar 2017
	BGW	Bedrag in €
Primitieve begroting		45.000
Besluiten 2016 Markt 32-26	21	p.m.
Besluiten januari 2017 nvt		
Besluiten februari 2017 Exploitatie sporthal Dongemond	15	8.000
Besluiten maart 2017 10 Initiatiefvoorstel VVD verkoop de Veste: asbestvrije oplevering	11	-10.065
Besluiten april 2017 20-4 Exploitatiekosten Museum De Roos	42	p.m.
Besluiten mei 2017 nvt		
Besluiten juni 2017 Bibliotheek/sloop De haven (huur en vloerbedekking)	24	-20.000
Besluiten juli 2017 nvt		
Besluiten augustus 2017 nvt		
Besluiten september 2017 Hermenzeil	31	-51.525
Besluiten oktober 2017 nvt		
Besluiten november 2017 nvt		
Besluiten december 2017 nvt		
Eindsaldo onvoorzien		-28.590

Overzicht Overhead

Wat heeft het gekost?

	Rekening 2016	Primitieve begroting 2017	Begroting na wijziging 2017	Rekening 2017	Verschil rekening/ begroting 2017
--	------------------	---------------------------------	-----------------------------------	------------------	---

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Lasten	0	0	4.490.551	4.431.038	59.513	
Saldo	0	4.490.551	4.490.551	4.431.038	59.513	

Resultaat bestemming

Lasten	0	0	0	0	0	
Saldo	0	0	0	0	0	

Gerealiseerd resultaat

Lasten	0	4.490.551	4.490.551	4.431.038	59.513	
Saldo	0	4.490.551	4.490.551	4.431.038	59.513	

Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten

Totale lasten	€ 60.000 voordeel (V)
Dit bedrag bestaat uit:	
- Overzicht overhead	€ 60.000 voordeel (V)

Overzicht overhead

€60.000 V

Specificatie kosten overhead

Omschrijving	Begroting	Jaarrekening	Verschil
Overhead Gemeentehuis	316.874	261.683	55.191
Overhead Directie	182.158	178.644	3.514
Overhead cluster Ondersteuning	2.003.408	2.015.865	-12.457
Overhead cluster Advies	1.702.999	1.689.733	13.266
Overhead cluster Gemeentewinkel	77.255	77.255	0
Overhead cluster Buitenruimte binnen	85.072	85.072	0
Overhead cluster Buitenruimte buiten	16.836	16.836	0
Overhead Beleid	105.949	105.949	0
Totaal	4.490.551	4.431.038	59.513

Toelichting verschillen

Overhead gemeentehuis **€ 55.000 voordeel**

Het voordeel is vooral behaald door lagere energiekosten (€ 32.000 voordeel). Lagere onderhoudskosten (€ 14.000 voordeel) en lagere rente- en afschrijvingslasten (€ 7.000 voordeel). Kleine afwijkingen op diverse posten geven een voordeel van € 2.000

Overhead Directie **€ 4.000 voordeel**

Het voordeel wordt behaald door lagere loonkosten

Overhead ondersteuning **€ 12.000 nadeel**

In 2017 is meer uitgegeven aan onderhoud en beheer (€ 39.000 nadeel). Lagere rente-en afschrijvingslasten geven een voordeel (€ 27.000 voordeel)

Overhead advies **€ 13.000 voordeel**

In 2017 zijn de loonkosten (inclusief de kosten voor inhuur van personeel) lager uitgevallen hetgeen een voordeel oplevert van € 44.000. Hogere rente-en afschrijvingslasten geven een nadeel van € 28.000. Kleine verschillen op overige personele kosten levert in 2017 een nadeel op van € 3.000.

Totale baten	€	0
Dit bedrag bestaat uit:		
- Overzicht overhead	€	0

Overzicht baten en lasten per taakveld

Conform het gewijzigde BBV, artikel 24 lid 3.d, is een overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld opgenomen, zie onderstaande tabel. De verdeling van de baten en lasten naar taakveld is gebaseerd op het verdeelingsprincipe in de IV3 voor-schriften.

Het bruto resultaat betreft de gerealiseerde baten en lasten inclusief kostenplaatsen. In het netto resultaat zijn de kosten-plaatsen hierop in mindering gebracht.

Omschrijving programma / product	Primitieve begroting 2017			Begroting na wijziging 2017			Jaarrekening 2017			Begroting +/- werkelijk 2017		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	2.164.159	0	2.164.159	2.212.939	0	2.212.939	2.119.641		2.119.641	121.308	0	5.308
0.10 Mutaties reserves	1.254.016	2.882.117	-1.628.101	1.841.666	3.894.915	-2.053.249	2.345.681	3.735.453	-1.389.772	-504.015	159.462	-663.477
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	202.313	0	202.313	1.318.551	0	1.318.551				1.318.551	0	1.318.551
0.2 Burgerzaken	540.144	345.736	194.408	540.144	345.736	194.408	650.464	425.129	225.335	-110.320	-79.393	-30.927
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	6.265	18.000	-11.735	6.265	78.000	-71.735	7.809	101.363	-93.554	-1.544	-23.363	21.819
0.4 Overhead	16.239.895	11.749.344	4.490.551	16.694.467	12.203.916	4.490.551	16.608.497	12.177.459	4.431.038	85.970	26.457	59.513
0.5 Treasury	134.568	718.420	-583.852	-43.667	1.040.525	-1.084.192	368.824	1.247.035	-878.211	-412.491	-206.510	-205.981
0.61 OZB woningen	337.280	2.413.118	-2.075.838	364.280	2.413.118	-2.048.838	398.993	2.385.798	-1.986.804	-34.713	27.320	-62.034
0.62 OZB niet-woningen		2.904.706	-2.904.706		2.904.706	-2.904.706		2.899.329	-2.899.329		5.377	-5.377
0.64 Belastingen Overig	10.898	163.203	-152.305	6.769	485.203	-478.434	6.769	814.467	-807.698	0	-329.264	329.264
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	8.530	25.791.382	-25.782.852	8.530	26.396.382	-26.387.852	8.530	26.156.879	-26.148.349	0	239.503	-239.503
0.8 Overige baten en lasten	-63.887	50.000	-113.887	95.249	0	95.249	12.742	34.515	-21.773	82.507	-34.515	117.022
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	10.000		10.000	31.150		31.150	9.872		9.872	21.278		21.278
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning	20.844.181	47.036.026	-26.191.845	23.076.343	49.762.501	-26.686.158	22.537.822	49.977.427	-27.439.605	566.531	-214.926	665.457
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.338.661	10.000	1.328.661	1.473.111	10.000	1.463.111	1.312.032	19.029	1.293.004	161.079	-9.029	170.107
1.2 Openbare orde en veiligheid	412.594	11.332	401.262	519.119	62.332	456.787	601.949	209.127	392.822	-82.830	-146.795	63.965
Totaal 1. Veiligheid	1.751.255	21.332	1.729.923	1.992.230	72.332	1.919.898	1.913.981	228.156	1.685.825	78.249	-155.824	234.073

Gemeente Geertruidenberg Jaarstukken 2017

	Primitieve begroting 2017			Begroting na wijziging 2017			Jaarrekening 2017			Begroting +/- werkelijk 2017		
Omschrijving programma / product	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
2.1 Verkeer en vervoer	2.370.688	248.838	2.121.850	2.190.049	298.838	1.891.211	2.294.150	300.059	1.994.091	-104.101	-1.221	-102.880
2.2 Parkeren	668		668	668		668	668	679	-12	0	-679	680
2.3 Recreatieve havens	48.362	29.162	19.200	17.562	29.162	-11.600	15.715	15.173	541	1.847	13.989	-12.141
2.4 Economische havens en waterwegen	211.196	43.010	168.186	402.835	43.010	359.825	357.952	24.025	333.927	44.883	18.985	25.898
Totaal 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	2.630.914	321.010	2.309.904	2.611.114	371.010	2.240.104	2.668.485	339.937	2.328.548	-57.371	31.073	-88.444
3.1 Economische ontwikkeling	137.994		137.994	190.994		190.994	186.915		186.915	4.079		4.079
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	27.574		27.574	27.574		27.574	34.470		34.470	-6.896		-6.896
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	33.486	14.405	19.081	33.486	14.405	19.081	33.463	16.445	17.018	23	-2.040	2.063
3.4 Economische promotie	282.389		282.389	149.389		149.389	182.077	1.304	180.773	-32.688	-1.304	-31.384
Totaal 3. Economie	481.443	14.405	467.038	401.443	14.405	387.038	436.925	17.749	419.176	-35.482	-3.344	-32.138
4.1 Openbaar basisonderwijs	177.665		177.665	177.665		177.665	235.067		235.067	-57.402		-57.402
4.2 Onderwijshuisvesting	1.248.236	110.857	1.137.379	1.291.383	134.857	1.156.526	1.314.362	150.721	1.163.641	-22.979	-15.864	-7.115
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	779.814	146.837	632.977	856.314	146.837	709.477	766.948	140.176	626.772	89.366	6.661	82.705
Totaal 4. Onderwijs	2.205.715	257.694	1.948.021	2.325.362	281.694	2.043.668	2.316.376	290.897	2.025.479	8.986	-9.203	18.189
5.1 Sportbeleid en activering	238.345	5.000	233.345	251.445	5.000	246.445	232.115	3.199	228.916	19.330	1.801	17.529
5.2 Sportaccommodaties	1.222.912	296.909	926.003	1.328.498	308.909	1.019.589	1.275.758	313.729	962.029	52.740	-4.820	57.560
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuur-participatie	646.600	157.783	488.817	675.700	152.783	522.917	648.240	137.460	510.780	27.460	15.323	12.137
5.4 Musea	25.725		25.725	25.725		25.725	27.368	1.620	25.749	-1.643	-1.620	-24
5.5 Cultureel erfgoed	215.420	23.108	192.312	200.420	23.108	177.312	200.804	21.837	178.967	-384	1.271	-1.655
5.6 Media	558.783	30.529	528.254	578.783	30.529	548.254	589.792	41.184	548.608	-11.009	-10.655	-354
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.719.780	162.401	1.557.379	1.735.780	162.401	1.573.379	1.740.711	185.523	1.555.188	-4.931	-23.122	18.191
Totaal 5. Sport, Cultuur en Recreatie	4.627.565	675.730	3.951.835	4.796.351	682.730	4.113.621	4.714.788	704.552	4.010.236	81.563	-21.822	103.385

Omschrijving programma / product	Primitieve begroting 2017			Begroting na wijziging 2017			Jaarrekening 2017			Begroting +/- werkelijk 2017		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.059.103	106.781	1.952.322	1.787.603	299.931	1.487.672	1.854.483	350.829	1.503.653	-66.880	-50.898	-15.981
6.2 Wijkteams	1.236.697		1.236.697	1.186.697		1.186.697	1.116.560		1.116.560	70.137		70.137
6.3 Inkomensregelingen	5.692.922	4.394.511	1.298.411	5.942.922	4.394.511	1.548.411	6.133.484	4.498.738	1.634.746	-190.562	-104.227	-86.335
6.4 Begeleide participatie	2.305.216	0	2.305.216	2.315.518	0	2.315.518	2.251.062		2.251.062	64.456	0	64.456
6.5 Arbeidsparticipatie	593.777	0	593.777	663.777	0	663.777	567.421		567.421	96.356	0	96.356
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.288.014	3.959	1.284.055	1.188.014	3.959	1.184.055	1.166.751	3.983	1.162.768	21.263	-24	21.287
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	3.063.365	561.101	2.502.264	3.339.365	393.101	2.946.264	3.000.526	223.971	2.776.556	338.839	169.130	169.708
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	1.864.512	1.000	1.863.512	1.984.512	1.000	1.983.512	3.245.097		3.245.097	-1.260.585	1.000	-1.261.585
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	535.099		535.099	535.099		535.099	357.568		357.568	177.531		177.531
Totaal 6. Sociaal domein	18.638.705	5.067.352	13.571.353	18.943.507	5.092.502	13.851.005	19.692.953	5.077.522	14.615.431	-749.446	14.980	-764.426
7.1 Volksgezondheid	256.580	23.158.028	-22.901.448	1.487.451	24.648.844	-23.161.393	470.122	24.947.760	-24.477.638	1.017.329	-298.916	1.316.245
7.2 Riolerings	85.629	5.481.027	-5.395.398	81.500	5.803.027	-5.721.527	81.500	6.099.593	-6.018.093	0	-296.566	296.566
7.3 Afval	8.530	17.029.152	-17.020.622	8.530	17.809.152	-17.800.622	8.530	17.577.926	-17.569.396	0	231.226	-231.226
7.4 Milieubeheer	13.995	597.849	-583.854	-149.379	718.665	-868.044	109.128	868.473	-759.345	-258.507	-149.808	-108.699
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-186.762	0	-186.762	1.512.399	318.000	1.194.399	270.964	401.768	-130.804	1.241.435	-83.768	1.325.203
Totaal 7. Volksgezondheid en milieu	6.911.996	5.683.040	1.228.956	6.671.557	5.565.001	1.106.556	6.843.189	5.766.901	1.076.288	-199.642	-201.900	-85.732
8.1 Ruimtelijke ordening	628.048	1.232	626.816	822.709	128.732	693.977	858.907	200.780	658.126	-36.198	-72.048	35.851
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.422.620	2.403.761	18.859	258.433	258.433	0	279.840	279.840	0	-21.407	-21.407	0
8.3 Wonen en bouwen	709.665	370.525	339.140	769.816	439.525	330.291	850.520	891.557	-41.038	-80.704	-452.032	371.329
Totaal 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.760.333	2.775.518	984.815	1.850.958	826.690	1.024.268	1.989.266	1.372.177	617.089	-138.308	-545.487	407.179
TOTAAL BATEN EN LASTEN BRUTO	61.852.107	61.852.107	0	62.668.865	62.668.865	0	63.113.786	63.775.318	-661.532	-444.921	-1.106.453	661.532
Dienstverlening kostenplaatsen (0.4 overhead)	11.749.344	11.749.344	0	12.203.916	12.203.916	0	12.177.459	12.177.459	0	26.456	26.456	0
TOTAAL BATEN EN LASTEN NETTO	50.102.763	50.102.763	0	50.464.949	50.464.949	0	50.936.327	51.597.859	-661.532	-471.377	-1.132.909	661.532

In onderstaande tabel een specificatie van de baten en lasten per taakveld naar programma.

Tabel baten en lasten per taakveld naar programma		0. Bestuur en Ondersteuning								
		0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.61	0.62	0.63	0.64
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	Lasten			93.528						
	Baten			-168.821		-11.309				
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	Lasten					13.734				
	Baten									
Programma 3 Sportvoorzieningen	Lasten									
	Baten									
Programma 4 Onderwijs	Lasten									
	Baten									
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	Lasten									
	Baten									
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	Lasten									
	Baten									
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	Lasten	1.017.758	734.915	7.809	13.060.478		324.262			
	Baten		-425.129	-101.363	-12.177.459					
Subtotaal programma's		1.017.758	309.785	-168.847	883.019	2.425	324.262	0	0	0
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen										
Lokale heffingen	Lasten						74.731			6.769
	Baten						-2.385.798	-2.899.329		-814.467
Uitkering gemeentefonds	Lasten									
	Baten									
Treasury	Lasten					106.740				
	Baten					-868.473				
Onvoorzien en reserves	Lasten									
	Baten									
Investerings	Lasten									
	Baten									
	Totaal saldo					-761.732	-2.311.067	-2.899.329		-807.698
Overzicht overhead	Totaal saldo				4.431.038					
Gerealiseerd saldo baten en lasten		1.017.758	309.785	-168.847	5.314.056	-759.308	-1.986.804	-2.899.329	0	-807.698

Tabel baten en lasten per taakveld naar programma		0. Bestuur en Ondersteuning					1. Veiligheid		2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
		0.7	0.8	0.9	0.10	0.11	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	Lasten						1.312.032	601.949	2.293.965	668		357.952	
	Baten						-19.029	-209.127	-300.059	-679		-24.025	
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	Lasten										15.715		
	Baten										-15.173		
Programma 3 Sportvoorzieningen	Lasten												
	Baten												
Programma 4 Onderwijs	Lasten												
	Baten												
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	Lasten												
	Baten	-8.578.953											
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	Lasten								185				
	Baten												
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	Lasten		127.200										
	Baten												
Subtotaal programma's		-8.578.953	127.200	0	0	0	1.293.004	392.822	1.994.091	-12	541	333.927	0
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen													
Lokale heffingen	Lasten												
	Baten												
Uitkering gemeentefonds	Lasten	8.530											
	Baten	-17.577.926											
Treasury	Lasten												
	Baten												
Onvoorzien en reserves	Lasten		261.092	9.872		*							
	Baten		-401.768										
Investerings	Lasten												
	Baten												
	Totaal saldo	-17.569.396	-140.676	9.872									
Overzicht overhead	Totaal saldo												
Gerealiseerd saldo baten en lasten		-26.148.349	-13.476	9.872	0	0	1.293.004	392.822	1.994.091	-12	541	333.927	

* Het saldo van baten en lasten ad €661.532 is nog niet financieel verwerkt. Wanneer het saldo definitief is wordt het resultaat ten laste van de post onvoorzien en reserves gebracht welke is gekoppeld aan taakveld 11.

Tabel baten en lasten per taakveld naar programma		3. Economie				4. Onderwijs			5. Sport, cultuur en recreatie						
		3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	5.6	5.7
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	Lasten												1.555		1.561.901
	Baten														-16.702
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	Lasten	186.915		67.933	182.077						431.612			13.159	85.283
	Baten			-16.445	-1.304						-92.345				
Programma 3 Sportvoorzieningen	Lasten								232.115	1.275.758					
	Baten								-3.199	-313.729					
Programma 4 Onderwijs	Lasten					186.726	1.349.565	605.771							
	Baten						-150.721	-137.524							
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	Lasten							178.287							
	Baten							-2.652							
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	Lasten										216.628	24.855	201.762	576.633	
	Baten										-45.115	-1.620	-21.837	-41.184	
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	Lasten										7.214				
	Baten														
Subtotaal programma's		186.915	0	51.488	180.773	186.726	1.198.843	643.882	228.916	962.029	517.994	23.236	181.480	548.608	1.630.481
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen															
Lokale heffingen	Lasten														
	Baten														
Uitkering gemeentefonds	Lasten														
	Baten														
Treasury	Lasten														
	Baten														
Onvoorzien en reserves	Lasten														
	Baten														
Investerings	Lasten														
	Baten														
	Totaal saldo														
Overzicht overhead	Totaal saldo														
Gerealiseerd saldo baten en lasten		186.915		51.488	180.773	186.726	1.198.843	643.882	228.916	962.029	517.994	23.236	181.480	548.608	1.630.481

Tabel baten en lasten per taakveld naar programma		6. Sociaal Domein									
		6.1	6.2	6.3	6.4	6.5	6.6	6.71	6.72	6.81	6.82
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	Lasten	23.137									
	Baten										
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	Lasten	5.862									
	Baten										
Programma 3 Sportvoorzieningen	Lasten										
	Baten										
Programma 4 Onderwijs	Lasten										
	Baten										
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	Lasten	1.790.629	1.116.560	6.133.484	2.275.027	563.449	1.166.751	3.011.415	3.245.097		357.568
	Baten	-350.829		-4.498.738			-3.983	-223.971			
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	Lasten										
	Baten										
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	Lasten										
	Baten										
Subtotaal programma's		1.468.799	1.116.560	1.634.746	2.275.027	563.449	1.162.768	2.787.445	3.245.097	0	357.568
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen											
Lokale heffingen	Lasten										
	Baten										
Uitkering gemeentefonds	Lasten										
	Baten										
Treasury	Lasten										
	Baten										
Onvoorzien en reserves	Lasten										
	Baten										
Investerings	Lasten										
	Baten										
	Totaal saldo										
Overzicht overhead	Totaal saldo										
Gerealiseerd saldo baten en lasten		1.468.799	1.116.560	1.634.746	2.275.027	563.449	1.162.768	2.787.445	3.245.097	0	357.568

Tabel baten en lasten per taakveld naar programma		7. Volksgezondheid en milieu					8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			Totaal
		7.1	7.2	7.3	7.4	7.5	8.1	8.2	8.3	
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	Lasten		2.452.577	2.960.001	666.493		707.863	430.884	632.761	14.097.265
	Baten		-2.498.797	-3.047.656	-195.162		-200.780	-279.840	-807.307	-7.779.294
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	Lasten									1.002.289
	Baten									-125.268
Programma 3 Sportvoorzieningen	Lasten									1.507.874
	Baten									-316.928
Programma 4 Onderwijs	Lasten									2.142.062
	Baten									-288.245
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	Lasten	676.980				87.139				20.602.387
	Baten					-25.286				-13.684.413
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	Lasten									1.020.062
	Baten									-109.755
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	Lasten								215.371	15.495.007
	Baten								-84.250	-12.788.202
Subtotaal programma's		676.980	-46.220	-87.655	471.331	61.852	507.082	151.044	-43.425	20.774.841
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen										
Lokale heffingen	Lasten									81.500
	Baten									-6.099.593
Uitkering gemeentefonds	Lasten									8.530
	Baten									-17.577.926
Treasury	Lasten								2.388	109.128
	Baten									-868.473
Onvoorzien en reserves	Lasten									270.964
	Baten									-401.768
Investerings	Lasten									0
	Baten									0
Totaal saldo									2.388	-24.477.638
Overzicht overhead										4.431.038
Gerealiseerd saldo baten en lasten		676.980	-46.220	-87.655	471.331	61.852	507.082	151.044	-41.038	728.240

Tabel baten en lasten per taakveld naar programma		0. Bestuur en Ondersteuning								
		0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.61	0.62	0.63	0.64
Mutaties reserves										
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	Lasten									
	Baten									
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	Lasten									
	Baten									
Programma 3 Sportvoorzieningen	Lasten									
	Baten									
Programma 4 Onderwijs	Lasten									
	Baten									
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	Lasten									
	Baten									
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	Lasten									
	Baten									
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	Lasten									
	Baten									
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten									
	Baten									
	Totaal saldo									
TOTAAL BATEN EN LASTEN BRUTO	Lasten	1.017.758	734.915	101.337	17.491.515	120.474	398.993			6.769
	Baten		-425.129	-270.184	-12.177.459	-879.782	-2.385.798	-2.899.329		-814.467
	Saldo	1.017.758	309.785	-168.847	5.314.056	-759.308	-1.986.804	-2.899.329	0	-807.698
Dienstverlening kostenplaatsen	Lasten				12.177.459					
	Baten				-12.177.459					
TOTAAL BATEN EN LASTEN NETTO	Lasten	1.017.758	734.915	101.337	5.314.056	120.474	398.993	0	0	6.769
	Baten	0	-425.129	-270.184	0	-879.782	-2.385.798	-2.899.329	0	-814.467
	Saldo	1.017.758	309.785	-168.847	5.314.056	-759.308	-1.986.804	-2.899.329	0	-807.698

Tabel baten en lasten per taakveld naar programma		0. Bestuur en Ondersteuning					1. Veiligheid		2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
		0.7	0.8	0.9	0.10	0.11	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5
Mutaties reserves													
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	Lasten				546.980								
	Baten				-1.392.259								
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	Lasten												
	Baten				-95.400								
Programma 3 Sportvoorzieningen	Lasten				2.000								
	Baten				-71.959								
Programma 4 Onderwijs	Lasten				10.000								
	Baten				-19.473								
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	Lasten				1.052.806								
	Baten				-1.164.137								
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	Lasten												
	Baten												
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	Lasten												
	Baten				-43.109								
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten				733.895								
	Baten				-949.116								
	Totaal saldo				-1.389.772								
TOTAAL BATEN EN LASTEN BRUTO	Lasten	8.530	388.292	9.872	2.345.681		1.312.032	601.949	2.294.150	668	15.715	357.952	
	Baten	-26.156.879	-401.768		-3.735.453		-19.029	-209.127	-300.059	-679	-15.173	-24.025	
	Saldo	-26.148.349	-13.476	9.872	-1.389.772	0	1.293.004	392.822	1.994.091	-12	541	333.927	
Dienstverlening kostenplaatsen	Lasten												
	Baten												
TOTAAL BATEN EN LASTEN NETTO	Lasten	8.530	388.292	9.872	2.345.681	0	1.312.032	601.949	2.294.150	668	15.715	357.952	0
	Baten	-26.156.879	-401.768	0	-3.735.453	0	-19.029	-209.127	-300.059	-679	-15.173	-24.025	0
	Saldo	-26.148.349	-13.476	9.872	-1.389.772	0	1.293.004	392.822	1.994.091	-12	541	333.927	0

Tabel baten en lasten per taakveld naar programma		3. Economie				4. Onderwijs			5. Sport, cultuur en recreatie						
		3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	5.6	5.7
Mutaties reserves															
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	Lasten														
	Baten														
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	Lasten														
	Baten														
Programma 3 Sportvoorzieningen	Lasten														
	Baten														
Programma 4 Onderwijs	Lasten														
	Baten														
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	Lasten														
	Baten														
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	Lasten														
	Baten														
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	Lasten														
	Baten														
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten														
	Baten														
	Totaal saldo														
TOTAAL BATEN EN LASTEN BRUTO	Lasten	186.915		67.933	182.077	186.726	1.349.565	784.058	232.115	1.275.758	655.454	24.855	203.317	589.792	1.647.184
	Baten			-16.445	-1.304		-150.721	-140.176	-3.199	-313.729	-137.460	-1.620	-21.837	-41.184	-16.702
	Saldo	186.915		51.488	180.773	186.726	1.198.843	643.882	228.916	962.029	517.994	23.236	181.480	548.608	1.630.481
Dienstverlening kostenplaatsen	Lasten														
	Baten														
TOTAAL BATEN EN LASTEN NETTO	Lasten	186.915	0	67.933	182.077	186.726	1.349.565	784.058	232.115	1.275.758	655.454	24.855	203.317	589.792	1.647.184
	Baten	0	0	-16.445	-1.304	0	-150.721	-140.176	-3.199	-313.729	-137.460	-1.620	-21.837	-41.184	-16.702
	Saldo	186.915	0	51.488	180.773	186.726	1.198.843	643.882	228.916	962.029	517.994	23.236	181.480	548.608	1.630.481

Tabel baten en lasten per taakveld naar programma		6. Sociaal Domein									
		6.1	6.2	6.3	6.4	6.5	6.6	6.71	6.72	6.81	6.82
Mutaties reserves											
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	Lasten										
	Baten										
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	Lasten										
	Baten										
Programma 3 Sportvoorzieningen	Lasten										
	Baten										
Programma 4 Onderwijs	Lasten										
	Baten										
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	Lasten										
	Baten										
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	Lasten										
	Baten										
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	Lasten										
	Baten										
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten										
	Baten										
	Totaal saldo										
TOTAAL BATEN EN LASTEN BRUTO	Lasten	1.819.629	1.116.560	6.133.484	2.275.027	563.449	1.166.751	3.011.415	3.245.097		357.568
	Baten	-350.829		-4.498.738			-3.983	-223.971			
	Saldo	1.468.799	1.116.560	1.634.746	2.275.027	563.449	1.162.768	2.787.445	3.245.097	0	357.568
Dienstverlening kostenplaatsen	Lasten										
	Baten										
TOTAAL BATEN EN LASTEN NETTO	Lasten	1.819.629	1.116.560	6.133.484	2.275.027	563.449	1.166.751	3.011.415	3.245.097	0	357.568
	Baten	-350.829	0	-4.498.738	0	0	-3.983	-223.971	0	0	0
	Saldo	1.468.799	1.116.560	1.634.746	2.275.027	563.449	1.162.768	2.787.445	3.245.097	0	357.568

Tabel baten en lasten per taakveld naar programma		0. Bestuur en Ondersteuning					8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing			Totaal
		7.1	7.2	7.3	7.4	7.5	8.1	8.2	8.3	
Mutaties reserves										
Programma 1 Leefbaarheid, Wonen en Duurzaamheid	Lasten									546.980
	Baten									-1.392.259
Programma 2 Economie, Recreatie en Toerisme	Lasten									0
	Baten									-95.400
Programma 3 Sportvoorzieningen	Lasten									2.000
	Baten									-71.959
Programma 4 Onderwijs	Lasten									10.000
	Baten									-19.473
Programma 5 Mens, Zorg en Inkomen	Lasten									1.052.806
	Baten									-1.164.137
Programma 6 Gemeentelijke gebouwen, Monumenten, Kunst en Cultuur	Lasten									0
	Baten									0
Programma 7 Dienstverlening en bedrijfsvoering	Lasten									0
	Baten									-43.109
Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten									733.895
	Baten									-949.116
	Totaal saldo									-1.389.772
TOTAAL BATEN EN LASTEN BRUTO	Lasten	676.980	2.452.577	2.960.001	666.493	87.139	707.863	430.884	850.520	63.113.786
	Baten		-2.498.797	-3.047.656	-195.162	-25.286	-200.780	-279.840	-891.557	-63.775.318
	Saldo	676.980	-46.220	-87.655	471.331	61.852	507.082	151.044	-41.038	-661.532
Dienstverlening kostenplaatsen	Lasten									12.177.459
	Baten									-12.177.459
TOTAAL BATEN EN LASTEN NETTO	Lasten	676.980	2.452.577	2.960.001	666.493	87.139	707.863	430.884	850.520	50.936.327
	Baten	0	-2.498.797	-3.047.656	-195.162	-25.286	-200.780	-279.840	-891.557	-51.597.859
	Saldo	676.980	-46.220	-87.655	471.331	61.852	507.082	151.044	-41.038	-661.532

Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht onttrekking algemene reserve t.b.v. incidentele baten en lasten

programma	i/u	Omschrijving	Begroot bedrag 2017	Werkelijk bedrag 2017
		Incidentele lasten		
		Besluiten vóór kadernota 2017		
1	u	Correctie onttrekking Pilot BBSC	52.766	0
1	u	Diverse mutaties grondexploitatie	39.207	0
1	u	Bestemmingsplan wonen	16.000	26.999
1	u	Stika	5.750	5.750
1	u	Cameras	7.365	6.433
8	u	Vraaggericht werken	7.963	3.581
5	u	WWB inkomen	281.840	281.840
6	u	Afbouw subsidie compensatie oud papier	7.895	7.895
1	u	Maatschappelijk Verantwoorden Ondernemen	5.000	4.400
1	u	Budget ondernemingsraad	30.000	18.176
7	u	Tijdelijke formatie uitbreiding cluster beleid	42.800	42.800
7	u	Formatie Sociaal Domein	10.700	10.700
1	u	Wijkbudgetten voor burgerinitiatieven rondom leefbaarheid, sociale cohesie en veiligheid.	40.817	9.715
1	u	Implementatie omgevingswet	10.000	10.000
1	u	Bestemmingsplan bedrijventerrein	35.000	35.000
2	u	Centrumontwikkeling Raamsdonksveer: minirotonde Keizersdijk - Het Spant	100.000	100.000
2	u	Centrumontwikkeling Raamsdonksveer: 2e doorsteek	60.000	60.000
2	u	Centrumontwikkeling Raamsdonksveer: inrichting openbare ruimte rondom toekomstige bibliotheek	50.000	54.378
3	u	Noodzakelijk onderhoud sportvelden	49.000	44.475
5	u	Aanpassingen budgetten JGZ en GGD	-404	0
7	u	I&A Realisatieplan extra storting in reserve I en A	32.000	32.000
8	u	Rentevrijval naar rioolheffing	63.214	88.499
8	u	Rentevrijval naar afvalstoffenheffing	16.356	13.388

		Kadernota 2017		
5	u	Instroom in de uitkering WWB	616.000	616.000
2	u	Extra bijdrage Rewin vergroting slagkracht	15.000	15.000
6	u	Uitvoering erfgoedbeleid	25.000	21.248
1	u	Ontwikkeling verbreding A27	40.000	22.000
2	u	Uitvoering visie toerisme	10.000	25.000
2	u	Economische zaken	10.000	3.000
7	u	Klanttevredenheidsonderzoek	17.500	5.500
7	u	Werkbudget Duurzaamheid	25.000	22.500
7	u	Gemeente privacyproof	20.000	14.429
7	u	Zelfstandige voortzetting ICT	73.000	73.000
		Nieuwe beleidsvoornemens 2017		
8	u	Bijdrage AR storting reserve herstel vestingwallen	164.000	164.000
1	u	Bijdrage AR voorbereiding Haven	0	12.843
2	u	Bijdrage AR werkbudget Zuidwaterlinie en vestingstad	7.000	30.000
3	u	Bijdrage AR exploitatietekort Sportfondsen	15.000	15.000
1	u	Bijdrage AR tijdelijke formatieuitbreiding RO	83.000	83.000
		Begrotingswijzigingen 2017		
		Jaarrekening 2016 - budgetoverheveling		
1	u	JR 2016: Verdiepen Zuidergat	168.000	106.000
1	u	JR 2016: Donge-Oevers: voetpad/Route Imperial/Visie	54.000	54.000
1	u	JR 2016: Donge-Oevers: voetpad/Route Imperial/Visie	14.000	14.000
1	u	JR 2016: Locatieconcepten strategie Donge-oever	32.000	35.325
1	u	JR 2016: Afkoopsom onderhoud EVZ Overdiep	16.000	15.512
1	u	JR 2016: Bestemmingsplan Wonen	10.000	10.000
1	u	JR 2016: Bestemmingsplan Bedrijven	20.000	12.183
1	u	JR 2016: Bestemmingsplan Omschoor	10.000	0
1	u	JR 2016: Bestemmingsplan Dongeoevers	2.500	2.500
1	u	JR 2016: Gebiedsvisie Raamsdonksveer-Zuid/ plassengebied	10.000	25.000
1	u	JR 2016: Implementatie Omgevingswet	32.000	76.600
1	u	JR 2016: Business cases (Ontm.centrum en Markt 32-38)	20.000	20.000
1	u	JR 2016: Herinrichting Gangboord	878.000	878.000
2	u	JR 2016: Toekomstvisie Schattelijk	30.000	30.000

Gemeente Geertruidenberg Jaarstukken 2017

2	u	JR 2016: Uitvoering visie recreatie en toerisme/EZ	43.000	43.000
4	u	JR 2016: Tijdelijke huisvesting De Wilsdonck	0	19.125
4	u	JR 2016: Opstellen onderwijsvisie	17.000	0
5	u	JR 2016: Programmaopdracht Wonen, Welzijn, Zorg	83.000	71.944
5	u	JR 2016: Subsidiebeleid inhuur	21.000	21.000
5	u	JR 2016: Nadelig saldo Ontmoetingscentrum Raamsdonk	0	22.000
7	u	JR 2016: Invoering verplichtingenadministratie	30.000	30.000
7	u	JR 2016: Deregulering / doorontwikkeling dienstverlening	25.000	3.000
7	u	JR 2016: Ondersteuning majeure projecten Beleid	54.000	54.000
7	u	JR 2016: Ondersteuning majeure projecten Buitenruimte	36.000	36.000
7	u	JR 2016: Tijdelijke inhuur cluster Beleid	37.000	31.000
8	u	JR 2016: Invoering vennootschapsbelasting	31.000	9.871
		Jaarrekening 2016 - resultaatbestemmingen		
5	u	HHT-gelden (2015+2016) uitvoering beleid	196.000	8.356
1	u	Energiedossiers	5.000	5.000
1	u	Accommodatiebeleid	75.000	80.000
		Overige begrotingswijzigingen 2017		
1	u	Herinrichting Markt	600.000	585.008
2	u	Correctie kapitaallasten Fort Lunet	218.278	218.278
8	u	Correctie diverse investeringen maatschappelijk nut	257.827	268.441
4	u	Vervroegde afschrijving i.v.m. nieuwbouw De Wilsdonck	35.147	0
1	u	Parkeerbewegwijzering / looproutes	62.500	62.500
1	u	Baggeren zuidergat	28.000	28.000
5	u	Motie vluchtelingen	30.000	30.000
3	u	Integrale aanpak sporthallen	8.000	8.000
1	u	Aanvullend krediet asbestsanering Meidoornstraat	60.000	0
8	u	Aanpassing weerstandsvermogen o.b.v. jaarrekening 2017	0	320.161
		Totaal incidentele lasten tot en met begroting 2017	5.333.021	5.212.353

programma	i/u	Omschrijving	Begroot bedrag 2017	Werkelijk bedrag 2017
		Incidentele baten		
5	i	WWB inkomen	253.656	253.656
8	i	Overheveling van Weerstandsreserve naar Algemene Reserve	139	
		Kadernota 2017		
5	i	Toename rijksbijdrage WWB	556.000	556.000
		Nieuwe beleidsvoornemens 2017		
8	i	Storting rente voorzieningen in algemene reserve	99.579	203.093
		Begrotingswijzigingen 2017		
8	i	JJR 2016: Saldo bestemming	959.668	959.668
8	i	JJR 2016: Budgetoverhevelingen	428.000	428.000
9	i	Aanpassing weerstandsvermogen o.b.v. begroting 2018	446.091	446.091
1	i	Overheveling reserve afschrijving t.b.v. onttrekking communicatieplan Dongeoevers	20.000	20.000
5	i	Verkoop Leo gebouw	193.150	193.150
		Totaal incidentele baten tot en met begroting 2017	2.956.283	3.059.658
		Af te dekken door een onttrekking uit de vrije algemene reserve cumulatief	2.376.738	2.152.695

SISA verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

OCW	D9	Onderwijsachterstanden-beleid 2011-2018 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijs-achterstandenbeleid 2011-2017 Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04</i>	
			€ 24.253	€ 4.500	€ 23.678	€ 67.611	
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	
			<i>Aard controle n.v.t Indicatornummer: D9 / 05</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06</i>	<i>Aard controle n.v.t Indicatornummer: D9 / 07</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08</i>	
		1					

I&W	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding t/m jaar T	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 va deze regeling ten laste van rijksmiddelen
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06</i>
			lenM/BSK-2016/252547	€ 111.502	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Eindverantwoording Ja/ Nee
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07</i>	<i>Aard controle R Indicatornummer: E3 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12</i>
			1 lenM/BSK-2016/252547	€ 111.502	€ 0	€ 0	€ 0	Nee

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2017 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 06</i>
			€ 4.177.217	€ 136.823	€ 455.192	€ 3.337	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2017 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levens-onderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levens-onderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 09</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 10</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 11</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2 / 12</i>
			€ 38.659	€ 47.237	€ 0	€ 51.761	€ 0	Ja
			Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 06</i>
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	€ 30.084	€ 0	€ 7.016	€ 4.521	€ 48.111	€ 16.538
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G3 / 09</i>			
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	€ 10.321	€ 0	Ja			

